

การศึกษาความสามารถวาดภาพระบายสีของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2
ที่เรียนจากกิจกรรมการเรียนรู้การสอนของแกรอด ดี โฮลเด็น

ปริญญานิพนธ์
ของ
ทวีรัตน์ กุลดำรงวิวัฒน์

S. 2019
เสนอต่อมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต วิชาเอกศิลปศึกษา
กุมภาพันธ์ 2543
ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

คณะกรรมการควบคุมและคณะกรรมการสอบได้พิจารณาปริญญานิพนธ์ฉบับนี้แล้ว
เห็นสมควรรับเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษิตตามหลักสูตรปริญญาการศึกษาามหาบัณฑิต
วิชาเอกศิลปศึกษา ของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒได้

คณะกรรมการควบคุม

..... ประธาน

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์อำนาจ เย็นสบาย)

..... กรรมการ

(ดร.ไพฑูรย์ โพธิ์สาร)

คณะกรรมการสอบ

..... ประธาน

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์อำนาจ เย็นสบาย)

..... กรรมการ

(ดร.ไพฑูรย์ โพธิ์สาร)

..... กรรมการที่แต่งตั้งเพิ่มเติม

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์พฤษี สุขเสริมจตุริ)

..... กรรมการที่แต่งตั้งเพิ่มเติม

(รองศาสตราจารย์วรรณรัตน์ ตั้งเจริญ)

บัณฑิตวิทยาลัยอนุมัติให้รับปริญญานิพนธ์ฉบับนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษิตตามหลักสูตร
ปริญญาการศึกษาามหาบัณฑิต วิชาเอกศิลปศึกษา ของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

..... คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

(ศาสตราจารย์ ดร.เสริมศักดิ์ วิศาลาภรณ์)

วันที่ เดือน พ.ศ. 2543

ประกาศคุณูปการ

ปริญญานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลงได้ด้วยดี เพราะได้รับความช่วยเหลือและการให้คำปรึกษาแนะนำอย่างดียิ่งจากผู้ช่วยศาสตราจารย์อำนาจ เอ็นสabay ประธานกรรมการที่ปรึกษาปริญญานิพนธ์ อาจารย์ ดร.ไพฑูรย์ โพธิ์สาร กรรมการที่ปรึกษาปริญญานิพนธ์ ผู้ช่วยศาสตราจารย์พฤทธิ์ ศุภเศรษฐศิริ และรองศาสตราจารย์วรรณรัตน์ ตั้งเจริญ กรรมการสอบปริญญานิพนธ์ ผู้วิจัยรู้สึกยินดีและซาบซึ้งในความกรุณาและขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูงไว้ ณ ที่นี้

ในการนี้ผู้วิจัยขอขอบพระคุณท่านผู้มีพระคุณดังนี้

ศาสตราจารย์ ดร.วิรุณ ตั้งเจริญ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.มะลิฉัตร เอื้ออานันท์ อาจารย์ สุรชาติ ทินานนท์ ที่ได้กรุณาตรวจแก้ไขเครื่องมือและให้คำแนะนำอย่างดียิ่งในการทำวิจัย

นายเมฆ ศัลยารักษ์ อาจารย์ใหญ่โรงเรียนเฉลิมพระเกียรติสมเด็จพระศรีนครินทร์ ภูเก็ต นายนิกร ชีรจามร ผู้อำนวยการโรงเรียนกะทู้วิทยา และนายศิริ ประกอบกิจ ผู้อำนวยการโรงเรียนเมืองกลาง ที่ให้ความอนุเคราะห์ในการใช้สถานศึกษาเพื่อการเก็บรวบรวมข้อมูลในการทำวิจัย อาจารย์คำเกิง สุทธิสุวรรณ อาจารย์วัฒนา สุขใส อาจารย์จรัญ แสงอรุณ และอาจารย์ครรชิต เดชะโชติ ที่ให้ความสะดวกและคอยช่วยเหลือในการเก็บรวบรวมข้อมูล

ความสำเร็จของการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยระลึกในพระคุณคณาจารย์ภาควิชาทัศนศิลป์ศึกษาทุกท่านที่ได้กรุณาอบรม สั่งสอน ให้ความรู้ ขอขอบคุณคุณบรรลุ วิริยาภรณ์ประภาส คุณสมยศ คำแสง รองศาสตราจารย์สุวัฒน์ วิรุฬห์สิงห์ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ศศิศึกษาสิทธิ์ มณีพันธุ์ คุณสุดนิสาและอาจารย์ศักดิ์ชาย เพชรช่วย และอาจารย์ธวัชชัย ทุมทอง ที่กรุณาให้ความช่วยเหลือ สนับสนุน และให้กำลังใจตลอดมา

คุณค่าและคุณประโยชน์ของปริญญานิพนธ์ฉบับนี้ ขออุทิศแด่คุณสุดารัตน์ กุลดำรงวิวัฒน์ ขอมอบเป็นเครื่องบูชาพระคุณของคุณพ่อพิศ และคุณแม่พันธ์ กุลดำรงวิวัฒน์ ที่ได้อบรมเลี้ยงดูตลอดจนครู อาจารย์ และผู้มีพระคุณทุกท่าน

ทวิรัตน์ กุลดำรงวิวัฒน์

สารบัญ

บทที่	หน้า
1 บทนำ	1
ภูมิหลัง	1
จุดมุ่งหมายของการวิจัย	10
ความสำคัญของการวิจัย	10
ขอบเขตของการวิจัย	10
คำนิยามศัพท์เฉพาะ	11
2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	13
เอกสารที่เกี่ยวข้องกับการวาดภาพระบายสี	13
เอกสารที่เกี่ยวข้องกับการสอน โดยใช้กิจกรรมการเรียนรู้การสอนของ แคโรล ดี โฮลเดิน	31
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	40
สมมติฐานในการวิจัย	44
3 วิธีดำเนินการวิจัย	45
ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง	45
เครื่องมือที่ใช้ในการทดลองและการตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ.....	46
การดำเนินการทดลอง	59
การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้ในการวิจัย	63
4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	67
การเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล	67
ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	68

5 สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ	82
ความมุ่งหมายของการวิจัย	82
สมมุติฐานในการวิจัย	82
ขอบเขตของการวิจัย	82
เครื่องมือที่ใช้ในการทดลอง	83
การวิเคราะห์ข้อมูล	84
วิธีดำเนินการทดลอง	84
สรุปผลการวิจัย.....	85
อภิปรายผล	86
ข้อเสนอแนะ	86
 บรรณานุกรม	 95
 ภาคผนวก	 101
ภาคผนวก ก	102
ภาคผนวก ข	114
 รายนามผู้เชี่ยวชาญตรวจแก้ไขเครื่องมือ	 144
ประวัติย่อของผู้วิจัย	145

บัญชีตาราง

ตาราง		หน้า
1	แบบแผนที่ใช้ในการทดลอง	60
2	แผนดำเนินการทดลอง	61
3	ค่าเฉลี่ยและความแปรปรวนความสามารถด้านความรู้การวาดภาพระบายสีของ นักเรียน ทั้ง 3 โรงเรียน ก่อนการเรียนกับหลังการเรียนจากกิจกรรมการเรียนการ สอนของแคโรล ดี โฮลเดิน	69
4	การวิเคราะห์ความแปรปรวนความสามารถด้านพื้นฐานความรู้การวาดภาพระบายสี ของนักเรียนที่มีพื้นฐานความรู้ทางศิลปะสูงกับนักเรียนที่มีพื้นฐานความรู้ทาง ศิลปะต่ำ ทั้ง 3 โรงเรียน ก่อนการเรียนจากกิจกรรมการเรียนการสอนของแคโรล ดี โฮลเดิน	70
5	เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยเป็นรายคู่ของความสามารถด้านความรู้การวาดภาพระบายสีของ นักเรียนที่มีพื้นฐานความรู้ทางศิลปะสูงและนักเรียนที่มีพื้นฐานความรู้ทางศิลปะ ต่ำ ทั้ง 3 โรงเรียนก่อนเรียนจากกิจกรรมการเรียนการสอนของ แคโรล ดี โฮลเดิน	71
6	การวิเคราะห์ความแปรปรวนความสามารถด้านพื้นฐานความรู้การวาดภาพระบายสี ของนักเรียนที่มีพื้นฐานความรู้ทางศิลปะสูงกับนักเรียนที่มีพื้นฐานความรู้ทาง ศิลปะต่ำ ทั้ง 3 โรงเรียน ก่อนการเรียนจากกิจกรรมการเรียนการสอนของ แคโรล ดี โฮลเดิน	72
7	การวิเคราะห์ความแปรปรวนความสามารถด้านความรู้การวาดภาพระบายสีของ นักเรียนที่มีพื้นฐานความรู้ทางศิลปะสูง ทั้ง 3 โรงเรียน ก่อนการเรียนและหลัง การเรียนจากกิจกรรมการเรียนการสอนของ แคโรล ดี โฮลเดิน	73
8	เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยเป็นรายคู่ของความสามารถด้านความรู้การวาดภาพระบายสีของ นักเรียนที่มีพื้นฐานความรู้ทางศิลปะสูง ทั้ง 3 โรงเรียนก่อนการเรียนและหลังการ การเรียนจากกิจกรรม การเรียนการสอนของ แคโรล ดี โฮลเดิน	74
9	การวิเคราะห์ความแปรปรวนความสามารถด้านความรู้การวาดภาพระบายสีของ นักเรียน ที่มีพื้นฐานความรู้ทางศิลปะต่ำ ทั้ง 3 โรงเรียนก่อนการเรียนและหลัง การเรียนจากกิจกรรมการเรียนการสอนของ แคโรล ดี โฮลเดิน	74

10	เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยเป็นรายคู่ของความสามารถด้านความรู้การวาดภาพระบายสีของ นักเรียนที่มีพื้นฐานความรู้ทางศิลปะต่ำ ทั้ง 3 โรงเรียน ก่อนการเรียนและหลัง การเรียนจากกิจกรรมการเรียนการสอนของ แครอล ดี โฮลเด็น	76
11	ค่าเฉลี่ยและความแปรปรวนความสามารถด้านความรู้การวาดภาพระบายสี ทั้ง 3 โรงเรียน ก่อนการเรียนและหลังการเรียนจากกิจกรรมการเรียนการสอนของ แครอล ดี โฮลเด็น.....	77
12	การวิเคราะห์ความแปรปรวนความสามารถด้านทักษะปฏิบัติการวาดภาพระบายสี ของนักเรียนที่มีพื้นฐานความรู้ทางศิลปะสูงกับนักเรียนที่มีพื้นฐานความรู้ทาง ศิลปะต่ำ ทั้ง 3 โรงเรียน ก่อนการเรียนจากกิจกรรมการเรียนการสอนของ แครอล ดี โฮลเด็น	78
13	การวิเคราะห์ความแปรปรวนความสามารถด้านทักษะปฏิบัติการวาดภาพระบายสี ของนักเรียนที่มีพื้นฐานความรู้ทางศิลปะสูงกับนักเรียนที่มีพื้นฐานความรู้ทาง ศิลปะต่ำทั้ง 3 โรงเรียน หลังการเรียนจากกิจกรรมการเรียนการสอนของ แครอล ดี โฮลเด็น.....	79
14	การวิเคราะห์ความแปรปรวนความสามารถด้านทักษะปฏิบัติการวาดภาพระบายสี ของนักเรียนที่มีพื้นฐานความรู้ทางศิลปะสูง ทั้ง 3 โรงเรียน ก่อนการเรียนและ หลังการเรียนจากกิจกรรมการเรียนการสอนของ แครอล ดี โฮลเด็น.....	80
15	การวิเคราะห์ความแปรปรวนความสามารถด้านทักษะปฏิบัติการวาดภาพระบายสี ของนักเรียนที่มีพื้นฐานความรู้ทางศิลปะต่ำทั้ง 3 โรงเรียน ก่อนการเรียนและหลัง การเรียนจากกิจกรรมการเรียนการสอนของ แครอล ดี โฮลเด็น.....	81

บทที่ 1

บทนำ

ภูมิหลัง

ประวัติศาสตร์ของมวลมนุษยชาติเริ่มขึ้นจากการที่มนุษย์รู้จักเอาปัญญามาผสมผสานกับความรู้จากธรรมชาติที่เกิิดตามสัญชาตญาณแห่งการต่อสู้ จึงทำให้มนุษย์รู้จักดัดแปลง ปรับปรุง แก้ไข และสร้างสรรค์สิ่งต่าง ๆ ให้กับชีวิต (กัจจกร สุนพงษ์ศรี. 2523 : 1) ซึ่งการสร้างสรรค์สิ่งต่าง ๆ ของมนุษย์แรก ๆ นั้น สร้างขึ้นเพื่อประโยชน์ใช้สอยเป็นอันดับแรก ต่อมาเมื่อเครื่องใช้สอยเหล่านั้นก่อประโยชน์ได้สอดคล้องกับความต้องการของมนุษย์แล้วจึงได้พัฒนาสิ่งเหล่านั้นให้มีความงามและน่าใช้ยิ่งขึ้น การประดิษฐ์คิดค้นตกแต่งให้เกิดความงามนี้จึงถือเป็นเหตุหนึ่งที่ทำให้เกิดเป็นผลงานศิลปะ (วินัย โสมคดี. 2530 : 523)

งานศิลปะได้รับการจัดแบ่งไว้เป็นหมวดหมู่หรือประเภท ทำให้มีชื่อเรียกแตกต่างกันไป ดังที่กาญจนา อินทรสุนานนท์ และคณะ (2534 : 114 - 115) ได้แบ่งงานศิลปะออกเป็น 2 ประเภทใหญ่ ๆ คือ

1. วิจิตรศิลป์ (Fine Arts) คือ ศิลปะที่มุ่งแสดงออกทางความงาม อารมณ์ ความรู้สึกรัก ความเชื่อ ความศรัทธา ซึ่งประกอบด้วยงานศิลปะสาขาจิตรกรรม (Painting) สาขาประติมากรรม (Sculpture) สาขาสถาปัตยกรรม (Architecture) สาขาวรรณกรรม (Literature) สาขาศิลปะการแสดง (Performing Art) และสาขาคดนตรี (Music)

2. ประยุกต์ศิลป์ (Applied Arts) คือ ผลงานที่มุ่งประโยชน์ใช้สอยมาก่อนความงาม ซึ่งประกอบด้วยงานศิลปะสาขาหัตถศิลป์ (Manual Art) สาขาอุตสาหกรรมศิลป์ (Industrial Art) และสาขาการออกแบบสื่อสาร (Communication Design)

ผลงานศิลปะสาขาต่าง ๆ ดังที่กล่าวมาข้างต้นนี้ จะมีลักษณะของเนื้อหา รูปแบบ กลวิธี ในการสร้างงานและอื่น ๆ แตกต่างกันไป

ผลงานศิลปะสาขาจิตรกรรม (Painting) หมายถึง การวาดภาพและระบายภาพด้วยสีและวัสดุที่มีสี ถ้าเขียนด้วยสี ๆ เดียวถือเป็นจิตรกรรมสีเดียว (Monochromatic Painting) และถ้าเขียนด้วยสีหลายสีถือเป็นจิตรกรรมหลายสี (Polychromatic Painting) (อารี สุทธิพันธุ์. 2532 : 54) ซึ่งบางครั้งมีความสัมพันธ์กับการวาดเขียน (Drawing) ศิลปินบางคนอาจจะเขียนหรือร่างภาพขึ้นมาก่อนแล้วจึงลงสีภายหลัง หรือศิลปินบางคนอาจจะระบายสีโดยไม่ต้องร่างภาพก็ได้ (วิรัตน์ พิชญ์ไพญญ์. 2528 : 11) การวาดภาพระบายสีเป็นผลงานศิลปะที่มีลักษณะ 2 มิติ สัมผัสได้ เป็นภาษาภาพ มีรูปแบบที่มองเห็น มี โครงสร้างทางกายภาพและทางความคิด (อารี สุทธิพันธุ์. 2532 : 52) มี

ขอบข่ายของการสร้างสรรค์กว้างขวาง เช่น การเขียนภาพหุ่นนิ่ง การเขียนภาพภูมิประเทศ การเขียนภาพคนเหมือน การเขียนภาพฝาผนัง และการเขียนภาพนามธรรม (วิรัตน์ พิชญ์ไพบูลย์. 2528 : 12) และมีชื่อเรียกตามลักษณะของคุณสมบัติของสีที่ใช้ เช่น สีน้ำมัน สีน้ำ สีฝุ่น หรือผสมกัน เป็นต้น (อารี สุทธิพันธุ์. 2532 : 52)

การวาดภาพระบายสีหรือการสร้างงานจิตรกรรมมีความเกี่ยวข้องกับมนุษย์มาเป็นเวลานาน ตั้งแต่สมัยบรรพกาล เริ่มโดยศิลปินเผ่าโครมันยอง (Cromagons) เป็นมนุษย์เผ่าแรก ที่รู้จักถ่ายทอดประสบการณ์ในชีวิตจริงให้เป็นผลงานจิตรกรรม (อารี สุทธิพันธุ์. 2528 : 129 - 131) ค้นพบครั้งแรกที่ถ้ำอัลตามิรา (Altamira Cave) ประเทศสเปน ถือเป็นจิตรกรรมชั้นยอดของมนุษย์ถ้ำยุคหินเก่า (Palaeolithic or Old Stone Age) (กัจกร สุนพงษ์ศรี. 2523 : 1 - 8) มนุษย์ได้ใช้งานศิลปะสาขาจิตรกรรมสะท้อนให้เห็นถึงเหตุการณ์ในชีวิตความเป็นอยู่ การดิ้นรนต่อสู้ในสังคม ความรู้สึกนึกคิดต่อความงาม ความเชื่อถือในลัทธิปรัชญา เพื่อความบันเทิงเรีงใจ เพื่อคลายความทุกข์ยากของชีวิต (กัจกร สุนพงษ์ศรี. 2523 : 1) บันทึกความกลัว ความเจ็บปวด ความประทับใจ และความรู้สึกอื่น ๆ ที่ได้รับแรงกระตุ้นจากสิ่งเร้าภายนอกหรือ ภายในตัวของศิลปินเอง (ประเสริฐ ศิลรัตน์. 2525 : 19) หรืออาจกล่าวในเชิงคุณภาพชีวิต ได้ว่า มนุษย์ใช้ศิลปะในการปลุกระดมความคิดและความหวังอันเป็นพลังให้เกิดจินตนาการและ สติปัญญา เพื่อแก้ปัญหาและเสริมสร้างความยิ่งใหญ่ เพื่อความอยู่รอดของมนุษย์ด้วยรูปแบบ ศิลปกรรม ดังนั้นจึงกล่าวได้อย่างมั่นใจว่าการดำรงชีวิตของมนุษย์ขาดศิลปะไม่ได้ (อารี สุทธิพันธุ์. 2532 : 53)

เมื่อจิตรกรรมหรือการวาดภาพระบายสีมีคุณค่าและมีความจำเป็นต่อชีวิตและสังคม มนุษย์จึงมีความรักและหวงแหน อนุรักษ์สืบทอดให้คงอยู่คู่กับสังคมจวบจนกระทั่งปัจจุบัน โดยที่ลักษณะการสืบทอดในแต่ละช่วงแต่ ละสมัยจะมี รูปแบบที่แตกต่างกันไป ในสมัยดั้งเดิม (Primitive) ศิลปินจะสืบทอดศิลปะให้กับคนที่ใกล้ชิด เช่น บุตรหลานหรือบุคคลในครอบครัวเดียวกันเท่านั้น (พิบูล สุภกิจวิเลขการ. 2529 : 7) หรือใช้ผู้เชี่ยวชาญทางด้านงานจิตรกรรมมาเป็นผู้ถ่ายทอด โดยผู้ที่ถ่ายทอดนี้จะได้รับการยกย่องว่าเป็นครู ไม่มีเวลาการเรียนการสอนที่แน่นอน ไม่มีการจัดลำดับเนื้อหา มีลักษณะการเรียนรู้แบบช่างฝึกหัด (Apprenticeship) ผู้สอนจะมีวิธีการสอนที่แตกต่างกันออกไป เป้าหมายสำคัญคือให้ศิษย์ได้เรียนรู้วิธีการอย่างที่เราบอกให้เป็นอันเสร็จสิ้น ไม่คำนึงถึงวิธีการถ่ายทอดความรู้ หลักเกณฑ์ หรือทฤษฎีการเรียนรู้ใด ๆ (วินัย โสมดี. 2528 : 4 - 5) ทั้งนี้เราสามารถมองผ่านความเชื่ออันเก่าแก่มาตั้งแต่สมัยโบราณของปราชญ์กรีก เช่น พลาโต ผู้ซึ่งจัดให้วิชาการความรู้ประเภทคณิตศาสตร์ ภาษา ปรัชญา วาทกรรม เป็นวิชาการของปัญญาชน ส่วนศิลปะถือว่าเป็นการฝึกฝีมือ นับว่าทำด้วยความชำนาญไม่ต้องคิดพิจารณาด้วยสติปัญญา ดูเหมือนว่าความเชื่อเช่นนี้ถือโยงรากลงไปสู่ความเชื่อที่ว่าความรณนั้นเรื่องของหัวใจมิใช่สมอง จึงทำให้เป็นที่เข้าใจกันว่า ประสบการณ์ ด้านความรู้ศิลปะสร้าง

คุณภาพของมนุษย์ในด้านอารมณ์และสังคมเป็นสำคัญ (มะลิฉัตร เอื้ออนันท์. 2537 : 82)

เมื่อสภาพสังคมเปลี่ยนแปลงไป ประชากรมีเพิ่มมากขึ้น การศึกษาแขนงต่าง ๆ เจริญก้าวหน้าขึ้น การเรียนการสอนก็ได้รับการพัฒนาให้มีระบบขึ้น (วินัย โสมดี. 2528 : 5) ซึ่งเห็นได้จากการเคลื่อนไหวทางการศึกษาที่ก้าวหน้าและมีการค้นคว้าวิจัยศิลปศึกษาในแถบยุโรปและ อเมริกา กระแสแห่งวิวัฒนาการด้านการเรียนการสอนที่เกิดการเปลี่ยนแปลงอย่างต่อเนื่อง ไม่ว่าจะเป็นการใช้วิชาศิลปะเป็นวิชาช่วยเสริมการสอนวิชาอื่น (ก่อนหน้า ค.ศ.1850) ผู้การเรียนศิลปะในแนวอุตสาหกรรมศิลป์ (ค.ศ.1870) เลยมายังปี ค.ศ.1960 อิทธิพลแนวคิดของรัสกิน (Ruskin) ได้สร้างแนวโน้มใหม่ให้กับวงการศึกษาศิลปะของอังกฤษ รัสกินเสนอแนะว่าการศึกษาควรให้ความสำคัญในการให้ประสบการณ์สุนทรียภาพแก่ผู้เรียนในระดับมหาวิทยาลัย นักศึกษาคงจะได้เรียนวิชาดนตรี ทัศนศิลป์ และวรรณกรรม กอรปกับอิทธิพลทฤษฎีการศึกษาของดิวอี้ (Dewey) ที่ก่อให้เกิดกระบวนการเรียนการสอนแบบที่เรียกว่าระบบพัฒนาการนิยม (Progressivism) อีกทั้งแนวคิดของปาร์คเกอร์ (Parker) ที่เสนอว่าศิลปะในโรงเรียนประถมและมัธยมนั้นควรเป็นวิชาที่ส่งเสริมการแสดงออก (Mode of Expression) และเป็นวิชาแกนกลางของวิชาทั้งหลาย จนถึงครึ่งหลังของคริสต์ศตวรรษที่ 20 (ค.ศ.1962) ได้เกิดแนวคิดทางการศึกษาอีกแนวคิดหนึ่งคือการศึกษาระบบยึดหลักเกณฑ์ (Discipline Centered Movement) ซึ่งถือเป็นแนวคิดอันส่อให้เห็นว่าแนวทางการจัดกระบวนการเรียนการสอนศิลปศึกษาในสหรัฐอเมริกาได้โน้มเอียงไปตามแนวคิดอันล้าสมัยเข้าไปทุกที (มะลิฉัตร เอื้ออนันท์. ม.ป.ป. : 2 - 1)

วงการศึกษไทยก็เช่นเดียวกัน ความเปลี่ยนแปลงจะมีความสอดคล้องกับของยุโรปและอเมริกา กล่าวคือ วิชาศิลปะจากที่เคยเป็นวิชาไร้ความสำคัญ และถูกจัดไว้ให้เป็นวิชาเอกเทศ แต่ปัจจุบันได้กลายเป็นวิชาสามัญเช่นเดียวกับวิชาสามัญอื่น ๆ ที่นักเรียนจำเป็นต้องเรียนด้วย อีกทั้งการนำแนวคิดและวิธีการทางจิตวิทยามาประยุกต์ เพื่อพัฒนากระบวนการเรียนการสอนทำให้วิชาศิลปะกลายเป็นวิชา “ศิลปศึกษา” (Art Educaiton) (วิชัย วงษ์ใหญ่. 2529 : 40) และในหลักสูตรของวิชานี้ก็จะมีเนื้อหาในส่วนของทฤษฎีศิลปะเป็นส่วนหนึ่งของหลักสูตรตลอดมา สิ่งเหล่านี้ยิ่งตอกย้ำให้เห็นถึงความสำคัญ ของการวาดภาพระบายสีได้ดีเป็นอย่างยิ่ง จึงกลายเป็นหนทางที่นำไปสู่ความเชื่อที่ว่า ศิลปะคือเครื่องมือสำคัญในการพัฒนาศักยภาพของมนุษย์เติมความเป็นมนุษย์ให้เต็ม ให้สมคุณค่าแห่งความเป็นมนุษย์ (วิชัย วงษ์ใหญ่. 2520 : ไม่ปรากฏหน้า) ดังคำกล่าวที่ว่าศิลปะเป็นพาหนะที่จะนำไปสู่พฤติกรรมและบุคลิกภาพที่งดงามในตัวเด็ก เช่น พฤติกรรมสร้างสรรค์ การแสวงหาคคุณค่าเชิงปัจเจก รสนิยมหรือระบายความเก็บกด (วิรุณ ตั้งเจริญ. 2532 : 204) สอดคล้องกับคำกล่าวของเลิซ อานันทนะ (2523 : 137 - 140) ที่ว่า

"การวาดภาพระบายสีเป็นส่วนหนึ่งของวิชาศิลปะศึกษา ที่จัดขึ้นด้วยวัตถุประสงค์ที่จะส่งเสริมให้เด็กทุกเพศทุกวัยได้มีโอกาสแสดงออกไปตามลำดับความสามารถของแต่ละคน เพื่อพัฒนาสุขภาพจิตและสุขภาพกายส่งเสริมให้ผู้เรียนมีระเบียบวินัย รู้จักรักษาความสะอาดเรียบร้อย มีจิตสำนึกและความรับผิดชอบต่อสังคมธรรมชาติและศิลปวัตถุของชาติ รวมทั้งพยายามปลูกฝังให้เด็กทุกระดับสามารถปรับปรุงตนได้ เพื่อบำเพ็ญตนให้เป็นประโยชน์ต่อสังคมรักความก้าวหน้า มีรสนิยมที่ดี"

กิจกรรมทางศิลปะโดยเฉพาะอย่างยิ่งกิจกรรมการวาดภาพระบายสีเป็นกิจกรรมที่มีคุณค่าสำหรับเด็กเป็นอย่างมากที่จะช่วยส่งเสริมพัฒนาการของเด็กในด้านต่าง ๆ ได้แก่ พัฒนาการด้านอารมณ์ พัฒนาการด้านสติปัญญา พัฒนาการด้านร่างกาย พัฒนาการด้านการรับรู้ พัฒนาการทางสังคม พัฒนาการทางด้านการสุนทรียภาพ และพัฒนาการทางด้านการสร้างสรรค์ (วิรุณ ตั้งเจริญ, 2526 : 49)

ดังนั้นเด็กในทุกระดับ รวมทั้งเด็กในระดับมัธยมศึกษาตอนต้น เป็นช่วงสำคัญอีกช่วงหนึ่งของชีวิตที่ทุกฝ่ายจะต้องเอาใจใส่ดูแล ส่งเสริมและพัฒนาให้พวกเขาเจริญเติบโตอย่างถูกทิศทางและเป็นไปด้วยความสมบูรณ์แบบตามเอกัตภาพ โดยเฉพาะอย่างยิ่งครูศิลปะศึกษาเป็นผู้หนึ่งที่มีหน้าที่และมีส่วนรับผิดชอบต่อเด็กทั้งหลาย พึงตระหนักอยู่เสมอว่าเราจะทำอย่างไร ที่จะให้วิชาศิลปะศึกษานี้เป็นเครื่องมือที่จะนำเด็กไปสู่เป้าหมาย หรือเสริมสร้างให้เด็กเกิดคุณลักษณะดังกล่าวข้างต้นได้ สิ่งที่ครูผู้สอนจะต้องคำนึงถึงคือการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ หรือการจัดกระบวนการเรียนการสอน ซึ่งต้องอาศัยเทคนิควิธีสอนอันเป็นหัวใจสำคัญในการที่จะทำให้เด็กเกิดการเรียนรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

การจัดกระบวนการเรียนการสอนวิชาศิลปะศึกษาในโรงเรียนในปัจจุบัน เป็นการจัดการศึกษาที่มีพื้นฐานของปรัชญาพัฒนาการนิยม (Progressivism) (มะลิฉัตร เอื้ออนันท์, ม.ป.ป. : 1) เป็นระบบที่เน้นเรื่องประสบการณ์ การถือเด็กเป็นศูนย์กลาง การแสดงออกทางศิลปะเด็กที่เป็นไปตามระดับวุฒิภาวะ ซึ่งได้รับอิทธิพลจากแนวคิดของวิกเตอร์ โลเวนเฟลด์ (Victor Lowenfeld) ที่สรุปขั้นพัฒนาการทางการแสดงออกทางด้านศิลปะของเด็กไว้ว่า ระดับขีดเขียนสลับสนมีอายุประมาณ 2 - 4 ปี ระดับก่อนโครงแบบอายุประมาณ 4 - 7 ปี ระดับโครงแบบอายุประมาณ 7 - 9 ปี ระดับเริ่มเหมือนอายุประมาณ 11 ปี และระดับเหมือนแผ่นอายุประมาณ 11 - 13 ปี (วิรุณ ตั้งเจริญ, 2531 : 36) ประมวลปรัชญาแนวคิดของระบบการศึกษาแบบพัฒนาการนิยมที่นำมาใช้ในการจัดกระบวนการเรียนการสอนศิลปะศึกษาในปัจจุบัน (มะลิฉัตร เอื้ออนันท์, ม.ป.ป. : 67) ได้ดังต่อไปนี้

1. การแสดงออกทางศิลปะเป็นพัฒนาการการรับรู้จากภายในตัวเด็กเอง (Self-Expression)
2. เด็กควรเรียนศิลปะโดยเสรี ปราศจากการถูกรบกวนจากครูหรือผู้ใหญ่
3. การเรียนศิลปะไม่ควรมีการประเมิน ครูไม่ควรพูดวิจารณ์งานเด็ก
4. ครูมีหน้าที่สร้างแรงกระตุ้น (Motivate) ให้กำลังใจ (Encourage) และเสริมแรง (Reinforce) ให้แก่เด็กในการทำงานศิลปะ
5. เน้นพัฒนาการด้านความคิดสร้างสรรค์ โดยใช้ศิลปะเป็นหนทาง (Education Through Art)
6. เน้นกระบวนการเรียนการสอน (Process) มากกว่าผลงานศิลปะ (Product)
7. หลักสูตรที่ดีในชั้นประถมจะต้องประกอบไปด้วยวัสดุ และวิธีการที่พร้อมพร้อม เพื่อ让孩子ได้ทำงานได้หลายวิธีการหรือหลากหลายกระบวนการ

อีกทฤษฎีหนึ่งที่มีความเกี่ยวข้องเนื่องกับการจัดกระบวนการเรียนการสอนในปัจจุบันคือ ทฤษฎีจิตวิเคราะห์ ซึ่งให้ความสำคัญกับการรับรู้และการแสดงออกของจิตไร้สำนึกที่มีผลต่อการแสดงออกทางศิลปะเป็นอย่างมาก เป็นการแสดงออกภายใต้ประสบการณ์เก็บกด ความทรงจำ รวมทั้งความรู้สึกสัมผัส ซึ่งศิลปะที่ กษาของเด็ กตามความเชื่อนี้จะมุ่งแสดงออกอันเป็นการระบาย ซึ่งอารมณ์ความเก็บกดนั้น (วิรุณ ตั้งเจริญ. 2531 : 36)

การเรียนการสอนวิชาศิลปะศึกษาในระดับมัธยมศึกษาตอนต้น จะเห็นได้ว่านับตั้งแต่แผนการศึกษาของชาติในอดีต จนถึงแผนการปฏิรูปการศึกษาในปัจจุบัน ศิลปะศึกษาได้รับการพัฒนาขึ้นมาอีกระดับหนึ่ง ทั้งทางด้านบุคลากร ด้านวิชาการ ด้านกระบวนการเรียนการสอนและทางด้านกิจกรรมศิลปะ แต่ก็ยังไม่เป็นเอกภาพในเชิงอุดมการณ์ หรือยังไม่เป็นไปอย่างทั่วถึงในระดับประเทศ (วิรุณ ตั้งเจริญ. 2527 : 2) การจัดการเรียนการสอนยังขาดความสัมพันธ์กับสภาพสังคมที่พัฒนาไปอย่างมาก (วิรุณ ตั้งเจริญ. 2540 : 63 - 64) กล่าวคือ การจัดกระบวนการเรียนการสอนยังมุ่งเน้นถ่ายทอดเฉพาะเนื้อหา ไม่เน้นกระบวนการให้ ผู้เรียนพัฒนาการคิดวิเคราะห์ สังเคราะห์ การแสดงความคิดเห็นและการแสวงหาความรู้ ซึ่งยังไม่เอื้อต่อการพัฒนาคนให้มีคุณลักษณะ “มองกว้าง คิดไกล ใฝ่ดี” (คณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. 2540 : 21) ปัจจัยสำคัญที่ทำให้เกิดปัญหานี้มีหลายอย่างด้วยกัน ไม่ว่าจะเป็นวิธีสอนเก่า ๆ และทัศนคติดั้งเดิมที่พยายามเน้นถึงผลงานศิลปะที่มีลักษณะสวย ๆ งาม ๆ ตามแบบอย่างที่เหมาะสมจริง (Naive Realism) โดยมีได้ดำเนินถึงระดับพัฒนาการของเด็กแต่ละวัย (เลิศ อานันทนะ. 2526 : 19) ครูไม่เปลี่ยนแปลงพฤติกรรมการสอน ไม่ใฝ่การแสวงหาความรู้ ไม่ปรับปรุงวิธีสอนให้ทันสมัย ขาดเทคนิคการสอนใหม่ ๆ ไม่ใช้อุปกรณ์การสอน สอนไม่เต็มหลักสูตร ไม่ติดตามผลงาน (กรมสามัญศึกษา. 2528 : 6 - 7) อีกทั้งยังถือเอาวิธีการสอนที่เน้นการให้ประสบการณ์ด้านปฏิบัติมากเกินไป (วิรุณ ตั้งเจริญ. 2532 :

283) ระบบยึดครูเป็นศูนย์กลาง (Teacher - Centered Movement) ยังไม่สามารถจะแปรเปลี่ยน ครูจะเป็นแบบฉบับและกฎเกณฑ์ ที่นักเรียนต้องเอาเป็นเยี่ยงอย่าง ครูจึงเปรียบเสมือนเทพเจ้า นักเรียนต้องให้ความเคารพเชื่อถือ ซึ่งสังเกตได้จากผลงานบางชิ้นที่สื่อให้เห็นว่าเกิดการถ่ายทอด หรือเลียนแบบครูผู้สอนเป็นสำคัญ ความเป็นระเบียบเรียบร้อยในการแสดงออกเป็นสิ่งจำเป็นที่เด็ก ต้องใส่ใจเป็นพิเศษ มากกว่าจะคำนึงถึงผลทางพฤติกรรมการแสดงออกทางความคิดฝัน (ไพโรจน์ สโมสร. 2529 : 71 - 72) ยิ่งไปกว่านั้นครูบางคนยังมุ่งหวังให้เด็กเป็นศิลปิน เพราะเป็นครูที่ขาดความรู้ ความเข้าใจในการจัดกระบวนการเรียนการสอนศิลปะในโรงเรียนมาทำการสอน (อำนาจ เย็นสบาย. 2540 : 73)

สิ่งต่าง ๆ เหล่านี้รวมทั้งจุดด้อยของปรัชญาแนวคิดของทฤษฎีที่ยึดถือเป็นแนวทางในการจัดกระบวนการเรียนการสอน เป็นผลกระทบต่อผลการเรียนการสอนศิลปศึกษาโดยตรง โดยเฉพาะอย่างยิ่งขั้นสรุปบุคลิกภาพของวิกเตอร์ โลเวนเฟลด์ ที่ถูกนำมากล่าวขานกันอย่างกว้างขวาง แม้จะยังไม่มีมีการค้นคว้าวิจัยกันอย่างเด่นชัดจากเด็กไทยโดยตรงก็ตาม ความเชื่อในทฤษฎีพัฒนาการนี้อาจจะมีจุดอ่อนตรงที่ว่าข้อสรุปของระดับบุคลิกภาพได้กลายเป็นขอบเขตในการกระตุ้นให้เด็กแสดง ออกทางศิลปะ และมีได้มุ่งในเรื่องของความงามทางศิลปะมากนัก (วิรุณ ตั้งเจริญ. 2540 : 64) ทั้งนี้เราสามารถมองเห็นได้จากภาพเขียนที่ส่งเข้าประกวดของระดับมัธยมศึกษาตอนต้น จะขาดทั้งในแง่ปริมาณและคุณภาพ (วิชัย วงษ์ใหญ่. 2529 : 45) ผลงานเด็กกำลังกลายเป็นสูตรสำเร็จมีรูปแบบซ้ำ ๆ กัน (Stereotype) มีความคิดซ้ำ ๆ กัน เทคนิคการระบายสีคล้ายกัน (วิรุณ ตั้งเจริญ. 2532 : 228) ผลงานจะมีแนวโน้มไปทางช่างฝีมือมากขึ้น มีแนวโน้มไปทางลอกเลียนแบบการประดิษฐ์และการออกแบบมากขึ้น ยกเว้นศิลปะในวัยเด็กเล็กเท่านั้นเอง ซึ่งแนวโน้มนี้อาจเป็นผลมาจากความพึงพอใจของครูผู้สอน หรือความพึงพอใจของคณะกรรมการตัดสินรางวัล และการถ่ายโยงความคิดในรูปแบบมาจากสถาบันศิลปะโดยตรง (วิรุณ ตั้งเจริญ. 2532 : 203) นอกจากนี้ผลจากการจัดการเรียนการสอนที่มุ่งเพียงผู้ปฏิบัติ ขาดการฝึกให้เด็กมีความสามารถในการคิดวิเคราะห์ วิพากษ์วิจารณ์อย่างจริงจัง ทำให้เด็กขาดความรู้ทางประวัติศาสตร์ศิลป์ ขาดการปลูกฝังการเป็นผู้ชื่นชมศิลปะที่มีคุณภาพอย่างแท้จริง (วิรุณ ตั้งเจริญ. 2532 : 208 - 209) ซึ่งผลการเรียนการสอนศิลปศึกษาของเด็กไทยจะสอดคล้องกับผลการเรียนการสอนของเด็กอเมริกัน โดยเฉพาะอย่างยิ่งในประเด็นที่ว่าเด็กวัยรุ่นในระดับมัธยมศึกษาขาดความรู้เกี่ยวกับศิลปะและ วัฒนธรรมของตนเอง และขาดความรู้ในการพิจารณาวิเคราะห์งานศิลปะ (มะลิฉัตร เอื้ออานันท์. ม.ป.ป. : 9 - 10)

ด้วยเหตุนี้เอง ทำให้นักการศึกษาด้านศิลปศึกษาทั้งของอเมริกาและของไทยพยายามที่จะเสนอแนะปรับเปลี่ยนแนวทางการจัดกระบวนการเรียนการสอนในรูปแบบใหม่แบบยึดหลักเกณฑ์ (Discipline - Centered Movement) (มะลิฉัตร เอื้ออานันท์. ม.ป.ป. : 9 - 11) ได้ถูกนำมาเป็น

แนวทางในการจัดกระบวนการเรียนการสอนศิลปศึกษาแบบยึดหลักเกณฑ์ (Discipline Based Art Education หรือ DBAE) ซึ่งจุดสำคัญของแนวการสอนอยู่ที่การให้ประสบการณ์ศิลปะวิเคราะห์ วิพากษ์วิจารณ์ เสริมสร้างพุทธิปัญญา การรู้ จักคิดและการแสดงออกอย่างมีเหตุผลของผู้เรียน โดยเน้นในเรื่องของการสร้างประสบการณ์ 4 ด้านแก่เด็ก คือ ประสบการณ์ด้านประวัติศาสตร์ศิลป์ ประสบการณ์ด้านศิลปะวิจารณ์ ประสบการณ์ด้านสุนทรียภาพ และประสบการณ์ด้านศิลปะปฏิบัติ (มะลิฉัตร เอื้ออานันท์. 2538 : 49)

ในสหรัฐอเมริกา มีนักการศึกษาด้านศิลปศึกษาหลายคนได้วางแผนหลักสูตรศิลปะ ซึ่งประกอบด้วยแขนงความรู้ที่สำคัญเหล่านี้ เช่น โยฮันเซน (Johansen, 1978, 1979) คลาร์ก และ ซิมเมอร์แมน (Clarck & Zimmerman, 1981) (มะลิฉัตร เอื้ออานันท์. 2530 : 48) กระบวนการจัดการเรียนการสอนที่จัดขึ้นโดยใช้ระบบยึดหลักเกณฑ์ที่เห็นเป็นรูปธรรมมากที่สุด ก็คือ กิจกรรมการเรียนการสอนในแนวของโบรดี (Aesthetic Education) ของแคโรล โฮลเด็น (Carol D. Holden) โดยนำมาประยุกต์ใช้ในการสอนระดับประถมศึกษา (มะลิฉัตร เอื้ออานันท์. ม.ป.ป. : 92)

ระบบการจัดการเรียนการสอนในระบบยึดหลักเกณฑ์กับการจัดกระบวนการเรียนการสอนในระบบพัฒนาการนิยมนั้นจะมีข้อแตกต่างซึ่งพอจะประมวลได้ดังนี้ (มะลิฉัตร เอื้ออานันท์. ม.ป.ป. : 2 - 15)

1. พัฒนาการนิยมนั้นไม่เห็นด้วยกับการที่ครูหรือผู้ใหญ่เข้าไปรบกวนการทำงานของเด็ก แต่ระบบยึดหลักเกณฑ์นั้นเห็นว่า ครู สามารถที่จะช่วยชี้แนะหรือหาวิธีพัฒนาความสามารถในการเห็น ซึ่งต้องอาศัยประสบการณ์ต้องเรียนจากความผิดพลาดและการกระทำซ้ำแล้วซ้ำอีก ความสามารถในการเห็นมาจากรากฐานในด้านการรับรู้อย่างมีสติปัญญา กล่าวอีกนัยหนึ่งก็คือ เด็กมีอิสระในการทำงานภายใต้การแนะนำของครู

2. พัฒนาการนิยมนั้นเน้นการพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ของเด็กโดยใช้ศิลปะเป็นหลัก แต่ระบบยึดหลักเกณฑ์ย้ำว่า ศิลปะมิใช่วิชาเดียวที่พัฒนาเด็กในด้านความคิดสร้างสรรค์วิชาอื่น ๆ ที่มีการเรียนการสอนอย่างดีจะก่อให้เกิดความคิดสร้างสรรค์ทั้งสิ้น และควรที่จะพัฒนาทั้งตัวบุคคล และคุณภาพของศิลปะอันมีหน้าที่ต่อสังคมเช่นกัน

3. พัฒนาการนิยมนั้นให้ความสำคัญกับกระบวนการทำงานมากกว่าผลงานศิลปะ แต่ระบบยึดหลักเกณฑ์ย้ำว่า ผลงานสำคัญพอ ๆ กับกระบวนการทำงาน เพราะผลงานเป็นตัวบอกเราถึงกระบวนการทำงานศิลปะ

4. พัฒนาการนิยมนั้นเชื่อมั่นในการเห็นอย่างบริสุทธิ์ ไร้เดียงสา แต่ระบบยึดหลักเกณฑ์กลับมองเห็นว่าระยะเวลาที่เด็กมองเห็นอย่างบริสุทธิ์นี้สั้นมาก ในราวอายุ 8 หรือ 9 ขวบ เด็กก็จะเริ่มสูญเสียคุณสมบัติเหล่านี้ไป และเด็กเริ่มพัฒนาการเห็นแบบผู้ใหญ่ ดังนั้นครูต้องมีหน้าที่ในการ

เตรียมเด็กให้เขาเตรียมตัวกับการเห็น ซึ่งพัฒนาเปลี่ยนแปลงไปตามวัย ครูควรหาหนทางให้เด็กได้เรียนที่จะ “มอง” และ “เห็น” สิ่งต่าง ๆ ที่อยู่รอบตัวอย่างระมัดระวัง พินิจพิเคราะห์ เพื่อเด็กจะได้พัฒนาการเห็นอย่างมีประสิทธิภาพ

5. พัฒนาการนิยมไม่เห็นด้วยกับการที่ครูประเมินงานเด็ก และวิพากษ์วิจารณ์งานเด็ก แต่ระบบยึดหลักเกณฑ์แย้งว่า ครูสามารถกระทำได้อีกหากมีวิธีการที่ดีและเหมาะสม

6. พัฒนาการนิยมไม่เห็นด้วยกับการที่ครูสอนหรือพูดเกี่ยวกับศิลปะเพราะถือว่าเป็นการทำลายความคิดสร้างสรรค์ แต่ระบบยึดหลักเกณฑ์กลับมองว่าครูสามารถกระทำได้อีกหากมีความเหมาะสมและถูกต้องกับระดับอายุของเด็ก และไม่เป็นการทำลายความคิดสร้างสรรค์ หากแต่การกระทำเช่นนี้เป็นการชี้ให้เด็กได้เห็นถึงสิ่งที่อาจรุดพ้นสายตา และเป็นการพัฒนาความระมัดระวังทางการเห็นด้วย

7. พัฒนาการนิยมเน้นประสบการณ์ศิลปะปฏิบัติอย่างเป็นด้านหลัก แต่ระบบยึดหลักเกณฑ์แย้งว่า การเรียนรู้และพัฒนาด้านศิลปะมิใช่ได้จากการปฏิบัติงานทางศิลปะด้วยมือเท่านั้น ความรู้ทางศิลปะด้านอื่น ๆ ที่ไม่ต้องใช้วัสดุอุปกรณ์ก็มีคุณค่าแก่ตัวเด็ก เช่น ความรู้ในการวิจารณ์ ประวัติศาสตร์ศิลป์ และสุนทรียศาสตร์

ระบบยึดหลักเกณฑ์เป็นระบบที่มีใช้ไม่เห็นด้วยกับแนวคิดของพัฒนาการนิยม เป็นเพียงแต่มองเห็นว่า มีบางประเด็นของแนวคิดนี้มีจุดบกพร่องในการนำไปใช้เป็นแนวทางในการจัดกระบวนการเรียนการสอน พร้อมทั้งเสนอแนะในการปรับจูนด้อยต่าง ๆ เพื่อความสมบูรณ์แบบของแนวคิดแบบพัฒนาการนิยม

อย่างไรก็ตามแนวคิดทฤษฎีสุนทรียศึกษาเป็นทฤษฎีหนึ่งในกลุ่มยึดหลักเกณฑ์มีจุดที่น่าสนใจไม่น้อย กอรปกับกระแสการเรียนการสอนในประเทศไทยเราที่เริ่มจะมีแนวโน้มไปทางกลุ่มยึดหลักเกณฑ์ตามแบบสหรัฐอเมริกา ซึ่งถือว่าเป็นแม่แบบด้านการศึกษาตัวจริงของเรา ทั้งนี้สังเกตได้จากบทความของนักการศึกษาด้านศิลปศึกษาของไทย คือ วิรุณ ตั้งเจริญ ที่กล่าวไว้ใน “ศิลปศึกษาเมื่อวาน วันนี้ และวันพรุ่งนี้” (วิรุณ ตั้งเจริญ, 2531 : 36) มีข้อความตอนหนึ่งกล่าวว่า

“แนวโน้มของการเปลี่ยนแปลงหลักสูตรได้ก่อตัวขึ้น และคาดว่าแนวทางของทฤษฎี การรู้คิด (Cognitive Theory) จะเข้ามามีบทบาทเพิ่มขึ้นไม่มากนักน้อย เพราะกระแสการเสนอความคิดของนักศิลปศึกษา ทั้งในสื่อมวลชนและในวงสัมมนาเริ่มมองเห็นได้ชัดเจนขึ้น”

จะเห็นได้ว่าแนวคิดของนักการศึกษาด้านศิลปศึกษาของไทย จะมีความสอดคล้องกับแนวคิดของนักการศึกษาด้านศิลปศึกษาของชาวสหรัฐอเมริกา คือ มานูแอล บาร์แกน ผู้จัดกระแส

การจัดระบบการเรียนการสอนแบบยึดหลักเกณฑ์ ซึ่งเขาเป็นผู้เสนอว่า การศึกษาศิลปศึกษานั้น ควรต้องเน้นประสบการณ์การรู้คิด (Cognitive) (มะลิฉัตร เอื้ออานันท์. ม.ป.ป. : 8) ที่สำคัญไปกว่านั้นหากเราเปิดคู่มือครูที่ใช้ควบคู่กับหนังสือเรียนศิลปศึกษา ศิลปะกับชีวิต 1 - 2 (ศ.101 - ศ.102) ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 จะพบว่า ทฤษฎีการเรียนรู้ศิลปศึกษากลุ่มยึดหลักเกณฑ์เริ่มปรากฏอยู่ในหลักสูตรนี้ ดังที่ปรากฏตามข้อความต่อไปนี้ (กรมวิชาการ. 2538 : 13)

“...สิ่งสำคัญสำหรับความรู้ความเข้าใจ อันเป็นสื่อ นำไปสู่ ความ
ชื่นชม และการนำไปใช้ ทางด้านทัศนศิลป์นั้น สามารถใช้ทฤษฎี การ
เรียนรู้ ทางศิลปศึกษาปัจจุบัน อันได้แก่แนวทาง 4 แก่น...”

จากประเด็นแนวคิดต่าง ๆ ที่ปรากฏให้เห็นแนวโน้มของแนวทางการจัดการกระบวนการ
เรียนการสอนทางด้านศิลปศึกษาในระบบโรงเรียนในปัจจุบันและอนาคต เป็นสิ่งที่ตอกย้ำให้ผู้วิจัย
มีความเชื่อมั่นว่าการนำเอาทฤษฎีสุนทรียศึกษามาประยุกต์ใช้ในการจัดการกระบวนการเรียนการสอน
วาดภาพระบายสี เป็นสิ่งที่สอดคล้องกับกระแสแห่งความเปลี่ยนแปลงของวงการศิลปศึกษาไทย
และจะก่อให้เกิดคุณประโยชน์ต่อวงการนี้อย่างแน่นอน โดยเฉพาะอย่างยิ่งการจัดการกระบวนการเรียน
การสอนการวาดภาพระบายสีในระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น เราสามารถนำเอาแนวคิดทฤษฎีนี้
มาใช้ได้ โดยครูนำนักเรียนในประสบการณ์ด้านการรับรู้ โดยการตรวจค้นหาคุณสมบัติทางศิลปะ
จากผลงานจิตรกรรมที่เลือกสรรแล้ว เพื่อพัฒนาความเฉียบไวในการรับรู้ พัฒนาทักษะ พัฒนา
ความสามารถที่จะประเมินงาน โดยใช้ความรู้ด้านประวัติศาสตร์ศิลป์ ใช้วิธีและกระบวนการ
วิจารณ์งานศิลปะ ใช้ทฤษฎีทางสุนทรียภาพ และการปฏิบัติงานศิลปะเมื่อนักเรียนได้ผ่าน
ประสบการณ์เหล่านี้จะทำให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้อย่างมีศิลปะ (แบบศิลปปน) รู้จักประเมินผล
งานศิลปะอย่างมีสุนทรียภาพ (แบบนักวิจารณ์ศิลปะ) มีรสนิยมทางศิลปะ (รับรู้แบบนักนิยมศิลปะ)
ประการสุดท้าย จะทำให้นักเรียนเกิดความรักอย่างรู้แจ้งหรือรักอย่างมีสติ (มะลิฉัตร เอื้ออานันท์.
ม.ป.ป. : 76)

การวิจัยในครั้งนี้จึงมีความมุ่งหวังที่จะจัดการกระบวนการเรียนการสอนการวาดภาพระบายสี
ในระดับมัธยมศึกษาปีที่ 2 โดยใช้กิจกรรมการเรียนการสอนของแคโรล ดี โฮลเดิน ที่ประยุกต์
มาจากทฤษฎีสุนทรียศึกษาของแฮรี โบรดี เพื่อศึกษาความสามารถด้านความรู้และด้านทักษะปฏิบัติ
การวาดภาพระบายสี ว่านักเรียนที่เรียนจากกิจกรรมการเรียนการสอนดังกล่าว มีการพัฒนาเพิ่มขึ้น
หรือไม่ เพื่อเป็นการส่งเสริมการค้นคว้าและปรับปรุงการจัดการกระบวนการเรียนการสอนระดับ
มัธยมศึกษาตอนต้น พุทธศักราช 2521 (ฉบับปรับปรุง 2533) อันที่จะนำไปสู่การจัดการกระบวนการ
เรียนการสอนที่มีประสิทธิภาพ และบรรลุตามวัตถุประสงค์และเจตนารมณ์ของหลักสูตร

จุดมุ่งหมายของการวิจัย

เพื่อศึกษาความสามารถด้านความรู้และทักษะปฏิบัติการวาดภาพระบายสีของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 จากการสอนโดยใช้กิจกรรมการเรียนการสอนของ แครอล ดี โฮลเดิน

ความสำคัญของการวิจัย

ผลการวิจัยครั้งนี้จะได้ตัวอย่างของกิจกรรมการเรียนการสอนของแครอล ดี โฮลเดิน ที่สามารถนำไปใช้สอนและเป็นแนวทางในการปรับปรุงและวางแผนการจัดกระบวนการเรียนการสอนการวาดภาพระบายสีในระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นให้มีความเหมาะสม และมีประสิทธิภาพ

ขอบเขตการวิจัย

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร เป็นนักเรียนในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2542 ของโรงเรียนมัธยมศึกษาในจังหวัดภูเก็ต ดังต่อไปนี้

1. โรงเรียนเฉลิมพระเกียรติสมเด็จพระศรีนครินทร์ ภูเก็ต อำเภอเมือง จังหวัดภูเก็ต จำนวน 6 ห้องเรียน จำนวนนักเรียน 230 คน
2. โรงเรียนกะทู้วิทยา อำเภอกะทู้ จังหวัดภูเก็ต จำนวน 5 ห้องเรียน จำนวนนักเรียน 201 คน
3. โรงเรียนเมืองกลาง อำเภอกกลาง จังหวัดภูเก็ต จำนวน 7 ห้องเรียน จำนวนนักเรียน 265 คน

กลุ่มตัวอย่าง เป็นนักเรียนในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2542 ของโรงเรียนในจังหวัดภูเก็ต ซึ่งเลือกมาจากประชากร

1. กลุ่มทดลองที่ 1 มีกลุ่มนักเรียนที่มีพื้นฐานทางศิลปะสูง จำนวน 10 คน และกลุ่มนักเรียนที่มีพื้นฐานทางศิลปะต่ำ จำนวน 10 คน รวมทั้งหมด 20 คน สังกัดโรงเรียนเฉลิม พระเกียรติสมเด็จพระศรีนครินทร์ ภูเก็ต อำเภอเมือง จังหวัดภูเก็ต
2. กลุ่มทดลองที่ 2 มีกลุ่มนักเรียนที่มีพื้นฐานทางศิลปะสูง จำนวน 10 คน และกลุ่มนักเรียนที่มีพื้นฐานทางศิลปะต่ำ จำนวน 10 คน รวมทั้งหมด 20 คน สังกัดโรงเรียนกะทู้วิทยา อำเภอกะทู้ จังหวัดภูเก็ต

3. กลุ่มทดลองที่ 3 มีกลุ่มนักเรียนที่มีพื้นฐานทางศิลปะสูง จำนวน 10 คน และกลุ่มนักเรียนที่มีพื้นฐานความรู้ทางศิลปะต่ำ จำนวน 10 คน รวมทั้งหมด 20 คน สังกัดโรงเรียนเมืองกลาง อำเภอกกลาง จังหวัดภูเก็ต

2. กิจกรรมการเรียนการสอนของแคโรล ดี โฮลเดิน หมายถึง กระบวนการเรียนการสอนที่ปรับปรุงมาจากการจัดกระบวนการเรียนการสอนตามแนวคิดทฤษฎีสุนทรียศึกษาของแฮร์โบริดี และเป็นการจัดกระบวนการเรียนการสอนที่สอดคล้องกับสภาพการณ์ที่ปฏิบัติจริงของการจัดกระบวนการเรียนการสอนการวาดภาพระบายสีในระบบโรงเรียน

3. ตัวแปรที่ศึกษา

3.1 ตัวแปรอิสระ คือ พื้นฐานความรู้ทางศิลปะ ได้แก่

3.1.1 พื้นฐานความรู้ทางศิลปะสูง

3.1.2 พื้นฐานความรู้ทางศิลปะต่ำ

3.2 ตัวแปรตาม คือ ความสามารถวาดภาพระบายสี ได้แก่

3.2.1 ความรู้การวาดภาพระบายสี

3.2.2 ทักษะปฏิบัติการวาดภาพระบายสี

คำนิยามศัพท์เฉพาะ

1. พื้นฐานความรู้ทางศิลปะ หมายถึง ความสามารถด้านความรู้ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ที่วัดได้จากแบบทดสอบวัดความสามารถด้านความรู้ด้านการวาดภาพระบายสี โดยการตัดเกรดด้วยวิธีการวัดผลแบบอิงกลุ่ม ใช้คะแนนมาตรฐาน T (T - Score) กำหนดให้ 5 เกรด เป็น A B C D และ E มีดังต่อไปนี้

1.1 พื้นฐานความรู้ทางศิลปะสูง หมายถึง ระดับความรู้ทางศิลปะของนักเรียนที่ได้คะแนนจากการทดสอบ วัดความสามารถด้านความรู้การวาดภาพระบายสี ในระดับ A และ B

1.2 พื้นฐานความรู้ทางศิลปะต่ำ หมายถึง ระดับความรู้ทางศิลปะของนักเรียนที่ได้คะแนนจากการทดสอบวัดความสามารถด้านความรู้การวาดภาพระบายสี ในระดับ D และ E

2. ความสามารถวาดภาพระบายสี หมายถึง ความสามารถด้านความรู้และด้านทักษะปฏิบัติการวาดภาพระบายสีของนักเรียนในชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ดังนี้

2.1 ความรู้ด้านการวาดภาพระบายสี หมายถึง ความสามารถในการเรียนรู้ในรายวิชา ศ.203 ศิลปะกับชีวิต ในเรื่องการวาดภาพระบายสี (จิตรกรรม) ตามจุดประสงค์การเรียนรู้ที่กำหนดไว้ ซึ่งวัดได้จากแบบทดสอบวัดความสามารถด้านความรู้การวาดภาพระบายสี ในเนื้อหา

เกี่ยวกับหลักการทางศิลปะ และส่วนประกอบของศิลปะ เทคนิควิธีการสร้างงาน และการรับรู้ความรู้สึกที่ปรากฏในผลงานศิลปะ

2.2 ทักษะปฏิบัติการวาดภาพระบายสี คือ ความสามารถของผู้เรียนในการนำความรู้ การวาดภาพระบายสีที่เรียนมา ไปสร้างเป็นผลงานวาดภาพระบายสี (จิตรกรรม) อย่างมีทักษะและเหมาะสม อีกทั้งการสร้างสรรค์ผลงานให้มีรูปแบบที่แปลกใหม่ โดยคำนึงถึงหลักการทางศิลปะ ส่วนประกอบของศิลปะ เทคนิควิธีการสร้างงาน และการสร้างความรู้สึกให้ปรากฏในผลงาน ซึ่งวัดได้ โดยแบบประเมินผลการวาดภาพระบายสีที่สร้างขึ้นตามจุดประสงค์การเรียนรู้

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ผู้วิจัยได้ค้นคว้าเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง แยกตามหัวข้อดังต่อไปนี้

1. การวาดภาพพระบายสี

1.1 ความเข้าใจเกี่ยวกับการวาดภาพพระบายสี

1.2 พัฒนาการการแสดงออกทางศิลปะของเด็กมัธยมศึกษาตอนต้น

1.3 การสอนศิลปศึกษาในระดับมัธยมศึกษาตอนต้น

1.3.1 ความเข้าใจทั่วไป

1.3.2 ความเชื่อทางศิลปศึกษา

1.3.3 หลักการสอนวิชาศิลปศึกษาในระดับมัธยมศึกษาตอนต้น

1.3.4 วิธีสอนวิชาศิลปศึกษาในระดับมัธยมศึกษาตอนต้น

2. การสอนโดยใช้กิจกรรมการเรียนการสอนของแคโรล ดี โฮลเดิน

2.1 การปลูกฝังค่านิยมทางสุนทรียศึกษาตามแนวปรัชญาต่าง ๆ

2.2 การสอนศิลปศึกษาในแนวทฤษฎีสุนทรียศึกษาโดยใช้กิจกรรมการเรียนการสอนของแคโรล ดี โฮลเดิน

3. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

1. เอกสารที่เกี่ยวข้องกับการวาดภาพพระบายสี

1.1 ความเข้าใจเกี่ยวกับการวาดภาพพระบายสี

การวาดภาพเป็นการใช้วัสดุต่าง ๆ เช่น ดินสอ ชาโคล ปากกา ฯลฯ มาลาก ขูด ขีด เป็นรูป ซึ่งมีชื่อเรียกแตกต่างกันออกไป เช่น การเขียนคร่าว ๆ เรียกว่า “Sketching” หรือภาพ ท่าง “Gesture Drawing” การเขียนตามความสัมผัสวัตถุตามส่วนละเอียดที่ต้องการ เรียกว่า “Contour Drawing” การเขียนเฉพาะรูปร่างภายนอก เรียกว่า “Outline Drawing” และการเขียนด้วยหมึกเรียกว่า “Ink Drawing”

การวาดภาพเป็นเทคนิคทางจิตรกรรม ทั้งการใช้สีเดียว (Monochrome) และการใช้หลายสี (Polychrome) (อารี สุทธิพันธุ์. 2538 : 54) ซึ่งถือเป็นพื้นฐานเบื้องต้นที่มีความสำคัญ

และสัมพันธ์กับงานศิลปะเกือบทุกแขนง หน้าที่ ของภาพเขียนสำหรับใช้แสดงความคิดและการวางแผน เช่น สถาปนิก เขียนเสร็จแล้วจึงลงสี การวาดภาพมีหน้าที่และความหมายหลายประการ ทั้งนี้เพราะว่าสามารถจะเขียนเป็นรูปด้านข้าง แนวนั่ง และรูปลักษณะ 2 มิติ หรือ 3 มิติก็ได้ และในบางลักษณะอาจจะมีลักษณะซ้ำซ้อนกับจิตรกรรมบ้าง (วิรัตน์ พิชญ์ไพบูลย์. 2524 : 107 - 111) ส่วนการเขียนภาพระบายสีหรือการวาดภาพระบายสีในระดับเด็กประถมหรือมัธยม หมายถึง การใช้วัสดุต่าง ๆ เช่น สีน้ำมัน สีน้ำ สีโปสเตอร์ สีฝุ่น สีเทียน ปากกา ฯลฯ มาขีด ขีด สดัด ระบาย ทา ฯลฯ ตามความคิด จินตนาการ ความรู้สึกที่ต้องการแสดงออกตามวุฒิภาวะของ เด็กแต่ละคน นอกจากนั้นยังรวมไปถึงกิจกรรมต่าง ๆ ที่ใช้สีเข้าไปเกี่ยวข้อง เช่น ภาพปะติด (Collage) (สุชาติ เถาทอง. 2538 : 99 - 100) ในการเขียนภาพระบายสี พื้นผิวระนาบรองรับ สำหรับเขียนจะแตกต่างกันไปตามลักษณะของที่จะถ่ายทอดลงไป (อารี สุทธิพันธุ์. 2538 : 17)

สรุปได้ว่า การเขียนภาพระบายสี หมายถึง การใช้วัสดุอุปกรณ์ต่าง ๆ เช่น ดินสอ ปากกา สีต่าง ๆ ระบาย พู่กัน ฯลฯ มาสร้างเป็นผลงานทางจิตรกรรม โดยอาศัยกลวิธีทางจิตรกรรม มาใช้ในการแสดงออก เช่น ขีด ขีด สดัด ทา ป้าย ฯลฯ รวมถึงกิจกรรมบางอย่างที่นำสีเข้าไป เกี่ยวข้อง เช่น ภาพปะติด (Collage) ทั้งนี้การแสดงออกจะเป็นไปตามความรู้สึกนึกคิด จินตนาการ ของผู้ สร้างงาน ภายใต้อารมณ์และความเชื่อเฉพาะบุคคล

1.2 เอกสารที่เกี่ยวข้องกับพัฒนาการทางด้านการแสดงออกทางศิลปะของเด็กระดับ มัธยมศึกษาตอนต้น

ความสำคัญของพัฒนาการทางด้านการแสดงออกทางศิลปะ

วิรุณ ตั้งเจริญ (2526 : 49 - 52) กล่าวถึงความสำคัญของพัฒนาการทางด้านการแสดงออกทางศิลปะดังต่อไปนี้

1. ความเจริญเติบโตทางสติปัญญา การที่เด็กแสดงออกทางศิลปะในแต่ละวัยหรือแต่ละคนแตกต่างกัน ย่อมแสดงถึงความแตกต่างทางสติปัญญาด้วย ข้อแตกต่างนี้อาจจะปรากฏในแง่ของรายละเอียด การแสดงรูปทรง การออกแบบ การระบายสี หรือการแสดงจินตนาการ ข้อแตกต่างนี้สามารถพิจารณาได้จากความแตกต่างของวัย บุคคล หรือในแต่ละช่วงเวลา กระบวนการ ทำงานทางศิลปะนั้นจะเริ่มจากการวิเคราะห์ข้อมูลซึ่งเป็นประสบการณ์บูรณาการ ประสบการณ์ ความคิดและจินตนาการเข้าด้วยกัน แล้วจึงสังเคราะห์เส้น รูปทรง สีในขั้นสุดท้าย และย่อมเป็นกระบวนการเรียนรู้หนึ่งที่เหมาะสมกับวัยเด็กเป็นอย่างมาก

2. ความเจริญเติบโตทางอารมณ์ เมื่อเด็กรับรู้สะสมประสบการณ์และเรียนรู้ นั้น นอกจากจะต้องปรับพฤติกรรมต่าง ๆ แล้ว ยังต้องปรับอารมณ์ของเขาอีกด้วย สำหรับพฤติกรรม การวาดภาพ เด็กได้แสดงออกอย่างสนุกสนานเพลิดเพลิน เพราะได้ถ่ายทอดประสบการณ์ ได้แสดง

ความสามารถและได้เห็นผลสำเร็จจากการแสดงออกของตน สิ่งเหล่านี้จะช่วยพัฒนาอารมณ์ของเด็กได้อย่างดีเยี่ยม ทั้งความสนใจ ความกระตือรือร้น และความตั้งใจอย่างแน่วแน่ในการกระทำสิ่งใดสิ่งหนึ่ง ซึ่งเท่ากับเป็นพัฒนาการความเชื่อและความมั่นคงทางอารมณ์ในการทำงาน เพราะเด็กจะมีความพร้อมในการเผชิญกับสิ่งแปลกใหม่และเกิดความรู้สึกว่าเป็นเรื่องปกติธรรมดาในการที่จะพาตัวเองเข้าไปสู่สิ่งต่าง ๆ หรือปัญหาต่าง ๆ

3. ความเจริญเติบโตทางร่างกาย การวาดภาพกับความเจริญเติบโตทางร่างกายเป็น การแสดงออกที่ชี้ให้เห็นความสามารถของการใช้สายตาที่สัมพันธ์กับการเคลื่อนไหวในส่วนที่ต้องใช้ทักษะในการควบคุมทิศทางและการลากเส้น การเจริญเติบโตของร่างกายจะทำให้มีการเปลี่ยนแปลงรูปแบบการวาดที่เริ่มจากขั้นขีดเขียน (Scribbling Stage) เป็นเส้นยุ่ง ๆ ไปสู่ความสามารถควบคุมเส้นให้เป็นระเบียบขึ้นเรื่อย ๆ ซึ่งการเคลื่อนไหวของเส้นจะเป็นอย่างช้า ๆ อยู่ในระยะหนึ่ง แล้วจึงสามารถลากเส้นเป็นรูปทรงให้ปรากฏขึ้นและเมื่อเด็กเจริญเติบโตพัฒนาการทางทักษะการเคลื่อนไหว จะทำให้รูปแบบการวาดภาพพัฒนาจากเส้นที่วาดเป็นรูปร่างง่าย ๆ ไปสู่รูปร่างที่เลียนแบบของจริงมากขึ้น

4. ความเจริญเติบโตทางสังคม การวาดภาพของเด็กเปรียบเสมือนเป็นการถ่ายทอดสารหรือสาร (Message) ซึ่งส่วนใหญ่จะเน้นสาระที่เกี่ยวข้องกับความคิดคำนึงส่วนตัว สิ่งแวดล้อม และสังคม โดยเฉพาะสาระที่เกี่ยวข้องกับสังคมนั้น นอกจากจะเป็นสื่อสารให้รับรู้ถึงการที่เด็กมีความคิด มีความสัมพันธ์กับสังคมอย่างไรแล้ว ยังเน้นให้เด็กคิดคำนึงถึงสังคมรอบตัว ความสัมพันธ์ที่เขาพึงมีต่อสังคมและการทำงานร่วมกันอีกด้วย

5. ความเจริญเติบโตทางการรับรู้ สมรรถภาพทางการรับรู้เป็นสิ่งสำคัญอย่างหนึ่งในตัวเด็กในอันที่จะช่วยให้เด็กเกิดการเรียนรู้และการสะสมประสบการณ์ที่ดี เพราะการรับรู้ที่มีสมรรถภาพย่อมเกี่ยวข้องกับประสาทสัมผัสโดยตรง การรับรู้ของเด็กในวัยนี้ส่วนใหญ่จะเป็นการรับรู้ทางสายตา โดยการรับรู้เกี่ยวกับสี รูปร่าง และบริเวณว่าง พัฒนาการรับรู้ทางสายตาจะเริ่มพัฒนาแยกแยะสิ่งต่าง ๆ จากการแยกแยะสีและรูปร่างในระยะแรก ต่อมาเมื่อเด็กมีพัฒนาการการรับรู้มากขึ้นที่จะแสดงการรับรู้ของบริเวณว่าง ซึ่งมีความสำคัญสำหรับเด็กมาก เด็กจะสามารถพัฒนาการรับรู้บริเวณว่างมาใช้ได้อย่างเหมาะสม สามารถถ่ายทอดความรู้สึกจากสิ่งที่ตนรับรู้ออกมาในพื้นที่ส่วนต่าง ๆ ของภาพให้มีความหมายและสัมพันธ์กันได้ ภาพที่วาดจึงประกอบด้วยการใช้บริเวณว่าง รูปร่าง สี สัน และความรู้สึก

6. ความเจริญเติบโตทางสุนทรียภาพแสดงให้เห็นถึงประสาทสัมผัสที่ได้บูรณาการประสบการณ์ทั้งมวล ซึ่งเกี่ยวข้องกับความคิด ความรู้สึก และการรับรู้ ผลจากการบูรณาการนี้สามารถที่จะพบได้จากเอกภาพของการจัดภาพที่ประสานกลมกลืนกัน และแสดงออกซึ่งความรู้สึกนึกคิดด้วยภาวะ ของบริเวณว่าง เส้น ลักษณะผิว และสี

7. ความเจริญเติบโตทางการสร้างสรรค์ เด็กจะแสดงออกอย่างอิสระและมีลักษณะเฉพาะตัวรวมทั้งสมรรถภาพในการแก้ปัญหาในการดำรงชีวิตด้วย ถ้าเป็นการสร้างสรรค์ผลงานย่อมเป็นลักษณะที่ส่อให้เห็นถึงการปรับปรุง เปลี่ยนแปลงหรือการสร้างสิ่งใหม่ซึ่งมีแนวโน้มไปในทางที่ดีกว่า เด็กพร้อมที่จะแสดงออกด้วยการลองผิดลองถูก ท้ายที่สุดการแสดงออกของเขาไม่เคยผิดและไม่รู้สึกล้มเหลว จึงทำให้เด็กมีความมั่นใจอยากที่จะแสดงออกต่อไป สร้างสรรค์ต่อไป พัฒนาการการสร้างสรรค์จะพบเห็นได้ในผลงานศิลปะไม่ว่าจะเป็นด้านรูปแบบ เนื้อหาและแนวคิด ในด้านใดด้านหนึ่งหรือหลายด้าน การสร้างสรรค์ผลงานยังเป็นการสะสมบุคลิกการสร้างสรรค์ ดังนั้นถ้าการสร้างสรรค์งานศิลปะเป็นไปอย่างต่อเนื่อง บุคลิกการสร้างสรรค์ก็ย่อมเกิดขึ้นกับเด็ก ด้วยเช่นกัน

พัฒนาการทางการแสดงออกทางศิลปะของเด็กระดับมัธยมศึกษาตอนต้น

อุบล ตู้จินดา (2532 : 26 - 28) กล่าวถึงการพัฒนาพฤติกรรมการแสดงออกทางศิลปะของเด็กระดับมัธยมศึกษา ดังต่อไปนี้

เด็กอายุประมาณ 11 - 13 ขวบ

เด็กวัยนี้ต้องการเพื่อนรุ่นเดียวกัน ต้องการรู้จักวิธีการควบคุมตนเอง ต้องการความไว้วางใจจากผู้อื่นมีอารมณ์รุนแรงเปลี่ยนแปลงอยู่เสมอ ต้องการให้ผู้ใหญ่คิดว่าตนโตแล้ว ชอบอิสระในช่วงวัยรุ่น นอกจากจะสนใจกับการแสดงออกตามสภาพธรรมชาติของวัตถุและสิ่งแวดล้อม เด็กยังต้องการสิ่งที่เป็นเหตุผลสนใจกับสิ่งที่มีความหมายกับชีวิตส่วนตัวและสนใจเหตุการณ์ต่าง ๆ ด้วย

การแสดงออกทางศิลปะมีความสามารถที่จะแสดงออกตามเอกัตภาพ และพร้อมที่จะประยุกต์ความสามารถทางศิลปะไปใช้ในชีวิตประจำวัน สามารถแสดงออกทางสร้างสรรค์ ความเชื่อมั่นในตนเอง ครูควรส่งเสริมให้นักเรียนทำงานร่วมกัน วิพากษ์วิจารณ์ร่วมกัน การสอนศิลปะควรเน้นกิจกรรมที่ทำทลายความคิด การปฏิบัติ การแก้ปัญหา

ชลอ พงษ์สามารถ (2526 : 52) กล่าวถึงพฤติกรรมของเด็กระดับมัธยมศึกษาทำงานศิลปะศึกษาว่า เด็กวัยนี้เป็นวัยที่แสดงออกทางความคิดสร้างสรรค์ทางศิลปะได้สูงกว่าวัยอื่น ๆ เด็กที่สนใจจะคิดพิจารณาสิ่งที่ตนได้พบได้เห็นสามารถจำได้ เขียนได้ ปรับปรุงให้แปลกขึ้นไป

โดยทั่วไปการวาดภาพของเด็กจะมีการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง เจริญเติบโตทั้งด้านการมองเห็น การรับรู้สิ่งแวดล้อม ความคิดภายในและการแสดงออกที่แตกต่างกัน ซึ่งเงื่อนไขเหล่านี้ได้ผลักดันให้รูปแบบและเนื้อหาในการแสดงออกทางการวาดภาพของเด็กเปลี่ยนแปลงไปเรื่อย ๆ ภาพแต่ละภาพที่เด็กวาดจึงล้วนแต่มีความหมายต่อเด็กทั้งสิ้น จึงมีผู้ศึกษาเกี่ยวกับลักษณะการวาดภาพของเด็กไว้ดังต่อไปนี้

โลเวนเฟลด์ (Lowenfeld. 1957 : 33 - 39 ; อ้างอิงมาจาก จัตรชอุดา เขียรปรีชา. 2537 : 17 - 19) ได้ทำการศึกษาขั้นพัฒนาการด้านศิลปะของเด็ก โดยแบ่งขั้นพัฒนาการไว้ดังนี้

1. ขั้นขีดเขียน (The Scribbling Stage) อายุ 2 - 4 ปี
2. ขั้นเริ่มเป็น สัญลักษณ์ หรือ ขั้นเขียนภาพให้ มีความหมาย (Pre - Schematic Stage) อายุ 4 - 7 ปี
3. ขั้นใช้สัญลักษณ์หรือขั้นเขียนภาพได้คล้ายของจริง (Schematic Stage) อายุ 7-9 ปี
4. ขั้นเขียนภาพของจริง (Drawing Realistic) อายุ 9 - 11 ปี
5. ขั้นเขียนภาพเหมือนของจริง (Pseudo Realistic) อายุ 11 - 12 ปี
6. ขั้นความคิดสร้างสรรค์ (Period Decision) อายุ 12 - 16 ปี

มะลิฉัตร เอื้ออนันท์ (2529 : 5 - 8) กล่าวถึงพัฒนาการทางศิลปะของเด็กวัยก่อนวัยรุ่น (Preadolescent) อายุ 9 - 14 ปี ว่า เด็กวัยนี้มีความสามารถในการพินิจพิเคราะห์ วิพากษ์วิจารณ์ หรือเลือกเฟ้นสิ่งใดดี สิ่งใดด้อย เด็กในวัยนี้จากการค้นคว้าของ Gardner และ Rosentiel (1977) พบว่าสามารถเห็นและรู้งานของตนดีหรือด้อยเช่นไร แม้บางครั้งไม่มีการส่อว่าต้องการเปลี่ยนแปลง ปรับปรุงข้อด้อยนั้น

พัฒนาการทางศิลปะของเด็กวัยนี้เราสามารถแบ่งแยกพิจารณาได้ 2 ระดับ คือ

1. วัยเกาะกลุ่ม (9 - 12 ขวบ) เป็นวัยเริ่มสร้างงานลักษณะเหมือนจริง
 - 1.1 ลักษณะการวาดภาพ (Drawing Characteristics)
 - เริ่มใส่ใจกับรายละเอียดมากขึ้น
 - เริ่มพิถีพิถันกับงานวาด รู้ว่าวาดไม่ดีเช่นไร
 - เริ่มใส่ใจกับสิ่งแวดล้อมในภาพ
 - บันทึกรายละเอียดเกี่ยวกับเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นมากกว่ามุ่งถ่ายทอดลักษณะตามธรรมชาติ
 - ยังไม่มีความเข้าใจเกี่ยวกับเรื่องแสงและเงา
 - 1.2 การใช้เนื้อที่ในการวาด (Space Representation)
 - เส้นแสดงพื้นดิน (Base Line) เริ่มหายไปจากภาพเปลี่ยนเป็นพื้นที่แทนท้องฟ้าเริ่มพบกับพื้นดินที่เส้นขอบฟ้า (Horizontal line)
 - เริ่มมีลักษณะส่อว่ามีการบันทึกมิติโดยวิธีทับซ้อน (Overlapping)
 - เริ่มส่อว่าวัตถุต่าง ๆ ในภาพมีความสัมพันธ์เกี่ยวเนื่องกัน
 - มีการวาดภาพที่ส่อว่าแสดงมิติโดยขนาดที่เล็กใหญ่ (สิ่งอยู่หน้าใหญ่กว่าสิ่งอยู่หลัง)

1.3 การแสดงออกด้านรูปคน (Human Figure Representation)

- สังกัปเกี่ยวกับคนเริ่มเปลี่ยน
 - มีการบันทึกรายละเอียด เช่น กระดุม ลายเสื้อ ฯลฯ
 - มีการวาดเกินความเป็นจริง ตัดทอนน้อยลงนอกเสียจากเพื่อเหตุผล
- เพื่อเน้นส่วนสำคัญส่วนใดส่วนหนึ่ง

- ส่วนต่าง ๆ ของร่างกายมีความหมายว่าส่วนนั้นอยู่ต่างหาก ไม่รวมอยู่
กับร่างกาย
- ร่างกายจะอยู่ในลักษณะแข็งทื่อขึ้นเพราะเริ่มสำเนียงกว่าร่าง มนุษย์
มีโครงกระดูกหรือมีฉนั้นที่เริ่มระมัดระวังในการวาดมากขึ้น ไม่เลียบขาดเชื่อมั่นเช่นเคย

2. วัยเลียนแบบธรรมชาติ (12 - 14 ปี) วัยของการใช้เหตุผล

2.1 ลักษณะของการวาด (Drawing Characteristics)

- เริ่มสำเนียงถึงความสามารถทางศิลปะในระยะต้นของตน
- อาจมีการวาดทำนองลวดลายเป็นชิ้น ๆ แทนการสร้างงานที่มีการจัด
องค์ประกอบสัมพันธ์กัน เช่น รูปการ์ตูนสุนัขปี ฯลฯ
- มีลักษณะว่าสนใจบันทึกรายละเอียดเช่นรอยยับรอยย่น
- เริ่มสอดแทรกสิ่งที่เป็นนามธรรมลงในวัตถุหรือเหตุการณ์ในงานวาด
ของตน

2.2 การใช้เนื้อที่วาด (Space Representation)

- การแสดงออกทางด้านมิติมักจะแสดงออกในลักษณะที่ตัวเป็นผู้ดู มี
ใจอยู่ในภาพ เช่น อาจวาดภาพตัวเองกินข้าวอยู่กับพ่อแม่ แทนที่จะวาดภาพแต่ผู้คนที่กินอยู่ โดย
ไม่มีตัวเองรวมอยู่ในภาพ (คือวาดวิวที่ตัวเองเห็น)
- การกระทำทั้งหมดอยู่ภายในบริเวณเนื้อที่ที่ใช้วาด เช่น เตะลูกบอลอยู่
ในภาพไม่ใช่ลูกบอลกระเด็นหายไปนอกภาพ

2.3 การแสดงออกด้านรูปคน (Human Figure Representation)

- เริ่มวาดถูกสัดส่วนตามความเป็นจริง
- ระวังเรื่องความถูกต้องของข้อต่อของร่างกาย
- เริ่มมีการแสดงความรู้สึกในใบหน้าแบบการ์ตูน
- รูปคนเป็นคนที่สำหรับเด็กวัยนี้แม่ไม่ครบตัว
- เป็นการแสดงสัดส่วนของเพศขึ้น เช่น ชายมีกล้ามเนื้อ

ส่วนเด็กวัยรุ่น (Adolescent) อายุประมาณ 14 - 17 ปี เด็กวัยนี้สามารถที่จะพินิจ
พิจารณาของความสัมพันธ์ระหว่างสังกัป สามารถที่จะใช้หลักเกณฑ์ง่าย ๆ ในการพิจารณาวิเคราะห์

หาเหตุผลสามารถในการอธิบายถกปัญหาอย่างมีเหตุผลหรือตัดสินใจผลงานในด้านสุนทรียภาพ สามารถตีความหมายเชิงอุปมาทัศน์ (Visual Metaphor) หรือค้นหาความหมายจากงานศิลปะ มีความเฉียบไวในการรับรู้ สามารถวิเคราะห์ความแตกต่างระหว่างสไตล์ศิลปะหรือความเข้าใจใน ลักษณะต่าง ๆ ในศิลปะเช่นความสมดุล ขนาด สัดส่วน จังหวะลีลา เป็นต้น

วัยรุ่น (14 - 17 ปี) เป็นวัยของการตัดสินใจ มีพัฒนาการการแสดงออกทางศิลปะ ดังต่อไปนี้

1. ลักษณะการวาด (Drawing Characteristics)

- เริ่มรู้ถึงความสามารถของทักษะ (จับไว คล่องแคล่วถูกต้องขั้นตอน) ในด้าน ศิลปะ

- เด็กซึ่งมีความถนัดด้านทัศน์ (Visual Minded) หรือการมองเห็นจะวาดภาพ แกร่งรายละเอียดแสงเงา

- เด็กที่มีความถนัดทางด้านสัมผัส (Haptic Minded) จะเน้นเรื่องการผูกเรื่องราว
- มีสมาธิการวาดภาพยาวขึ้น
- บังคับวิธีการของการแสดงออก

2. การใช้เนื้อที่ในการวาด (Space Representation)

- พวกที่ถนัดด้านศิลปะจะใช้มิติในการวาด
- พวกที่มีความถนัดในด้านสัมผัสจะแสดงเกี่ยวกับอารมณ์
- มีการตัดทอน สี สัน ทศนิยมภาพวิทยาหรือร่นระยะทางแบบภาพกึ่งตาอย่าง จงใจ

3. การแสดงออกด้านรูปคน (Human Figure Representation)

- พยายามวาดเหมือนจริง และคำนึงถึงสัดส่วนกายวิภาคที่ถูกต้อง รวมทั้ง ลักษณะท่าทางตามจริง เน้นรายละเอียด

- มีการเน้นรายละเอียดเกินความเป็นจริง (ในเด็กบางคน)
- มีจินตนาการในการวาดภาพล้อเลียนแสดงความคิดเห็น

เบิร์ต (Burt, 1921) ได้ทำการบันทึกจากการสังเกตการณ์ของเขา เขาให้ข้อมูลที่กระจัด และไม่มีพื้นฐานด้านจิตวิทยาที่น่าเชื่อถือ เบิร์ตเชื่อว่ารูปวาดของเด็กเป็นสิ่งที่สื่อแสดงถึงเขาวัยปัญญาของเด็ก โดยเฉพาะอย่างยิ่งช่วงวัยที่ยังไม่สมควรที่จะใช้ความสามารถในการพูดและเขียนของเด็กมาใช้ วัด เพราะว่าการวาดรูปนั้นมีใช้ภาษา (หรือตัวหนังสือ) หรือคณิตศาสตร์ ภาพวาดของเด็กสามารถ สื่อแสดงถึงพลังแห่งจินตนาการและการสร้างทำของเด็ก เบิร์ตกล่าวว่า“ความก้าวหน้าในการวาดภาพ ของเด็ก แสดงถึงความเปลี่ยนแปลงทั้งในเชิงชนิดของเขาวัยปัญญาและระดับสูงต่ำของเขาวัยปัญญา ของเด็กอย่างได้ผล วงจรการพัฒนาของเขาวัยปัญญาของเด็กนั้น แตกต่างไปจากการเจริญเติบโต

ของพวกเขาตัวขึ้นต่ำ แต่มีความน่าทึ่งเหมือนวิวัฒนาการของบางสิ่งในธรรมชาติที่เส้นวงของพัฒนาการของปีต่อมามีได้พัฒนาตามเส้นวงของปีที่ผ่านมาแล้ว”

เบิร์ตแจกแจกถึงขั้นพัฒนาการทางศิลปะของเด็กออกเป็นขั้นตอนต่าง ๆ ดังต่อไปนี้ (มะลิฉัตร เอื้ออานันท์. ม.ป.ป. : 1 - 3 ; อ้างอิงมาจาก Burt, 1921 : 327)

1. วัยขีดเขียน (อายุ 2 - 3 ขวบ)
2. วัยวาดเส้น (อายุ 3 - 4 ขวบ)
3. วัยพรรณาด้วยสัญลักษณ์ (อายุ 5 - 6 ขวบ)
4. วัยวาดเหมือนจริง (อายุ 7 ถึง หรือ 10 ขวบ ตรงกับวัย IR ในวิจัยวาดตามที่รู้)
5. วัยวาดเหมือนตามตาเห็น (อายุ 10 - 11 ปี หรือประมาณนั้น)
6. วัยสะกดกลั่น (เริ่มปรากฏก่อนวัยรุ่น อายุ 11 - 14 ปี) ผลงานวาดแสดง

ลักษณะเสื่อมถอยคือลดลง ความก้าวหน้าเป็นไปอย่างเชื่องช้า ความถอยนี้อาจจะไปเกี่ยวเนื่องกับความขัดแย้งทางอารมณ์ แต่ที่แน่ ๆ นั้น เรื่องของการรู้คิดและเขาวนปัญญาน่าจะเป็นปัจจัยสำคัญ เด็กสามารถวิเคราะห์ผลงานตัวเองได้เพิ่มขึ้น มีพลังความสามารถในการสังเกตการณ์เพิ่มขึ้น และมีพลังด้านการรับรู้อย่างมีสุนทรียภาพเพิ่มขึ้น เด็กวัยนี้มีความสามารถแสดงออกด้วยภาษา (พูดเขียน) ได้เพิ่มขึ้น และความสามารถนี้มีบทบาทกับวัยนี้เป็นอย่างมาก รูปวาดสื่อให้เห็นว่า เด็กวาดรูปแบบรวดเร็วฉับพลัน เด็กเริ่มวาดรูปคนอย่างระมัดระวังขึ้น ตัดทอนเป็นรูปเหลี่ยมเรขาคณิต มีการตกแต่งประดับประดามากขึ้น และการวาดรูปเชิงประดิษฐ์ประคอย เป็นสิ่งสำคัญของเด็กวัยนี้

7. วัยฟื้นฟูความมีศิลปะ (เริ่มวัยรุ่น แม้ว่าเด็กหลายคนอาจไม่มีระยะนี้) ภาพวาดของเด็กวัยนี้วาดขึ้นมาเพื่อเล่าเรื่องราว เป็นช่วงวัยที่เริ่มใช้กลวิธีหรือวิธีการของพวกเขาพิถีพิถันอาชีพร เช่น วาดภาพเหมือนจากรูปถ่าย หรือหุ่นปูน ผลงานถ่ายทอดของเด็กเริ่มสอดคล้องคุณสมบัติด้านสุนทรียภาพ เช่น เริ่มใส่ใจกับสี รูปร่าง รูปทรง เส้น เป็นต้น เด็กผู้ชายอาจสนใจงานประเภทเขียนแบบ ความมีพรสวรรค์ปัญญาเลิศทางศิลปะนั้นจะเริ่มเห็นได้ในวัยนี้ (ก่อนหน้านี้วัยนี้จะไม่แสดงให้เห็น) และพลังพิเศษด้านสุนทรียภาพนั้นยังไม่สามารถรับรู้ได้ก่อนหน้าวัย 11 ขวบ แม้แต่ในเด็กที่ฉลาดเกินวัย

ฮาร์นไฮม์ (1954) และโกลอมบี้ (1974) ระบุถึงพัฒนาการทางศิลปะของเด็กวัย 9 - 10 ขวบว่า การวาดภาพอย่างฉับไวเฉียบขาดด้วยความมั่นใจเริ่มถอยลง นอกเสียจากว่าจะมีการสอนหรือฝึก ภาพวาดของผู้ใหญ่ (ที่มีได้รับการฝึกต่อเนื่องจากระยะนี้) มีน้อยและหายาก ซึ่งไม่ต่างอะไรกับภาพวาดของเด็กโต ๆ ที่ขาดการฝึกฝน ในวัฒนธรรมตะวันตกนั้นเด็กถูกเน้นให้เรียนรู้ฝึกฝนด้านคณิตศาสตร์ และอ่านเขียนซึ่งถือเป็นกิจกรรมของผู้ที่มีสติปัญญา โดยมีให้ความสำคัญต่อการเรียนและฝึกฝนทางศิลปะ เมื่อพัฒนาการด้านศิลปะก็ลดถอยลง อีกทั้งศิลปะก็มิได้เป็นสิ่งจำเป็นต้องเรียนรู้ ในที่สุดเด็ก ๆ ก็เลิกการวาดรูป

การที่ผู้ใหญ่วาดความสามารถในการสื่อความหมายด้วยสื่อทัศนศิลป์ (ทั้ง ๆ ที่เมื่อตอนเล็ก ๆ เราสามารถวาดภาพด้วยกันทุกคน) เป็นเรื่องน่าคิดว่าโรงเรียนนั้นควรเน้นการเรียนรู้ให้เด็กได้ใช้ความคิดผ่านสื่อทัศนศิลป์ กิจกรรมศิลปะช่วยพัฒนาความสามารถให้เด็กได้สัมผัสกับสัญลักษณ์ต่าง ๆ ที่สื่อทางตา ซึ่งเป็นประสบการณ์ที่สำคัญพอ ๆ กับการสื่อความหมายด้วยภาษา และตัวเลข (มะลิฉัตร เอื้ออนันท์. ม.ป.ป. : 4 ; อ้างอิงมาจาก Tovar, 1981)

1.3 การสอนศิลปศึกษาในระดับมัธยมศึกษาตอนต้น

ความเข้าใจทั่วไป

การสอน หมายถึง กระบวนการที่จะจัดประสบการณ์ให้แก่ผู้เรียน

การเรียนรู้ หมายถึง การที่ผู้เรียนปะทะกับประสบการณ์นั้น ๆ และเกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม 3 ด้าน คือ ความรู้ ทักษะ และทัศนคติ ในสมัยก่อนเชื่อว่าเป็นการหยิบยั้นให้ (Indoctrination) แต่ปัจจุบันเชื่อว่าเป็นการร่วมมือกัน (Cooperation) ระหว่างครูและนักเรียน (วินัย โสมดี. 2518 : 40)

หากเราเอาสองคำนี้มารวมกันก็จะได้ว่า “การเรียนการสอน ” ซึ่งคำสองคำนี้มีอาจแยกออกจากกันได้ถ้าหากว่ามีครูและนักเรียนเป็นองค์ประกอบหลัก เพราะเมื่อใดที่ครูและนักเรียนปฏิบัติกิจกรรมร่วมกันในโรงเรียนหรือสถานศึกษาเมื่อนั้นการปฏิสัมพันธ์ (Interaction) ก็จะบังเกิดขึ้นระหว่างครูกับนักเรียน ซึ่งในระบบการศึกษาในโรงเรียนในทุก ๆ รายวิชาจะต้องมีบรรยากาศแห่งการปฏิสัมพันธ์ที่เรียกว่า “การเรียนการสอน ” โดยเฉพาะอย่างยิ่งในระดับก่อนประถมศึกษา ระดับประถมศึกษาและระดับมัธยมศึกษา

วิชาศิลปศึกษาก็เช่นเดียวกันเป็นวิชาหนึ่งที่ถูกจัดไว้ในหลักสูตรการศึกษาไทย ซึ่งถือเป็นพาหนะที่จะนำพาบุคคลไปสู่เป้าหมายหรือวัตถุประสงค์ที่จะต้องอาศัยกิจกรรมของกระบวนการเรียนการสอนแลกเปลี่ยนทุกรายวิชาที่จัดให้ผู้เรียนได้รับประสบการณ์เกิดการเรียนรู้

ศิลปศึกษาของไทยเราในสมัยก่อนเน้นที่ครูผู้สอนโดยตรง เป็นการถ่ายทอดความรู้ของครูแก่ศิษย์ (Apprenticeship) ครูศิลปะได้รับวิธีการสอนและทักษะมาจากของครูดนอย่างใด ก็ถ่ายทอดให้แก่ศิษย์ตามที่ตนรู้อย่างนั้น เหตุที่ต้องดำเนินการสอนเช่นนี้ก็เพื่อจะรักษาแบบอย่างของศิลปะในอดีตนั้นให้คงอยู่ตลอดไป (อารี สุทธิพันธุ์. 2514 : 164)

ถ้าถือเอาหลักสูตรการศึกษาฉบับแรก 2438 เป็นจุดเริ่มต้นของศิลปศึกษาหรือทัศนศิลป์ศึกษาในระบบโรงเรียน มาถึงวันนี้ทัศนศิลป์ศึกษาก็พัฒนาต่อเนื่องกันมาได้ศตวรรษเศษ (2540) ซึ่งถือเป็นเวลานานพอสมควร (วิรุณ ตั้งเจริญ. 2538 : 41) จากอดีตจนถึงปัจจุบันจะเห็นได้ว่ากระบวนการเรียนการสอนมีความเปลี่ยนแปลงไปจากเดิมเป็นอย่างมาก เพราะความเจริญก้าวหน้าทางวิทยาการทั้งของไทยเองและของตะวันตกที่ไหลบ่าเข้ามาสู่ประเทศอย่างมีอาจจะหยุดยั้งได้

ทั้งนี้เราสังเกตเห็นได้จากการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงของหลักสูตรในแต่ละครั้งอย่างต่อเนื่องกันมา ไม่ว่าจะเป็นหลักสูตรฉบับ พ.ศ.2503 หลักสูตรฉบับ พ.ศ.2518 หลักสูตรฉบับ 2521 จนกระทั่ง หลักสูตรฉบับ พ.ศ.2521 (ฉบับปรับปรุง 2533) ซึ่งถือเป็นหลักสูตรการศึกษาของไทยที่ยังถือปฏิบัติกันมาถึงปัจจุบัน (เกษร จิตะจารี. ม.ป.ป. : 14)

จากผลกระทบของการเปลี่ยนแปลงของหลักสูตรในแต่ละครั้งทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงโครงสร้าง จุดหมาย หลักการและวิธีการจัดการเรียนการสอน หลักการและวิธีการ จัดกระบวนการเรียนการสอน และการประเมินผล (วิชัย วงษ์ใหญ่. 2521 : ม.ป.ป.)

ปัจจุบันการเรียนการสอนศิลปะในระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษา โดยรายละเอียดของรายวิชาแล้ว ศิลปะมี กระบวนการค่อนข้างซับซ้อนยากแก่การสร้าง ความเข้าใจมุ่ง ประเด็น ลักษณะการถ่ายทอดเพราะเป็นการนำจินตนาการ แนวความคิด ซึ่งเป็นลักษณะนามธรรม ให้ ถ่ายทอด ออกมาเป็นรูปธรรม (มนัส มีโย. 2538 : 62) ดังนั้น เราน่าจะสร้างความเข้าใจใน ประเด็นของ ศิลปะศึกษาในบางประเด็นเพื่อความเข้าใจที่ตรงกันอันที่จะนำไปสู่ศักยภาพของการจัด กระบวนการ เรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพ เพื่อนำพาผู้เรียนไปสู่วัตถุประสงค์อย่างสมบูรณ์ แบบ

1. วิชาศิลปศึกษาในที่นี้ หมายถึง ทัศนศิลปศึกษา ซึ่งเกี่ยวข้องกับผลงานการ สร้างสรรค์ของมนุษย์ ด้วยวัสดุวิธีการโดยนักเรียนสร้างขึ้นให้เกิดเป็นรูปทรงสองมิติหรือสามมิติมี น้ำหนัก มีสภาพอยู่ในบริเวณว่าง และสามารถมองเห็นได้ อาจกล่าวอีกอย่างเป็นผลงานนักเรียน ทำขึ้นเป็นรูปร่าง มองเห็นได้

2. วิชาทัศนศิลปศึกษา ในระดับมัธยมศึกษา ควรเข้าใจว่ามีลักษณะเป็นวิชาส่งเสริม ความถนัดตามธรรมชาติของนักเรียน เพื่อให้มีบุคลิกภาพตามที่สังคมและตนเองพึงประสงค์ เป็น วิชาเลือกเพื่อให้ผู้เรียนสอบทานความสามารถ ความสนใจของตนเองเพื่อที่จะรู้จักตนเองดีขึ้น (อารี สุทธิพันธุ์. 2532 : 98) ไม่ใช่มุ่งการฝึกฝนทักษะไปสู่วิชาชีพแต่มีสภาพเป็นวิชาสามัญอันเกี่ยวกับ สุนทรียะในอันที่จะสร้างเสริมสมรรถภาพในการดำรงชีวิตและการเรียนรู้โลกภายนอกอย่างมี ประสิทธิภาพ และตามมาด้วยทัศนคติ ความสามารถและความรู้ทางสุนทรียะ (วิรุณ ตั้งเจริญ. 2538 : 41)

3. วิชาทัศนศิลปศึกษาในทุกระดับ เป็นวิชาที่ต้องลงมือทำจริงด้วยความรู้ความ สามารถและความถนัดตามธรรมชาติของนักเรียน กล่าวได้ว่าเป็นวิชาที่มีเนื้อหาเฉพาะเกี่ยวกับวัสดุ วิธีการ รูปแบบ ความคิดสร้างสรรค์ และสภาพสังคม ตลอดจนเศรษฐกิจด้วย (อารี สุทธิพันธุ์. 2532 : 99) ดังนั้นศิลปะเด็กต้องถือเอาความบริสุทธิ์อยู่เหนือกฎเกณฑ์หรือทฤษฎีศิลปะของศิลปิน ซึ่งความแตกต่างนั้นมีผลมาจากสภาพจิตใต้สำนึก การรับรู้ และการรู้คิดที่ต่างวุฒิภาวะ (วิรุณ ตั้งเจริญ. 2538 : 41)

4. วิชาทัศนศิลป์ศึกษาในทุกระดับ เป็นวิชาที่เกี่ยวข้องกับอารมณ์ ก่อน เหตุผล ซึ่งจำเป็นให้ผู้เรียนมีวินัยและมีความรับผิดชอบต่อสังคมเท่า ๆ กับความรับผิดชอบต่อตนเอง

5. วิชาทัศนศิลป์ศึกษาในทุกระดับเป็นวิชาที่เกี่ยวข้องกับผลผลิตทางด้านความรู้เชิงคุณภาพมากกว่าผลผลิตทางด้านความรู้เชิงปริมาณ (Qualitative VS Quantitative) จำเป็นต้องมีการตกลงกำหนดกฎเกณฑ์ทางคุณภาพทั้งในทัศนะกว้างและเฉพาะเพื่อความสำเร็จของการประเมินผล

6. วิชาทัศนศิลป์ศึกษาเกี่ยวข้องกับการรับรู้ การถ่ายทอดและการสร้างสรรค์ของทั้งผู้เรียนและผู้สอน เพื่อที่จะร่วมแสวงหาแนวทางที่เหมาะสมสำหรับเสนอแนะต่อไป

7. ในบรรดาประสบการณ์ต่าง ๆ ที่ โรงเรียนจัดให้มี วิชาทัศนศิลป์ศึกษาเป็นวิชา ที่อยู่ในเครือข่ายของประสบการณ์สุนทรีย์ (Aesthetic Experience)

8. วิชาทัศนศิลป์ศึกษาเป็นวิชาเปิดเผย เป็นวิชาที่มีผลงานเป็นหลักฐาน เป็นวิชาที่ต้องลงมือทำตามความคิดให้เป็นสิ่งที่มองเห็น (Visualized Thinking Discipline) (อารี สุทธิพันธุ์. 2532 : 99)

ความเชื่อทางทัศนศิลป์ศึกษา

ความเชื่อทางศิลปศึกษา หมายถึง ผลรวมของข้อมูลที่เป็นจริงและความคิดเห็นทางศิลปะ (Fact + Opinion = Belief) ผสมผสานเข้าด้วยกัน เพื่อใช้เป็นแนวทางในการกำหนดวิธีการสอน โครงการเรียนการสอน การจัดกิจกรรมและกระบวนการประเมินผล เพื่อให้สำเร็จตาม วัตถุประสงค์ที่วางไว้ ความเชื่อทางศิลปศึกษาที่สำคัญมี 4 ประการ คือ

1. เชื่อว่านักเรียนทุกคนสามารถเขียนรูปได้หรือถ่ายทอดรูปแบบได้ ความเชื่อนี้ถือตามข้อมูลที่เป็นจริงเกี่ยวกับความคิดสร้างสรรค์ และความอยากรู้อยากเห็น ซึ่งเป็นสมบัติติดตัวมนุษย์มาทุกคน (อารี สุทธิพันธุ์. 2532 : 109) ที่เกิดจากสภาพแวดล้อมและ/หรือพันธุกรรมก็ตาม เด็กทุกคนจึงควรได้รับโอกาสอันเท่าเทียมที่จะได้รับการศึกษาทางด้านทัศนศิลป์ (วิรุณ ตั้งเจริญ. 2538 : 41) เพื่อให้บุคคลได้รับการพัฒนาด้านศักยภาพและใช้ความสามารถของตนให้เป็นประโยชน์อย่างเต็มที่ทั้งในปัจจุบันและอนาคต (วิชัย วงษ์ใหญ่. 2521 : ม.ป.ป.)

2. เชื่อว่านักเรียนทุกคนสามารถแสดงออกทางศิลปะตามศักยภาพของตนได้ ความเชื่อนี้ถือตามสิทธิเสรีภาพของมนุษย์ในการแสดงออกเป็นรูปแบบอย่างเสรี

3. เชื่อว่านักเรียนทุกคนสามารถพัฒนาบุคลิกภาพทางศิลปะได้จนเป็นเอกลักษณ์ของตน ความเชื่อนี้ถือตามสิทธิของมนุษย์และเจตจำนงอันเสรีที่จะพัฒนาความเป็นตัวของตัวเองเพื่อให้เป็นที่ยอมรับของสังคม

4. เชื่อว่าศิลปศึกษามีส่วนช่วยในการพัฒนาประเทศ ความเชื่อนี้ถือว่าผลงานทางศิลปะซึ่งประชาชนได้สร้างสรรค์ขึ้นมีส่วนช่วยให้ประเทศเจริญก้าวหน้าได้ทั้งทางด้านเศรษฐกิจและวัฒนธรรม (อารี สุทธิพันธุ์. 2532 : 109 - 110)

หลักการสอนวิชาศิลปศึกษาในระดับมัธยมศึกษาตอนต้น

การเรียนรู้หรือการให้การศึกษาในศาสตร์ใด ๆ จำเป็นต้องตระหนักถึงการรับรู้แบบแผนการดำรงชีวิตจากอดีต เพื่อสร้างสรรค์การดำรงชีวิตสำหรับอนาคต ทั้งชีวิตส่วนตัวและชีวิตในสังคม การให้การศึกษาทางด้านศิลปศึกษาเช่นเดียวกันนอกจากเราต้องคำนึงถึงคุณภาพทางศิลปะโดยตรงแล้ว เรายังจำเป็นต้องคำนึงถึงคุณภาพที่บังเกิดขึ้นในตัวบุคคลทางด้านบุคลิกภาพ และมีผลไปสู่การใช้ชีวิตในสังคมอย่างมีประสิทธิภาพด้วย (วิรุณ ตั้งเจริญ. 2526 : 106) ถ้าหากว่าครูผู้สอนวิชาศิลปศึกษา หวังจะให้การเรียนรู้การสอนบรรลุจุดหมายตามเป้าประสงค์เช่นนั้นแล้ว จะต้องเน้นที่กระบวนการเรียนการสอน (ไพศาล สุวรรณเศรษฐ. 2538 : 66) มากกว่าผลผลิต ซึ่งแนวคิดนี้ได้รับอิทธิพลมาจากพัฒนาการนิยม (Progressivism) ที่มุ่งเน้นเด็กเป็นศูนย์กลางของการเรียนรู้ ครูเป็นผู้กระตุ้นให้เด็กเกิดความต้องการที่จะแสดงออก (วิรุณ ตั้งเจริญ. 2540 : 64) ให้อิสรภาพกับเด็กในการสร้างงานศิลปะโดยปราศจากการรบกวนหรืออิทธิพลของครูหรือผู้ใหญ่ (มะลิฉัตร เอื้ออานันท์. 2530 : 46) บทบาทครูจะต้องเปลี่ยนเป็นผู้ชี้แนะ ผู้เอื้ออำนวยการเรียนรู้ของเด็ก และคำนึงว่าการเรียนนั้นผู้เรียนควรจะเรียนด้วยตนเอง (วิชัย วงษ์ใหญ่. 2521 : ไม่ปรากฏหน้า) สอนให้เด็กนักเรียนทุกคนรู้จักแก้ปัญหา และค้นพบด้วยตนเองและใช้กิจกรรมทางศิลปะเป็นเครื่องมือในการเพาะความคิดสร้างสรรค์ จินตนาการ ขยายความอยากรู้อยากเห็นของเด็กให้รู้จักทดลอง สำรวจ ค้นคว้า และแปลงความใฝ่ฝันของตนให้เป็นความจริง (เลิศอานันท์. 2526 : 63)

ถ้าเราสังเกตจะเห็นได้ว่าการจัดการเรียนการสอนที่ยึดปรัชญาพัฒนาการจะเน้นศิลปะปฏิบัติเป็นเครื่องนำพาเด็กสู่จุดหมายปลายทาง แต่มีนักศึกษารุ่นใหม่มีความเชื่อว่าประสบการณ์ด้านอื่น (นอกเหนือจากศิลปะปฏิบัติ) ที่มีคุณค่าต่อการพัฒนาการของเด็ก เช่น ความรู้ด้านศิลปวิจารณ์ ประวัติศาสตร์ศิลปะ และสุนทรียศาสตร์ ซึ่งมีทฤษฎีหลายทฤษฎีที่เป็นหลักฐานบ่งชี้ให้เห็นเป็นแนวการสอนที่มีประสิทธิภาพอีกวิธีการหนึ่ง ซึ่งนักวิชาการเรียกว่าการจัดการเรียนการสอนแบบ “คลาสสิก” ซึ่งเป็นการสอนที่ยึดหลักเกณฑ์มากกว่าการเรียนการสอนแบบ “โรแมนติก” ของปรัชญาพัฒนาการนิยม (มะลิฉัตร เอื้ออานันท์. 2530 : 48)

หลักการสอนแบบ “คลาสสิก” มีหลักการสอนว่าจะต้องเน้นประสบการณ์การรู้คิด (Cognitive) ซึ่งผู้เรียนจะได้เรียนจากการเรียนศิลปะด้านประวัติศาสตร์ศิลป์ และการวิพากษ์วิจารณ์ศิลปะ (มะลิฉัตร เอื้ออานันท์. 2530 : 44) แนวการจัดประสบการณ์แบบนี้เป็นหลักการที่ได้รับ

อิทธิพลมาจากทฤษฎีการรู้คิด (Cognitive Theory) เป็นทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับพื้นฐานความคิดที่ว่า ความรู้ที่ถูกต้องอันแท้จริงคือ พื้นฐานการนำเสนอที่ชัดเจน ประสบการณ์ที่กว้างและลึกจะช่วยเสริมการรู้คิดให้กับเด็กและถือว่าเด็กแสดงออกจากสิ่งที่เขารู้มากกว่าการแสดงออกจากการเห็น ทฤษฎีนี้ถือว่าวุฒิภาวะทางการรู้คิดคือหัวใจของการแสดงออก (วิรุณ ตั้งเจริญ. 2540 : 66)

อย่างไรก็ตามหลักการสอนตามทฤษฎีดังกล่าวย่อมที่จะมีจุดเด่นและจุดด้อยอยู่ในตัวของมันเอง ทั้งนี้และทั้งนั้นขึ้นอยู่กับว่าครูผู้สอนมีความรู้ ความเข้าใจ และความสามารถในการประยุกต์ใช้มากน้อยแค่ไหน ย่อมเป็นตัวกำหนดประสิทธิภาพการเรียนการสอนทุกครั้งไป ดังนั้นครูศิลปะจะต้องเข้าใจว่าการเรียนรู้ทางศิลปะย่อมมิใช่การเรียนรู้อย่างโดด ๆ เฉพาะตัวของศิลปะเอง แต่ศิลปะจะเกี่ยวข้องกับจิตวิทยาทางการศึกษา สมรรถภาพของครูผู้สอน ความพร้อมของนักเรียน การเรียนการสอน สื่อการสอน นอกจากนั้นจะต้องพยายามทำความเข้าใจเกี่ยวกับหลักสูตร เป้าหมายการเรียนรู้ กิจกรรมเพื่อสร้างเสริมศักยภาพในตัวครู ที่จะเอื้อต่อการจัดการเรียนการสอนให้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ (วิรุณ ตั้งเจริญ. 2526 : 107)

ในการจัดการเรียนการสอนนอกจากจะใช้ทฤษฎีดังกล่าวข้างต้นมาใช้เป็นพื้นฐานในการสอนศิลปศึกษาแล้ว ยังมีทฤษฎีอื่น ๆ ที่สามารถนำมาใช้ประกอบในการพิจารณาหาแนวทางในการวางแผนการจัดประสบการณ์ให้กับผู้เรียนได้ กล่าวคือ

1. ทฤษฎีเหมือนจริง (Naive Realism) ทฤษฎีนี้เชื่อว่าไม่มีส่วนที่แตกต่างกันเลยระหว่างรูปทรงของวัตถุที่เห็นกับภาพที่เด็กรับรู้ ทฤษฎีนี้เชื่อว่าเด็กเห็นเหมือนผู้ใหญ่เห็นคล้าย ๆ กันว่าเด็กก็คือผู้ใหญ่ นั่นเอง วิธีสอนตามทฤษฎีนี้ก็คือ ให้นักเรียนได้ฝึกฝนทักษะทางมือและตา ให้เขียนหุ่นเขียนวัตถุตามที่ครูจัดให้ ให้ลอกแบบตามที่ครูเขียนให้ดู ครูผู้สอนก็จะกำหนดหลักเกณฑ์ในการเขียนหุ่น เช่น ให้นักเรียนกะขนาดสัดส่วนให้เหมาะสมกับหน้ากระดาษ ร่างโครงภายนอกของหุ่นนั้น ร่างโครงภายในของหุ่นนั้น แบ่งกำหนดแสงและเงา แสงหรือระบายสี ตกแต่งส่วนละเอียดเป็นอันเสร็จการเขียนหุ่น การวัดผลครูก็วัดตามความเหมือนที่ครูเห็นว่าเหมือน การสอนตามทฤษฎีนี้มีผลดีและผลเสีย พอสรุปได้ดังนี้

ผลดี

เหมาะสำหรับสอนในชั้นสูง ๆ ระดับอุดมศึกษา ในกรณีที่ต้องการจะให้ผู้เรียนมีความสามารถในการลอกของเก่า เป็นการสอนที่มุ่งถึงการรักษา และถ่ายทอดวัฒนธรรม เช่น การสอนวิชาลายไทย แบบไทย เป็นต้น ผู้เรียนมีความสามารถเฉพาะ

ผลเสีย

ไม่เปิดโอกาสให้นักเรียนแสดงออกอย่างเสรีตามความคิดสร้างสรรค์ และจินตนาการ ไม่ยอมรับความแตกต่างระหว่างบุคคลของนักเรียน ไม่ส่งเสริมความเจริญงอกงามของนักเรียนและไม่สร้างทัศนคติที่ดีทางศิลปะ

สรุปได้ว่า วิธีสอนตามทฤษฎีนี้ไม่เหมาะที่จะนำไปใช้ในระดับประโยคประถมศึกษา แต่เหมาะในระดับอุดมศึกษา หรือในโรงเรียนศิลปะโดยตรงบางแห่งเท่านั้น

2. ทฤษฎีการรับรู้ (Perceptual Theory) ทฤษฎีนี้เป็นผลของการวิจัยค้นคว้าเกี่ยวกับการรับรู้ทางสายตาของนักจิตวิทยา สำนักเกสโตลท์ ซึ่งเชื่อว่า นักเรียนเขียนตามที่ตนเห็น และการเห็นของมนุษย์ทั่วไปมีแนวโน้มในทางส่วนรวม มากกว่าส่วนย่อย เห็นรูปทรงทั้งหมด มากกว่าที่จะสนใจส่วนละเอียดที่ไม่จำเป็น

ภาพเขียนของเด็กและผู้ใหญ่ต่างกัน ตามตาเห็นในส่วนรวม และรายละเอียด ผู้ใหญ่มองเห็นลักษณะส่วนละเอียดมากกว่าเด็ก นักจิตวิทยาได้ทำการทดลอง โดยให้ผู้ใหญ่ใช้เท้าเขียนรูปเมื่อนำมาเปรียบเทียบกับภาพของเด็กแล้ว ก็ยังแสดงว่ามีลักษณะส่วนละเอียดมากกว่า แม้ว่า จะเขียนไม่ถนัดก็ตาม

ทฤษฎีนี้มีผลดีมากในการสอนศิลปะระดับอนุบาลและประถมต้น เพราะส่งเสริมการรับรู้ และความเจริญงอกงามทางร่างกายเป็นอย่างดี ในระดับสูงก็ได้ผลดีเหมือนกัน แต่ต้องใช้ร่วมกับทฤษฎีแห่งปัญญา

3. ทฤษฎีแห่งความเจริญงอกงาม ทฤษฎีนี้ โลเวนเฟลด์ (Lowenfeld) ได้กำหนดขึ้น โดยเชื่อว่าความเจริญงอกงามทางชีววิทยา มีส่วนในการเห็นของนักเรียนตามระดับอายุ โลเวนเฟลด์ได้แบ่งขั้นของการพัฒนาการออกเป็นขั้นต่าง ๆ ดังนี้

1. อายุ 2 ปี ถึง 4 ปี เรียกว่าขั้นขยุกขยิก (Scribbling Stage) เด็กในขั้นนี้ จะเขียนรูปขยุกขยิก ตามลักษณะกลมบ้าง รีบ้าง เขียนพร้อมกับพูดตามไปด้วยบ้าง
2. อายุ 4 ปี ถึง 7 ปี เรียกว่าขั้นก่อนการเขียนแบบสัญลักษณ์ (Pre - Schematic Stage)
3. อายุ 7 ปี ถึง 9 ปี เรียกว่าขั้นสัญลักษณ์ (Schematic Stage) ขั้นนี้เด็กจะพัฒนาความเข้าใจในสัญลักษณ์ด้วยการเขียนตามความเข้าใจได้
4. อายุ 9 ปี ถึง 12 ปี ขั้นก่อนเหมือนจริง (Drawing Realism Stage)
5. อายุ 11 ปี ถึง 13 ปี ขั้นความพยายามเขียนเหมือนจริง (Pseudo Realism Stage)

4. ทฤษฎีความรู้สึกละและการเห็น (The Haptic & Visual Child Theory) ทฤษฎีนี้เชื่อว่าความเข้าใจและการรับรู้จากสิ่งแวดล้อมของเด็ก จะมีผลแก่อารมณ์ของเด็ก ซึ่งเป็นผลให้เด็กแสดงออกตามอารมณ์ของตน เด็กที่มีเสรีภาพจะแสดงออกทางร่างกายและอารมณ์อย่างเปิดเผย การสร้างสรรค์จะแสดงออกมาจากอารมณ์ภายในของเด็ก ซึ่งขึ้นอยู่กับสิ่งแวดล้อมของเด็กเอง (ชล อ พงษ์สามารถ. 2526 : 65)

5. ทฤษฎีแห่งปัญญา ทฤษฎีนี้เหมาะแก่การสอนทุกระดับ ส่งเสริมพัฒนาการ การแสดงออกของเด็กตามความต้องการของแต่ละคน ในอันที่จะช่วยส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ เด็กสามารถแสดงรายละเอียดที่ตนรู้แตกต่างกันไปตามความคิดรวบยอดของตน (ชโล พงษ์สามารถ. 2526 : 64) ซึ่งสอดคล้องกับทฤษฎีปัญญาทางศิลปศึกษาที่มีความเชื่อว่า “เมื่อเด็กเขียนสิ่งใด เด็ก จะ เขียนตามที่ตนเองรู้” ซึ่งหมายถึงรู้ต่อสิ่งนั้นอย่างไร

สำหรับทฤษฎีทางปัญญานี้ถือว่า ความคิดรวบยอดของเด็กถือเป็นปัจจัยสำคัญในการ สร้างงานของเขา และเป็นปัจจัยสำคัญในการตรวจสอบงานศิลปะของเด็ก ซึ่งเราจะพบข้อน่าสังเกต อันหนึ่งว่า รูปแบบที่ปรากฏขึ้นในผลงานศิลปะหรือภาพเขียนนั้นจะแสดงการสื่อสารกับข้อมูลทาง ความคิดรวบยอดต่อ สิ่งนั้น มากกว่า ข้อมูลที่ได้ จากภาพที่ ปรากฏเบื้องหน้า นักทฤษฎีสรุป ว่า “เด็กเขียนภาพ ตามที่เขาู้ ไม่ใช่จากการที่เด็กมองเห็น และเชื่อว่าข้อมูลทางด้านความคิดรวบ ยอดจะมีความสัมพันธ์กับข้อมูลที่ปรากฏ ซึ่งจะมีอิทธิพลต่อการฝึกฝนและประสบการณ์ต่อไป

การมองเห็นวัตถุและสิ่งแวดล้อม แล้วมีความสนใจจดจ่อต่อสิ่งนั้น สังเกตรูปทรง สี และรายละเอียดอื่น ๆ การเริ่มต้นจากสิ่งที่เห็นข้อมนำมาซึ่งความคิดรวบยอดต่อสิ่งนั้น และความคิด รวบยอดซึ่งเกิดจากประสบการณ์ก็จะมีผลไปสู่การมองเห็นอีก และในแง่ศิลปะเด็กก็ถือการมองเห็น วัตถุหรือการกล่าวถึงวัตถุเป็นเพียงจุดเริ่มต้นของการแสดงออกซึ่งความรู้หรือความคิดรวบยอดของ เด็กแต่ละคนเท่านั้นเอง

การประยุกต์ทฤษฎีปัญญามาใช้สำหรับศิลปะเด็ก สามารถทำให้เด็กเสนอสติปัญญา ของตนเองที่ได้สะสมประสบการณ์และการรับรู้จนเกิดความคิดรวบยอดลักษณะใดลักษณะหนึ่งขึ้น ใจจิตสำนึกของเด็ก ซึ่งความคิดรวบยอดจะถูกต้องกว้างขวางและคึกคักเพียงใดขึ้นอยู่กับ การเตรียมการของครูและผู้ปกครอง (วิรุณ ตั้งเจริญ. 2526 : 86 - 87)

วิธีสอนศิลปศึกษาในระดับมัธยมศึกษาตอนต้น

วิธีสอน หมายถึง แนวปฏิบัติในการจัดประสบการณ์ทางศิลปะให้แก่ผู้เรียน เพื่อให้ผู้เรียน เกิดการเรียนรู้เปลี่ยนแปลงพฤติกรรม และพัฒนาการทางด้านต่าง ๆ วิธีสอนศิลปะต่างกับวิธีสอน วิชาสามัญอื่น ๆ เพราะว่าลักษณะของวิชาศิลปะเกี่ยวข้องกับการฝึกฝนปฏิบัติการลงมือทำจริง และ การคิดค้นแก้ปัญหาเพื่อความก้าวหน้าของนักเรียนเอง (อารี สุทธิพันธุ์. 2515 : 173) โดยเน้น ใน เรื่องความคิดสร้างสรรค์ในวิชาศิลปะ ในการสอนครูอาจจะใช้วิธีการสอนแบบใดแบบหนึ่งหรือ หลายวิธีปะปนกัน (อุบล ตู้จินดา. 2532 : 65) ทั้งนี้ต้องคำนึงถึงเนื้อหา กิจกรรมและเวลาที่ เหมาะสม (ชโล พงษ์สามารถ. 2526 : 65) ซึ่งวิธีสอนที่นิยมใช้กันอยู่ในปัจจุบันมีดังต่อไปนี้

1. วิธีสอนตามศูนย์สนใจ ผู้สอนต้องเข้าใจเหตุการณ์ปัจจุบัน เพื่อมาเป็นบทเรียนให้นักเรียนคิดสร้างสรรค์ อาจเป็นวันสำคัญทางศาสนา ขนบธรรมเนียมประเพณี เหตุการณ์บ้านเมือง ฯลฯ

2. วิธีสอนแบบบรรยาย (Lecture) ครูเป็นผู้ชี้แนะ แล้วให้เด็กปฏิบัติตามเนื้อหา นั้นจะต้องเป็นเนื้อหาวิชาที่เฉพาะเจาะจงลงไป เช่น การเขียนภาพเหมือน (ชโล พงษ์สามารถ. 2526 : 65)

3. วิธีสอนแบบให้ทำงานโดยอิสระ (Free Expression) เป็นวิธีสอนที่เปิดโอกาสให้นักเรียนคิดตัดสินใจทำงานตามความพอใจของตนเอง ซึ่งอาจเป็นได้ 4 แบบ คือ

แบบที่ 1 ครูให้นักเรียนเลือกสื่อที่จะใช้ในการแสดงออกทางศิลปะได้โดยอิสระ และทำงานในลักษณะใด ๆ ก็ได้ตามใจนักเรียน เป็นการให้อิสระอย่างเต็มที่

แบบที่ 2 ครูกำหนดสื่ออย่างใดอย่างหนึ่ง แล้วให้นักเรียนใช้สื่อ นั้นแสดงความรู้สึกนึกคิดเป็นงานศิลปะได้เองโดยอิสระ

แบบที่ 3 ครูกำหนดสื่อให้เช่นเดียวกับแบบที่สอง และกำหนดหัวข้อเรื่องที่จะให้นักเรียนแสดงออกทางศิลปะไว้ด้วย

แบบที่ 4 ครูกำหนดสื่อและกำหนดหัวข้อเรื่องให้เช่นเดียวกับแบบที่สาม แต่หัวข้อที่ครูกำหนดนั้นแคบและเจาะจงมากกว่า แบบนี้เป็นแบบที่ให้อิสระแก่นักเรียนน้อยที่สุด

4. วิธีสอนแบบสัมพันธ์วิชา (Correlate Teaching) เป็นการสอนที่ครูมองไปรอบ ๆ เพื่อสำรวจว่าประสบการณ์ที่นักเรียนได้รับหรือจะได้รับจากวิชาอื่น ๆ นอกเหนือจากวิชา ศิลปศึกษามีอะไรบ้าง แล้วพยายามกำหนดแนวทางการสอนให้วิชาศิลปศึกษากลมกลืนเข้ากันได้ กับวิชาอื่น ๆ เพื่อให้นักเรียนเห็นความสัมพันธ์ระหว่างเรื่องต่าง ๆ ในชีวิตของเขา วิธีสอนแบบนี้ ครูบางคนไม่นิยมใช้ เพราะรู้สึกว่าศักดิ์ศรีของวิชาศิลปศึกษาค่อยไปด้วย ต้องเป็นเสมือนผู้คอยรับ ใช้วิชาอื่น ๆ อยู่เสมอ แต่ถ้าหากครูรู้จักคิดเลือกเรื่องจากวิชาอื่น ๆ เฉพาะที่น่าสนใจซึ่งจะช่วยจูงใจและกระตุ้นให้นักเรียนทำงานศิลปะได้อย่างดีแล้วก็ไม่น่าจะมีข้อรังเกียจอย่างใดที่จะเลือกใช้ วิธีสอนแบบนี้เป็นครั้งคราวตามความเหมาะสมกับสภาพการณ์แวดล้อม

5. วิธีสอนแบบเน้นแกนกลาง (Core Teaching) เป็นการสอนที่ครูและนักเรียนร่วมกันกำหนดปัญหาไว้เป็นแกนกลาง แล้วใช้ความรู้ในสาขาวิชาต่าง ๆ เป็นเครื่องมือช่วยให้คำตอบแก่ปัญหานั้น ๆ การสอนเป็นวิธีที่เป็นธรรมชาติที่สุด และเป็นวิธีที่ครูต้องใช้ความคิดอย่างมากด้วย ครูจะต้องสามารถนำทางให้นักเรียนเห็นปัญหา พร้อมทั้งร่วมมือกันวางแผนความรู้เพื่อแก้ปัญหานั้นร่วมกัน ต้องมีการแบ่งงานและนักเรียนทุกคนจะต้องรับผิดชอบในงานที่เป็นส่วนของตน อีกทั้งจะต้องสนใจในผลงานของผู้อื่นด้วย (นิรมน ตีรณสาร สวัสดิบุตร. 2525 : 108 -116)

6. วิธีสอนแบบแบ่งกลุ่มอภิปรายและปฏิบัติงาน (Discussion) วิธีนี้ต้องแบ่งนักเรียนออกเป็นกลุ่ม เมื่อครูตั้งปัญหาให้นักเรียนไปค้นคว้าหาข้อเท็จจริง หาความรู้เรื่องปัญหาที่ครูตั้ง แล้วให้แต่ละกลุ่มนำมาอภิปราย แสดงข้อมูลต่าง ๆ ที่ได้ค้นคว้ามา ซึ่งจะทำให้นักเรียนได้รับรู้อย่างกว้างขวาง

7. วิธีสอนแบบสืบสวนสอบสวน (Inquiry Method) เป็นวิธีสอนที่ครูตั้งปัญหาให้และให้ข้อเสนอแนะแบ่งกลุ่มย่อย 4 - 6 คน นักเรียนเป็นผู้หาประสบการณ์เอง โดยการศึกษาค้นคว้าทดลองหาข้อเท็จจริงด้วยการอ่าน การสัมภาษณ์ ทดลอง ปฏิบัติจริง ทำรายงานหรือรายงานหน้าชั้น นักเรียนอาจไปหาข้อมูลจากวิทยากรผู้เชี่ยวชาญ แล้วนำข้อมูลมาแสดง ขั้นตอนในการสอนคือ

ขั้นที่ 1 ขั้นการให้สังเกตกับแนวหน้า โดยครูปูพื้นด้านความรู้และสร้างแรงจูงใจแก่นักเรียน

ขั้นที่ 2 ขั้นสังเกต ครูสร้างสถานการณ์ให้นักเรียนสังเกตและฝึกการวิเคราะห์

ขั้นที่ 3 ขั้นอธิบาย ครูกระตุ้นให้นักเรียนหาคำอธิบายหาสาเหตุของปัญหาใช้เหตุผลวิเคราะห์ตั้งสมมติฐาน

ขั้นที่ 4 ขั้นทำนายและทดสอบ ครูช่วยให้นักเรียนหาวิธีพิสูจน์สมมติฐาน

ขั้นที่ 5 ขั้นนำไปใช้สร้างสรรค์ ครูส่งเสริมให้นักเรียนนำไปใช้ปรับปรุงแก้ไขสิ่งที่อยู่รอบตัว

8. วิธีสอนแบบทีม (Team Teaching) เป็นการสอนวิชาที่เนื้อหากว้างมาก และใช้ครูที่มีความสามารถเฉพาะทางสอน จำนวน 2 - 3 คนเป็นอย่างน้อย โดยครูจะต้องประชุมวางแผน ตกลงเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอน (ชลอ พงษ์สามารถ. 2526 : 66 - 67)

หลักการสอนศิลปศึกษาที่ใช้ในโรงเรียนเราสามารถสรุปได้กว้าง ๆ เป็น 3 แบบด้วยกัน (เชาวลิต ดาบแก้ว และสุดาวดี เหมทานนท์. 2525 : 18 - 19) คือ

1. การสอนแบบบอกให้โดยตรง (Direct Method) วิธีการแบบนี้ครูเป็นผู้บอกให้เด็กทำโดยตรง ให้นักเรียนปฏิบัติตามกฎหรือตามคำแนะนำของครู เป็นการสอนตามแนวทฤษฎีเหมือนจริง เน้นทักษะ (Skill) แสดงความแม่นยำในการใช้มือให้สัมพันธ์กับประสาทตา (Hand Co - ordination) ถือเป็นวิธีการสอนแบบเก่า

2. การสอนแบบ Free Expression Method เป็นการสอนที่ให้เสรีภาพกับผู้เรียน ปราศจากการบังคับหรือควบคุม มุ่งความเพลิดเพลิน โดยเน้นกระบวนการมากกว่าผลงาน การสอนไม่มีการบังคับทั้งภายในและภายนอก มีจุดบกพร่องที่ไม่สนับสนุนเด็กเป็นรายบุคคล ในการที่จะพัฒนาการในเรื่องความรู้และยังทำให้เด็กเสียเวลามากที่จะศึกษาวิชาศิลปะและการรู้จักคุณค่าของศิลปะ ช่วงหลังอาจจะทำให้เด็กเบื่อ

3. การสอนแบบ Meaningful Art Educaiton ถือเป็นวิธีที่ใหม่สุดและมีคุณภาพ และประสิทธิภาพต่อการจัดการเรียนการสอน เป็นวิธีที่ให้เสรีภาพเพียงพอในด้านอารมณ์และความคิด ปัจจุบันนี้ต้องประกอบด้วยปัจจัยที่กว้างขวาง และการกระทำนั้นทำให้เข้าใจคุณค่าศิลปะและการดำรงชีวิต การสอนแบบนี้ขึ้นอยู่กับหลัก 2 ประการ คือ

- การกระทำนั้นต้องมีจุดมุ่งหมายเป็นสำคัญ
- ต้องมีความสัมพันธ์ระหว่างเหตุและผล

เทคนิควิธีการสอนอีกอย่างที่ใช้ในการสื่อความรู้และความเข้าใจของผู้เรียน ซึ่งครูสามารถนำไปประยุกต์ใช้ให้เหมาะสมกับเนื้อหา และสภาพการณ์ต่าง ๆ ก็คือ

1. การสาธิต (Demonstration) การสาธิตทางการสอนวิชาศิลปศึกษา ไม่นิยมสาธิตการปฏิบัติทั่ว ๆ ไป หรือสาธิตเทคนิคการปฏิบัติงานแต่เพียงอย่างเดียวหนึ่ง ซึ่งจะมีแนวโน้มไปสู่การลอกเลียนแบบของนักเรียน ปกติจะนิยมสาธิตเฉพาะกรรมวิธีที่ย่างยากซับซ้อนหรือสาธิตการใช้เครื่องมือ เป็นต้น การสาธิตควรมีลักษณะหลายวิธีการเพื่อให้ผู้เรียนได้มีประสบการณ์กว้าง มีทางเลือกหลายทาง ไม่ปักใจอยู่เฉพาะอย่างเดียวหนึ่งเท่านั้น

2. การทดลอง (Experimentation) หมายถึง การทดลองของผู้เรียนให้สามารถเข้าใจกรรมวิธี เทคนิค และรูปแบบที่ดีกว่า ซึ่งเป็นผลสืบเนื่องมาจากการสาธิต ผู้เรียนอาจทำการทดลองค้นคว้ากรรมวิธีต่าง ๆ ขึ้นมาเองในการฝึกปฏิบัติกิจกรรม ในทางปฏิบัติควรจะทำทดลองหลาย ๆ ความคิด หรือปรับปรุงความคิดหลาย ๆ ครั้ง

3. กิจกรรม (Activity) ถือว่าเป็นหัวใจของการเรียนรู้ทางด้านศิลปศึกษา เพราะการฝึกปฏิบัติกิจกรรมทำให้เกิดการสังสรรค์ ประสบการณ์ และความรู้ความเข้าใจต่าง ๆ การเรียนรู้ทางศิลปศึกษาจะไม่บรรลุเป้าหมาย ถ้าการเรียนรู้เป็นเพียงการรับฟังคำบรรยายเท่านั้น ในขณะที่ผู้เรียนฝึกปฏิบัติ นอกจากจะเป็นการเพิ่มพูนประสบการณ์ทางศิลปะและสนิยมทางความงามแล้วยังได้สร้างคุณค่าอื่น ๆ ให้กับตัวเองอีกด้วย ในด้านกิจกรรมที่ส่งเสริมการเรียนการสอนวิชาศิลปศึกษา (วิรุณ ตั้งเจริญ. 2526 : 119 - 121) สามารถจำแนกออกมาได้ดังนี้

1. กิจกรรมทางด้านการเรียน เป็นกิจกรรมที่ส่งเสริมความรู้ ความสามารถสติปัญญา ทักษะ และการสร้างสรรค์ของนักเรียน จัดได้หลายอย่างคือ

- 1.1 การรายงาน
- 1.2 การอภิปราย
- 1.3 การบรรยายและอธิบาย
- 1.4 การซักถามและสัมภาษณ์
- 1.5 การวิเคราะห์และวิจารณ์ศิลปะ

- 1.6 ปาฐกถาหรือโด้วาทิ
 - 1.7 การแสดงผลงาน
 2. กิจกรรมที่ส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์และทักษะ เป็นการช่วยในการแสดงออกของเด็ก ได้แก่
 - 2.1 จัดกิจกรรมที่ส่งเสริมความคิด
 - 2.2 จัดกิจกรรมที่ส่งเสริมความถนัดของแต่ละบุคคล
 - 2.3 ให้เด็กมีโอกาสเลือกกิจกรรมที่ตนชอบ
 - 2.4 จัดกิจกรรมที่สามารถเลือกวัสดุอุปกรณ์ที่เหมาะสมเอง
 - 2.5 การให้เด็กมีอิสระในการทำงานส่วนตัวและการทำงานกลุ่ม
 - 2.6 การให้ความใกล้ชิดสนิทสนมและเข้าใจเด็ก
 - 2.7 การให้ความยุติธรรมเที่ยงตรง
 3. กิจกรรมที่สร้างแรงจูงใจและการเสริมแรง
 - 3.1 การศึกษานอกสถานที่
 - 3.2 การเชิญวิทยากรมาพูดหรือสาธิต
 - 3.3 การติชม
 - 3.4 การให้รางวัล
- (ชลอ พงษ์สามารถ, 2526 : 780 - 73)

2. เอกสารที่เกี่ยวข้องกับการสอนโดยใช้กิจกรรมการเรียนการสอนของแคโรล ดี โฮลเด็น

2.1 การปลูกฝังค่านิยมทางสุนทรียภาพตามแนวปรัชญาต่าง ๆ

ก. ปรัชญาฝ่ายจิตนิยม การสอนศิลปะตามแนวนี้นี้ใช้ผลงานศิลปะชิ้นสำคัญ (Master Works) เป็นตัวอย่าง และเป็นเครื่องกระตุ้นให้เด็กเกิดอารมณ์ ดังนั้น ในด้านสุนทรียะเด็กก็จะเลียนแบบอย่างความงามจิตรกรรมจากภาพการให้เด็กรู้จักกับศิลปกรรมในลักษณะเช่นนี้ก็เพื่อเป็นการเปิดเผยยั่วให้เด็กสนใจเช่นนี้เรียกว่า "Exposure Phase" อันเป็นขั้นตอนในการสอนฝ่ายจิตนิยม จากนั้นก็เป็นขั้นที่สอนและหาทางให้เด็กเข้าใจในศิลปะนั้น ๆ (Understanding Phase) ซึ่งเป็นขั้นที่เด็กจะได้ศึกษาลักษณะเฉพาะความหมายของสัญลักษณ์ในงานศิลปะ ชีวิตและศิลปิน ต้นตอทางวัฒนธรรม อันมีอิทธิพลต่อการสร้างงาน

ฝ่ายจิตนิยมให้ความสำคัญกับ "จิต" (Mind) ในการที่จะเรียนรู้สุนทรียรส ดังนั้นจึงต้องทำหน้าที่ควบคู่ไปกับ "ความรู้สึก" (Feeling)

1. ให้ผู้เรียนใกล้ชิดผลงานศิลปะชิ้นสำคัญ (Exposure Phase)
2. สร้างความเข้าใจให้เกิดขึ้น คือ จักได้ ทำหน้าที่ อันที่ จะปลูกฝัง (Cultivate) ค่านิยมในสุนทรียรสให้แก่เด็กได้อย่างแท้จริง

ข. ปรัชญาฝ่ายวัตถุนิยม การสอนศิลปะให้เด็กเรียนจากแบบอย่างความงามในธรรมชาติ ปรัชญานี้เห็นด้วยกับวิธีสอนของฝ่ายจิตนิยม คือ สอนให้เกิดอารมณ์ แล้วเกิดความเข้าใจ สัญลักษณ์ เช่น ศึกษาถึงประวัติ ฝ่ายวัตถุนิยมหันไปใช้วิธีสอนให้เด็กเกิดความเข้าใจโดยการศึกษาในแง่ที่เกี่ยวกับกลไกองค์ประกอบและโครงสร้างของศิลปะวัตถุนั้น

ฝ่ายวัตถุนิยมสนใจความงามของศิลปะในด้านที่มีแบบ (Design) และความมีระเบียบ (Order) ของธรรมชาติที่เป็นจริง การสอนศิลปะจึงต้องการให้เด็กได้สนใจในคุณลักษณะของศิลปกรรม คือ คุณสมบัติที่ถ่ายทอด หรือจำลองแบบอย่างของความงามจริงตามธรรมชาติ หลังจากที่ได้เข้าใจแบบอย่างของศิลปะในลักษณะนี้แล้ว เด็กก็จะได้รับคำแนะนำ ให้เรียนรู้คุณสมบัติด้านอื่น ๆ ของศิลปะ เช่น สัญลักษณ์ ความหมาย ตลอดจนเกิดประสบการณ์ทางด้านอารมณ์ แต่อย่างไรก็ตาม การเรียนรู้เกี่ยวกับหลักโครงสร้าง (ทางธรรมชาติ) ของศิลปะต้องมาก่อนเสมอ

การสอนอีกด้านหนึ่ง คือ การให้เด็กเล่น คุ้นเคยกับอุปกรณ์และวัสดุต่าง ๆ ที่ใช้ในการสร้างสรรค์ศิลปะ เช่น การวาดภาพ เด็กจะเริ่มมองเห็นเทคนิคและความสำคัญของการควบคุมทางกายภาพ จากนั้นเด็กจะเริ่มพัฒนาความซาบซึ้งในคุณค่าของศิลปะ มีรสนิยมสูงในการผลิตงาน

สรุปได้ว่า การสอนของฝ่ายวัตถุนิยมสอนให้เด็กเห็นความงามในธรรมชาติ สอนให้เข้าใจแบบ ความสมดุล และ โครงสร้างของศิลปะอันเป็นคุณสมบัติทางกายภาพและเป็นไปตามธรรมชาติ

ค. ปรัชญาฝ่ายโทมนิยม สอนให้ยังรู้ความงามในเหตุผล แต่ขณะเดียวกัน ศิลปะเป็นเรื่องของความรู้สึกชอบหรือไม่ชอบที่เกิดขึ้นมาทันทีที่มองเห็น และเป็นเครื่องเร้าอารมณ์ให้เกิดสุนทรียรส โดยไม่ต้องคำนึงถึงเหตุผล ยิ่งกว่านั้นทฤษฎีของฝ่ายนี้ถือหลักการสอนเพื่อให้เกิดการหยั่งรู้ (Instution) ในความจริง ฉะนั้นการสอนศิลปะโดยให้เด็กเกิดการหยั่งรู้ในความงามนั้น จะต้องเป็นเรื่องที่กระทำได้ดีลำบากแต่สามารถกระทำได้ดีโดยฝึกให้เด็กเป็นผู้มีเหตุผลมาก่อน เด็กก็จะสามารถหยั่งรู้และเข้าใจสัจจะได้ เช่นเดียวกันในเรื่องศิลปะครูผู้สอนก็จะฝึกฝนทางศิลปกรรมที่สำคัญ ๆ ได้ กล่าวคือ ให้เด็กเกิด “ความคลใจ” (Inspiration) เมื่อเห็นความงามในศิลปะ

อีกอย่างหนึ่ง คือการให้เด็กเกิดความโน้มเอียงทางศิลปะในโอกาสต่าง ๆ เช่น การประสบพบเห็นศิลปกรรมที่มีชื่อหรือที่มีความสำคัญ ดังเช่นศิลปะที่เป็นเรื่องราวของศาสนา (คริสต์) ถ้าครูสามารถสร้างบรรยากาศในการเรียนในทางที่จะก่อให้เกิดอารมณ์คล้อยอย่างใคร่ครวญแล้วก็อาจชักจูงเด็กไปสู่การดำเนินกิจกรรมทางศิลปะได้

ฝ่ายโทมนิยมใหม่ ยังอาจสอนศิลปะโดยวิธีให้เด็กได้ผลิตผลงานสนุกสนานกับการคิดโดยอาศัยปัญญาและเหตุผล ซึ่งในขณะเดียวกันกิจกรรมเช่นนั้นก็จะออกมาในรูปทรงกรวยแบบพาราโบลาคตามหลักวิชาเรขาคณิต เป็นต้น ซึ่งภาพหรือศิลปะวัตถุนั้นย่อมต้องอาศัยปัญญาอาศัยความประณีต และเหตุผล

การฝึกปัญญาเพื่อให้เด็กสามารถยังรู้สัจจะสูงสุด (Truth) มิใช่ฝึกไว้เพื่อเอาปัญญานั้นไปแก้ปัญหา ส่วนการฝึกความสามารถทางสุนทรียะ เช่นเดียวกับการฝึกเพื่อให้เด็กมองเห็น (หยั่งรู้ เข้าใจ) ความงามและความรักความงามสูงสุดที่เป็นนามธรรม (Beauty in Abstract) ไม่ใช่ให้นำศิลปะไปทำให้ชีวิตดูสวยงามขึ้น จุดมุ่งหมายที่สำคัญที่สุดของสมรรถภาพทางสุนทรียะก็คือ การพัฒนาสติปัญญา และเพื่อการหยั่งรู้ในทางสร้างสรรค์ (Creative Instuition) นั่นก็คือ เรียนรู้ความงามทางศิลปะเพื่อศิลปะ ไม่ใช่เรียนรู้เพื่อการประยุกต์

ง. ปรัชญาฝ่ายประสบการณ์นิยม มีความเชื่อว่าสุนทรียภาพเกิดจากการได้รับประสบการณ์จากศิลปกรรมที่มีความหมายต่อชีวิต คุณค่าทางสุนทรียะนั้นอยู่ที่ “ประโยชน์” ต่อชีวิตประจำวัน เช่น ช่วยให้เกิดความเพลิดเพลินใจ และขึ้นอยู่กับรสนิยมมวลชน (Public Tast)

ในการสอนศิลปะ ถือหลักว่า “เรียนรู้จากชีวิตจริง” (Learning Through Living) กล่าวคือ ถ้าต้องการจะให้แบบใดแก่เด็ก ก็จงให้เด็กเห็นศิลปะวัตถุนั้น ๆ แล้วให้เด็กพิจารณาว่าศิลปะแบบใดที่ให้ “ผล” เป็นที่พอใจแก่ชีวิตของเด็กมากที่สุด คือ ให้เด็กได้เกิดประสบการณ์คือเรียนรู้จากผล (Consequence) ที่ศิลปะแต่ละชิ้นให้แก่ชีวิต

การสอนของฝ่ายประสบการณ์นิยมนั้น อาจจะดำเนินตามแบบอย่างของฝ่ายวัตถุนิยม (Realist) ที่ให้เด็กเล่นคุ้นเคยกับอุปกรณ์และสื่อต่าง ๆ ทางศิลปะ การใช้ต่างกันตรงที่ฝ่ายวัตถุนิยมต้องการใช้วิธีการนี้เร้าให้เกิดความสนใจในศิลปะให้สัมพันธ์กับศิลปวัตถุส่วนฝ่ายประสบการณ์นิยมมีจุดประสงค์ไกลกว่านั้น คือ ต้องการผลในหลาย ๆ ด้านให้เกิดขึ้นในตัวเด็ก เช่น ต้องการให้เกิดความคิดคำนึง เกิดจินตนาการ

จ. ปรัชญาฝ่ายอัตถิภาวนิยม ไม่เห็นด้วยกับหลักการที่ว่ารสนิยมทางศิลปะ หรือศิลปกรรมที่เด็กจะผลิตออกมานั้น จะต้องเป็นที่ชื่นชอบของมวลชน (Public Tast) เด็กจะมีได้เลือกสร้างรสนิยมของตนเองและเพื่อตนเองอย่างแท้จริง ดังนั้นศิลปะนั้นต้องเป็นสิ่งที่เด็กแต่ละคนจะเลือกสร้างสิ่งทีตามที่เขาคิดว่างามสำหรับตัวเขาเอง สิ่งปรากฏในภาพมิใช่สาระสำคัญของศิลปะ สำคัญอยู่ที่ภาพนั้นมีความหมายเฉพาะสำหรับเด็กเอง เป็นลักษณะของความเป็นจริงบางอย่างของโลกเท่าที่เด็กมองเห็น

ในการสอนให้เด็กเลือกรสนิยมทางศิลปะของตัวเองนั้น ก่อนอื่นต้องให้เด็กมีความเป็นอิสระอย่างแท้จริง กล่าวคือเป็นอิสระจากขนบธรรมเนียมประเพณี คำวิจารณ์ ภาวะกดดันของกลุ่มหรือสังคม การถูกครอบงำจากสังคม หลังจากนั้นเริ่มใช้วิธีการของฝ่ายอัตถิภาวนิยม

ครูฝ่ายอัตถิภาวะนิยมเน้นคุณค่าของศิลปะในตัว 2 ด้าน กล่าวคือ

1. ศิลปะนั้นจะต้องเป็นของแท้ (Authentic) คือ ออกมาจากสำนึกในภาวะการที่อยู่ของเด็กโดยตรง ปราศจากเงื่อนไขของครู

2. เด็กจะรับผิดชอบต่อสิ่งที่เขาสร้าง เด็กต้องไม่ปฏิเสธสิ่งที่เขาสร้างขึ้นมา การได้ยินใครติแล้วแค้นงาน (เพื่อให้ถูกใจคนดู) แสดงว่าไม่รับผิดชอบ ต้องช่วยให้เด็กมองเห็นว่าความเป็นจริงและคุณค่าในผลงานของเขา การแก้ผลงานต้องขึ้นอยู่กับความต้องการของเด็ก

การปลูกฝังรสนิยมทางศิลปะของฝ่ายอัตถิภาวะนิยมมุ่งให้เด็กมองเห็นคุณค่าทางสุนทรียะที่ออกมาจากตัวเด็กเอง การถ่ายทอดต้องออกมาจากตัวเด็ก ให้เด็กได้มองเห็นและภาวะการมีอยู่ของตนเองในภาพนั้น (Art as The Statement of Self) (บรรจง จันทรสา. 2527 : 227)

สรุปได้ว่า วิธีการปลูกฝังค่านิยมทางสุนทรียะมีเทคนิคในการปลูกฝังแตกต่างกันไป ฝ่ายจิตนิยมมีหลักการปลูกฝังสุนทรียะคือการให้เด็กได้สัมผัสกับงานศิลปะชิ้นสำคัญเพื่อสร้างความเข้าใจอันจะนำไปสู่การปลูกฝังค่านิยมทางสุนทรียะได้อย่างแท้จริง ทั้งนี้สิ่งที่ฝ่ายจิตนิยมให้ความสำคัญก็คือ จิตกับอารมณ์ที่จะต้องทำหน้าที่ควบคู่กันไป ฝ่ายวัตถุนิยมสอนให้เด็กเกิดความเข้าใจโดยศึกษาในเรื่องของกลไกองค์ประกอบ และโครงสร้างของศิลปะ หรือการให้เด็กได้เล่นคุ้นเคยกับอุปกรณ์ และวัสดุต่าง ๆ ที่ใช้ในการสร้างสรรค์งาน ฝ่ายโทมนิยมใหม่ สอนให้ยังรู้ความงามในเหตุผล โดยฝึกฝนทางปัญญาให้เด็กสามารถเข้าใจโดยการหยั่งรู้ผลงานทางศิลปกรรมที่สำคัญ ๆ คือให้เด็กเกิดความพอใจ อีกวิธีการหนึ่งคือ การทำให้เกิดความโน้มเอียงทางศิลปะ อีกทั้งการให้เด็กเพลิดเพลินสนุกสนานกับการคิดโดยอาศัยปัญญาและเหตุผล การฝึกปัญญาเพื่อให้เด็กสามารถหยั่งรู้สัจจะสูงสุด ส่วนปรัชญาฝ่ายประสบการณ์นิยมให้เด็กเรียนรู้จากศิลปกรรมที่มีความหมายต่อชีวิต โดยถือหลักว่า “เรียนรู้จากชีวิตจริง” แล้วพิจารณา “ผล” ว่าอะไรคือสิ่งที่เด็กพอใจมากที่สุด เพื่อให้เด็กรับรู้ถึงคุณค่าของผลงานที่มีความหมายต่อชีวิตของตน อันนำไปสู่ความคิดคำนึงและจินตนาการ ปรัชญาสุดท้ายคือ ปรัชญาฝ่ายอัตถิภาวะนิยมเห็นว่า ศิลปะนั้นต้องเป็นสิ่งที่เด็กแต่ละคนจะเลือกสร้างสิ่งที่งามตามที่เขาคิดว่างามสำหรับตัวเอง การสอนศิลปะก่อนอื่นต้องให้เด็กมีอิสระจากเงื่อนไขต่าง ๆ อย่างแท้จริง และเน้นคุณค่าของศิลปะ 2 ด้าน คือ ศิลปะต้องเป็นของแท้และความรับผิดชอบของเด็ก

การสอนศิลปศึกษาโดยใช้กิจกรรมการเรียนการสอนของเกรอล ดี โฮลเดิน

สุนทรียศาสตร์เป็นศาสตร์ที่เกี่ยวข้องกับความงาม ซึ่งมีความเกี่ยวข้องกับชีวิตของมนุษย์มาตั้งแต่โบราณกาล กลายเป็นสิ่งที่คู่กับมนุษย์จนยากที่จะแยกออกจากมนุษย์ได้ หากเราได้พิจารณาคุณค่าของสุนทรียะต่อชีวิต แล้วเราก็จะไม่ปฏิเสธดังที่ทอดด์กล่าวว่า ศิลปะนั้นเป็นสิ่งจำเป็น (Essence) ที่ปัจเจกชนและสังคมจะขาดไม่ได้ เพราะศิลปะนั้นสร้างความมีชีวิตชีวา (Enrichment)

ให้แก่ปัจเจกชนและสังคม และยิ่งกว่านั้นศิลปะยังเป็นสัญลักษณ์แห่งอารยธรรมและวัฒนธรรมของสังคมอีกด้วย (บรรจง จันทรสา. 2527 : 225)

เมื่อศิลปะมีคุณค่าเป็นสิ่งจำเป็นสำหรับสังคมเช่นนี้ ย่อมมีความจำเป็นที่จะต้องมีการปลูกฝังค่านิยมทางศิลปะ คือ ต้องให้การศึกษาให้มนุษย์เข้าใจให้ได้ว่า ความงามในผลงานศิลปะคืออะไร ชื่นชมได้อย่างไร โดยให้ผู้เรียนศึกษาทั้งทางด้านทฤษฎีและปฏิบัติ (บรรจง จันทรสา. 2527 : 255) ดังนั้นในการจัดการเรียนการสอน การกำหนดกิจกรรมต้องเน้นให้ผู้เรียนได้พบกับผลงานศิลปะที่มองเห็นนั้นจริง ๆ เช่น การชมนิทรรศการ ทศนศึกษา โบราณคดีสัญจร (อารี สุทธิพันธุ์. 2532 : 237) อีกทั้งต้องจัดประสบการณ์จากธรรมชาติและศิลปะที่มนุษย์สร้างขึ้นอันเกี่ยวข้องกับวัฒนธรรมทั้งปัจจุบันและอดีต เพื่อให้เด็กได้พิสูจนคุณค่าและคุณค่าประสบการณ์ที่เห็นอันนำไปสู่การพัฒนาความซาบซึ้งหรือสุนทรียภาพ (วิรุณ ตั้งเจริญ. 2532 : 282 - 283)

การเรียนการสอนศิลปะ ควรจะให้ประสบการณ์แก่ผู้เรียนอย่างครบถ้วนในเนื้อหาที่ประกอบด้วยความรู้ ความเข้าใจ ทักษะ ตามแนวเนื้อหาที่เป็นประวัติศาสตร์ศิลป์ สุนทรียศาสตร์ ศิลปะปฏิบัติ และการวิจารณ์ (วิบูลย์ จันทรเยี่ยม. 2537 : 8 อ้างอิงมาจาก Clark and Zimmerman 1981 : 53 - 55) ซึ่งมีความสอดคล้องกับทฤษฎีสุนทรียศึกษา (Aesthetic Education Theory) ของแฮร์รี โบรดี ที่ว่า ทฤษฎีสุนทรียศึกษาเป็นระบบการเรียนการสอนวิชาสุนทรียศาสตร์ หมายถึงศิลปะทุก ๆ หมวด หัวใจของทฤษฎีนี้อยู่ที่ “การรับรู้อย่างมีศิลปะ” (Astistic Perception) ซึ่งเขาจัดให้เป็นศูนย์กลางของสุนทรียศึกษา การรับรู้อย่างมีศิลปะนี้เกี่ยวข้องกับการรับรู้สองทางคือ

ก. ความรู้ซึ่งอย่างมีสุนทรียภาพ (Aesthetic Appreciation)

ข. การวิเคราะห์ส่วนต่าง ๆ (Analysis into Parts) สิ่งเหล่านี้ทำให้เกิดความรัก อย่างรู้แจ้ง (Enlightened Cherishing) รู้คุณค่าของสุนทรียวัตถุ (Aesthetic Objects)

ทฤษฎีของโบรดี ประกอบด้วยขั้นตอนดังต่อไปนี้

1. ขั้นตอนของการกำหนดมาตรฐานหรือเกณฑ์ของศิลปะ นั้น โบรดีแยกออกเป็น 2 พวก คือ ศิลปะแท้ (Serious Art) กับศิลปะตลาด (Popular Art) ศิลปะแท้คือ ศิลปะเพื่อ ศิลปะมี 2 ประเภท คือ ศิลปะในระบบ (Classic) กับศิลปะนอกระบบ (Avant Garde) ศิลปะในระบบคือ ศิลปะที่มีรูปแบบทำต่อเนื่องกัน ดังนั้นจึงเกิดเป็นหลักเกณฑ์ร่วมกันของรูปแบบศิลปะนั้น ๆ ส่วนศิลปะนอกระบบ คือ ศิลปะแปลก ๆ ใหม่ ๆ ไม่เหมือนที่มีมาก่อน ส่วนศิลปะตลาด นั้น คือศิลปะที่เป็นที่นิยม ซึ่งง่ายขายคล่องอยู่ในตลาดศิลปะ

2. ผู้สร้างและวางแผนหลักสูตร วางแผนเลือกสื่อสำหรับสอนที่มีมาตรฐานของคุณสมบัติสี่ด้าน คือ การรับรู้สัมผัส โครงสร้าง ความรู้สึก และเทคนิควิธีการ สื่อ (Media) ในที่นี้หมายถึงวัสดุที่ใช้ในการสร้างสรรค์ผลงานศิลปะ และประเภทหมวดของศิลปะที่จะนำมาเป็น

ตัวอย่างในการเรียน ผู้วางแผนหลักสูตรเลือกสื่อ ซึ่งมีคุณสมบัติ ใน 4 ด้านนี้ ที่เหมาะสมที่จะใช้ในการเรียนการสอนศิลปะ คือ

2.1 คุณสมบัติด้านส่วนประกอบการรับรู้ (Sensory Properties)

2.2 คุณสมบัติด้านโครงสร้าง (Formal Properties)

2.3 คุณสมบัติด้านความรู้สึก (Expressive Properties)

2.4 คุณสมบัติด้านเทคนิค (Technical Properties)

3. ผู้วางแผนและสร้างหลักสูตรเลือกหาตัวอย่างผลงานศิลปะที่จะใช้ในการเรียนการสอน ที่จะจัดประสบการณ์การเรียนรู้ให้นักเรียนในด้านต่าง ๆ 5 ด้าน คือ ตัวอย่างของผลงานศิลปะที่มีคุณสมบัติด้านต่าง ๆ ดังนี้

3.1 ด้านส่วนประกอบการรับรู้

3.2 ด้านโครงสร้าง

3.3 ด้านความรู้สึก

3.4 ด้านเทคนิควิธีการ

3.5 คุณสมบัติพิเศษด้านสุนทรียภาพ (Extra Aesthetic Function of Work of Art) ซึ่งเป็นความหมายในแง่คุณสมบัติที่ผลงานศิลปะนั้นสนองความต้องการความมุ่งหมายที่จะแสดงออกหรือความคิดเห็นทัศนคติของผู้สร้างได้หรือไม่ ซึ่งเป็นด้านที่เป็น Function ของศิลปะ ซึ่งมีได้มีจุดมุ่งหมายแคบ ๆ แค่นองหรือให้ประโยชน์ เช่นในงานศิลปะประยุกต์เท่านั้น

4. ขั้นนี้ เป็นขั้นดำเนินการสอนที่มีครู เป็นผู้หาหนทางนำนักเรียนไปสู่ประสบการณ์ฝึกการรับรู้ทั้งในด้านประสบการณ์ทางด้านศิลปะปฏิบัติและด้านศิลปวิจารณ์วิเคราะห์ถึงส่วนต่าง ๆ และคุณสมบัติต่าง ๆ ในผลงานศิลปะตามที่ระบุขึ้นเพื่อให้เกิดความเฉียบไวในการรับรู้ อันนำไปสู่ความรักความซาบซึ้งเห็นคุณค่าในผลงานศิลปะหรือการมีสุนทรียภาพซึ่งเกิดจากการเรียนรู้ ค้นหาคุณสมบัติ 5 ด้านในผลงานศิลปะชิ้นนั้น ๆ คือ

4.1 ด้านส่วนประกอบการรับรู้สัมผัส

4.2 ด้านโครงสร้าง

4.3 ด้านความรู้สึก

4.4 ด้านเทคนิควิธีการ

4.5 ด้านสุนทรียภาพ ในด้านนี้ การเสาะแสวงหาอยู่ในขั้นประเมินตัดสินผลงาน ศิลปะชิ้นนั้นว่าหลังจากพิจารณาแยกย่อยเป็นด้านต่าง ๆ แล้ว งานศิลปะนั้นสนองหรือสื่อความหมาย ที่มันสื่อ หรือตามที่มันมีหลักฐานว่ามันมีจุดประสงค์เพื่ออะไรนั้นหรือไม่จุดประสงค์นั้นเพื่อแ่ง ประโยชน์และที่มิใช่ประโยชน์ศิลปะวัตถุต่าง ๆ นั้นมีคุณค่าสองประเภทคือ คุณค่าในตัวของมันเอง และคุณค่าประโยชน์ ถ้าเป็นวัตถุศิลปะที่ใช้สิ่งอื่นเป็นผลงานศิลปะประยุกต์ เช่น

ภาพโปสเตอร์ โฆษณา หรือเซรามิกส์ ครูอาจถามนักเรียนทั้งคุณค่าและคุณประโยชน์ ถ้าไม่ใช่งานประยุกต์ศิลป์ ก็ควรเป็นคำถามของการประเมินคุณค่าของตัวงานศิลปะเท่านั้น (มะลิฉัตร เอื้ออานันท์. ม.ป.ป.: 73 - 75)

เฟลด์แมน ได้เสนอทฤษฎีศิลปะวิเคราะห์ของเขาว่า เป็นการมุ่งที่จะสร้างหลักเกณฑ์ในการตีความหมาย และประเมินผลงานทางศิลปะ จุดมุ่งหมายหลักของทฤษฎีนี้คือ เป้าหมายหลัก 2 ประการ ได้แก่ “ความเข้าใจ” (understanding) และ “ความชื่นชม” (delight) ในศิลปะ

เฟลด์แมนอธิบาย “ความเข้าใจ” ต่าง ๆ ว่า บุคคลที่ได้รับการฝึกฝนให้มีความเข้าใจต้องงานศิลปะสามารถ “อ่านข้อมูล” ต่าง ๆ ทางศิลปะออก และ “ข้อมูล” ต่าง ๆ เหล่านี้มีประโยชน์ เพราะเป็นกลไกที่จะนำไปสู่การวิเคราะห์และตัดสินงานศิลปะ “ข้อมูล” ของเฟลด์แมนนั้น คือ ข้อมูลด้านคุณภาพของศิลปะ เช่น คุณภาพของเส้น สี รูปร่าง รูปทรง ฯลฯ ซึ่งไม่เกี่ยวข้อง กับเรื่องราว ประวัติศาสตร์ โบราณคดี และความเก่าแก่ (วัน เดือน ปี ที่สร้าง) นั่นก็คือผู้เรียน หาหนทางที่จะเข้าใจ ถึงเหตุผลผลที่งานศิลปะนั้นแสดงถึงคุณภาพของศิลปะให้ประจักษ์แก่ตนเอง

ส่วน “ความชื่นชม” นั้น เฟลด์แมน อธิบายว่า เมื่อบุคคลบังเกิด “ความเข้าใจ” ในงานศิลปะชิ้นนั้น ๆ บุคคลย่อมจะบังเกิดความพึงพอใจ ชื่นชมในผลงานศิลปะนั้นตามมาด้วย

เฟลด์แมน แนะนำหนทางของการสร้างการวิเคราะห์งานศิลปะ ซึ่งแบ่งออกเป็น 4 ขั้นตอน ดังนี้

1. การบรรยาย (Description)
2. การวิเคราะห์โครงสร้าง (Formal Analysis)
3. การตีความ (Interpretation)
4. การประเมินหรือตัดสิน (Evaluation and Judgement)

แต่ละส่วนมีหน้าที่เฉพาะแตกต่างกัน ผู้วิเคราะห์งานศิลปะจะต้องปฏิบัติแตกต่างกันในแต่ละขั้นตอน ขั้นตอนทั้ง 4 จะต้องปฏิบัติเรียงกันไปตามลำดับจากง่ายไปหายากตามที่ระบุไว้ในทฤษฎี

ทฤษฎีศิลปะวิเคราะห์ของเฟลด์แมนนี้ เฟลด์แมนระบุว่า เป็นระบบของกระบวนการในการสร้างความเข้าใจในศิลปะให้แก่บุคคลที่วิเคราะห์งานศิลปะชิ้นนั้น ความเข้าใจนี้จะนำไปสู่การชื่นชมความซาบซึ้งหรือเห็นคุณค่าของงานศิลปะนั้น ๆ (อ้อยทิพย์ พลศรี. 2533 : 21 - 122 อ้างอิงมาจาก มะลิฉัตร เอื้ออานันท์. 2529 : 65 - 66)

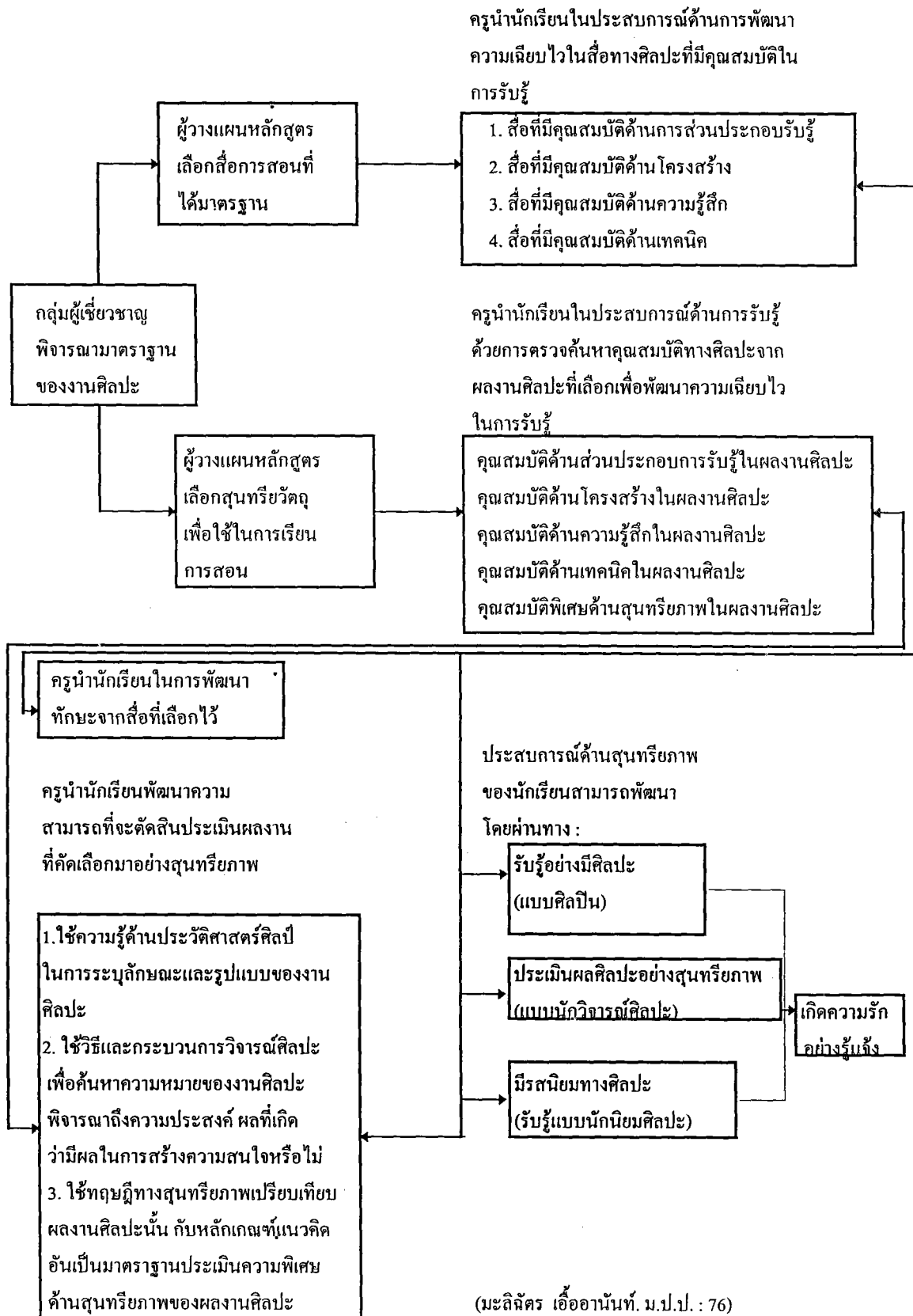
มะลิฉัตร เอื้ออานันท์. (ม.ป.ป. : 92 - 108) กล่าวถึง กระบวนการเรียนการสอนตามแนวคิดของแคโรล โฮลด์น (Carol d. Holden) ประยุกต์มาจากทฤษฎีสุนทรียศึกษาของแฮรี โบรดี โดยแบ่งกระบวนการของกิจกรรมเป็น 2 ขั้นตอน คือ

1. ขั้นสร้างความประทับใจ (Impressive Phase) โดยใช้ขั้นตอนในการฝึก 4 ขั้น คือ
 - 1.1 การรับรู้ส่วนประกอบ ได้แก่ ส่วนประกอบของงานศิลปะ
 - 1.2 การรับรู้ด้านโครงสร้างรวม คือ หลักการการจัดภาพ
 - 1.3 การรับรู้เทคนิควิธีการ
 - 1.4 การรับรู้ความรู้สึก เป็นการรับรู้ความรู้สึกที่ปรากฏในผลงานศิลปะ

2. ขั้นการสร้างสรรค์ (Creative Phase) เป็นขั้นสร้างสรรค์ทดลอง ประสบการณ์ในการใช้วัสดุอุปกรณ์สร้างสรรค์งานศิลปะ ซึ่งใช้ประสบการณ์ในการเรียนรู้คุณสมบัติทั้ง 4 ด้านข้างต้น โดยอาศัยความเฉียบไวในการรับรู้ของเขา และความสำนึกในการวิเคราะห์วิจารณ์

ครูควรวางแผนในด้านการแนะปัญหาเพื่อให้เด็กได้เรียนรู้ที่จะหาหนทางแก้ไข โดยเน้นความสำคัญในการพัฒนาความละเอียดรอบคอบของการวิเคราะห์ทางสายตาและการเรียนรู้การตัดสินใจ วิพากษ์วิจารณ์ของเด็กเป็นสำคัญซึ่งจะเป็นการช่วยนำเด็กไปสู่ความเฉียบไวในการรับรู้และการเห็นอย่างมีสุนทรียภาพ

แผนผังทฤษฎีของโบรดี

4. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ภักดี มีแมนวิทย์ (2533 : 86) ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่องสภาพการจัดการเรียนการสอนของครูศิลปศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนปลายในเขตการศึกษา 7 พบว่า ครูศิลปศึกษามีสภาพการจัดการเรียนการสอนอยู่ในระดับปานกลาง ทั้งนี้เพราะครูศิลปศึกษาอยู่ในช่วงการปรับตัวในด้านต่าง ๆ ให้สอดคล้องกับสภาพการณ์ของหลักสูตรใหม่ที่เปลี่ยนไปจากเดิม ทำให้สภาพการจัดการเรียนการสอนหลักสูตรใหม่ยังไม่มีประสิทธิภาพเท่าที่ควร

วิสา อัสเวสน์ (2532 : 58 - 69) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การศึกษาสภาพการณ์การสอนวิชาสุนทรียศาสตร์ วิชาเอกศิลปศึกษาในวิทยาลัยครู พบว่า

1. ด้านเนื้อหาวิชาและการใช้หลักสูตรนั้นมีความเห็นว่าวิชาสุนทรียศาสตร์ควรบรรจุไว้ในหลักสูตรศิลปศึกษา และเนื้อหาวิชาสุนทรียศาสตร์มีประโยชน์ต่อการเรียนวิชาศิลปะในแขนงอื่น ๆ
2. แนวปฏิบัติในการเรียนการสอน ผู้สอนเปิดโอกาสให้ผู้เรียนแสดงความคิดเห็นและพยายามสร้างบรรยากาศที่ดีในการสอน
3. ผู้สอนนิยมใช้สื่อการสอนเสมอ และนิยมใช้ภาพหรือผลงานศิลปะมากที่สุด ซึ่งผู้สอนใช้สื่อการสอนเพื่อให้บทเรียนแจ่มกระจ่างและเข้าใจง่ายขึ้น
4. แนวปฏิบัติในการประเมินผลผู้เรียน ผู้สอนวัดผลโดยยึดจุดมุ่งหมายของหลักสูตรและใช้คำถามประเภทวัดความเข้าใจมากที่สุด
5. ด้านปัญหาการสอนวิชาสุนทรียศาสตร์ คือเอกสารและตำราเพื่อการค้นคว้าหาได้ยาก และแหล่งค้นคว้าในห้องมีน้อย สื่อการสอนไม่เพียงพอ เนื้อหาวิชาค่อนข้างเป็นนามธรรม ประกอบกับผู้เรียนมีพื้นความรู้ที่ต่างกันจึงเป็นผลการประเมินผลผู้เรียนเพียงแต่พัฒนาขึ้น ไม่บรรลุเป้าหมายที่วางไว้
6. ข้อเสนอแนะที่ผู้สอนเสนอไว้คือ
 - 6.1 กรมการฝึกหัดครูควรสนับสนุนในการผลิตสื่อและคู่มือการใช้ตลอดทั้งจัดสัมมนาเกี่ยวกับการใช้สื่อและคู่มือการใช้นั้น
 - 6.2 ผู้รู้แจ้งในการผลิตตำราและเอกสารที่เกี่ยวข้องกับสุนทรียศาสตร์ ควรใช้ภาษาที่เข้าใจง่าย ๆ เพื่อให้ นักศึกษาสามารถเรียนรู้ด้วยตนเองได้
 - 6.3 ควรให้ความร่วมมือกันระหว่างภาควิชาของแต่ละวิทยาลัยครู สัมมนาเกี่ยวกับเนื้อหาวิชาในหลักสูตร ทั้งนี้เพื่อความเข้าใจที่ตรงกัน

สมนึก ศรีโชติ (2532 : 222 - 231) ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่องการศึกษาคุณลักษณะของสิ่งเร้าทางสุนทรียะจากภาพยนตร์โฆษณาทางโทรทัศน์ พบว่า

- ทางด้านรูปแบบพบว่า สิ่งเร้าใจปรากฏให้เห็นเป็นสัญลักษณ์มีลักษณะเด่นตรงตามตัว สีน้ามีความกลมกลืน ความเป็นระเบียบ ความยิ่งใหญ่ ความแปลกใหม่ ความขัดแย้ง และความเคลื่อนไหว

- ทางด้านเนื้อหา พบว่า มีคุณลักษณะต่าง ๆ ดังนี้คือ ชื่อเสียง เกียรติยศ ฐานะทางสังคม ความเพื้อฝัน ความสนุกตลกขบขัน กามารมณ์ วัฒนธรรมประเพณี ความน่าเกลียด น่ากลัว ความบริสุทธิ์ไร้เดียงสา ความมีอิสระเสรีอย่างธรรมชาติ

นอกจากนั้นยังพบว่า การเสนอสิ่งเร้าทางสุนทรียะสอดคล้องกับหลักการรับรู้สองระยะคือระยะปฐมนิเทศทางสุนทรียะ และระยะสว่างแจ้งแห่งปัญญา (Aesthetic Orientation and Aesthetic Enlightenment Stage)

ไสว แก้วกล้า (2532 : 42 - 47) ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่องการรับรู้ผลงานจิตรกรรม อิมเพรสชันนิสต์ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนบุรีรัมย์พิทยาคม อำเภอเมือง จังหวัดบุรีรัมย์ พบว่า

1. ผลการรับรู้ผลงานจิตรกรรมอิมเพรสชันนิสต์ที่แสดงคุณสมบัติเด่นชัดทางด้านต่าง ๆ ระหว่างนักเรียนชายและนักเรียนหญิงที่มีผลการเรียนวิชาศิลปศึกษาสูงไม่แตกต่างกัน

2. ผลการรับรู้ผลงานจิตรกรรมอิมเพรสชันนิสต์ที่แสดงคุณสมบัติเด่นชัดทางด้านต่าง ๆ ระหว่างนักเรียนที่มีผลการเรียนวิชาทัศนศิลปศึกษาสูงและนักเรียนที่มีผลการเรียนวิชาทัศนศิลปศึกษาดำ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

3. ผลการรับรู้ผลงานจิตรกรรมอิมเพรสชันนิสต์ที่แสดงคุณสมบัติเด่นชัดทางด้านต่าง ๆ ระหว่างนักเรียนชายมี ผลทางการเรียนวิชาทัศนศิลปศึกษาสูงและนักเรียนหญิงที่มีผลการเรียนวิชาทัศนศิลปศึกษาดำ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

4. ผลการรับรู้ผลงานจิตรกรรมอิมเพรสชันนิสต์ที่แสดงคุณสมบัติเด่นชัดทางด้านต่าง ๆ ระหว่างนักเรียนชายและนักเรียนหญิงที่มีผลการเรียนทางวิชาศิลปศึกษาดำไม่แตกต่างกัน

5. ผลการรับรู้ผลงานจิตรกรรมอิมเพรสชันนิสต์ที่แสดงคุณสมบัติเด่นชัดทางด้านต่าง ๆ ระหว่างนักเรียนหญิงที่มีผลการเรียนทางวิชาศิลปศึกษาสูงและนักเรียนหญิงที่มีผลการเรียนทางวิชาศิลปศึกษาดำ แตกต่างกันมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

6. ผลการรับรู้ผลงานจิตรกรรมอิมเพรสชันนิสต์ที่แสดงคุณสมบัติเด่นชัดทางด้านต่าง ๆ ระหว่างนักเรียนหญิงที่มีผลการเรียนทางวิชาศิลปศึกษาสูงและนักเรียนชายที่มีผลการเรียนทางวิชาศิลปศึกษาดำ แตกต่างกันมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

อนโนฟริโอ (Onofrio. 14 - 23) ได้ศึกษาเรื่องการตอบสนองของเด็กที่มีอิทธิพลต่อการรับรู้ ที่จะให้คุณค่าสำหรับเด็กในวัยรุ่น ผลของการวิจัยพบว่าการที่เด็กจะรับรู้เห็นคุณค่าโดยการวินิจฉัยว่าผลงานแต่ละชิ้นจะมีผลตอบสนองอะไรบ้าง ซึ่งเขาได้อ้างงานวิจัยรองรับของพาร์สัน (Parson. 1977) เด็กจะสามารถพัฒนาการรับรู้ความงามทางศิลปะในชั้นแรกนั้นจะต้องมีความชื่นชอบเสียก่อน แล้วจะนำไปสู่การประเมินคุณค่าของภาพเหล่านั้น แต่ทั้งนี้จะขึ้นอยู่กับประสบการณ์เดิมของเด็กอีกด้วยที่จะใช้หลักเกณฑ์ในการวัดคุณค่า นอกจากนี้เขายังกล่าวถึงว่า ศิลปินต้องการแสดงอะไรในผลงาน และแสดงออกได้ตามความต้องการของศิลปินหรือไม่ ในการวิจัยยังพบว่าเด็กที่มีอายุมากจะใช้หลักเกณฑ์ในการตัดสินผลงาน แต่ในเด็กเล็กจะพบว่าส่วนมากใช้อารมณ์ในการตัดสินผลงาน เด็กจะเข้าใจมุมมองผลงานของศิลปะมากขึ้นโดยตามอายุของเด็กเอง และจะใช้ความรู้ด้านต่าง ๆ มาช่วยในการพิจารณา ชอบหรือไม่ชอบ ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับผลงานทางศิลปะนั้น มีผลต่อการรับรู้มากน้อยเพียงใด และระดับการรับรู้ความงามก็สามารถแบ่งได้เป็นชั้น ๆ คือระดับแรก ๆ รูปภาพจะไม่มี การแสดงความสามารถ กระบวนการทำงานของเด็กจะนำไปสู่ความสามารถในการฝึกฝน และการปฏิบัติอันเป็นผลนำไปสู่ทักษะและความชำนาญ ซึ่งเป็นความสามารถเฉพาะอย่างของเด็กในอนาคตต่อไป

ฮิลเดรท (Hildreth. 1958 : 506) ศึกษาความสนใจของวัยรุ่น 3,000 คน ได้พบว่าเด็กในระดับต่าง ๆ มีความสนใจต่างกันและความสนใจของเด็กชายและเด็กหญิงแตกต่างกันด้วย เด็กหญิงสนใจเรื่องราวเกี่ยวกับเทพนิยาย เรื่องราวของสัตว์ การเย็บปักถักร้อย ส่วนเด็กชายสนใจด้านการกีฬา การผจญภัยที่รุนแรง วิทยาศาสตร์ การคิดค้นประดิษฐ์ การออกแบบตกแต่งและศิลปะ บรูเนอร์ (Bruner. 1960) ได้เน้นเรื่องของความรู้และความเข้าใจซึ่งในอดีตนั้นมักจะเน้นแต่ในเรื่องของเนื้อหาที่มีเป้าหมายระยะสั้น โดยมองไม่เห็นผลในระยะยาว ในการเรียนการสอนควรคำนึงถึงแรงจูงใจด้านต่าง ๆ สนใจสภาพของสังคมในชั้นเรียน ในหลักสูตร และกระบวนการการจัดการศึกษาควรจะมีแรงจูงใจโดยมีการเรียนการสอนแบบใหม่ ๆ ที่ก่อให้เกิดความสนใจในการเข้าใจและรู้คิดให้มากที่สุด

ดีพอร์เตอร์และคาฟานอห์ (อ้อยทิพย์ พลศรี. 2533 : 31 อ้างอิงจาก Departer and Kavanagh. 1972 : 43 - 48) ได้วิจัยเกี่ยวกับ “ขอบข่ายของความเฉียบไวด้านการรับรู้รูปแบบของจิตรกรรม” โดยแบ่งเด็กออกเป็น 2 กลุ่ม กลุ่มที่ 1 อายุระหว่าง 9 - 11 ปี ส่วนกลุ่มเด็กโตอายุระหว่าง 13 - 14 ปี เครื่องมือที่ใช้ในการทดสอบคือภาพถ่ายของจิตรกรรมตะวันตก ขนาด 4" X 6" ปีตรายชื่อของศิลปินไม่ให้เด็กเห็นในการทดลองแต่ละครั้งจะใช้ภาพคนละ 1 ชุด ๆ ละ 6 ภาพ 2 ภาพที่มาจากศิลปินคนเดียวกัน ซึ่งใช้เป็นภาพตัวอย่าง ส่วนอีก 4 ภาพ นั้นเป็นภาพที่จะให้เด็กเลือก จะมีภาพจิตรกรรมจากศิลปินคนเดียวกันกับภายในชุดตัวอย่าง 1 ชุด ภาพผสมอยู่ในกลุ่มให้เด็กเลือกนี้แล้ว ผู้วิจัย

ถามถึงเหตุผลว่าทำไมเลือกภาพนั้น ได้ผลสรุปที่น่าสนใจว่า ในการให้เหตุผลเด็กเล็กจะระบุเนื้อเรื่องเป็นสำคัญ ในขณะที่เด็กโตกว่าจะระบุไปในด้านรูปแบบหรือสไตล์และวิธีนี้ยืนยันว่า การที่เด็กมีความเฉียบไวสูง มิใช่แต่เพราะเจริญวัยพัฒนาขึ้นเท่านั้น แต่สาเหตุของการได้รับการสนับสนุนสร้างเสริมประสบการณ์การรับรู้ทางการเห็นทางศิลปวัฒนธรรมเป็นสาเหตุสำคัญ

ฮาร์ดีแมน (ไสว แก้วกล้า. 2532 : 22 ; อ้างอิงมาจาก Hardiman. 1975 : 29 - 35) ได้ศึกษาศิลปะของเด็ก โดยอ้าง แมคโคทกา (Machotka. 1971) ที่กล่าวถึงสิ่งที่มีอิทธิพลต่อความชอบของเด็ก พบว่าในวัยเด็กระดับประถมจะมีความสนใจในเรื่องของสี และเนื้อหาและเมื่อโตขึ้น ในระดับมัธยมจะมีความชอบและสนใจด้านรูปแบบ องค์ประกอบของภาพและคุณค่า นอกจากนี้รัมป์และเซาท์เกต (Rump and Southgate. 1971) อธิบายว่า เด็กที่มีอายุระหว่าง 7 - 11 ปี มักจะชอบวาดภาพที่มีความคุ้นเคยหรือเหมือนจริง ครั้นมีอายุสูงขึ้นจะมีความสนใจในเรื่องของสีและองค์ประกอบของภาพ ผลงานวิจัยพบว่า สุนทรียวัตถุ ทำให้มีผลต่อการรับรู้แตกต่างกันตามอายุ แต่ไม่มีผลต่อความแตกต่างระหว่างเพศ และในระดับมัธยมศึกษาตอนปลายทั้งอายุ และเพศจะไม่มีผลต่อการรับรู้แตกต่างกัน แต่กลับจะเพิ่มขึ้นอีกในระดับผู้ใหญ่ ถ้าสุนทรียวัตถุที่เปลี่ยนไปตามแบบอย่าง จะมีผลทำให้ความชอบและไม่ชอบแตกต่างกันในระดับอายุที่ต่างกัน และจะไม่มีผลทางเพศที่แตกต่างกันระหว่างสุนทรียวัตถุกับแบบอย่างจะมีผลแตกต่างกันขึ้นอยู่กับวัยของเด็ก

เคอร์ (ประเทศ สุขสถิตย์. 2533 : 59 - 60 ; อ้างอิงมาจาก Kerr, 1975) จากบทคัดย่อการวิจัยของเคอร์ ที่ศึกษาค้นคว้าเกี่ยวกับการรวบรวม ศึกษา และวิเคราะห์ผลงานการวิจัยที่เกี่ยวข้องกับศิลปศึกษาในประเทศสหรัฐอเมริกา ระหว่างปี ค.ศ.1951 - 1981 พบว่า ในช่วงปี ค.ศ.1960 - 1970 การเรียนการสอนที่ได้มีการวิจัยกันอย่างกว้างขวาง คือ การพัฒนาคุณภาพด้านสุนทรียภาพ นอกจากนี้ยังมีการสอนความคิดรวบยอดเกี่ยวกับศิลปะ ความคิดสร้างสรรค์ และทักษะในการวาดเส้น ส่วนลำดับของการใช้วิธีสอนที่ข้อมูลบ่งชี้ว่าใช้กันมาก คือ การสอนวิธีการถ่ายทอดรูปแบบ (Presentation) วิธีให้ตัวอย่างที่สามารถมองเห็นได้ (Visual Examples) วิธีการวิเคราะห์ วิวิจารณ์ (Critical Analysis) และวิธีการให้ข้อมูลและการเสริมแรง (Information and Stimuli)

ผลจากการศึกษา พบว่า การสอนความคิดรวบยอดเกี่ยวกับศิลปะได้มีการใช้วิธีสอนหลายวิธีด้วยกัน แต่วิธีการที่ให้ผู้เรียนได้เห็นตัวอย่างงานศิลปะเป็นวิธีสอนที่มีผลอย่างมากมาต่อการช่วยให้ผู้เรียนเกิดความคิดรวบยอดเกี่ยวกับศิลปะ ส่วนด้านการพัฒนาคุณภาพด้านสุนทรียภาพ คือ จุดประสงค์ที่หาวิธีการสอนให้ได้ผลมากที่สุด ถึงแม้ว่าการพัฒนาคุณภาพด้านสุนทรียภาพจะมี

ผลมาจากการมีความคิดรวบยอดอย่างกว้างขวางเกี่ยวกับศิลปะและประสบการณ์เดิมที่เกี่ยวข้องอย่างใกล้ชิด เรื่องราวที่เกี่ยวกับจินตนาการการเสริมแรงทางอารมณ์สุนทรียภาพและในกระบวนการเปรียบเทียบและประเมินค่าก็ตาม

วิธีสอนโดยให้ประสบการณ์ทางศิลปะอย่างหลากหลาย รวมทั้งการเสริมแรงที่แตกต่างกันไป จะมีผลต่อความคิดสร้างสรรค์และการสร้างงานศิลปะของผู้เรียน การสอนโดยวิธีผสมระหว่างเนื้อหาวิชาและสื่อที่ทำให้เกิดแรงจูงใจ และการให้ผู้เรียนได้เห็นผลงานศิลปะของนักเรียนรุ่นสูงกว่า หรือ ผู้ที่มีความชำนาญกว่า จะมีผลต่อการเรียนรู้ของนักเรียนที่อยู่ใกล้ชิดหรือมีส่วนร่วมในกิจกรรมด้วย

ผู้เรียนจะสามารถทำงานศิลปะได้ดีเมื่อมีความคิดรวบยอดอย่างกว้างขวางและแรงจูงใจ ในเนื้อหาได้ถูกนำมาใช้ในการสอน ซึ่งแรงจูงใจในเนื้อหานั้นคือ เนื้อหาที่มีส่วนของจินตนาการ ความรู้สึก และการเสริมแรงที่ต่างไปจากที่ใช้เป็นปกติรวมอยู่ด้วย ส่วนวิธีการให้ข้อมูลด้านเทคนิค จะใช้ผสมผสานกับแรงจูงใจจากเนื้อหาได้ดีที่สุด การสอนด้วยวิธีบรรยายและให้ผู้เรียนเขียนเป็นข้อความจะช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้เกี่ยวกับความคิดรวบยอดของศิลปะ แต่จะไม่มีผลต่อการเรียนรู้ที่จะทำให้เกิดคุณภาพด้านสุนทรียภาพ การใช้สื่อการสอน เช่น ภาพยนตร์ ชินโดโรไนซด์ สไลด์ และเทป รวมทั้งการให้ตัวอย่างที่มองเห็นได้ จะมีผลต่อการเรียนรู้ในการทำงานศิลปะ และในกระบวนการสอนการเปรียบเทียบและประเมินค่าจะมีผลต่อคุณภาพของงานศิลปะด้วยเช่นกัน (Kerr, 1985)

สมมติฐานการวิจัย

1. ความรู้ด้านการวาดภาพระบายสีของนักเรียนที่เรียนจากกิจกรรมการเรียนการสอนของแอรอล ดี โฮลเดิน หลังการทดลองสูงขึ้น
2. ทักษะปฏิบัติด้านการวาดภาพระบายสีของนักเรียนที่เรียนจากกิจกรรมการเรียน การสอนของแอรอล ดี โฮลเดิน หลังการทดลองสูงขึ้น

บทที่ 3

วิธีการศึกษาค้นคว้า

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการศึกษารั้งนี้ เป็นนักเรียนในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2542 จำนวนทั้งหมด 696 คน ของโรงเรียนมัธยมศึกษาในจังหวัดภูเก็ต ดังนี้

1. โรงเรียนเฉลิมพระเกียรติสมเด็จพระศรีนครินทร์ ภูเก็ต อำเภอเมือง จังหวัดภูเก็ต จำนวน 6 ห้องเรียน จำนวนนักเรียน 230 คน
2. โรงเรียนกะทู้วิทยา อำเภอกะทู้ จังหวัดภูเก็ต จำนวน 5 ห้องเรียน จำนวนนักเรียน 201 คน
3. โรงเรียนเมืองกลาง อำเภอกกลาง จังหวัดภูเก็ต จำนวน 7 ห้องเรียน จำนวนนักเรียน 265 คน

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการทดลองครั้งนี้ เลือกมาจากนักเรียนในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2542 จำนวนทั้งหมด 696 คน ของโรงเรียนในจังหวัดภูเก็ต ดังนี้

1. โรงเรียนเฉลิมพระเกียรติสมเด็จพระศรีนครินทร์ ภูเก็ต อำเภอเมือง จังหวัดภูเก็ต จำนวนนักเรียนทั้งหมด 230 คน เลือกมาจำนวน 20 คน
2. โรงเรียนกะทู้วิทยา อำเภอกะทู้ จังหวัดภูเก็ต จำนวนนักเรียนทั้งหมด 201 คน เลือกมาจำนวน 20 คน
3. โรงเรียนเมืองกลาง อำเภอกกลาง จังหวัดภูเก็ต จำนวนนักเรียนทั้งหมด 370 คน เลือกมาจำนวน 20 คน

กลุ่มตัวอย่างครั้งนี้มีจำนวนนักเรียนที่เลือกมาจากนักเรียนสังกัดโรงเรียนต่าง ๆ โดยใช้วิธีสุ่มแบบชั้นภูมิ (Stratified Random Sampling) รวมนักเรียนทั้งหมด 60 คน ด้วยวิธีการดังต่อไปนี้

1. จัปลากนักเรียนในโรงเรียนต่าง ๆ ดังต่อไปนี้
 - 1.1 โรงเรียนเฉลิมพระเกียรติสมเด็จพระศรีนครินทร์ ภูเก็ต ซึ่งมีจำนวนนักเรียน 6 ห้องเรียน จัปลากมา 1 ห้องเรียน มีนักเรียนจำนวน 38 คน
 - 1.2 โรงเรียนกะทู้วิทยา ซึ่งมีจำนวนนักเรียน 6 ห้องเรียน จัปลากมา 1 ห้องเรียน มีนักเรียนจำนวน 41 คน
 - 1.3 โรงเรียนเมืองกลาง ซึ่งมีจำนวนนักเรียน 6 ห้องเรียน จัปลากมา 1 ห้องเรียน มีนักเรียนจำนวน 40 คน

2. ทำการทดสอบวัดความสามารถด้านความรู้ การวาดภาพพระบายสี (จิตรกรรม) ที่เกี่ยวกับส่วนประกอบของศิลปะ หลักการทางศิลปะ เทคนิควิธีการสร้างงานและการรับรู้ความรู้สึกที่ปรากฏในผลงานศิลปะกับนักเรียนจำนวน 119 คน (ตามข้อ 1)

3. คัดแยกนักเรียนแต่ละห้องโดยใช้คะแนนตามข้อ 2 มาตัดเกรดแบบอิงกลุ่ม (Norm Reference Measurent) แปลงคะแนนดิบให้เป็นคะแนนมาตรฐาน T (T - Score) กำหนดให้ 5 เกรดเป็น A B C D และ E นักเรียนที่ได้เกรด A และ B จำนวน 10 คน จัดให้เป็นกลุ่มนักเรียนที่มีพื้นฐานความรู้ทางศิลปะสูง และนักเรียนที่ได้เกรด D และ E จำนวน 10 คน จัดให้เป็นกลุ่มนักเรียนที่มีพื้นฐานความรู้ทางศิลปะต่ำ จะได้กลุ่มทดลองครั้งนี้จำนวน 3 กลุ่ม (กลุ่มละ 1 โรงเรียน) มีนักเรียนกลุ่มละ 20 คน

4. กำหนดหมายเลขของกลุ่มทดลองในแต่ละกลุ่ม โดยการจับฉลาก ซึ่งได้กลุ่มทดลองดังต่อไปนี้

- กลุ่มทดลองที่ 1 โรงเรียนเฉลิมพระเกียรติสมเด็จพระศรีนครินทร์ ภูเก็ต
- กลุ่มทดลองที่ 2 โรงเรียนกะทู้วิทยา
- กลุ่มทดลองที่ 3 โรงเรียนเมืองถลาง

เครื่องมือที่ใช้ในการทดลองและตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ

1. แผนการสอนกิจกรรมการเรียนการสอนของแคโรล ดี โฮลเด็น
2. แบบทดสอบวัดวาดภาพพระบายสีก่อนการเรียน
 - 2.1 แบบทดสอบวัดความสามารถด้านความรู้การวาดภาพพระบายสี
 - 2.2 แบบทดสอบวัดความสามารถด้านทักษะปฏิบัติการวาดภาพพระบายสี
3. แบบทดสอบวัดความสามารถวาดภาพพระบายสีหลังการเรียน
 - 3.1 แบบทดสอบความสามารถด้านความรู้การวาดภาพพระบายสี
 - 3.2 แบบทดสอบความสามารถด้านทักษะปฏิบัติการวาดภาพพระบายสี
 - 3.3 แบบประเมินผลความสามารถด้านทักษะปฏิบัติการวาดภาพพระบายสี
 - 3.4 เกณฑ์การประเมินความสามารถด้านทักษะปฏิบัติการวาดภาพพระบายสี

เครื่องมือ

1. แผนการสอนกิจกรรมการเรียนการสอนของแคโรล ดี โฮลเด็น

ผู้วิจัยได้ดำเนินการสร้างโดยการศึกษาจากเอกสารต่าง ๆ โดยมีวิธีการสร้างต่อไปนี้

- 1.1 ศึกษาหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้น พุทธศักราช 2521 (ฉบับปรับปรุง 2533) เพื่อศึกษาจุดประสงค์การเรียนรู้รายวิชาศิลปะกับชีวิต (ศ.203 - ศ.204) เพื่อกำหนดเป็นจุดประสงค์การ

เรียนรู้ ในการเรียนการสอนเนื้อหาด้านทัศนศิลป์ที่เกี่ยวข้องกับการวาดภาพระบายสีสำหรับการสอน 3 คาบ ได้ดังต่อไปนี้

1.1.1 เพื่อให้มีความรู้พื้นฐานด้านการวาดภาพระบายสี

1.1.2 เพื่อให้สามารถเขียนรูปตามแบบของจริง คัดทอนจากของจริงหรือจินตนาการได้

1.1.3 เพื่อให้มีความชื่นชมและเห็นคุณค่าของการวาดภาพระบายสี

1.2 ศึกษาคำอธิบายรายวิชาตามที่กำหนดไว้ในหลักสูตรวิชา ศ.203 ศิลปะกับชีวิต เพื่อเป็นแนวทางในการกำหนดเนื้อหา วิธีสอน และจุดประสงค์การเรียนรู้ของการเรียนการสอนให้สอดคล้องกับเนื้อหาที่กำหนดในหลักสูตรได้รายละเอียดเนื้อหาดังต่อไปนี้

1.2.1 การวาดภาพหุ่นนิ่งแบบคัดทอน

เนื้อหา ในการเขียนภาพปัจจุบันนี้ บางครั้งอาจจะระบายสีเป็นแผ่นเรียบ ๆ ในรูปทรงเรขาคณิต รูปทรงอิสระ หรือแม้แต่รูปทรงธรรมชาติ ซึ่งการระบายสีเป็นแผ่นเรียบ ๆ แบบ ๆ นั้นอาจจะให้ความรู้เด่นชัดของสีได้ดี ให้ความสวยงามและลีลาของสีต่าง ๆ การเขียนภาพหรือการทำงานศิลปะนั้นบางครั้งเราต้องการผลอย่างหนึ่ง เราก็อาจต้องยอมสูญเสียผลด้านอื่นไปบ้าง เช่น เราต้องการให้ได้ภาพที่มีสี สดสวยก็อาจต้องยอมเสียลีลาธรรมชาติที่เห็นไปบ้าง ต้องการได้บรรยากาศหรือประกายแสงที่สวยงามรูปทรงอาจจะต้องเลือนลางไปบ้าง หรือต้องการจะได้เห็นภาพที่แสดงความคิดใหม่ ๆ อาจจะต้องลืมลักษณะภาพเขียนเก่าเสียบ้าง เป็นต้น

1.2.2 การวาดภาพสะท้อนเหตุการณ์ในสังคม

เนื้อหา เมื่อเราเป็นสมาชิกคนหนึ่งในบ้าน เราจำเป็นต้องเกี่ยวข้องกับทุกคนในบ้านไม่ว่าจะเป็นพ่อ แม่ พี่ น้อง หรือสมาชิกอื่น ๆ ทุกคนต้องร่วมมือกันทำงานตามความถนัดและความสามารถของแต่ละคน เมื่อสมาชิกคนใดคนหนึ่งได้รับความทุกข์ร้อนหรือมีความสุข เมื่อสมาชิกคนใดคนหนึ่งได้รับความทุกข์ร้อนหรือมีความสุข ทุกคนในบ้านก็มักจะได้รับผลร่วมกันด้วย และก็เช่นกันเมื่อบ้านเป็นส่วนหนึ่งของสังคม เราจึงมีความผูกพันกับสังคมอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ เมื่อสินค้าขึ้นราคา เราทุกคนในสังคมก็ต้องเพิ่มเงินซื้อสินค้า หรือน้ำท่วมภาคใดภาคหนึ่งเราก็พลอยทุกข์ร้อนไปด้วย การได้ติดตามเหตุการณ์ในสังคมจึงเป็นสิ่งจำเป็นร่วมกันอย่างหนีไปไม่พ้น และพร้อมกันนั้นเราก็จำเป็นต้องเป็นผู้สร้างประโยชน์ให้แก่สังคมด้วย ซึ่งก็ไม่ต่างไปจากการสร้างประโยชน์ในบ้านแต่อย่างใด

1.2.3 การวาดภาพตามความเพื่อฝัน

เนื้อหา การเขียนภาพมากมายเกิดจากจินตนาการผู้เขียนภาพเป็นความคิด ฝันเพราะบุคคล ที่ต่างก็คิดแตกต่างกันออกไป จินตนาการเป็นสิ่งสำคัญสิ่งหนึ่งของชีวิต ในอดีตศิลปินเคยคิดเพื่อฝันเขียนภาพเกี่ยวกับการบินไว้มากมาย แต่เวลานั้นมนุษย์ไม่สามารถสร้างเครื่องบินได้หรือบินได้จริง ๆ ในช่วงระยะเวลาต่อมาจึงได้มีการสร้างเครื่องบินได้สำเร็จ จินตนาการของ

สีส้มหรือรูปทรงประหลาด ๆ ในภาพเขียนอาจจะไม่ใช่สิ่งที่เป็นจริง แต่ก็ช่วยให้เกิดการชื่นชมความสุข และความคิดหลาย ๆ ด้านได้

1.3 การสร้างแผนการสอนกิจกรรมการเรียนการสอนของแคโรล ดี โฮลเด็น

แผนการสอนกิจกรรมการเรียนการสอนของแคโรล ดี โฮลเด็น มีจำนวน 3 ชุดด้วยกัน ใช้เวลาในการสอน 3 ครั้ง ๆ ละ 1 คาบ (50 นาที) ในแต่ละแผนประกอบด้วยส่วนต่าง ๆ คือ จุดประสงค์การเรียนรู้ จุดประสงค์เชิงพฤติกรรม เนื้อหา การดำเนินกิจกรรม สื่อการเรียนการสอน วิธีการประเมินผล ผู้วิจัยได้ดำเนินการตามลำดับดังนี้

1.3.1 ศึกษาเอกสาร ตำราและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการสร้างแผนการกิจกรรมการเรียนการสอนของแคโรล ดี โฮลเด็น ปรัญญาการศึกษา จิตวิทยาการเรียนรู้ จิตวิทยาพัฒนาการ เพื่อเป็นแนวทางในการสร้างแผนการสอนกิจกรรมการเรียนการสอนของแคโรล ดี โฮลเด็น

1.3.2 วิเคราะห์จุดประสงค์การเรียนรู้รายวิชาศิลปะกับชีวิต (ศ.203 - ศ.204) และวิเคราะห์จุดประสงค์การเรียนรู้ที่กำหนดขึ้นเพื่อการสอนการวาดภาพระบายสีจำนวน 3 คาบ เพื่อกำหนดเป็นจุดประสงค์เชิงพฤติกรรมให้ครอบคลุมด้านความรู้ความจำ ความเข้าใจ และการนำไปใช้

1.3.3 วิเคราะห์เนื้อหา ซึ่งมี 3 เรื่อง คือ การวาดภาพหุ่นนิ่งแบบตัดทอน การวาดภาพสะท้อนเหตุการณ์ในสังคม และการวาดภาพตามความเพื่อฝัน

1.3.4 หาภาพจิตรกรรมทั้งในและต่างประเทศที่ได้มาตรฐาน 4 ด้าน คือ ภาพจิตรกรรมที่มีคุณสมบัติด้านส่วนประกอบารรับรู้ คุณสมบัติด้านโครงสร้าง คุณสมบัติด้านความรู้ลึก และคุณสมบัติด้านเทคนิควิธีการ ทั้งนี้ในการเลือกภาพจิตรกรรมผู้วิจัยได้ยึดถือความสอดคล้องของผลงานจิตรกรรมกับเนื้อหาที่ใช้สอน (ข้อ 1.3.3) จุดประสงค์การเรียนรู้รายคาบ วิธีการสอน คุณลักษณะของสื่อเป็นหลัก และเลือกทั้งที่เป็นศิลปะแท้ และศิลปะตลาด จากเอกสาร คู่มือจิตรกรรม หนังสือ และตำราต่าง ๆ

1.3.5 ถ่ายภาพจิตรกรรมตามข้อ 1.3.4 แล้วนำไปให้ผู้เชี่ยวชาญ 3 คน เลือกตามมาตรฐาน 4 ด้าน คือ ส่วนประกอบารรับรู้ ด้านโครงสร้าง ด้านความรู้ลึก และด้านเทคนิควิธีการ ซึ่งมีผู้เชี่ยวชาญดังต่อไปนี้

1. ศาสตราจารย์ ดร.วิรุณ ตั้งเจริญ รองอธิการบดีฝ่ายศิลปะและวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร
2. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.มะลิฉัตร เอื้ออนันท์ อาจารย์ประจำภาควิชาศิลปศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

3. อาจารย์สุรชาติ ทินานนท์ อาจารย์ประจำภาควิชาออกแบบทัศนศิลป์
คณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัย
ศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร

1.3.6 ถ่ายภาพจิตรกรรมตามข้อ 1.3.5 ทำเป็นสไลด์ เพื่อใช้เป็นสื่อประกอบการเรียนการสอน

1.3.7 กำหนดกิจกรรมการเรียนการสอน โดยมีการกำหนดกิจกรรมยึดหลักกระบวนการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนของแคโรล ดี โฮลเด็น ซึ่งมีลักษณะการจัดดังต่อไปนี้

ขั้นที่ 1 ขั้นนำ เป็นขั้นของการนำเข้าสู่บทเรียน โดยเริ่มจากการที่ครูชี้แจงจุดประสงค์การเรียนรู้ และอธิบายให้เห็นภาพรวมหรือโครงสร้างของบทเรียน ในขั้นนี้ครูอาจจะหาวิธีการที่น่าสนใจเพื่อสร้างแรงจูงใจให้กับเด็ก เพื่อให้เด็กมองเห็นความหมายหรือความสำคัญของเรื่องที่จะเรียน และอยากจะได้เรียนรู้ในบทเรียนนั้น ๆ

ขั้นที่ 2 ขั้นสร้างความประทับใจ ขั้นนี้เป็นการใช้สไลด์ภาพจิตรกรรมที่ผ่านการคัดเลือกจากผู้เชี่ยวชาญ (ข้อ 1.3.6) เป็นสื่อหลักในการจัดการเรียนการสอน ซึ่งภาพเหล่านี้จะเป็นภาพที่มีคุณสมบัติทางด้านส่วนประกอบรับรู้ คุณสมบัติทางด้านโครงสร้าง คุณสมบัติด้านความรู้สึก และคุณสมบัติด้านเทคนิควิธีการ ในขั้นนี้จะใช้กระบวนการ 4 ขั้น จากวิธีสอนในแนวทฤษฎีสุนทรียศึกษา คือ

2.1 ฝึกการรับรู้ส่วนประกอบย่อย เป็นการฝึกให้เด็กรับรู้เกี่ยวกับส่วนประกอบรับรู้ที่ปรากฏในภาพเขียน เช่น รูปร่าง ขนาด พื้นผิว ฯลฯ

2.2 ฝึกการรับรู้ด้านโครงสร้าง เป็นการฝึกให้เด็กรับรู้เกี่ยวกับหลักการทางศิลปะเกี่ยวกับเรื่องต่อไปนี้

ก. จังหวะลีลา พิจารณาช่วงจังหวะลีลา การจัดวางส่วนประกอบศิลปะ ให้เกิดจังหวะลีลาที่สอดคล้องกับเนื้อหาเรื่องราว และรูปแบบที่น่าสนใจ

ข. ความสมดุล พิจารณาส่วนประกอบของรูปและพื้นที่โดยรวมให้เกิดการเท่ากันหรือถ่วงกัน

ค. จุดเด่น พิจารณาส่วนที่เป็นองค์ประกอบที่สำคัญที่สุด และส่วนที่รองลงมาจนถึงส่วนที่เป็นพื้นหลัง มีจุดดล้นกันไปตามลำดับ

2.3 ฝึกการรับรู้ด้านเทคนิควิธีการ เป็นการฝึกการรับรู้เกี่ยวกับเทคนิควิธีการการใช้วัสดุอุปกรณ์

2.4 ฝึกการรับรู้ด้านความรู้สึก เป็นการฝึกการรับรู้ความรู้สึกที่ผลงานศิลปะก่อให้เกิดแก่ตน

ขั้นที่ 3 ขั้นสร้างสรรค์ (Creative Phase) ในขั้นนี้เป็นของการสร้างสรรค์ทดลองประสบการณ์ในการใช้วัสดุสร้างสรรค์ผลงานศิลปะ ใช้ประสบการณ์ในการรับรู้คุณสมบัติทั้งสี่ด้านข้างต้น เป็นการใช้วัสดุอุปกรณ์และสื่อในการแก้ปัญหาด้านโครงสร้างและเทคนิคการ ซึ่งเด็กจะได้เรียนรู้ถึงการควบคุมวิถีทางในการสร้างสรรค์ของตนเอง เด็กจะได้รับรู้ว่าเขาจะต้องพึ่งความเฉียบไวในการรับรู้ของเขา และความสำนึกในการวิเคราะห์วิจารณ์

ในกระบวนการฝึกในขั้นที่ 2 ทั้ง 4 กระบวนการนี้ ในการวางแผนในด้านของการเสนอแนะปัญหา เพื่อให้เด็กได้เรียนรู้หาหนทางแก้ไขโดยเน้นความสำคัญในการพัฒนาความละเอียดรอบคอบของการวิเคราะห์ทางสายตา และเรียนรู้การตัดสินใจพินิจพิจารณาของเด็กเป็นสำคัญ ซึ่งจะเป็นการช่วยนำเด็กไปสู่ความเฉียบไวในการรับรู้และการเห็นอย่างมีสุนทรียภาพ

1.3.5 การประเมินผล ครูจะประเมินผลนักเรียน ด้านความรู้ ความจำ ความเข้าใจ และการนำไปใช้ โดยมี การตรวจผลงานที่สำเร็จตามเกณฑ์ที่ตั้งเอาไว้โดยอาศัยจุดประสงค์การเรียนรู้เป็นหลัก

1.3.6 สื่อการเรียนการสอน

- ภาพสไลด์ เครื่องฉายสไลด์ จอฉายสไลด์
- สีน้ำ สีโปสเตอร์ สีเทียน สีชอล์ค
- กระดานอัตราขนาด 18" X 24"
- กระดาษวาดเขียน
- พู่กันจานสี

ฯลฯ

1.4 ตรวจสอบคุณภาพของแผนการสอนโดยนำแผนการสอนวิธีสอนกิจกรรม การเรียนการสอนของแคโรล ดี โฮลเดิน ที่สร้างขึ้นมาให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบความเที่ยงตรงด้านเนื้อหาและโครงสร้าง และนำมาปรับปรุงแก้ไข หลังจากนั้นก็นำไปทดลองใช้กับนักเรียนระดับมัธยมศึกษาปีที่ 2 ของโรงเรียนเฉลิมพระเกียรติสมเด็จพระศรีนครินทร์ ภูเก็ต ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างจำนวน 30 คน เพื่อค้นหาข้อบกพร่อง และนำมาปรับปรุงแก้ไข ซึ่งมีผู้เชี่ยวชาญดังนี้

1. ศาสตราจารย์ ดร.วิรุณ ตั้งเจริญ รองอธิการบดีฝ่ายศิลปะและวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร
2. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.มะลิฉัตร เอื้ออนันท์ อาจารย์ประจำภาควิชาศิลปศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
3. อาจารย์สุรชาติ ทินานนท์ อาจารย์ประจำภาควิชาออกแบบทัศนศิลป์ คณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร

2. แบบทดสอบความสามารถการวาดภาพระบายสีก่อนเรียน

2.1 แบบทดสอบความสามารถด้านความรู้การวาดภาพระบายสี

2.1.1 ขอบเขตของการวัดความสามารถด้านความรู้การวาดภาพระบายสี ได้แก่ ความรู้เกี่ยวกับ เรื่องการวาดภาพระบายสี (จิตรกรรม) ที่เกี่ยวกับส่วนประกอบของศิลปะ หลักการทางศิลปะ เทคนิควิธีการสร้างงาน และการรับรู้ความรู้สึกที่ปรากฏในผลงานศิลปะ

2.1.2 การออกข้อสอบ เป็นข้อสอบวัดด้านความรู้ ความจำ ความเข้าใจ การนำไปใช้ โดยศึกษาจากหนังสือการวัดผลและประเมินผลการเรียนรู้กับการสอนซ่อมเสริม (ตามกระบวนการวิทยาศาสตร์) ของจำนง แยมพรายแข (2533 : 1 - 82) หนังสือการประเมินผลการเรียนการสอนของภัทรา นิคมานนท์ (2538 : 7 - 289) และหนังสือการสร้างและวิเคราะห์ข้อสอบของวิเชียร เกตุสิงห์ (2518 : 20 - 37)

2.1.3 สร้างแบบทดสอบเป็นข้อสอบแบบปรนัย (Objective) แบบเลือกตอบ (Multiple Choice) วิเคราะห์จากหลักสูตรและเนื้อหาที่เรียนมาแล้วในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 จำนวน 60 ข้อ

2.1.4 นำข้อสอบตามข้อ 2.1.3 ไปให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบความเที่ยงตรงตามเนื้อหาและโครงสร้าง จำนวน 3 คน และปรับปรุงแก้ไข ซึ่งมีผู้เชี่ยวชาญดังนี้

1. ศาสตราจารย์ ดร.วิรุณ ตั้งเจริญ รองอธิการบดีฝ่ายศิลปะและวัฒนธรรม
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร
2. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. มะลิฉัตร เอื้ออนันท์ อาจารย์ประจำภาควิชาศิลปศึกษา
คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
3. อาจารย์สุรชาติ ทินานนท์ อาจารย์ประจำภาควิชาออกแบบทัศนศิลป์
คณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัย
ศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร

2.1.5 นำข้อสอบตามข้อ 2.1.4 ไปทดลองใช้กับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนเฉลิมพระเกียรติสมเด็จพระศรีนครินทร์ ภูเก็ต ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 60 คน

2.1.6 ตรวจข้อสอบแล้วให้คะแนน ข้อถูกให้ 1 คะแนน ข้อที่ผิดหรือไม่ได้ทำ ให้ 0 คะแนน

2.1.7 วิเคราะห์ความยากง่าย (Difficulty) และค่าอำนาจจำแนก (Discrimination) ของข้อสอบเป็นรายข้อ โดยใช้เทคนิค 27 เปอร์เซนต์ของจุง เดห์ ฟาน (Fan, 1952 : 1 - 23) และคัดเลือกข้อที่มีความยากง่าย ระหว่าง 0.20 - 0.80 และมีค่าอำนาจจำแนก 0.20 ขึ้นไป โดยเลือกมาได้จำนวน 50 ข้อ

2.1.8 นำข้อสอบที่คัดเลือกได้ (ตามข้อ 2.1.7) มาหาความเชื่อมั่น (Reliability) โดยวิธีวัดจากดัชนีของความคงที่ภายใน (Internal Consistency) ใช้สูตร KR - 20 (Kuder - Richardson - 20) (ถ้วน สายยศ และอังคณา สายยศ. 2538 : 168) ได้ค่าความเชื่อมั่น 0.85

2.2 แบบทดสอบวัดความสามารถด้านทักษะปฏิบัติการวาดภาพระบายสีก่อนเรียน เป็นแบบทดสอบทางด้านการนำความรู้ที่เคยเรียนมาแล้วในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 มาใช้ในการวาดภาพระบายสี โดยผู้วิจัยเป็นผู้ออกข้อสอบเอง

3. แบบทดสอบวัดความสามารถวาดภาพระบายสีหลังเรียน

3.1 แบบทดสอบวัดความสามารถด้านความรู้การวาดภาพระบายสีหลังเรียน

3.1.1 ขอบเขตของการวัดความสามารถด้านความรู้วาดภาพระบายสี ได้แก่ ความที่เกี่ยวกับเรื่องการวาดภาพระบายสี (จิตรกรรม) ในเรื่องส่วนประกอบของศิลปะ หลักการทางศิลปะ เทคนิควิธีการสร้างงาน และการรับรู้ความรู้สึกที่ปรากฏในผลงานศิลปะซึ่งเป็นความรู้จากเนื้อหาที่เรียนจากกิจกรรมการเรียนการสอนของแคโรล ดี โฮเดิน

3.1.2 การออกข้อสอบ เป็นข้อสอบวัดด้านความรู้ ความจำ ความเข้าใจ และการนำไปใช้ โดยศึกษาจากหนังสือการวัดผลและประเมินผลการเรียนรู้กับการสอนซ่อมเสริม (ตามกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ของ จานง แยมพรายแข (2533 : 1 - 82) หนังสือการประเมินผลการเรียนของ ภัทธา นิคมานนท์ (2538 : 7 - 289) และหนังสือการสร้างและวิเคราะห์ข้อสอบของ วิเชียร เกตุสิงห์ (2518 : 20 - 37)

3.1.3 สร้างแบบทดสอบเป็นข้อสอบปรนัย (Objective) แบบเลือกตอบ (Multiple Choice) วิเคราะห์จากหลักสูตรและเนื้อหาที่นำมาใช้สอน จำนวนข้อสอบ 60 ข้อ

3.1.4 นำข้อสอบ ตามข้อ 3.1.3 ไปให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบความเที่ยงตรงตามเนื้อหาและโครงสร้าง จำนวน 3 คน และปรับปรุงแก้ไข ซึ่งมีผู้เชี่ยวชาญดังนี้

1. ศาสตราจารย์ ดร.วิรุณ ตั้งเจริญ รองอธิการบดีฝ่ายศิลปะและวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร
2. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.มะลิฉัตร เอื้ออนันท์ อาจารย์ประจำภาควิชาศิลปศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
3. อาจารย์สุรชาติ ทินานนท์ อาจารย์ประจำภาควิชาออกแบบทัศนศิลป์ คณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร

3.1.5 นำข้อสอบตามข้อ 3.1.4 ไปทดลองใช้กับนักเรียนระดับมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนเฉลิมพระเกียรติสมเด็จพระศรีนครินทร์ ภูเก็ต ที่ไม่ใช่กลุ่มทดลอง จำนวน 60 คน

3.1.6 ตรวจสอบข้อสอบแล้วให้คะแนน ข้อถูกให้ 1 คะแนน ข้อที่ผิดหรือไม่ได้ทำ ให้ 0 คะแนน

3.1.7 วิเคราะห์หาความยากง่าย (Difficulty) และค่าอำนาจจำแนก (Discrimination) ของข้อทดสอบเป็นรายข้อโดยใช้เทคนิค 27 เปอร์เซนต์ ของ จุง เดห์ ฟาน (Fan, 1952 : 1 - 23) และคัดเลือกข้อที่มีความยากง่าย ระหว่าง 0.20 - 0.80 และมีค่าอำนาจจำแนก 0.20 ขึ้นไป โดยคัดเลือก มาได้จำนวน 50 ข้อ

3.1.8 นำข้อสอบที่คัดเลือกได้ 50 ข้อ (ตามข้อ 3.1.7) มาหาความเชื่อมั่น (Reliability) โดยวิธีวัดจากดัชนีของความคงที่ภายใน (Internal Consistency) ใช้สูตร KR - 20 (Kuder - Dichardson - 20) (ถ้วน สายยศและอังคณา สายยศ. 2538 : 168) ได้ค่าความเชื่อมั่น 0.86

3.2 แบบทดสอบวัดความสามารถด้านทักษะปฏิบัติการวาดภาพระบายสีหลังเรียน เป็นแบบทดสอบทางด้านการนำความรู้ที่เรียนจากกิจกรรมการเรียนการสอนของ แครอล ดี โฮลเด็น มาใช้ในการวาดภาพระบายสี โดยผู้วิจัยเป็นผู้ออกข้อสอบเอง

4. แบบประเมินผลความสามารถทางด้านทักษะปฏิบัติการวาดภาพระบายสี

4.1 การสร้างแบบประเมินผลงานความสามารถด้านทักษะปฏิบัติการวาดภาพระบายสี ผู้วิจัยได้ดำเนินการสร้างตามลำดับขั้นตอนดังต่อไปนี้

4.1.1 ศึกษาหลักสูตร จุดประสงค์การเรียนรู้ และคัดเลือกจุดประสงค์ที่สามารถวัดพฤติกรรมด้านทักษะพิสัยที่สามารถวัดภาคปฏิบัติได้

4.1.2 วิเคราะห์ธรรมชาติของงานปฏิบัติของวิชาศิลปะกับชีวิต (ศ.203 - ศ.204) ในส่วนของทัศนศิลป์ เนื้อหาเกี่ยวกับการวาดภาพระบายสี (จิตรกรรม) สรุปได้ว่าเป็นงานปฏิบัติประเภทยึดทักษะเป็นหลัก ดังนั้นจึงต้องวัดผลงาน

4.1.3 วิเคราะห์คุณลักษณะของพฤติกรรมที่ต้องการวัด

4.1.4 สร้างแบบประเมินความสามารถด้านทักษะปฏิบัติ การวาดภาพระบายสี โดยยึดวิธีการปฏิบัติงานและวัดผลงาน

4.1.5 นำแบบประเมินที่สร้างเสร็จแล้ว ไปให้ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 คน ตรวจสอบความเที่ยงตรงด้านเนื้อหาและโครงสร้างรายการคุณลักษณะที่วัดนั้นมีความสอดคล้องกับจุดประสงค์หรือไม่ และมีคุณสมบัติที่จะวัดหรือไม่ พร้อมกับขอคำแนะนำแนวทางในการปรับปรุงแก้ไขให้แบบประเมินมีความถูกต้องและเหมาะสมมากยิ่งขึ้น ซึ่งได้แบบประเมินความสามารถการวาดภาพระบายสีด้านทักษะปฏิบัติการวาดภาพระบายสีดังต่อไปนี้ ซึ่งมีผู้เชี่ยวชาญดังนี้

1. ศาสตราจารย์ ดร.วิรุณ ตั้งเจริญ รองอธิการบดีฝ่ายศิลปะและวัฒนธรรม
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร

2. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.มะลิฉัตร เอื้ออานันท์ อาจารย์ประจำภาควิชาศิลปศึกษา
คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
3. อาจารย์สุรชาติ ทินานนท์ อาจารย์ประจำภาควิชาออกแบบทัศนศิลป์
คณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัย
ศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร

เรื่อง.

ครึ่งที่

[illegible]

4.2 การสร้างเกณฑ์การประเมินความสามารถด้านทักษะปฏิบัติการวาดภาพระบายสี ผู้วิจัยได้ศึกษาจากเอกสารต่าง ๆ เรื่องการประเมินผลทางศิลปศึกษาได้รับการตรวจสอบและเห็นชอบจากผู้มีประสบการณ์และเชี่ยวชาญทางศิลปศึกษา จำนวน 3 คน ซึ่งมีผู้เชี่ยวชาญดังนี้

1. ศาสตราจารย์ ดร.วิรุณ ตั้งเจริญ รองอธิการบดีฝ่ายศิลปะและวัฒนธรรม
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร
2. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.มะลิฉัตร เอื้ออนันท์ อาจารย์ประจำภาควิชาศิลปศึกษา
คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
3. อาจารย์สุรชาติ ทินานนท์ อาจารย์ประจำภาควิชาออกแบบทัศนศิลป์
คณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัย
ศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร

1. เนื้อหา (Content)

เนื้อหาในการวาดภาพระบายสี หมายถึง ความหมายของงานศิลปะที่แสดงออกผ่านรูปทรงศิลปะ (Artistic Form) เนื้อหาของงานศิลปะแบบรูปธรรมเกิดจากการประสานกันอย่างมีเอกภาพของส่วนประกอบทางการมองเห็น อันเป็นผลมาจากความคิดสร้างสรรค์ของผู้สร้างงานแต่ละคนที่ต้องการจะแสดงออกมาก็ให้ปรากฏบนระนาบรองรับด้วยวัสดุอุปกรณ์และเทคโนโลยีวิธีการที่แตกต่างกันไปตามจุดมุ่งหมายของแต่ละคน

1.1 เอกภาพของเรื่องราว (Unity of Content) หมายถึง ความสอดคล้องสัมพันธ์กันของเรื่องราวที่ปรากฏบนระนาบรองรับที่ผู้สร้างงานสร้างขึ้นมาให้เป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน

เกณฑ์ของเอกภาพของเรื่องในการทดลองครั้งนี้คือความเป็นหน่วยเดียวกันหรือความสอดคล้องกันของเรื่องราวที่ปรากฏในภาพเขียนที่ทำให้ผู้ชมงานเกิดการรับรู้และเข้าใจที่ชัดเจนไม่สับสน

1.2 ความคิดสร้างสรรค์ (Creative Thinking) หมายถึง ความสามารถของมนุษย์ทุกคนในอันที่จะสร้าง คิด ประดิษฐ์ผลิตผลใหม่ด้วยวัสดุ วิธีการ ตามความต้องการของตน และเป็นประโยชน์ต่อสังคม ความคิดสร้างสรรค์เกิดจากการฝึกฝนปฏิบัติจากการทดลองสม่ำเสมอจากประสบการณ์ตรงของมนุษย์ที่ทำให้เกิดการค้นพบ และการคิดประดิษฐ์สิ่งใหม่อย่างไม่มีที่สิ้นสุด

เกณฑ์ความคิดสร้างสรรค์ของการทดลองนี้ คือ การที่ผู้สร้างงานวาดภาพระบายสีให้มีเนื้อเรื่องราวที่มีรูปแบบเฉพาะตัว มีความแปลกใหม่ ต่อให้เห็นถึงเสรีภาพทางความคิดทั้งในด้านรูปแบบและเนื้อหา สร้างความสนใจของผู้ชมงานได้เป็นอย่างดี

2. รูปแบบ (Form)

รูปแบบ หมายถึง ผลจากการนำส่วนประกอบของศิลปะ (Elements of Art) มาจัดวางประกอบกัน โดยอาศัยการออกแบบหรือการจัดภาพ (Composition) ให้เป็นผลงานทางด้านจิตรกรรมตามความคิด และจินตนาการของผู้สร้างงาน

2.1 ส่วนประกอบของศิลปะ (Elements of Art) หมายถึง ส่วนประกอบต่าง ๆ ที่ปรากฏในผลงานจิตรกรรม (Painting) ที่มองเห็นได้ด้วยตา (Visual Elements) ซึ่งประกอบด้วย เส้น (Line) น้ำหนักและสี (Value & Color) ขนาดและสัดส่วน (Size & Proportion) และลักษณะผิว (Texture)

2.1.1 เส้น หมายถึง จุดหลายพันล้านจุดเคลื่อนไหวต่อเนื่องกันในบริเวณว่างระนาบรองรับเส้นจะเกิดจากรอยขีด จี๊ด ลาก มีขนาดความอ่อนแก่หนักเบาตามวัสดุที่ใช้ลากแรงกด และเมื่อเกิดเส้นลากไปบรรจบกันมีบริเวณแน่นอนก็เรียกว่าเป็นรูปร่าง รูปทรง ตามลำดับ

เกณฑ์ของเส้นในการทดลองนี้ก็คือ การรู้จักนำเส้นชนิดต่าง ๆ มาใช้ในการสร้างเป็นรูปร่าง รูปทรงในรูปแบบต่าง ๆ ให้ปรากฏลงบนภาพได้อย่างเหมาะสมกลมกลืน และมีความงดงาม

2.1.2 น้ำหนักและสี

น้ำหนัก หมายถึง จำนวนความเข้มที่ตารับรู้ (Value) ซึ่งบางท่านแบ่งความเข้มไว้ 7 ระดับ บางทีก็ 9 ระดับ

สี หมายถึง ลักษณะของความเข้มของแสงที่ปรากฏแก่ตาให้เป็นสี เช่น เขียว แดง เหลือง น้ำเงิน ฯลฯ สีที่เราเห็นได้เป็นรังสีชนิดหนึ่ง ซึ่งมีช่วงแสงระยะหนึ่งที่ตาสามารถรับรู้ได้ เรียกว่า “Visual Rays” ซึ่งสีต่าง ๆ จะมีความเข้มเกี่ยวข้องกับน้ำหนัก หมายถึงว่าสีทุกสีมีน้ำหนัก คือรวมกับสีดำและขาว

เกณฑ์ของเรื่องน้ำหนักและสีในการทดลองครั้งนี้ คือ การที่ผู้สร้างงานมีความสามารถในการเลือกใช้สีต่าง ๆ มาใช้ในการระบายรูปร่าง รูปทรง และส่วนต่าง ๆ ที่ปรากฏในภาพให้เกิดเป็นน้ำหนักของสีที่มีความงดงาม เหมาะสม กลมกลืนกับเนื้อหาหรือเรื่องราวที่แสดงออก และส่อให้เห็นถึงความมีเสรีภาพ ความมั่นใจในการเลือกใช้สีต่าง ๆ

2.1.3 ขนาดและสัดส่วน

ขนาด หมายถึง ลักษณะใหญ่เล็กที่ตารับรู้ และประสาทสัมผัสบอกให้ทราบขนาดเล็ก ตรงข้ามกับขนาดใหญ่ ขนาดใกล้เคียงกลมกลืนกันตามหลักของความกลมกลืนในการจัดภาพทั่วไป (Pictorial Arrangement) ซึ่งแสดงให้เห็นความตื้น ลึก ใกล้ ไกล มักจะเกิด

ภาพลวงหรือภาพมายา (Illusion) เสมอ บางทีขนาดเท่ากันแต่อยู่ในตำแหน่งพื้นภาพต่างกันอาจจะทำให้รู้สึกตัดกันได้

สัดส่วน หมายถึง การเปรียบเทียบขนาดของวัตถุ สิ่งของที่มีความแตกต่างกัน ขนาดและสัดส่วนจะมีความสัมพันธ์กับความตื้นลึกหรือระยะทาง

เกณฑ์ของขนาดและสัดส่วนในการทดลองครั้งนี้ คือ การที่ผู้สร้างงานสามารถสร้างรูปร่างและรูปทรงของวัตถุต่าง ๆ ที่ปรากฏบนภาพเขียนให้มีขนาดและสัดส่วนที่พอเหมาะพอดี มีความประสานกลมกลืนกัน และสื่อความหมายกับคนดูได้

2.1.4 ลักษณะผิว หมายถึง สิ่งที่ตาเห็นหรือสัมผัสบนระนาบผิวของรูปทรงตอนหน้า ซึ่งมีลักษณะต่าง ๆ กัน เช่น หยาบ มั่น ด้าน ฯลฯ ลักษณะเหล่านี้ช่วยให้ผู้พบเห็นมีความรู้สึกคล้อยตามได้อย่างรวดเร็ว

เกณฑ์ของลักษณะผิวในการทดลองนี้คือ การที่ผู้สร้างภาพใช้เทคนิควิธีการในการเขียนภาพระบายสีมาสร้างสรรค์พื้นผิวของรูปร่างและรูปทรงต่าง ๆ ได้อย่างน่าสนใจ มีความสอดคล้องเหมาะสมกับเนื้อหาเรื่องราวภายในภาพ

2.2 การออกแบบ (Composition)

ผลงานการเขียนภาพระบายสีหรือจิตรกรรม สิ่งสำคัญที่ผู้สร้างงานจะต้องยึดถือเป็นเงื่อนไขสำคัญในการออกแบบ คือ

2.2.1 จังหวะลีลา (Rhythm) หมายถึง การนำเอาส่วนประกอบทางการมองเห็นมาจัดวางให้ซ้ำตัวต่อเนื่องสม่ำเสมอ (Progressive Rhythm) และการนำเอาส่วนประกอบการมองเห็นมาจัดวางให้ต่อเนื่องและสลับสับเปลี่ยน (Flowing Rhythm) จังหวะลีลาที่เกิดจากลักษณะในการจัดแบบนี้ที่น่าสนใจมากกว่าแบบแรก

เกณฑ์ของจังหวะลีลาในการทดลองครั้งนี้คือ การที่ผู้สร้างภาพสามารถเขียนภาพระบายสีให้เกิดจังหวะลีลาในแบบใดแบบหนึ่งซึ่งมีความสัมพันธ์สอดคล้องเหมาะสมกับเนื้อหาและเรื่องราว และเป้าหมายของผู้สร้างงาน

2.2.2 ความสมดุล (Balance) หมายถึง การสร้างภาพให้เกิดน้ำหนัก ทั้งสองข้างมีความเท่ากัน ถ่วงดุลกัน ซึ่งมี 3 ลักษณะด้วยกันคือ แบบสองข้างเท่ากัน (Symmetrical Balance) แบบสองข้างเท่ากัน โดยความรู้สึก (Assymmetrical Balance) และแบบสองข้างไม่เท่ากัน (Unbalance)

เกณฑ์ของความสมดุลในการทดลองครั้งนี้คือ การที่ผู้สร้างภาพสามารถเขียนภาพโดยใช้หลักการในเรื่องความสมดุลแบบใดแบบหนึ่งมาสร้างภาพได้อย่างถูกต้องเหมาะสมกับเนื้อหา เรื่องราวและเป้าหมายของผู้สร้างงาน

2.2.3 จุดสนใจ (Point of Interest) หมายถึง การสร้างภาพให้เกิดจุดเด่นเพียงจุดเดียว เพื่อไม่ให้คนมองสับสนในการชื่นชมผลงานจิตรกรรม

เกณฑ์ของจุดสนใจในการทดลองครั้งนี้คือ การที่ผู้สร้างงานสามารถวาดภาพโดยใช้หลักการเรื่องการสร้างจุดสนใจในภาพวาดมาใช้ในการวาดภาพระบายสี ได้อย่างถูกต้อง เหมาะสมสอดคล้องกับเรื่องราวที่ต้องการแสดงออก

3. คุณค่าทางทัศนศิลป์ (Value of Visual Art)

ในการชื่นชมศิลปะนั้น เราจะต้องเข้าใจคุณค่าของศิลปะนั้น ๆ ว่ามีคุณค่าอะไรแฝงอยู่บ้าง คำว่า “คุณค่า” ตรงกับภาษาอังกฤษว่า “Value” หมายถึง ค่านิยม ความนิยม คตินิยม ฯลฯ คำนี้แม้จะมีความหมายต่างกันอย่างไรมันก็มีความหมายชัดเจนในตัวอยู่แล้ว ในทางทัศนศิลป์ คำว่าคุณค่าจะมีความเปลี่ยนแปลงไปตามสภาพการเปลี่ยนแปลงของสังคม และเป็นคุณค่าทางศิลปะโดยตรงซึ่งแบ่งออกเป็น 2 พวกใหญ่ คือ

3.1 คุณค่าทางเรื่องราว (Content Value) เป็นคุณค่าที่เด่นและสำคัญมากกว่ารูปทรง ตั้งแต่แรกจนถึงปัจจุบันคนส่วนมากเมื่อพบงานศิลปะก็มักจะต้องการรู้ว่าเป็นเรื่องอะไรมีความเหมาะสมของท้องเรื่องหรือไม่

3.2 คุณค่าทางรูปทรง (Form Value) มีความสำคัญไม่น้อยกว่าเรื่องราวเหมือนกัน คนส่วนมากมักจะมองข้ามคุณค่าทางด้านรูปทรงไปเสีย คุณค่ารูปทรงจะแฝงอยู่ในคุณค่าทางรูปทรงเปลี่ยนแปลงอยู่เสมอ เช่น การใช้สีคำหรือขาวระบายสมัยหนึ่งเป็นสิ่งต้องห้ามแต่ปัจจุบันค่านิยมนี้ได้เปลี่ยนแปลงไปแล้ว

ส่วนในเรื่องคุณค่าของรูปทรงนั้น เราสามารถมองผ่านส่วนประกอบทางการมองเห็น (Visual Elements) โดยการสังเกตในภาพรวม ๆ ว่า ผู้สร้างงานศิลปะมีความรู้ความเข้าใจ และความสามารถในการนำส่วนประกอบทางการมองเห็นเหล่านั้นมาออกแบบ (Composition) ให้เกิดจังหวะลีลา ความสมดุล จุดสนใจได้อย่างถูกต้องเหมาะสม ผลงานเกิดความน่าสนใจ มีความแปลกใหม่ สอดคล้องกับเนื้อหาเรื่องราวอย่างน้อยเพียงใด

นำเกณฑ์ทั้ง 3 ด้าน คือ เนื้อหา รูปแบบ และผลสำเร็จของงานมาตรวจสอบ ลงบันทึกเป็นรายบุคคลตามแบบฟอร์มที่สร้างขึ้นในข้อ 3.1

การดำเนินการทดลอง

1. แบบแผนที่ใช้ในการทดลอง

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงทดลองแบบ 2 x 3 Factorial Design (ถ้วน สายยศ และอังคณา สายยศ. 2538 : 252) ดังตาราง 1

ตาราง 1 แบบแผนที่ใช้ในการทดลอง

		X_2		
		X_{21}	X_{22}	X_{23}
X_1	X_{11}	A	B	C
	X_{12}	D	E	F

สัญลักษณ์ที่ใช้ในแบบแผนการทดลอง

X_1 แทน พื้นฐานความรู้ทางศิลปะ

X_{11} แทน นักเรียนที่มีพื้นฐานความรู้ทางศิลปะสูง (A, B และ C)

X_{12} แทน นักเรียนที่มีพื้นฐานความรู้ทางศิลปะต่ำ (D, E และ F)

X_2 แทน กิจกรรมการเรียนการสอนของแคโรล ดี โฮลเดิน

X_{21}, X_{22}, X_{23} แทน กลุ่มทดลองที่ 1, กลุ่มทดลองที่ 2, และกลุ่มทดลองที่ 3 ตามลำดับ

2. วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล

2.1 ทำการทดสอบก่อนการเรียนกับกลุ่มทดลองทั้ง 3 โรงเรียน เพื่อวัด ความสามารถด้านความรู้การวาดภาพระบายสี โดยใช้แบบทดสอบทั้งด้านความรู้และด้านทักษะปฏิบัติ วาดภาพระบายสีในสัปดาห์ที่ 1 ดังที่ปรากฏในแผนดำเนินการทดลอง

2.2 ดำเนินการทดลอง โดยผู้วิจัยเป็นผู้สอนเอง ใช้เวลา 3 คาบ ๆ ละ 50 นาที (1 คาบ/สัปดาห์) ใช้เวลาในการทดลอง 3 สัปดาห์ โดยเริ่มสอนในสัปดาห์ที่ 2 ไปจนถึงสัปดาห์ที่ 4 ดังที่ปรากฏในแผนการทดลอง

2.3 ทำการทดสอบหลังการเรียนกับกลุ่มทดลองทั้ง 3 โรงเรียนหลังสิ้นสุดการเรียน 1 วัน โดยใช้แบบทดสอบวัดความสามารถทั้งด้านความรู้และด้านทักษะปฏิบัติการวาดภาพระบายสี ในสัปดาห์ที่ 4 ดังที่ปรากฏในแผนดำเนินการทดลอง

ตาราง 2 แผนดำเนินการทดลอง

โรงเรียน/กลุ่ม	ลำดับที่	วัน/เดือน/ปี	เวลา	กิจกรรม
1. โรงเรียนเฉลิม พระเกียรติ สมเด็จพระ ศรีนครินทร์ ภูเก็ต (กลุ่มทดลองที่ 1)	1	16 ส.ค. 42	09.20-10.10 น. 10.25-12.55 น.	- ทดสอบความสามารถด้านความรู้ การวาดภาพระบายสี - ทดสอบความสามารถด้านทักษะ ปฏิบัติการวาดภาพระบายสี
	2	23 ส.ค. 42	09.20-10.10 น.	- การวาดภาพหุ่นนิ่งแบบตัดทอน - การทดสอบหลังเรียน - ปฏิบัติการวาดภาพระบายสีภาพหุ่น นิ่งแบบตัดทอน
	3	30 ส.ค. 42	09.20-10.10 น.	- การวาดภาพสะท้อนเหตุการณ์ในสังคม - การทดสอบหลังเรียน - ปฏิบัติการวาดภาพระบายสี ภาพสะท้อนเหตุการณ์ในสังคม
	4	6 ก.ย. 42	09.20-10.10 น.	- การวาดภาพตามความพอใจ - การทดสอบหลังเรียน - ปฏิบัติการวาดภาพระบายสีภาพตาม ความพอใจ
	4	7 ก.ย. 42	09.20-10.10 น. 10.25-12.55 น.	- ทดสอบความสามารถด้าน ความรู้การวาดภาพระบายสี - ทดสอบความสามารถด้านทักษะปฏิบัติ การวาด ภาพระบายสี
2. โรงเรียนกะทู้ วิทยา (กลุ่มทดลองที่ 2)	1	18 ส.ค. 42	10.25-11.15 น. 11.15-13.45 น.	- ทดสอบความสามารถด้านความรู้ การวาดภาพระบายสี - ทดสอบด้านปฏิบัติการวาดระบายสี

ตาราง 2 (ต่อ)

โรงเรียน/กลุ่ม	ลำดับที่	วัน/เดือน/ปี	เวลา	กิจกรรม
	2	26 ส.ค.42	10.25-11.15 น.	- การวาดภาพหุ่นนิ่งแบบตัดทอน - ทดสอบหลังเรียน - ปฏิบัติการวาดภาพพระบายสีภาพหุ่นนิ่งแบบตัดทอน
	3	1 ก.ย. 42	10.25-11.15 น.	- การวาดภาพสะท้อนเหตุการณ์ - ทดสอบหลังเรียน - ปฏิบัติการวาดภาพพระบายสีภาพสะท้อนเหตุการณ์ในสังคม
	4	7 ก.ย. 42	10.25-11.15 น.	- การวาดภาพตามความเพื่อฝัน - ทดสอบหลังเรียน - ปฏิบัติการวาดภาพพระบายสีภาพตามความเพื่อฝัน
	4	8 ก.ย. 42	10-25-11.15 น. 11.15-13.45 น.	- ทดสอบความสามารถด้านความรู้การวาดภาพพระบายสี - ทดสอบความสามารถด้านทักษะปฏิบัติการวาดภาพพระบายสี
3. โรงเรียนเมืองกลาง (กลุ่มทดลองที่ 3)	1	21 ส.ค. 42	08.30-9.20 น. 09.20-12.00 น.	- ทดสอบความสามารถด้านความรู้การวาดภาพพระบายสี - ทดสอบความสามารถด้านปฏิบัติการวาดภาพพระบายสี
	2	27 ส.ค. 42	08.30-09.20 น.	- การวาดภาพหุ่นนิ่งแบบตัดทอน - ทดสอบหลังเรียน - ปฏิบัติการวาดภาพพระบายสีภาพหุ่นนิ่งแบบตัดทอน

ตาราง 2 (ต่อ)

โรงเรียน/กลุ่ม	ลำดับที่	วัน/เดือน/ปี	เวลา	กิจกรรม
	3	3 ก.ย. 42	08.30-09.20 น.	- การวาดภาพสะท้อนเหตุการณ์ ในสังคม - ทดสอบหลังเรียน - ปฏิบัติการวาดภาพระบายสี ด้านทักษะปฏิบัติภาพสะท้อน เหตุการณ์ในสังคม
	4	10 ก.ย. 42	08.30-09.20 น.	- การวาดภาพตามความเพื่อฝัน - ทดสอบหลังเรียน - ปฏิบัติการวาดภาพระบายสี ภาพตามความเพื่อฝัน
	4	11 ก.ย. 42	08.30-09.20 น. 09.20-12.00 น.	- ทดสอบความสามารถ ความรู้การวาดภาพระบายสี - ทดสอบความสามารถด้าน ทักษะปฏิบัติการวาดภาพ ระบายสี

การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้ในการวิจัย

1. การวิเคราะห์ข้อมูล ทำตามลำดับขั้นตอนดังนี้

1.1 นำแบบทดสอบวัดความสามารถด้านความรู้ก่อนเรียนมาตรวจแล้วให้คะแนนเป็นคะแนนดิบ (Raw Score) แล้วจัดกระทำกับคะแนนดิบ ดังต่อไปนี้

1.1.1 แปลงคะแนนดิบให้เป็นคะแนนมาตรฐาน (T - Score) โดยวิธีแปลงคะแนน Z ในรูปพื้นที่ให้เป็นคะแนน T ปกติ (Normalized T Score) วิธีการแปลงทำได้ ดังต่อไปนี้

1.1.2 หากการแจกแจงความถี่ของคะแนนดิบทั้งหมด แล้วหาความถี่สะสมของคะแนนชุดนั้น

1.1.3 หาค่า $cf + \frac{1}{2}f$

1.1.4 หาค่าเปอร์เซ็นต์ไทล์ของคะแนนแต่ละตัว

1.1.5 เปิดตารางแปลงคะแนน

1.2 คัดเกรดโดยใช้วิธีวัดผลแบบอิงกลุ่ม มีวิธีการดังต่อไปนี้

1.2.1 นำคะแนน T (T - Score) ตามข้อ 1.1.4 มาเรียงจากมากไปหาน้อย

1.2.2 กำหนดจำนวนเกรดให้เป็น 5 เกรด คือ A B C D และ E

1.2.3 หาช่วง (Rang) คะแนนที่จะนำมาใช้กำหนดเกรด โดยใช้คะแนนสูงสุดลบด้วยคะแนนต่ำสุด (คะแนนมาตรฐาน)

1.2.4 หาความกว้างของคะแนนแต่ละช่วงเกรด (Rang ของเกรด) โดยการนำจำนวนเกรดที่กำหนดไว้ในข้อ 1.2.2 หารด้วยช่วงคะแนนตามข้อ 1.2.3

1.2.5 กำหนดเกรด โดยกำหนดช่วงหรือแบ่งช่วงของเกรด โดยให้เกรดถึงกลางของรายเฉลี่ย ซึ่งมีค่าเท่ากับช่วงของเกรดหารด้วย 2 แล้วนำไปบวกหรือลบคะแนนมาตรฐานเฉลี่ย แล้วจึงหาช่วงต่อไปทั้งขึ้นทั้งลง

1.3 นำแบบทดสอบวัดความสามารถด้านทักษะปฏิบัติการวาดภาพระบายสีก่อนการเรียนมาตรวจแล้วบันทึกให้คะแนนลงในแบบประเมินผลความสามารถด้านทักษะปฏิบัติการวาดภาพระบายสี

1.4 นำแบบทดสอบวัดความสามารถทั้งด้านความรู้และด้านทักษะปฏิบัติการวาดภาพระบายสีหลังการเรียนมาตรวจแล้วบันทึกคะแนนตามเกณฑ์ที่ตั้งไว้

1.5 หาค่าสถิติพื้นฐานของคะแนนที่ได้จากการตรวจแบบทดสอบวัดความสามารถด้านความรู้และด้านทักษะปฏิบัติวาดภาพระบายสีก่อนการเรียน (ข้อ 1.1 และข้อ 1.3) และคะแนนที่ได้จากการตรวจแบบทดสอบวัดความสามารถด้านความรู้และด้านทักษะปฏิบัติวาดภาพระบายสีหลังการเรียน (ข้อ 1.4)

1.6 ทดสอบความแตกต่างของคะแนนเฉลี่ยความสามารถ ด้านความรู้ และด้านทักษะปฏิบัติการวาดภาพระบายสี ที่ได้จากการสอบก่อนการเรียนและหลังการเรียนของนักเรียนที่มีพื้นฐานความรู้ทางศิลปะสูง และนักเรียนที่มีพื้นฐานความรู้ทางศิลปะต่ำทั้ง 3 โรงเรียน โดยการวิเคราะห์ความแปรปรวนสองทาง (Two - Way Analysis of Variance) โดยมีขั้นตอนดังต่อไปนี้

1.6.1 กำหนดสมมุติฐานหลัก (H_0) สำหรับการทดสอบสมมุติฐาน

1.6.2 กำหนดระดับนัยสำคัญ (α) ที่ระดับ .05

1.6.3 คำนวณค่า F

1.6.4 หาค่าวิกฤติของ F จากตารางค่าวิกฤติของ F ตามระดับนัยสำคัญที่กำหนดไว้และ degree of freedom

1.6.5 นำค่า F ที่คำนวณได้ในขั้นที่ 1.6.3 ไปเปรียบเทียบกับค่าวิกฤติขั้นที่ 1.7.4

1.7 เมื่อพบความแตกต่างของค่าเฉลี่ย ตามข้อ 1.6 ต้องทำการทดสอบความแตกต่างระหว่างกลุ่ม โดยใช้สูตร Scheffe's Test (ล้วน สายยศ และอังคณา สายยศ. 2536 : 199)

2. สถิติที่ใช้ในการตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ

2.1 ค่าความเชื่อมั่นของแบบทดสอบวัดความสามารถด้านความรู้การวาดภาพพระบายสี ใช้วิธีแบบคูเดอร์ - ริชาร์ดสัน (Kuder - Richardson.) สูตร KR - 20 (ล้วน สายยศ และอังคณา สายยศ. 2538 : 197 - 198) โดยใช้สูตรต่อไปนี้

สูตร KR - 20

$$r_{tt} = \frac{n}{n-1} \left(1 - \frac{1 - \sum pq}{S_1^2} \right)$$

เมื่อ n คือ จำนวนข้อของเครื่องมือวัด
 p คือ สัดส่วนของผู้ทำได้ในข้อหนึ่ง ๆ นั่นคือสัดส่วนของคนทำถูกกับคนทั้งหมด
 q คือ สัดส่วนของผู้ทำผิดในข้อหนึ่ง ๆ หรือคือ $1 - p$
 S_1^2 คือ คะแนนความแปรปรวนของเครื่องมือฉบับนั้น

2.2 ค่าอำนาจจำแนกความยากง่ายของแบบทดสอบวัดความสามารถด้านความรู้การวาดภาพพระบายสี ใช้วิธีเทคนิค 27% แบ่งเป็นกลุ่มสูง กลุ่มต่ำ หากค่า P_H และ P_L โดยใช้ตาราง จุง - เตห์ ฟาน (Fan Chung - The. 1952 : 6 - 32)

3. สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้ในการทดสอบสมมุติฐานการวิจัย

3.1 หาค่าเฉลี่ยของคะแนน โดยใช้สูตรคำนวณ คือ (ล้วน สายยศ และอังคณา สายยศ. 2538 : 73)

$$\bar{X} = \frac{\sum fX}{\sum f}$$

เมื่อ $\bar{X}$ แทน คะแนนเฉลี่ย
 f แทน ความถี่

Sfx	แทน ผลรวมทั้งหมดของความถี่ของคะแนน
Sf	แทน ผลรวมทั้งหมดของความถี่ ซึ่งมีค่าเท่ากับจำนวนข้อมูลทั้งหมด (N)

3.3 ทดสอบความแตกต่างของคะแนนเฉลี่ยความสามารถด้านความรู้และด้านทักษะปฏิบัติการวาดภาพระบายสีของนักเรียนที่มีพื้นฐานความรู้ทางศิลปะสูงกับนักเรียนที่มีพื้นฐานความรู้ทางศิลปะต่ำทั้ง 3 โรงเรียน ก่อนการเรียนและหลังการเรียน โดยใช้สูตร การวิเคราะห์ความแปรปรวนสองทาง (Two - way Analysis of Variance) (ถ้วน สายยศ และอังคณา สายยศ. 2536 : 95) คำนวณจากสูตร

$$F = \frac{MS_b}{MS_w}$$

เมื่อ	F	แทน	ค่าการแจกแจงของ F
	MS_b	แทน	ความแปรปรวนระหว่างกลุ่ม
	MS_w	แทน	ความแปรปรวนภายในกลุ่ม

เมื่อพบความแตกต่างของคะแนนเฉลี่ย จะเปรียบเทียบพหุคูณด้วยวิธี Scheffe's test (ถ้วน สายยศ และอังคณา สายยศ. 2536 : 119)

$$S = \sqrt{(K-1) F(\alpha; df_1, df_2)} \sqrt{MS^2 \sum_{j=1}^K \frac{(c_j)^2}{n_j}}$$

เมื่อ	S	แทน	ค่าวิกฤตของ Scheffe's
	K	แทน	จำนวนของกลุ่มตัวอย่างที่นำมาเปรียบเทียบกัน
	$F(\alpha; df_1, df_2)$	แทน	การเปิดค่า F ในตารางแจกแจง ค่า F
	MS^E	แทน	ค่าความคลาดเคลื่อนของความแปรปรวนในตารางวิเคราะห์ความแปรปรวน
	c_j	แทน	สัมประสิทธิ์ Contrast
	n_j	แทน	จำนวนคนในกลุ่มตัวอย่างแต่ละกลุ่ม

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยครั้งนี้เป็นการเปรียบเทียบความสามารถด้านความรู้และด้านทักษะ การปฏิบัติวาดภาพพระบายสีของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ที่เรียนจากกิจกรรมการเรียนการสอนของแคโรล ดี โฮลเดิน ซึ่งผู้วิจัยเสนอข้อมูลตามลำดับดังนี้

ตอนที่ 1 ศึกษาความสามารถด้านความรู้การวาดภาพพระบายสี

(1) แสดงค่าเฉลี่ยและความแปรปรวนของคะแนนความสามารถด้านความรู้การวาดภาพพระบายสีของนักเรียนที่มีพื้นฐานความรู้ทางศิลปะสูงและนักเรียนที่มีพื้นฐานความรู้ทางศิลปะต่ำของโรงเรียนเฉลิมพระเกียรติสมเด็จพระศรีนครินทร์ ภูเก็ต โรงเรียนกะทู้วิทยา และโรงเรียนเมืองถลาง ก่อนการเรียนและหลังการเรียนจากกิจกรรมการเรียนการสอนของแคโรล ดี โฮลเดิน

(2) เปรียบเทียบความสามารถด้านความรู้การวาดภาพพระบายสีของนักเรียนที่มีพื้นฐานความรู้ทางศิลปะสูงและนักเรียนที่มีพื้นฐานความรู้ทางศิลปะต่ำของ โรงเรียนเฉลิมพระเกียรติสมเด็จพระศรีนครินทร์ ภูเก็ต โรงเรียนกะทู้วิทยา และโรงเรียนเมืองถลาง ก่อนการเรียนจากกิจกรรมการเรียนการสอนของ แคโรล ดี โฮลเดิน ถ้าพบความแตกต่างของคะแนนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติจะทดสอบความแตกต่างของคะแนนเฉลี่ยเป็นรายคู่

(3) เปรียบเทียบความสามารถด้านความรู้การวาดภาพพระบายสีของนักเรียนที่มีพื้นฐานความรู้ทางศิลปะสูงและนักเรียนที่มีพื้นฐานความรู้ทางศิลปะต่ำของโรงเรียนเฉลิมพระเกียรติสมเด็จพระศรีนครินทร์ ภูเก็ต โรงเรียนกะทู้วิทยาและโรงเรียนเมืองถลาง หลังการเรียนจากกิจกรรมการเรียนการสอนของ แคโรล ดี โฮลเดิน ถ้าพบความแตกต่างของคะแนนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติจะทดสอบความแตกต่างของคะแนนเฉลี่ยเป็นรายคู่

(4) เปรียบเทียบความสามารถด้านความรู้การวาดภาพพระบายสีของนักเรียนที่มีพื้นฐานความรู้ทางศิลปะสูงและนักเรียนที่มีพื้นฐานความรู้ทางศิลปะต่ำของโรงเรียนเฉลิมพระเกียรติสมเด็จพระศรีนครินทร์ ภูเก็ต โรงเรียนกะทู้วิทยา และโรงเรียนเมืองถลาง ก่อนการเรียนและหลังการเรียนจากกิจกรรมการเรียนการสอนของแคโรล ดี โฮลเดิน ถ้าพบความแตกต่างของคะแนนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติจะทดสอบความแตกต่างของคะแนนเฉลี่ยเป็นรายคู่

ตอนที่ 2 ศึกษาความสามารถด้านทักษะปฏิบัติการวาดภาพพระบายสี

(1) แสดงค่าเฉลี่ยและความแปรปรวนของคะแนนความสามารถวาดภาพด้านทักษะปฏิบัติการวาดภาพพระบายสีของนักเรียนที่มีพื้นฐานความรู้ทางศิลปะสูงกับนักเรียนที่มีพื้นฐาน

ความรู้ทางศิลปะต่ำของโรงเรียนเฉลิมพระเกียรติสมเด็จพระศรีนครินทร์ ภูเก็ต โรงเรียนกะทู้วิทยา และโรงเรียนเมืองถลาง ก่อนการเรียนและหลังการเรียน

(2) เปรียบเทียบความสามารถด้านทักษะปฏิบัติการวาดภาพระบายสีของนักเรียนที่มีพื้นฐานความรู้ทางศิลปะสูงและนักเรียนที่มีพื้นฐานทางศิลปะต่ำของโรงเรียนเฉลิมพระเกียรติสมเด็จพระศรีนครินทร์ ภูเก็ต โรงเรียนกะทู้วิทยา และโรงเรียนเมืองถลาง ก่อนการเรียนจากกิจกรรมการเรียนการสอนของแครอล ดี โฮลเดิน ถ้าพบความแตกต่างของคะแนนเฉลี่ยอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติจะทดสอบความแตกต่างของคะแนนเฉลี่ยเป็นรายคู่

(3) เปรียบเทียบความสามารถด้านทักษะปฏิบัติการวาดภาพระบายสีของนักเรียนที่มีพื้นฐานความรู้ทางศิลปะสูงกับนักเรียนที่มีพื้นฐานทางศิลปะต่ำของโรงเรียนเฉลิมพระเกียรติสมเด็จพระศรีนครินทร์ ภูเก็ต โรงเรียนกะทู้วิทยา และโรงเรียนเมืองถลาง หลังจากเรียนจากกิจกรรมการเรียนการสอนของแครอล ดี โฮลเดิน ถ้าพบความแตกต่างของคะแนนเฉลี่ยอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติจะทำการทดสอบคะแนนเฉลี่ยเป็นรายคู่

(4) เปรียบเทียบความสามารถด้านทักษะปฏิบัติการวาดภาพระบายสีของนักเรียนที่มีพื้นฐานความรู้ทางศิลปะสูงและนักเรียนที่มีพื้นฐานความรู้ทางศิลปะต่ำของโรงเรียนเฉลิมพระเกียรติสมเด็จพระศรีนครินทร์ ภูเก็ต โรงเรียนกะทู้วิทยา และโรงเรียนเมืองถลาง ก่อนการเรียนและหลังการเรียนจากกิจกรรมการเรียนการสอนของแครอล ดี โฮลเดิน ถ้าพบความแตกต่างของคะแนนเฉลี่ยอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติจะทดสอบความแตกต่างของคะแนนเฉลี่ยเป็นรายคู่

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ตอนที่ 1 เปรียบเทียบความสามารถด้านความรู้การวาดภาพระบายสี

(1) แสดงค่าเฉลี่ยและความแปรปรวนความสามารถวาดภาพระบายสีด้านความรู้การวาดภาพระบายสีของนักเรียนที่มีพื้นฐานความรู้ทางศิลปะสูงกับนักเรียนที่มีพื้นฐานความรู้ทางศิลปะต่ำของโรงเรียนเฉลิมพระเกียรติสมเด็จพระศรีนครินทร์ ภูเก็ต โรงเรียนกะทู้วิทยา และโรงเรียนเมืองถลาง ก่อนการเรียนและหลังการเรียน

ตาราง 3 ค่าเฉลี่ยและความแปรปรวนความสามารถภาพระบายนีด้านความรู้ของนักเรียน
ที่มีพื้นฐานความรู้ทางศิลปะสูงและนักเรียนที่มีพื้นฐานความรู้ทางศิลปะต่ำทั้ง 3 โรงเรียน
ก่อนการเรียนกับหลังการเรียนจากกิจกรรมการเรียนการสอนของแครอล ดี โฮลเด็น

กลุ่มตัวอย่าง	N	ก่อนการเรียน		หลังการเรียน	
		$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.
โรงเรียนเฉลิมพระเกียรติสมเด็จพระศรีนครินทร์ ภูเก็ต					
- นักเรียนที่มีพื้นฐานความรู้ทางศิลปะสูง	10	32.60	2.10	33.80	2.15
- นักเรียนที่มีพื้นฐานความรู้ทางศิลปะต่ำ	10	23.50	2.76	26.50	4.79
โรงเรียนกะทู้วิทยา					
- นักเรียนที่มีพื้นฐานความรู้ทางศิลปะสูง	10	29.50	2.99	30.90	5.90
- นักเรียนที่มีพื้นฐานความรู้ทางศิลปะต่ำ	10	20.10	3.54	24.40	4.22
โรงเรียนเมืองกลาง					
- นักเรียนที่มีพื้นฐานความรู้ทางศิลปะสูง	10	31.80	1.32	33.10	2.69
- นักเรียนที่มีพื้นฐานความรู้ทางศิลปะต่ำ	10	24.40	1.43	28.50	4.84

จากตาราง 3 แสดงว่าก่อนเรียนจากกิจกรรมการเรียนการสอนของแครอล ดี โฮลเด็น นักเรียนที่มีพื้นฐานความรู้ทางด้านศิลปะสูงของโรงเรียนเฉลิมพระเกียรติสมเด็จพระศรีนครินทร์ ภูเก็ตมีคะแนนสูงสุด (32.60) รองลงมาคือโรงเรียนเมืองกลาง (31.80) และโรงเรียนกะทู้วิทยา (29.50) ตามลำดับ ส่วนนักเรียนที่มีพื้นฐานความรู้ทางศิลปะต่ำของโรงเรียนเมืองกลางมีคะแนนสูงสุด (24.40) รองลงมา คือ โรงเรียนเฉลิมพระเกียรติสมเด็จพระศรีนครินทร์ ภูเก็ต (23.50) และโรงเรียนกะทู้วิทยา (20.10) ตามลำดับ และหลังจากเรียนกิจกรรมการเรียนการสอนของ แครอล ดี โฮลเด็น นักเรียนที่มีพื้นฐานความรู้ด้านศิลปะสูงของโรงเรียนเฉลิมพระเกียรติสมเด็จพระศรีนครินทร์ ภูเก็ต มีคะแนนสูงสุด (33.80) รองลงมาคือ โรงเรียนเมืองกลาง (33.10) และโรงเรียนกะทู้วิทยา (30.90) ส่วนนักเรียนที่มีพื้นฐานความรู้ทางด้านศิลปะต่ำของโรงเรียนเมืองกลางมีคะแนนสูงสุด (28.50)รองลงมา คือ โรงเรียนเฉลิมพระเกียรติสมเด็จพระศรีนครินทร์ ภูเก็ต (26.50) และโรงเรียนกะทู้วิทยา (24.40) ตามลำดับ

(2) เปรียบเทียบความสามารถวาดภาพระบายสีด้านความรู้ด้านการวาดภาพระบายสีของนักเรียนที่มีพื้นฐานความรู้ทางศิลปะสูงและนักเรียนที่มีพื้นฐานความรู้ทางศิลปะต่ำของโรงเรียนเฉลิมพระเกียรติสมเด็จพระศรีนครินทร์ ภูเก็ต โรงเรียนกะทู้วิทยา และโรงเรียนเมืองกลาง ก่อนการเรียนจากกิจกรรมการเรียนการสอนของ แครอล ดี โฮลเดิน

ตาราง 4 การวิเคราะห์ความแปรปรวนความสามารถด้านความรู้วาดภาพระบายสีของนักเรียนที่มีพื้นฐานความรู้ทางศิลปะสูงกับนักเรียนที่มีพื้นฐานความรู้ทางศิลปะต่ำของทั้ง 3 โรงเรียน ก่อนการเรียนจากกิจกรรมการเรียนการสอนของ แครอล ดี โฮลเดิน

แหล่งความแปรปรวน	df	SS	MS	F	Sig
ระหว่างกลุ่มโรงเรียน	2	143.033	71.517	11.483	.000
ระหว่างกลุ่มพื้นฐานความรู้ทางศิลปะ	1	1118.017	1118.017	179.521	.000
ปฏิสัมพันธ์	2	11.633	5.817	.934	.399
ความคลาดเคลื่อน	54	336.300	6.228		
รวม	59	1608.983			

จากตาราง 4 แสดงว่า ความสามารถด้านความรู้ด้านการวาดภาพระบายสีของนักเรียนก่อนเรียนจากกิจกรรมการเรียนการสอนของแครอล ดี โฮลเดิน ทั้ง 3 โรงเรียน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 นักเรียนที่มีพื้นฐานความรู้ทางศิลปะสูงและนักเรียนที่มีพื้นฐานความรู้ทางศิลปะต่ำของโรงเรียนเฉลิมพระเกียรติสมเด็จพระศรีนครินทร์ ภูเก็ต โรงเรียนกะทู้วิทยา และโรงเรียนเมืองกลาง มีความสามารถด้านความรู้การวาดภาพระบายสีแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และลักษณะของโรงเรียนกับระดับพื้นฐานความรู้ทางศิลปะไม่มีปฏิสัมพันธ์ร่วมกันต่อความสามารถด้านความรู้ด้านการวาดภาพระบายสีของนักเรียน

ตาราง 5 เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยเป็นรายคู่ของความสามารถด้านความรู้การวาดภาพระบายสีของ
นักเรียนที่มีพื้นฐานความรู้ทางศิลปะสูงและนักเรียนที่มีพื้นฐานความรู้ทางศิลปะต่ำ ทั้ง 3
โรงเรียนก่อนการเรียนจากกิจกรรมการเรียนการสอนของ แครอล ดี โฮลเดิน

กลุ่มตัวอย่าง	$\bar{X}$	โรงเรียนเฉลิมพระ เกียรติสมเด็จพระ ศรีนครินทร์ ภูเก็ต	โรงเรียนกะทู้ วิทยา	โรงเรียนเมือง กลาง
โรงเรียนเฉลิมพระเกียรติ สมเด็จพระศรีนครินทร์ ภูเก็ต	28.05	-	3.25*	.050
โรงเรียนกะทู้วิทยา	24.80	-	-	3.30*
โรงเรียนเมืองกลาง	28.10	-	-	-

จากตาราง 5 แสดงว่า ความสามารถด้านความรู้การวาดภาพระบายสีของนักเรียนที่มีพื้นฐานความรู้ทางศิลปะสูงและนักเรียนที่มีพื้นฐานความรู้ทางศิลปะต่ำ ก่อนเรียนจากกิจกรรมการเรียนการสอนของแครอล ดี โฮลเดิน ระหว่างโรงเรียนเฉลิมพระเกียรติสมเด็จพระศรีนครินทร์ ภูเก็ตกับโรงเรียนกะทู้วิทยา และโรงเรียนกะทู้วิทยากับโรงเรียนเมืองกลางแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05 ส่วนระหว่างโรงเรียนเฉลิมพระเกียรติสมเด็จพระศรีนครินทร์ ภูเก็ตกับโรงเรียนเมืองกลาง แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

(4) เปรียบเทียบความสามารถด้านความรู้การวาดภาพระบายสีของนักเรียนที่มีพื้นฐานความรู้ทางศิลปะสูงและนักเรียนที่มีพื้นฐานความรู้ทางศิลปะต่ำของโรงเรียนเฉลิมพระเกียรติสมเด็จพระศรีนครินทร์ ภูเก็ต โรงเรียนกะทู้วิทยา และโรงเรียนเมืองกลาง หลังการเรียนจากกิจกรรมการเรียนการสอนของ แครอล ดี โฮลเดิน

ตาราง 6 การวิเคราะห์ความแปรปรวนความสามารถด้านความรู้การวาดภาพระบายสี ของนักเรียนที่มีพื้นฐานความรู้ทางศิลปะสูงและนักเรียนที่มีพื้นฐานความรู้ทางศิลปะต่ำของนักเรียนทั้ง 3 โรงเรียน หลังเรียนจากกิจกรรมการเรียนการสอนของ แครอล ดี โฮลเดิน

แหล่งความแปรปรวน	df	SS	MS	F	Sig
ระหว่างกลุ่มโรงเรียน	2	110.633	55.317	2.997	.058
ระหว่างกลุ่มพื้นฐานความรู้ทางศิลปะ	1	564.267	564.267	30.568	.000
ปฏิสัมพันธ์	2	19.233	9.617	.521	.597
ความคลาดเคลื่อน	54	996.800	18.459		
รวม	59	1690.933			

จากตาราง 6 แสดงว่า ความสามารถด้านความรู้การวาดภาพระบายสีของนักเรียนหลังเรียนจากกิจกรรมการเรียนการสอนของแครอล ดี โฮลเดิน ทั้ง 3 โรงเรียน แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 นักเรียนที่มีพื้นฐานความรู้ทางศิลปะสูงและนักเรียนที่มีพื้นฐานความรู้ทางศิลปะต่ำของโรงเรียนเฉลิมพระเกียรติสมเด็จพระศรีนครินทร์ ภูเก็ต โรงเรียนกะทู้วิทยา และโรงเรียนเมืองกลาง มีความสามารถด้านความรู้การวาดภาพระบายสีแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และลักษณะของโรงเรียนกับระดับพื้นฐานความรู้ทางศิลปะไม่มีปฏิสัมพันธ์ร่วมกันต่อความสามารถด้านความรู้การวาดภาพระบายสีของนักเรียน

(5) เปรียบเทียบความสามารถด้านความรู้การวาดภาพระบายสีของนักเรียนที่มีพื้นฐานความรู้ทางศิลปะสูงและนักเรียนที่มีพื้นฐานความรู้ทางศิลปะต่ำของโรงเรียนเฉลิมพระเกียรติสมเด็จพระศรีนครินทร์ ภูเก็ต โรงเรียนกะทู้วิทยา และโรงเรียนเมืองกลาง ก่อนการเรียนและหลังการเรียน จากกิจกรรมการเรียนการสอนของ แครอล ดี โฮลเดิน

ตาราง 7 การวิเคราะห์ความแปรปรวนความสามารถด้านความรู้การวาดภาพระบายสีของนักเรียนที่มีพื้นฐานความรู้ทางศิลปะสูง ทั้ง 3 โรงเรียน ก่อนการเรียนกับหลังการเรียนจากกิจกรรมการเรียนการสอนของ แครอล ดี โฮลเดิน

แหล่งความแปรปรวน	df	SS	MS	F	Sig
ระหว่างกลุ่มโรงเรียน	2	97.500	48.750	4.736	.013
ระหว่างก่อนเรียนกับหลังเรียน	1	25.350	25.350	2.462	0.122
ปฏิสัมพันธ์	2	0.100	.05	.005	0.995
ความคลาดเคลื่อน	54	500.90	10.294		
รวม	59	678.850			

จากตาราง 7 แสดงว่า ความสามารถด้านความรู้การวาดภาพระบายสีของนักเรียนก่อนเรียนและหลังเรียนจากกิจกรรมการเรียนการสอนของ แครอล ดี โฮลเดิน ทั้ง 3 โรงเรียนแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05 นักเรียนที่มีพื้นฐานความรู้ทางศิลปะสูงของโรงเรียนเฉลิมพระเกียรติสมเด็จพระศรีนครินทร์ ภูเก็ต โรงเรียนกะทู้วิทยา และโรงเรียนเมืองกลาง มีความสามารถด้านความรู้การวาดภาพระบายสีก่อนการเรียนและหลังการเรียนจากกิจกรรมการเรียนการสอนของ แครอล ดี โฮลเดิน มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ลักษณะของโรงเรียนไม่มีปฏิสัมพันธ์ต่อความสามารถด้านความรู้การวาดภาพระบายสีของนักเรียนทั้งก่อนการเรียนและหลังการเรียน

ตาราง 8 เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยรายคู่ของความสามารถด้านความรู้การวาดภาพระบายสีของนักเรียนที่มีพื้นฐานความรู้ทางศิลปะสูง ทั้ง 3 โรงเรียน ก่อนการเรียนและหลังการเรียนจากกิจกรรมการเรียนการสอนของ นครอล ดี โฮลเด็น

กลุ่มตัวอย่าง	$\bar{X}$	โรงเรียนเฉลิมพระเกียรติ สมเด็จพระศรีนครินทร์ ภูเก็ต	โรงเรียน กะทู้วิทยา	โรงเรียน เมืองกลาง
โรงเรียนเฉลิมพระเกียรติ สมเด็จพระศรีนครินทร์ ภูเก็ต	33.20	-	3.00*	.75
โรงเรียนกะทู้วิทยา	30.20		-	2.25
โรงเรียนเมืองกลาง	32.45			-

จากตาราง 8 แสดงว่าความสามารถด้านความรู้การวาดภาพระบายสีของนักเรียนก่อนเรียนและหลังเรียนจากกิจกรรมการเรียนการสอนของนครอล ดี โฮลเด็น ระหว่างโรงเรียนเฉลิมพระเกียรติสมเด็จพระศรีนครินทร์ ภูเก็ตกับโรงเรียนกะทู้วิทยา แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนระหว่างโรงเรียนเฉลิมพระเกียรติสมเด็จพระศรีนครินทร์ ภูเก็ตกับโรงเรียนเมืองกลาง และโรงเรียนกะทู้วิทยากับโรงเรียนเมืองกลาง แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ตาราง 9 การวิเคราะห์ความแปรปรวนความสามารถด้านความรู้การวาดภาพระบายสีของนักเรียน
ที่มีพื้นฐานความรู้ทางศิลปะต่ำทั้ง 3 โรงเรียน ก่อนการเรียนรู้และหลังการเรียนรู้จากกิจกรรมการ
เรียนการสอนของ แครอล ดี โฮลเดิน

แหล่งความแปรปรวน	df	SS	MS	F	Sig
ระหว่างกลุ่มโรงเรียน	2	182.033	91.017	6.324	.003
ระหว่างก่อนเรียนกับหลังเรียน	1	216.600	216.600	15.049	.000
ปฏิสัมพันธ์	2	4.900	2.450	.170	.844
ความคลาดเคลื่อน	54	777.200	14.393		
รวม	59	1180.733			

จากตาราง 9 แสดงว่า ความสามารถด้านความรู้การวาดภาพระบายสีของนักเรียนที่มีพื้นฐานความรู้ทางศิลปะต่ำ ก่อนและหลังเรียนรู้จากกิจกรรมการเรียนการสอนของแครอล ดี โฮลเดิน ทั้ง 3 โรงเรียน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 นักเรียนที่มีพื้นฐานความรู้ทางศิลปะต่ำของโรงเรียนเฉลิมพระเกียรติสมเด็จพระศรีนครินทร์ ภูเก็ต โรงเรียนกะทู้วิทยา และโรงเรียนเมืองกลาง มีความสามารถด้านความรู้การวาดภาพระบายสีก่อนการเรียนรู้และหลังการเรียนรู้จากกิจกรรมการเรียนการสอนของแครอล ดี โฮลเดิน มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และลักษณะของโรงเรียนไม่มีปฏิสัมพันธ์ต่อความสามารถด้านความรู้การวาดภาพระบายสีของนักเรียน ทั้ง ก่อนการเรียนรู้และหลังการเรียนรู้

ตาราง 10 เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยรายคู่ของความสามารถด้านความรู้การวาดภาพระบายสีของนักเรียนที่มีพื้นฐานความรู้ทางศิลปะต่ำ ทั้ง 3 โรงเรียน ก่อนการเรียนกับหลังการเรียนจากกิจกรรมการเรียนการสอนของ แครอล ดี โฮลเด็น

กลุ่มตัวอย่าง	$\bar{X}$	โรงเรียนเฉลิมพระเกียรติสมเด็จพระศรีนครินทร์ ภูเก็ต	โรงเรียนกะทู้วิทยา	โรงเรียนเมืองกลาง
โรงเรียนเฉลิมพระเกียรติสมเด็จพระศรีนครินทร์ ภูเก็ต	25.00	-	2.75	1.45
โรงเรียนกะทู้วิทยา	22.25	-	-	4.20*
โรงเรียนเมืองกลาง	26.45	-	-	-

จากตาราง 10 แสดงว่า ความสามารถด้านความรู้การวาดภาพระบายสีของนักเรียนที่มีพื้นฐานทางศิลปะต่ำก่อนเรียนและหลังเรียนจากกิจกรรมการเรียนการสอนของแครอล ดี โฮลเด็น ระหว่างโรงเรียนกะทู้วิทยากับโรงเรียนเมืองกลาง มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนระหว่างโรงเรียนเฉลิมพระเกียรติสมเด็จพระศรีนครินทร์ ภูเก็ตกับโรงเรียนกะทู้วิทยา และโรงเรียนเมืองกลางกับโรงเรียนกะทู้วิทยา แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ตอนที่ 2 ศึกษาความสามารถด้านทักษะปฏิบัติการวาดภาพระบายสี

(1) แสดงค่าเฉลี่ยและความแปรปรวนความสามารถด้านทักษะปฏิบัติการของการวาดภาพระบายสีของนักเรียนที่มีพื้นฐานความรู้ทางศิลปะสูงกับนักเรียนที่มีพื้นฐานทางศิลปะต่ำของโรงเรียนเฉลิมพระเกียรติสมเด็จพระศรีนครินทร์ ภูเก็ต โรงเรียนกะทู้วิทยา และโรงเรียนเมืองกลาง ก่อนการเรียนและหลังการเรียนจากกิจกรรมการเรียนการสอนของแครอล ดี โฮลเด็น

ตาราง 11 ค่าเฉลี่ยและความแปรปรวนความสามารถด้านทักษะปฏิบัติการวาดภาพระบายสีของนักเรียนทั้ง 3 โรงเรียน ก่อนการเรียนและหลังการเรียนจากกิจกรรมการเรียนการสอนของ แครอล ดี โฮลเดิน

กลุ่มตัวอย่าง	N	ก่อนการเรียน		หลังการเรียน	
		$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.
โรงเรียนเฉลิมพระเกียรติสมเด็จพระศรีนครินทร์ ภูเก็ต					
- นักเรียนที่มีพื้นฐานความรู้ทางศิลปะสูง	10	32.40	7.75	39.20	8.70
- นักเรียนที่มีพื้นฐานความรู้ทางศิลปะต่ำ	10	31.30	5.08	33.20	5.83
โรงเรียนกะทู้วิทยา					
- นักเรียนที่มีพื้นฐานความรู้ทางศิลปะสูง	10	35.70	5.85	39.80	9.98
- นักเรียนที่มีพื้นฐานความรู้ทางศิลปะต่ำ	10	31.00	3.59	34.30	3.74
โรงเรียนเมืองกลาง					
- นักเรียนที่มีพื้นฐานความรู้ทางศิลปะสูง	10	38.10	6.45	42.60	6.42
- นักเรียนที่มีพื้นฐานความรู้ทางศิลปะต่ำ	10	34.10	7.67	37.40	4.79

จากตาราง 11 แสดงว่าก่อนเรียนจากกิจกรรมการเรียนการสอนของแครอล ดี โฮลเดิน นักเรียนที่มีพื้นฐานความรู้ทางศิลปะสูงของโรงเรียนเมืองกลางมีคะแนนสูงสุด (38.10) รองลงมา คือ โรงเรียนกะทู้วิทยา (35.70) และโรงเรียนเฉลิมพระเกียรติสมเด็จพระศรีนครินทร์ ภูเก็ต (32.40) ตามลำดับ ส่วนนักเรียนที่มีพื้นฐานความรู้ทางศิลปะต่ำของโรงเรียนเมืองกลางมีคะแนนสูงสุด (34.10) รองลงมาคือ โรงเรียนเฉลิมพระเกียรติสมเด็จพระศรีนครินทร์ ภูเก็ต (31.30) และโรงเรียนกะทู้วิทยา (31.00) ตามลำดับ และหลังเรียนจากกิจกรรมการเรียนการสอนของแครอล ดี โฮลเดิน นักเรียนที่มีพื้นฐานความรู้ทางศิลปะสูงของโรงเรียนเมืองกลางมีคะแนนสูงสุด (42.60) รองลงมาคือ โรงเรียนกะทู้วิทยา (39.80) และโรงเรียนเฉลิมพระเกียรติสมเด็จพระศรีนครินทร์ ภูเก็ต (39.20) และนักเรียนที่มีพื้นฐานความรู้ทางศิลปะต่ำของโรงเรียนเมืองกลางมีคะแนนสูงสุด (37.40) รองลงมาคือ โรงเรียนกะทู้วิทยา (34.30) และโรงเรียนเฉลิมพระเกียรติสมเด็จพระศรีนครินทร์ ภูเก็ต (33.20) ตามลำดับ

(2) เปรียบเทียบความสามารถด้านทักษะปฏิบัติการวาดภาพระบายสีของนักเรียนที่มีพื้นฐานความรู้ทางศิลปะสูงกับนักเรียนที่มีพื้นฐานความรู้ทางศิลปะต่ำของโรงเรียนเฉลิมพระเกียรติสมเด็จพระศรีนครินทร์ ภูเก็ต โรงเรียนกะทู้วิทยา และโรงเรียนเมืองถลาง ก่อนการเรียนจากกิจกรรมการเรียนการสอนของ แครอล ดี โฮลเด็น

ตาราง 12 การวิเคราะห์ความแปรปรวนความสามารถด้านทักษะปฏิบัติการวาดภาพระบายสีของนักเรียนที่มีพื้นฐานความรู้ทางศิลปะสูงกับนักเรียนที่มีพื้นฐานความรู้ทางศิลปะต่ำของนักเรียนทั้ง 3 โรงเรียน ก่อนการเรียนจากกิจกรรมการเรียนการสอนของ แครอล ดี โฮลเด็น

แหล่งความแปรปรวน	df	SS	MS	F	Sig
ระหว่างกลุ่มโรงเรียน	2	185.833	92.917	2.389	.101
ระหว่างกลุ่มพื้นฐานความรู้ทางศิลปะ	1	160.067	160.067	4.115	.047
ปฏิสัมพันธ์	2	36.433	18.217	.468	.629
ความคลาดเคลื่อน	54	2100.400	38.896		
รวม	59	2482.733			

จากตาราง 12 แสดงว่า ความสามารถด้านทักษะปฏิบัติการวาดภาพระบายสีของนักเรียนก่อนเรียนจากกิจกรรมการเรียนการสอนของ แครอล ดี โฮลเด็น ทั้ง 3 โรงเรียน แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 นักเรียนที่มีพื้นฐานความรู้ทางศิลปะสูงและนักเรียนที่มีพื้นฐานความรู้ทางศิลปะต่ำของโรงเรียนเฉลิมพระเกียรติสมเด็จพระศรีนครินทร์ ภูเก็ต และโรงเรียนกะทู้วิทยา และโรงเรียนเมืองถลาง มีความสามารถด้านทักษะการวาดภาพระบายสีแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และลักษณะของโรงเรียนกับระดับพื้นฐานความรู้ทางศิลปะไม่มีปฏิสัมพันธ์ร่วมกันต่อความสามารถด้านทักษะปฏิบัติการวาดภาพระบายสีของนักเรียน

(3) เปรียบเทียบความสามารถด้านทักษะปฏิบัติการวาดภาพระบายสีของนักเรียนที่มีพื้นฐานความรู้ทางศิลปะสูงกับนักเรียนที่มีพื้นฐานความรู้ทางศิลปะต่ำของโรงเรียนเฉลิมพระเกียรติสมเด็จพระศรีนครินทร์ ภูเก็ต โรงเรียนกะทู้วิทยา และโรงเรียนเมืองถลาง หลังการเรียนรู้จากกิจกรรมการเรียนการสอนของ แครอล ดี โฮลเด็น

ตาราง 13 การวิเคราะห์ความแปรปรวนความสามารถด้านทักษะปฏิบัติการวาดภาพระบายสีของนักเรียนที่มีพื้นฐานความรู้ทางศิลปะสูง และนักเรียนที่มีพื้นฐานความรู้ทางศิลปะต่ำ ทั้ง 3 โรงเรียน หลังการเรียนรู้จากกิจกรรมการเรียนการสอนของ แครอล ดี โฮลเด็น

แหล่งความแปรปรวน	df	SS	MS	F	Sig
ระหว่างกลุ่มโรงเรียน	2	159.100	79.550	1.661	.199
ระหว่างกลุ่มพื้นฐานความรู้ทางศิลปะ	1	464.817	464.817	9.707	.003
ปฏิสัมพันธ์	2	1.633	.817	.017	.983
ความคลาดเคลื่อน	54	2585.700	47.883		
รวม	59	3211.250			

จากตาราง 13 แสดงว่า ความสามารถด้านทักษะปฏิบัติการวาดภาพระบายสีของนักเรียนหลังเรียนรู้จากกิจกรรมการเรียนการสอนของ แครอล ดี โฮลเด็น ทั้ง 3 โรงเรียน แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 นักเรียนที่มีพื้นฐานความรู้ทางศิลปะสูงและนักเรียนที่มีพื้นฐานความรู้ทางศิลปะต่ำของโรงเรียนเฉลิมพระเกียรติสมเด็จพระศรีนครินทร์ ภูเก็ต โรงเรียนกะทู้วิทยา และโรงเรียนเมืองถลาง มีความสามารถด้านทักษะการวาดภาพระบายสี แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และลักษณะของโรงเรียนกับระดับพื้นฐานความรู้ทางศิลปะไม่มีปฏิสัมพันธ์ร่วมกันต่อความสามารถด้านความรู้การวาดภาพระบายสีของนักเรียน

(4) เปรียบเทียบความสามารถด้านทักษะปฏิบัติการวาดภาพระบายสีของนักเรียนที่มีพื้นฐานความรู้ทางศิลปะสูงและนักเรียนที่มีพื้นฐานความรู้ทางศิลปะต่ำของโรงเรียนเฉลิมพระเกียรติสมเด็จพระศรีนครินทร์ ภูเก็ต โรงเรียนกะทู้วิทยา และโรงเรียนเมืองกลาง ก่อนการเรียนรู้และหลังการเรียนรู้จากกิจกรรมการเรียนการสอนของ แครอล ดี โฮลเด็น

ตาราง 14 การวิเคราะห์ความแปรปรวนความสามารถด้านทักษะปฏิบัติการวาดภาพระบายสีของนักเรียนที่มีพื้นฐานความรู้ทางศิลปะสูง ทั้ง 3 โรงเรียน ก่อนการเรียนรู้และหลังการเรียนรู้จากกิจกรรมการเรียนการสอนของ แครอล ดี โฮลเด็น

แหล่งความแปรปรวน	df	SS	MS	F	Sig
ระหว่างกลุ่มโรงเรียน	2	208.433	104.217	1.775	.179
ระหว่างก่อนกับหลังเรียน	1	395.267	395.267	6.731	.012
ปฏิสัมพันธ์	2	21.233	10.617	.181	.835
ความคลาดเคลื่อน	54	3171.000	58.722		
รวม	59	3795.933			

จากตาราง 14 แสดงว่า ความสามารถด้านทักษะปฏิบัติการวาดภาพระบายสีของนักเรียนก่อนและหลังเรียนรู้จากกิจกรรมการเรียนการสอนของ แครอล ดี โฮลเด็น ทั้ง 3 โรงเรียน แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 นักเรียนที่มีพื้นฐานความรู้ทางศิลปะต่ำของโรงเรียนเฉลิมพระเกียรติสมเด็จพระศรีนครินทร์ ภูเก็ต และโรงเรียนกะทู้วิทยา และโรงเรียนเมืองกลาง มีความสามารถด้านทักษะการวาดภาพระบายสีก่อนการเรียนรู้และหลังการเรียนรู้จากกิจกรรมการเรียนการสอนของ แครอล ดี โฮลเด็น แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ลักษณะของโรงเรียนไม่มีปฏิสัมพันธ์กันต่อความสามารถด้านทักษะปฏิบัติการวาดภาพระบายสีของนักเรียน ทั้งก่อนการเรียนรู้และหลังการเรียนรู้

ตาราง 15 การวิเคราะห์ความแปรปรวนของความสามารถด้านทักษะปฏิบัติการวาดภาพระบายสี
ของนักเรียนที่มีพื้นฐานความรู้ทางศิลปะต่ำทั้ง 3 โรงเรียน ก่อนการเรียนรู้และหลังการเรียนรู้
จากกิจกรรมการเรียนการสอนของ แครอล ดี โฮลเด็น

แหล่งความแปรปรวน	df	SS	MS	F	Sig
ระหว่างกลุ่มโรงเรียน	2	146.800	73.400	2.616	.082
ระหว่างก่อนเรียนกับหลังเรียน	1	120.417	120.417	4.292	.043
ปฏิสัมพันธ์	2	6.533	3.267	.116	.890
ความคลาดเคลื่อน	54	1515.100	28.057		
รวม	59	1788.850			

จากตาราง 15 แสดงว่า ความสามารถด้านทักษะปฏิบัติการวาดภาพระบายสีของนักเรียนก่อนและหลังเรียนจากกิจกรรมการเรียนการสอนของ แครอล ดีโฮลเด็น ทั้ง 3 โรงเรียน แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 นักเรียนที่มีพื้นฐานความรู้ทางศิลปะต่ำของโรงเรียนเฉลิมพระเกียรติสมเด็จพระศรีนครินทร์ ภูเก็ต และโรงเรียนกะทู้วิทยา และโรงเรียนเมืองถลาง มีความสามารถด้านทักษะปฏิบัติการวาดภาพระบายสีก่อนเรียนและหลังเรียนจากกิจกรรมการเรียนการสอนของ แครอล ดี โฮลเด็น แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และลักษณะของโรงเรียนไม่มีปฏิสัมพันธ์กันต่อความสามารถด้านทักษะปฏิบัติการวาดภาพระบายสีของนักเรียน ทั้งก่อนการเรียนกับหลังการเรียน

บทที่ 5

สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงทดลองที่มุ่งศึกษาความสามารถด้านความรู้และด้านทักษะปฏิบัติวาดภาพระบายสีของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ที่เรียนจากกิจกรรมการเรียนการสอนของแคโรล ดี โฮลเด็น ว่านักเรียนที่เรียนจากกิจกรรมการเรียนการสอนดังกล่าวมีการพัฒนาเพิ่มขึ้นหรือไม่ เพื่อเป็นการส่งเสริมการค้นคว้าและปรับปรุงการจัดกระบวนการเรียนการสอนที่มีประสิทธิภาพ และบรรลุตามวัตถุประสงค์ตามเจตนารมณ์ของหลักสูตร

ความมุ่งหมายของการวิจัย

เพื่อศึกษาความสามารถด้านความรู้และด้านทักษะปฏิบัติการวาดภาพระบายสีของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 จากการสอนโดยกิจกรรมการเรียนการสอนของแคโรล ดี โฮลเด็น

สมมติฐานการวิจัย

1. ความรู้การวาดภาพระบายสีของนักเรียนที่เรียนจากกิจกรรมการเรียนการสอนของแคโรล ดี โฮลเด็น หลังการเรียนสูงขึ้น
2. ทักษะปฏิบัติวาดภาพระบายสีของนักเรียนที่เรียนจากกิจกรรมการเรียนการสอนของแคโรล ดี โฮลเด็น หลังการเรียนสูงขึ้น

ขอบเขตของการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ เป็นนักเรียนในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2542 จำนวนทั้งหมด 696 คน ของโรงเรียนมัธยมศึกษาในจังหวัดภูเก็ต ดังนี้

1. โรงเรียนเฉลิมพระเกียรติสมเด็จพระศรีนครินทร์ ภูเก็ต อำเภอเมือง จังหวัดภูเก็ต จำนวน 6 ห้องเรียน จำนวนนักเรียน 230 คน
2. โรงเรียนกะทู้วิทยา อำเภอกะทู้ จังหวัดภูเก็ต จำนวน 5 ห้องเรียน จำนวนนักเรียน 201 คน
3. โรงเรียนเมืองกลาง อำเภอกกลาง จังหวัดภูเก็ต จำนวน 7 ห้องเรียน จำนวนนักเรียน 265 คน

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการทดลองครั้งนี้ เลือกมาจากนักเรียนในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2542 จำนวนทั้งหมด 696 คน ของโรงเรียนในจังหวัดภูเก็ต ดังนี้

1. โรงเรียนเฉลิมพระเกียรติสมเด็จพระศรีนครินทร์ ภูเก็ต อำเภอเมือง จังหวัดภูเก็ต จำนวนนักเรียนทั้งหมด 230 คน เลือกมาจำนวน 20 คน
2. โรงเรียนกะทู้วิทยา อำเภอกะทู้ จังหวัดภูเก็ต จำนวนนักเรียนทั้งหมด 201 คน เลือกมาจำนวน 20 คน
3. โรงเรียนเมืองกลาง อำเภอกกลาง จังหวัดภูเก็ต จำนวนนักเรียนทั้งหมด 370 คน เลือกมาจำนวน 30 คน

กลุ่มตัวอย่างครั้งนี้มีจำนวนนักเรียนที่เลือกมาจากนักเรียนสังกัดโรงเรียนต่าง ๆ โดยใช้วิธีสุ่มแบบชั้นภูมิ (Stratified Random Sampling) รวมนักเรียนทั้งหมด 60 คน ด้วยวิธีการดังต่อไปนี้

1. จับฉลากนักเรียนในโรงเรียนต่าง ๆ ดังต่อไปนี้
 - 1.1 โรงเรียนเฉลิมพระเกียรติสมเด็จพระศรีนครินทร์ ภูเก็ต ซึ่งมีจำนวนนักเรียน 6 ห้องเรียน จับฉลากมา 1 ห้องเรียน มีนักเรียนจำนวน 38 คน
 - 1.2 โรงเรียนกะทู้วิทยา ซึ่งมีจำนวนนักเรียน 6 ห้องเรียน จับฉลากมา 1 ห้องเรียน มีนักเรียนจำนวน 41 คน
 - 1.3 โรงเรียนเมืองกลาง ซึ่งมีจำนวนนักเรียน 6 ห้องเรียน จับฉลากมา 1 ห้องเรียน มีนักเรียนจำนวน 40 คน
2. ทำการทดสอบพื้นฐานความสามารถด้านความรู้ การวาดภาพระบายสี (จิตรกรรม) ที่เกี่ยวกับส่วนประกอบของศิลปะ หลักการทางศิลปะ เทคนิควิธีการสร้างงานและการรับรู้ความรู้สึกที่ปรากฏในผลงานศิลปะกับนักเรียนจำนวน 119 คน (ตามข้อ 1)
3. คัดแยกนักเรียนแต่ละห้องโดยใช้คะแนนตามข้อ 2 มาตัดเกรดแบบอิงกลุ่ม (Norm Reference Measurent) แปลงคะแนนดิบให้เป็นคะแนนมาตรฐาน T (T - Score) กำหนดให้ 5 เกรดเป็น A B C D และ E นักเรียนที่ได้เกรด A และ B จำนวน 10 คน จัดให้เป็นกลุ่มนักเรียนที่มีพื้นฐานความรู้ทางศิลปะสูง และนักเรียนที่ได้เกรด D และ E จำนวน 10 คน จัดให้เป็นกลุ่มนักเรียนที่มีพื้นฐานความรู้ทางศิลปะต่ำ จะได้กลุ่มทดลองครั้งนี้จำนวน 3 กลุ่ม (กลุ่มละ 1 โรงเรียน) มีนักเรียนกลุ่มละ 20 คน
4. กำหนดหมายเลขของกลุ่มทดลองในแต่ละกลุ่ม โดยการจับฉลาก

เครื่องมือที่ใช้ในการทดลอง

1. แผนการสอนกิจกรรมการเรียนการสอนของแคโรล ดี โฮลเดิน

2. แบบทดสอบวัดความสามารถวาดภาพระบายสีก่อนการเรียนรู้
 - 2.1 แบบทดสอบวัดความสามารถด้านความรู้การวาดภาพระบายสี
 - 2.2 แบบทดสอบวัดความสามารถด้านทักษะปฏิบัติการวาดภาพระบายสี
3. แบบทดสอบวัดความสามารถวาดภาพระบายสีหลังการเรียนรู้
 - 3.1 แบบทดสอบความสามารถด้านความรู้การวาดภาพระบายสี
 - 3.2 แบบทดสอบความสามารถด้านทักษะปฏิบัติการวาดภาพระบายสี
 - 3.3 แบบประเมินผลความสามารถด้านทักษะปฏิบัติการวาดภาพระบายสี
 - 3.4 เกณฑ์การประเมินความสามารถด้านทักษะปฏิบัติการวาดภาพระบายสี

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลได้ดำเนินการตามลำดับดังนี้

1. หาค่าสถิติพื้นฐาน ได้แก่ ค่าเฉลี่ย และความแปรปรวนของคะแนนความสามารถด้านความรู้และด้านทักษะปฏิบัติการวาดภาพระบายสีของนักเรียนที่มีพื้นฐานความรู้ทางศิลปะสูง และนักเรียนที่มีพื้นฐานความรู้ทางศิลปะต่ำของโรงเรียนเฉลิมพระเกียรติสมเด็จพระศรีนครินทร์ภูเก็ต โรงเรียนกะทู้วิทยา และโรงเรียนเมืองถลาง ก่อนการเรียนรู้และหลังการเรียนรู้
2. เปรียบเทียบความสามารถด้านความรู้และด้านทักษะปฏิบัติการวาดภาพระบายสีของนักเรียนที่มีพื้นฐานความรู้ทางศิลปะสูงและนักเรียนที่มีพื้นฐานความรู้ทางศิลปะต่ำของนักเรียนทั้ง 3 โรงเรียนก่อนการเรียนรู้และหลังการเรียนรู้ โดยใช้การวิเคราะห์ความแปรปรวนสองทาง (Two - Way Analysis of Variance) ถ้าพบความแตกต่างของคะแนนเฉลี่ยอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ จะทดสอบความแตกต่างของคะแนนเฉลี่ยเป็นรายคู่โดยใช้สูตร Scheffe 's test

วิธีดำเนินการทดลอง

ผู้วิจัยดำเนินการทดลองดังนี้

1. ทำการทดสอบก่อนการเรียนกับกลุ่มทดลองทั้ง 3 โรงเรียน เพื่อวัดความสามารถด้านความรู้การวาดภาพระบายสี โดยใช้แบบทดสอบทั้งด้านความรู้และด้านทักษะปฏิบัติการ วาดภาพระบายสีในสัปดาห์ที่ 1
2. ดำเนินการทดลอง โดยผู้วิจัยทำการสอนเอง ใช้เวลา 3 คาบ ๆ ละ 50 นาที (1 คาบ/ สัปดาห์) ใช้เวลาในการทดลอง 3 สัปดาห์ โดยเริ่มสอนในสัปดาห์ที่ 2 ไปจนถึงสัปดาห์ที่ 4
3. ทำการทดสอบหลังการเรียนกับนักเรียนทั้ง 3 โรงเรียน หลังสิ้นสุดการเรียนรู้ 1 วัน

โดยใช้แบบทดสอบวัดความสามารถด้านความรู้และด้านทักษะปฏิบัติการวาดภาพระบายสีใน
สัปดาห์ที่ 4

สรุปผลการวิจัย

1. ความสามารถด้านความรู้การวาดภาพระบายสีของนักเรียนที่มีพื้นฐานความรู้ทางศิลปะ
สูงกับนักเรียนที่มีพื้นฐานความรู้ทางศิลปะต่ำของโรงเรียนเฉลิมพระเกียรติสมเด็จพระศรีนครินทร์
ภูเก็ต โรงเรียนกะทู้วิทยา และโรงเรียนเมืองกลาง หลังเรียนจากกิจกรรมการเรียนการสอนของ
แคโรล ดี โฮลเด็น สูงขึ้น

2. ความสามารถด้านทักษะปฏิบัติของนักเรียนที่มีพื้นฐานความรู้การวาดภาพระบายสี
ทางศิลปะสูงกับนักเรียนที่มีพื้นฐานความรู้ทางศิลปะต่ำของโรงเรียนเฉลิมพระเกียรติสมเด็จพระศรี
นครินทร์ ภูเก็ต โรงเรียนกะทู้วิทยา และโรงเรียนเมืองกลาง หลังเรียนจากกิจกรรมการเรียนการ
สอนของ แคโรล ดี โฮลเด็น สูงขึ้น

3. ความสามารถด้านความรู้และด้านทักษะปฏิบัติการวาดภาพระบายสีของนักเรียนที่มี
พื้นฐานความรู้ทางศิลปะสูงกับนักเรียนที่มีพื้นฐานความรู้ทางศิลปะต่ำของโรงเรียนเฉลิมพระเกียรติ
สมเด็จพระศรีนครินทร์ ภูเก็ต โรงเรียนกะทู้วิทยา และโรงเรียนเมืองกลาง หลังเรียนจากกิจกรรม
การเรียนการสอนของแคโรล ดี โฮลเด็น แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และ
ลักษณะของโรงเรียนกับระดับพื้นฐานความรู้ทางศิลปะไม่มีปฏิสัมพันธ์ร่วมกันต่อความสามารถ
ด้านความรู้และด้านทักษะปฏิบัติการวาดภาพระบายสีของนักเรียน

4. ความสามารถด้านความรู้การวาดภาพระบายสีของนักเรียนที่มีพื้นฐานความรู้ทาง
ศิลปะสูงและนักเรียนที่มีพื้นฐานความรู้ทางศิลปะต่ำของโรงเรียนเฉลิมพระเกียรติสมเด็จพระศรี
นครินทร์ ภูเก็ต โรงเรียนกะทู้วิทยา และโรงเรียนเมืองกลาง ก่อนเรียนและหลังเรียนจากกิจกรรม
การเรียนการสอนของแคโรล ดี โฮลเด็น แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05 และลักษณะของ
โรงเรียนไม่มีปฏิสัมพันธ์ต่อความสามารถด้านความรู้การวาดภาพระบายสีของนักเรียน ทั้งก่อนการ
เรียนและหลังการเรียน

5. ความสามารถด้านทักษะปฏิบัติการวาดภาพระบายสีของนักเรียนที่มีพื้นฐานความรู้ทาง
ศิลปะสูงและนักเรียนที่มีพื้นฐานความรู้ทางศิลปะต่ำของโรงเรียนเฉลิมพระเกียรติสมเด็จพระศรี
นครินทร์ โรงเรียนกะทู้วิทยา และโรงเรียนเมืองกลางทั้ง ก่อนการเรียนและหลังการเรียนจาก
กิจกรรมการเรียนการสอนของแคโรล ดี โฮลเด็น แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ
.05 และลักษณะของโรงเรียนไม่มีปฏิสัมพันธ์ต่อความสามารถด้านทักษะปฏิบัติการวาดภาพระบาย
สีของนักเรียนทั้ง ก่อนการเรียนและหลังการเรียน

อภิปรายผล

งานวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษาความสามารถวาดภาพระบายสีด้านความรู้และด้านทักษะปฏิบัติการวาดภาพระบายสีของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ที่เรียนจากกิจกรรมการเรียนการสอนของแคโรล ดี โฮลเดิน ผลการวิจัยปรากฏดังต่อไปนี้

1. ความสามารถด้านความรู้การวาดภาพระบายสี

ความสามารถด้านความรู้การวาดภาพระบายสีของนักเรียนก่อนการเรียนจากกิจกรรมการเรียนการสอนของ แคโรล ดี โฮลเดิน นักเรียนที่มีพื้นฐานทางศิลปะสูงของโรงเรียนเฉลิมพระเกียรติสมเด็จพระศรีนครินทร์ ภูเก็ต มีคะแนนสูงสุด (32.60) รองลงมาคือ โรงเรียนเมืองกลาง (31.80) และโรงเรียนกะทู้วิทยา (29.50) ตามลำดับ ส่วนนักเรียนที่มีพื้นฐานความรู้ทางศิลปะต่ำของโรงเรียนเมืองกลางมีคะแนนสูงสุด (24.40) รองลงมาคือ โรงเรียนเฉลิมพระเกียรติสมเด็จพระศรีนครินทร์ ภูเก็ต (23.50) และโรงเรียนกะทู้วิทยา (20.10) ตามลำดับ และความสามารถด้านความรู้การวาดภาพระบายสีของนักเรียนที่มีพื้นฐานความรู้ทางศิลปะสูงและนักเรียนที่มีพื้นฐานความรู้ทางศิลปะต่ำทั้ง 3 โรงเรียน ก่อนการเรียนจากกิจกรรมการเรียนการสอนของ แคโรล ดี โฮลเดิน มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งแสดงว่า ความสามารถด้านความรู้การวาดภาพระบายสีของนักเรียนที่มีพื้นฐานความรู้ทางศิลปะต่ำของโรงเรียนเฉลิมพระเกียรติสมเด็จพระศรีนครินทร์ ภูเก็ต โรงเรียนกะทู้วิทยา โรงเรียนเมืองกลาง มีความแตกต่างกัน กล่าวคือ โรงเรียนเฉลิมพระเกียรติสมเด็จพระศรีนครินทร์ ภูเก็ต แตกต่างกับโรงเรียนเมืองกลาง ส่วนโรงเรียนเฉลิมพระเกียรติสมเด็จพระศรีนครินทร์ ภูเก็ต กับโรงเรียนเมืองกลางไม่แตกต่างกัน และลักษณะของโรงเรียนคับระดับพื้นฐานความรู้ทางศิลปะไม่มีปฏิสัมพันธ์ร่วมกันต่อความสามารถด้านความรู้การวาดภาพระบายสีของนักเรียนทั้ง 3 โรงเรียน

ส่วนความสามารถด้านความรู้การวาดภาพระบายสีของนักเรียนหลังการเรียนจากกิจกรรมการเรียนการสอนของ แคโรล ดี โฮลเดิน ผลปรากฏว่านักเรียนที่มีพื้นฐานความรู้ทางศิลปะสูงและนักเรียนที่มีพื้นฐานความรู้ทางศิลปะต่ำของโรงเรียนเฉลิมพระเกียรติสมเด็จพระศรีนครินทร์ ภูเก็ต มีคะแนนสูงสุด (33.80) รองลงมาคือ โรงเรียนเมืองกลาง (33.10) และโรงเรียนกะทู้วิทยา (28.50) ส่วนนักเรียนที่มีพื้นฐานความรู้ทางศิลปะต่ำของโรงเรียนเมืองกลางมีคะแนนสูงสุด คือ (28.50) รองลงมาคือ โรงเรียนเฉลิมพระเกียรติสมเด็จพระศรีนครินทร์ ภูเก็ต (26.50) และโรงเรียนกะทู้วิทยา (24.40) ตามลำดับ และเมื่อพิจารณาค่าคะแนนเฉลี่ยความสามารถด้านความรู้การวาดภาพระบายสีของนักเรียนทั้ง 3 โรงเรียน พบว่า หลังการเรียนจากกิจกรรมการเรียนการสอน

เมืองกลางแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนโรงเรียนเฉลิมพระเกียรติสมเด็จพระศรีนครินทร์ ภูเก็ต กับโรงเรียนกะทู้วิทยา และโรงเรียนเฉลิมพระเกียรติสมเด็จพระศรีนครินทร์ ภูเก็ต กับโรงเรียนเมืองกลาง ต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และลักษณะของโรงเรียนไม่มีปฏิสัมพันธ์ต่อความสามารถด้านความรู้การวาดภาพระบายสีของนักเรียนที่มีพื้นฐานความรู้ทางศิลปะต่ำทั้งก่อนการเรียนและหลังการเรียน

จากประเด็นที่ว่า หลังการเรียนจากกิจกรรมการเรียนการสอนของแคโรล ดี โฮลเด็น ความสามารถด้านความรู้ของนักเรียนที่มีพื้นฐานความรู้ทางศิลปะสูงและนักเรียนที่มีพื้นฐานความรู้ทางศิลปะต่ำของโรงเรียนเฉลิมพระเกียรติสมเด็จพระศรีนครินทร์ ภูเก็ต โรงเรียนกะทู้วิทยา และโรงเรียนเมืองกลางสูงขึ้น ซึ่งมีความสอดคล้องกับสมมุติฐานการวิจัย ทั้งนี้เป็นเพราะว่า กิจกรรมการเรียนการสอนของแคโรล ดี โฮลเด็น ที่ประยุกต์มาจากทฤษฎี สุนทรียศึกษาของ แฮรี โบรดี เป็นกิจกรรมการเรียนการสอนที่สร้างประสบการณ์ให้แก่ผู้เรียนอย่างครบถ้วนในเนื้อหาที่ประกอบด้วยความรู้ ความเข้าใจ ทักษะ ตามแนวที่เป็นประวัติศาสตร์ศิลป์ สุนทรียศาสตร์ ศิลปะปฏิบัติ ศิลปวิจารณ์ (วิบูลย์ จันทรย์แย้ม : 8 อ้างอิงมาจาก Clark and Aimmermand. 1981 : 53 - 55) การเรียนรู้เกี่ยวกับประวัติศาสตร์ศิลป์เป็นการเรียนรู้เกี่ยวกับศิลปะและเหตุการณ์ ศิลปะปฏิบัติเป็นการสร้างสรรค์ศิลปะหรือที่เรียกว่า "ประสบการณ์ทางศิลปะ" (Arts Experience) และการวิเคราะห์ วิพากษ์วิจารณ์ หรือที่เรียกว่า "สุนทรียศึกษา" อันเกี่ยวข้องกับสุนทรียศาสตร์โดยตรง จะเห็นได้ว่า สุนทรียศึกษามีได้มุ่งเน้นเฉพาะปฏิบัติการทางศิลปะในลักษณะของศิลปะปฏิบัติเท่านั้น แต่ได้รวมเอาการปฏิบัติ การฝึกฝนประสบการณ์ และการอภิปราย หรือการวิพากษ์วิจารณ์เข้าไว้ด้วยกัน (วิรุณ ตั้งเจริญ. 2535 : 123 อ้างอิงจาก Hurwitz and Medaja. 1977)

ดังนั้นการจัดกระบวนการเรียนการสอนตามแนวคิดของแคโรล ดี โฮลเด็น ซึ่งมีแนวคิดพื้นฐานจากทฤษฎีสุนทรียศึกษานี้ จึงมีองค์ประกอบสำคัญของกิจกรรมในห้องเรียนก็คือ สื่อการเรียนการสอนที่เป็นผลงานศิลปะ (Work of Arts) เพราะจากงานวิจัยพบว่า การใช้ผลงานศิลปะมาสนับสนุนและสร้างเสริมประสบการณ์การรับรู้รูปแบบของศิลปะ (อ้อยทิพย์ พลศรี. 2533 : 31 อ้างอิงมาจาก Departer and Kavanaugh. 1972 : 43 - 48) อีกทั้งยังช่วยให้ความรู้สึกสัมผัส ความสามารถและประสบการณ์คุณภาพทางสุนทรียะเพิ่มพูนขึ้นในตัวเองได้ (วิรุณ ตั้งเจริญ. 2535 : 124) สอดคล้องกับแนวคิดของปรัชญาฝ่ายโรมันนิยมที่ว่าสิ่งที่ให้เด็กได้พบได้เห็นผลงานศิลปะที่สำคัญหรือมีชื่อเสียงจะทำให้เด็กเกิดความคล้อย (Inspiration) และการหยั่งรู้ (Insight) ในสิ่งจะได้ และยิ่งช่วยให้เด็กฝึกความสามารถทางสุนทรียะ ซึ่งการฝึกฝนทางสุนทรียะจะมีจุดมุ่งหมายสำคัญก็คือ พัฒนาคุณปัญญาและการหยั่งรู้ในทางสร้างสรรค์ นั่นคือเรียนรู้ความงามทางศิลปะเพื่อ

ศิลปะ มิใช่เพื่อการประยุกต์ (บรรจง จันทรสา. 2527 : 227) การที่จะเกิดสภาวะอย่างนี้ขึ้นในตัวผู้เรียนได้ วิสา อัสเวศน์ (2532 : 58 - 59) ทำการวิจัยพบว่า แนวปฏิบัติการเรียนการสอนทางศิลปะ ครูควรเปิดโอกาสให้ผู้เรียนแสดงความคิดเห็น วิพากษ์วิจารณ์ ใช้ผลงานศิลปะให้มากที่สุด เพื่อให้เป็นบทเรียนเข้าใจง่ายขึ้น อันจะนำไปสู่ความเข้าใจและความชื่นชม กรณีของความเข้าใจ หมายถึงความสามารถในการอ่านข้อมูลทางคุณภาพ เช่น คุณภาพของเส้น สี รูปร่าง รูปทรง ฯลฯ หรือคุณภาพของส่วนประกอบของศิลปะ (Elements of Arts) ซึ่งตามแนวคิดของการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนของแคโรล ดี โฮลเด็น มีเป้าหมายที่จะให้ผู้เรียนเรียนรู้เกี่ยวกับสิ่งนี้โดยตรง นอกจากนั้นยังพยายามที่จะให้ผู้เรียนได้เรียนรู้เกี่ยวกับหลักเกณฑ์อื่น ๆ ทางศิลปะด้วย เช่น ฝึกให้เด็กรับรู้ด้านหลักการออกแบบ (Principles of Arts) เทคนิคกลวิธี (Technique) และความรู้สึก (Expressive) ที่ปรากฏในผลงานศิลปะอีกด้วย (มะลิฉัตร เอื้ออาพันธ์ ม.ป.ป. : 92) สิ่งสำคัญอีกประการหนึ่งของการกิจกรรมการเรียนการสอนตามทฤษฎีนี้ก็คือการศึกษาในห้องปฏิบัติการหรือการสร้างสรรค์ศิลปะยังช่วยให้ผู้เรียนซึมซับเอาความรู้หรือประสบการณ์และความซาบซึ้งไปพร้อมกัน (วิรุณ ตั้งเจริญ. 2535 : 125 - 126)

2. ความสามารถด้านทักษะปฏิบัติการวาดภาพระบายสี

ความสามารถด้านทักษะปฏิบัติการวาดภาพระบายสีของนักเรียนก่อนการเรียนจากกิจกรรมการเรียนการสอนของแคโรล ดี โฮลเด็น นักเรียนที่มีพื้นฐานความรู้ทางศิลปะสูงของโรงเรียนเมืองกลางมีคะแนนสูงสุด (38.10) รองลงมา คือ โรงเรียนกะทู้วิทยา (35.70) และโรงเรียนเฉลิมพระเกียรติสมเด็จพระศรีนครินทร์ ภูเก็ต (32.40) ตามลำดับ ส่วนนักเรียนที่มีพื้นฐานความรู้ทางศิลปะต่ำของโรงเรียนเมืองกลาง มีคะแนนสูงสุด (34.10) รองลงมา คือ โรงเรียนเฉลิมพระเกียรติสมเด็จพระศรีนครินทร์ ภูเก็ต (31.30) และโรงเรียนกะทู้วิทยา ตามลำดับ และความสามารถด้านทักษะปฏิบัติการวาดภาพระบายสีของนักเรียนที่มีพื้นฐานความรู้ทางศิลปะสูงกับนักเรียนที่มีพื้นฐานความรู้ทางศิลปะต่ำของนักเรียนทั้ง 3 โรงเรียน แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งแสดงว่าก่อนการเรียนจากกิจกรรมการเรียนการสอนของแคโรล ดี โฮลเด็น ความสามารถด้านทักษะปฏิบัติการวาดภาพระบายสีของนักเรียนโรงเรียนเฉลิมพระเกียรติสมเด็จพระศรีนครินทร์ ภูเก็ต โรงเรียนกะทู้วิทยา และโรงเรียนเมืองกลาง ไม่แตกต่างกันและลักษณะของโรงเรียนกับลักษณะของระดับพื้นฐานความรู้ทางศิลปะไม่มีปฏิสัมพันธ์ร่วมกันต่อความสามารถด้านทักษะปฏิบัติการวาดภาพระบายสีของนักเรียน 3 โรงเรียน

ส่วนหลังการเรียนจากกิจกรรมการเรียนการสอนของ แคโรล ดี โฮลเด็น ความสามารถด้านทักษะปฏิบัติการวาดภาพระบายสีของนักเรียนที่มีพื้นฐานความรู้ทางศิลปะสูงของโรงเรียน

เมืองกลาง มีคะแนนสูงสุด (42.60) รองลงมาคือ โรงเรียนกะทู้วิทยา (39.80) และโรงเรียนเฉลิมพระเกียรติสมเด็จพระศรีนครินทร์ ภูเก็ต (39.20) ตามลำดับ และนักเรียนที่มีพื้นฐานความรู้ทางศิลปะต่ำของโรงเรียนเมืองกลางมีคะแนนสูงสุด (37.40) รองลงมาคือ โรงเรียนกะทู้วิทยา (34.30) และโรงเรียนเฉลิมพระเกียรติสมเด็จพระศรีนครินทร์ ภูเก็ต (32.20) ตามลำดับ และเมื่อพิจารณาค่าของคะแนนเฉลี่ยความสามารถด้านทักษะปฏิบัติการวาดภาพระบายสีของนักเรียนทั้ง 3 โรงเรียน พบว่า หลังเรียนจากกิจกรรมการเรียนการสอนของแครอล ดี โฮลเดิน ความสามารถด้านทักษะปฏิบัติการวาดภาพระบายสีของนักเรียนที่มีพื้นฐานความรู้ทางศิลปะสูงและนักเรียนที่มีพื้นฐานความรู้ทางศิลปะต่ำของโรงเรียนเฉลิมพระเกียรติสมเด็จพระศรีนครินทร์ ภูเก็ต โรงเรียนกะทู้วิทยา และโรงเรียนเมืองกลางสูงขึ้น อีกทั้งยังพบว่าหลังการเรียนจากกิจกรรมการเรียนการสอนของแครอล ดี โฮลเดิน ความสามารถด้านทักษะปฏิบัติการของนักเรียนทั้ง 3 โรงเรียน แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ แสดงว่า นักเรียนที่มีพื้นฐานความรู้ทางศิลปะสูงและนักเรียนที่มีพื้นฐานความรู้ทางศิลปะต่ำของโรงเรียนเฉลิมพระเกียรติสมเด็จพระศรีนครินทร์ ภูเก็ต โรงเรียนกะทู้วิทยา และโรงเรียนเมืองกลาง มีความสามารถด้านทักษะปฏิบัติการวาดภาพระบายสีไม่แตกต่างกัน และลักษณะของโรงเรียนกับระดับพื้นฐานความรู้ทางศิลปะไม่มีปฏิสัมพันธ์ร่วมกันต่อความสามารถด้านทักษะปฏิบัติการวาดภาพระบายสีของนักเรียนทั้ง 3 โรงเรียน

นอกจากนี้ ผลการวิจัยยังพบว่า ความสามารถด้านทักษะปฏิบัติการของนักเรียนที่มีพื้นฐานความรู้ทางศิลปะสูงก่อนการเรียนและหลังการเรียนจากกิจกรรมการเรียนการสอนของ แครอล ดี โฮลเดิน ทั้ง 3 โรงเรียน แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งแสดงว่านักเรียนที่มีพื้นฐานความรู้ทางศิลปะสูงของโรงเรียนเฉลิมพระเกียรติสมเด็จพระศรีนครินทร์ ภูเก็ต โรงเรียนกะทู้วิทยา และโรงเรียนเมืองกลาง มีความสามารถด้านทักษะปฏิบัติการวาดภาพระบายสีก่อนการเรียนและหลังการเรียนจากกิจกรรมการเรียนการสอนของแครอล ดี โฮลเดิน ไม่แตกต่างกัน และลักษณะของโรงเรียนไม่มีปฏิสัมพันธ์ต่อความสามารถด้านทักษะปฏิบัติการวาดภาพระบายสีของนักเรียนที่มีพื้นฐานความรู้ทางศิลปะสูง ทั้งก่อนการเรียนและหลังการเรียน

ส่วนความสามารถด้านทักษะปฏิบัติการวาดภาพระบายสีของนักเรียนที่มีพื้นฐานความรู้ทางศิลปะต่ำทั้ง 3 โรงเรียน พบว่า ความสามารถด้านทักษะปฏิบัติการวาดภาพระบายสีของนักเรียนที่มีพื้นฐานความรู้ทางศิลปะต่ำทั้ง 3 โรงเรียน ก่อนการเรียนและหลังการเรียนจากกิจกรรมการเรียนการสอนของแครอล ดี โฮลเดิน แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งแสดงว่า นักเรียนที่มีพื้นฐานความรู้ทางศิลปะต่ำของโรงเรียนเฉลิมพระเกียรติสมเด็จพระศรีนครินทร์ ภูเก็ต โรงเรียนกะทู้วิทยา และโรงเรียนเมืองกลาง มีความสามารถด้านทักษะปฏิบัติการ

วาดภาพระบายสีก่อนการเรียนและหลังการเรียนไม่แตกต่างกัน และลักษณะของโรงเรียนไม่มีปฏิสัมพันธ์ต่อความสามารถทักษะปฏิบัติการวาดภาพระบายสีของนักเรียนที่มีพื้นฐานความรู้ทางศิลปะต่ำ ทั้งก่อนการเรียนและหลังการเรียน

จากประเด็นที่ว่า หลังการเรียนจากกิจกรรมการเรียนการสอนของ แครอล ดี โฮลเด็น ความสามารถด้านทักษะปฏิบัติของนักเรียนที่มีพื้นฐานความรู้ทางศิลปะสูงและนักเรียนที่มีพื้นฐานความรู้ทางศิลปะต่ำของโรงเรียนเฉลิมพระเกียรติสมเด็จพระศรีนครินทร์ ภูเก็ต โรงเรียนกะทู้วิทยา และโรงเรียนเมืองถลางสูงขึ้น ซึ่งมีความสอดคล้องกับสมมุติฐานการวิจัย ทั้งนี้เป็นเพราะว่า กิจกรรมการเรียนการสอนของแครอล ดี โฮลเด็น เป็นกิจกรรมที่สร้างประสบการณ์ให้แก่ผู้เรียนทางด้านทักษะปฏิบัติ ซึ่งถือเป็น 1 ใน 4 แก่นสำคัญของแนวคิดทฤษฎีสุนทรียศึกษาของแฮรี โบรดี (มะลิฉัตร เอื้ออานันท์. ม.ป.ป. : 79 - 80) การจัดกระบวนการเรียนการสอนตามแนวคิดทฤษฎีนี้มีพื้นฐานอยู่ที่การให้เด็กได้พบเห็นผลงานศิลปะทั้งที่เป็นศิลปะแท้และศิลปะเทียม โดยที่ครูมีบทบาทเป็นผู้ถามนำให้เด็กรู้จักคิด วิเคราะห์ วิพากษ์วิจารณ์ผลงานศิลปะตามคุณสมบัติที่ปรากฏเด่นชัดในผลงานศิลปะแต่ละชิ้น เพื่อพัฒนาความเลื่อมใสในการรับรู้และการเห็นอย่างมีสุนทรียภาพ (มะลิฉัตร เอื้ออานันท์. 2529 : 93 - 106) ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของปรัชญาจิตนิยมที่ว่า การปลูกฝังทางด้านสุนทรียภาพให้เกิดขึ้นในตัวเด็ก วิธีที่มีประสิทธิภาพก็คือ การให้เด็กได้พบกับผลงานศิลปะจริง ๆ เป็นการช่วยกระตุ้นให้เด็กสนใจ และหลังจากนั้นสอนให้เด็กเข้าใจในผลงานศิลปะชิ้นนั้น ๆ ส่วนปรัชญาฝ่ายวัตถุนิยมกล่าวในทำนองเดียวกันว่า การที่ทำให้เด็กเกิดความเข้าใจในศิลปะนั้นจำเป็นต้องให้เด็กได้ศึกษาเรื่องขององค์ประกอบและโครงสร้างทางกายภาพของศิลปวัตถุ (บรรจง จันทรสภา. 2527 : 227) จากการที่เด็กได้พบเห็นผลงานศิลปะ และร่วมกันวิเคราะห์ วิพากษ์วิจารณ์ ทำให้เด็กเกิดพัฒนาการทางด้านต่าง ๆ เช่น พัฒนาการด้านสติปัญญา พัฒนาการทางการรับรู้ พัฒนาการทางด้านสุนทรียภาพ พัฒนาการทางด้านสร้างสรรค์ ดังนั้นเมื่อเด็กมีความก้าวหน้าในด้านพัฒนาการต่าง ๆ เหล่านี้เกิดขึ้น จะส่งผลต่อตัวผลงานศิลปะที่เด็กสร้างสรรค์ขึ้นโดยตรง ซึ่งสังเกตได้จากลักษณะต่าง ๆ ในผลงานศิลปะไม่ว่าจะเป็นรูปแบบ เนื้อหา แนวคิด ที่จะสื่อให้เห็นถึงการพัฒนา ปรับปรุงเปลี่ยนแปลง หรือสร้างสิ่งใหม่ ซึ่งมีแนวโน้มไปในทางที่ดีกว่า (วิรุณ ตั้งเจริญ. 2526 : 49 - 52) ดังที่ ชลอ พงษ์สามารถ (2526 : 52) กล่าวถึงการแสดงออกทางศิลปะของเด็กระดับมัธยมศึกษาว่า เด็กวัยนี้เป็นวัยที่แสดงออกทางความคิดสร้างสรรค์ทางศิลปะได้สูงกว่าวัยอื่น ๆ เด็กที่สนใจจะคิดพิจารณาสิ่งที่ตนได้พบ ได้เห็น สามารถจำได้ เขียนได้ ปรับปรุงนี้ส่งผลต่อเนื้อหา รูปแบบ กลวิธีในการแสดงออกทางศิลปะ สอดคล้องกับแนวคิดของมะลิฉัตร เอื้ออานันท์ (2529 : 5 - 8) ที่ว่าเด็กวัยนี้มีความสามารถในการจินตนาการ วิพากษ์วิจารณ์ หรือเลือกเฟ้น สิ่งใดดี สิ่งใดด้อย

โดยทั่วไปการวาดภาพของเด็กระดับมัธยมศึกษา จะมีการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง เจริญเติบโตทั้งด้านการมองเห็น การรับรู้สิ่งแวดล้อม ความคิดภายในและการแสดงออกที่แตกต่างกัน ซึ่ง

เงื่อนไขเหล่านี้ได้ผลักดันให้รูปแบบ เนื้อหาและกลวิธีในการแสดงออกทางการวาดภาพของเด็ก เปลี่ยนไปเรื่อย ๆ (ชลอ พงษ์สามารถ. 2526 : 52) เบิร์ต เชื่อว่า รูปวาดของเด็กเป็นสิ่งที่สื่อ แสดงให้เห็นถึงหัวใจปัญญาของเด็ก โดยเฉพาะอย่างยิ่งช่วงวัยที่ยังไม่สมควรที่จะใช้ความสามารถ ในการพูดและการเขียนของเด็กมาใช้วัด เบิร์ต กล่าวว่า ความก้าวหน้าในการวาดภาพของเด็ก แสดง ถึงความเปลี่ยนแปลงทั้งในเชิงชนิดและหัวใจปัญญาและระดับสูงต่ำของหัวใจปัญญาของเด็กอย่างได้ ผล (มะลิฉัตร เอื้ออนันท์. ม.ป.ป. : 1 - 3 อ้างอิงมาจาก Burt. 1921 : 327) การที่เด็กแสดงออกใน แต่ละวัยหรือแต่ละคนแตกต่างกัน ย่อมแสดงถึงความแตกต่างทางสติปัญญาคด้วย ข้อแตกต่างนี้ อาจจะปรากฏในแง่ของรายละเอียด การแสดงรูปทรง การออกแบบ การระบายสี หรือแสดง จินตนาการ และสามารถพิจารณาได้จากความแตกต่างของวัย บุคคล หรือในแต่ละช่วงเวลา (วิรุณ ตั้งเจริญ. 2526 : 49 - 52) สอดคล้องกับทฤษฎีแห่งปัญญาที่ว่าเด็กสามารถแสดงออก รายละเอียดที่ตนรู้แตกต่างกันไปตามความคิดรวบยอดของแต่ละคน (ชลอ พงษ์สามารถ. 2526 : 64) นักทฤษฎีสรุปว่าเด็กเขียนภาพตามที่เขารู้ ไม่ใช่จากการที่เด็กมองเห็น และเชื่อว่าข้อมูลทางด้านการ คิดรวบยอดจะมีความสัมพันธ์กับข้อมูลที่ปรากฏ ซึ่งจะมีอิทธิพลต่อการฝึกฝนและประสบการณ์ตลอด ไป

อย่างไรก็ตาม ในบางครั้งหากเราสังเกตจากผลงานวาดภาพระบายสีของเด็กในระดับ มัธยมศึกษา เราจะพบว่าการวาดภาพระบายสีของเด็กบางคนมักจะไม่ค่อยก้าวหน้าเท่าที่ควร บาง ครั้งผลงานออกมาดี เขาจริงเขาจัง แต่บางครั้งคุณภาพของผลงานไม่สอดคล้องกับวัยมากนักและผล งานเมื่อดูแล้วอาจจะไม่หนักแน่นเขาจริงเขาจังอ่อนด้อยไม่ค่อยพัฒนา ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า พัฒนาการทางศิลปะของเด็กบางคนอาจจะเกิดการถดถอย ดังที่ ฮาร์นไฮน์ ((1954) และ โกลอมปี (1974) กล่าวว่า พัฒนาการทางศิลปะของเด็กวัย 9 - 10 ขวบ การวาดภาพอย่างฉับไวเฉียบขาดด้วย ความมั่นใจจะเริ่มถดถอยลง อันสืบเนื่องมาจากการไม่ได้รับการฝึกฝนอย่างต่อเนื่อง เพราะอาจจะไม่ ได้รับการปลูกฝังให้เห็นความสำคัญของวิชาศิลปะศึกษา อย่างเช่นในตะวันตกเด็ก มักถูกให้เรียนรู้ ฝึกฝนทางคณิตศาสตร์ และอ่านเขียน ซึ่งถือเป็นกิจกรรมของผู้ที่มีสติปัญญา โดยมีให้ความสำคัญต่อ การเรียนและการฝึกฝนทางศิลปะ ทำให้พัฒนาการทางศิลปะถดถอยลง (มะลิฉัตร เอื้ออนันท์. ม .ป.ป. : 4) และอีกประการหนึ่งซึ่งอาจเป็นเหตุทำให้คุณภาพของผลงานการวาดภาพระบายสีของ เด็กอ่อนด้อยลงไปก็คือ ถึงแม้ว่าโดยความเป็นจริงเด็กวัยนี้ (9 - 14 ปี) จะเป็นวัยที่มีความสามารถในการเลือกเฟ้นสิ่งใดดี สิ่งใดด้อย สามารถเห็นและรู้งานของคนดีหรือด้อยเช่นไร แต่บางครั้งไม่มีการสื่อว่าต้องการเปลี่ยนหรือปรับปรุงข้อด้อยนั้น (มะลิฉัตร เอื้ออนันท์. 2529 : 5 - 8 อ้างอิงมาจาก Grardner and Rosentiel. 1977)

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะทั่วไป

1. ผลการวิจัยในครั้งนี้ชี้ให้เห็นว่ากิจกรรมการเรียนการสอนของแคโรล ดี โฮลเดิน ซึ่งมีเป้าหมายหลักอยู่ที่การรับรู้อย่างมีศิลปะ โดยการสร้างประสบการณ์ ศิลปะวิจารณ์ วิพากษ์วิจารณ์ เสริมสร้างพุทธิปัญญา การรู้จักคิด และการแสดงออกอย่างมีเหตุผลของผู้เรียนผ่านทางสื่อทัศนศิลป์ สามารถทำให้ผู้เรียนเกิดความรู้ ความเข้าใจ และทักษะการวาดภาพพระบายสี และส่งผลให้ความสามารถของผู้เรียนทั้งด้านความรู้และด้านทักษะปฏิบัติมีความก้าวหน้า ในการจัดกระบวนการเรียนการสอน โดยใช้กิจกรรมการเรียนการสอนของ แคโรล ดี โฮลเดิน ครูผู้สอนควรที่จะกำหนดเนื้อหาที่มีความเหมาะสมกับผู้เรียนในแต่ละระดับ และเลือกเฟ้นผลงานทางทัศนศิลป์ที่มีคุณสมบัติทางด้านต่าง ๆ ปรากฏเด่นชัด สอดคล้องกับเนื้อหาของบทเรียน และผู้เรียนสามารถรับรู้ได้ง่าย อีกทั้งเป็นผลงานศิลปะที่มีความสำคัญหรือมีชื่อเสียงและน่าสนใจ เพื่อกระตุ้นให้ผู้เรียนมีความกระตือรือร้น ตั้งใจและสนใจในบทเรียน และการดำเนินการสอน ผู้สอนควรใช้คำถามนำทางเพื่อสร้างความรู้คิดให้กับผู้เรียน อันที่จะนำไปสู่การพัฒนาความเลียบไวในการรับรู้ทางด้านศิลปะและการพัฒนาคุณภาพทางสุนทรียะให้กับผู้เรียนและส่งผลให้เกิดการขยายสนามสุนทรียะให้กว้างออกไปอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้ผู้เรียนเติบโตอย่างมีคุณภาพ

2. การศึกษาศิลปศึกษาในแนวยึดหลักเกณฑ์ (Discipline - Based Arts Education : DBAE) ควรเข้าไปมีบทบาทในหลักสูตรศิลปศึกษาไทยให้มากขึ้น ดังนั้นนักการศึกษาไทย ตลอดจนผู้ที่เกี่ยวข้องควรที่จะหันมาพัฒนาปรับปรุงหลักสูตรศิลปศึกษาโดยบรรจุหลักการ DBAE เข้าไปอย่างจริงจัง อีกทั้งครูผู้สอนควรที่จะหันมาให้ความสำคัญกับการจัดกระบวนการเรียนการสอนโดยใช้หลักการ DBAE โดยเฉพาะอย่างยิ่งการนำเอากิจกรรมการสอนตามแนวคิดของแคโรล ดี โฮลเดิน ไปพัฒนาปรับปรุงให้เหมาะสมกับพัฒนาการของเด็กแต่ละวัย เพื่อให้ผู้เรียนเกิดความรู้ ความเข้าใจ ช่างซึ่งกับผลงานศิลปะและเห็นคุณค่าศิลปกรรมอันเป็นมรดกที่ควรหวงแหนของมวลมนุษยชาติ

ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัย

1. ควรมีการวิจัยเพื่อศึกษาความสามารถวาดภาพพระบายสีด้านความรู้และด้านทักษะปฏิบัติ โดยใช้กิจกรรมการเรียนการสอนของแคโรล ดี โฮลเดิน กับผู้เรียนในระดับอื่น ๆ
2. ควรมีการวิจัยเพื่อศึกษาความสามารถวาดภาพพระบายสีด้านความรู้และด้านทักษะปฏิบัติ โดยใช้กิจกรรมการเรียนการสอนของแคโรล ดี โฮลเดิน เปรียบเทียบกับวิธีสอนอื่น ๆ

3. ควรมีการวิจัยพัฒนา ปรับปรุงแก้ไข เพื่อหาประสิทธิภาพ (Developmental Testing) ของกิจกรรมการเรียนการสอนของแคโรล ดี โฮลเด็น ให้ได้มาตรฐานตามเกณฑ์ 80/80 (The 80/80 Standard)

บรรณานุกรม

บรรณานุกรม

- การศึกษาแห่งชาติ, คณะกรรมการ. สรุปแผนพัฒนาการศึกษาแห่งชาติ ฉบับที่ 8 (พ.ศ.2540-2544) กรุงเทพฯ : สำนักนายกรัฐมนตรี, 2540. อัดสำเนา.
- กาญจนา อินทรสุณานนท์และคณะ. เอกสารประกอบการเรียนการสอนรายวิชามนุษย์กับความงาม (มน. 101). ห้างหุ้นส่วนจำกัด ไอเดียร์ สเตจ : กรุงเทพฯ, 2534.
- เกษร จิตะจारी. ศิลปะขั้นนำ. เอกสารทางวิชาการ. ม.ป.ป., อัดสำเนา. 232 หน้า.
- กัจจกร สุณพงษ์ศรี. ประวัติศาสตร์ศิลปะตะวันตก. ม.ป.ท. : 2532. อัดสำเนา.
- จำนง เข้มพรายเข. เทคนิคการวัดผลและประเมินผลการเรียนรู้กับการสอนซ่อมเสริม ตามกระบวนการทางวิทยาศาสตร์. พิมพ์ครั้งที่ 3 กรุงเทพฯ : บริษัทโรงพิมพ์ไทยวัฒนาพานิช จำกัด, 2533.
- ฉัตรชอุดา เรียบรวิธา. พัฒนาการทางสติปัญญาของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมในบรรยากาศที่มีเสียงดนตรีประกอบ. ปรินญาณิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2537. อัดสำเนา.
- ชลอ พงษ์สามารถ. ศิลปะสำหรับครูมัธยม. กรุงเทพฯ : เจริญวิทย์การพิมพ์, 2526.
- ชวลิต คาบแก้ว และสุดาวดี เหมทานนท์. วิธีสอนศิลปะศึกษา. กรุงเทพฯ : โอ.เอส.พริ้นติ้ง เฮาส์, 2525.
- นิรมน ตีรณสาร สวัสดิบุตร. ศิลปะศึกษากับครูประถม. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ตีรณสาร, 2525.
- บรรจง จันทรส. ปรัชญาการศึกษา. กรุงเทพฯ : ไทยวัฒนาพานิช, 2527.
- บุญชม ศรีสะอาด และคณะ. การวัดและการประเมินผลทางการศึกษา. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ประสานการพิมพ์, 2521.
- ประเทศ สุขสถิตย์. ทักษะของหัวหน้าหมวดวิชาศิลปศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนต้นในโรงเรียนร่วมพัฒนาการใช้หลักสูตรต่อหลักสูตรศิลปศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนต้น พุทธศักราช 2521 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ.2533). ปรินญาณิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2535. อัดสำเนา.
- พิบูล สุทธิกิจวิเลขการ. ศิลปะดั้งเดิม. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์ศิลปวัฒนธรรม, 2529.
- พิระพงษ์ กุลพิศาล. มโนภาพและการรับรู้ศิลปะ. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์การศาสนา, 2532.
- ไพโรจน์ สโมสร. "จิตรกรน้อย." ใน สรุปรายงานการสัมมนาทางวิชาการ เรื่อง ศิลปะเด็ก. กรุงเทพฯ : อมรินทร์การพิมพ์, 2529.

- ไพศาล สุวรรณเศรษฐ. "วิชาศิลปะศึกษามีความสำคัญต่อการเรียนการสอนหรือไม่," ใน คู่มือ
นิทรรศการศิลปะโรงเรียนสาธิตสังกัดทบวงมหาวิทยาลัย ครั้งที่ 1. 2528.
- ภัทรา นิคมานนท์. การประเมินผลการเรียน. กรุงเทพฯ : ทิพย์วิสุทธิการพิมพ์, 2538.
- มนัส มีโย. "การวัดและประเมินผลวิชาศิลปะ," ใน คู่มือนิทรรศการศิลปะโรงเรียนสาธิตสังกัด
ทบวงมหาวิทยาลัย ครั้งที่ 1. 2528.
- มะลิฉัตร เอื้ออนันท์. "วิจัยด้านวิธีสอนศิลปะ," ใน คู่มือนิทรรศการทัศนศิลป์วันสมเด็จพระ
เทพรัตนราชสดาฯ ปี 2533. 19 สิงหาคม 2533.
- _____. "อิทธิพลของระบบการเรียนการสอนสองระบบที่มีต่อศิลปศึกษา," ใน คู่มือทัศน
ศิลป์เชิงปฏิบัติการ. ตุลาคม 2530.
- _____. "ข้อคิดเล็ก ๆ น้อย ๆ จากศิลปศึกษา," ใน คู่มือนิทรรศการศิลปะโรงเรียนสาธิต สังกัด
ทบวงมหาวิทยาลัย ครั้งที่ 1. กรุงเทพฯ : 2538.
- _____. พัฒนาการของเด็กทางศิลปะ. เอกสารประกอบการเรียน. โรเนียว. ไม่มีเลขหน้า.
- _____. "แนวคิดเกี่ยวกับศิลปศึกษา," ใน คู่มือการประกวดวาดภาพเขียนเด็กและเยาวชน
อนุรักษ์สัตว์และธรรมชาติของมูลนิธิองค์ประทีปไทย (เอ็ม.โอ.เอ.ไทย) ครั้งที่ 1.
พุทธศักราช 2537.
- _____. "พัฒนาการทางศิลปะของเด็กวัยต่าง ๆ," ใน เอกสารประกอบการเรียนการสอนวิชา
ศิลป์ 408 (หลักสูตรและการสอนศิลปศึกษา). มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
ประสานมิตร, 2529. อัดสำเนา.
- เลิศ อนันทนนะ. ศิลปะในโรงเรียน. กรุงเทพฯ : กราฟฟิคอาร์ต, 2523.
- _____. "วิเคราะห์ปัญหารูปแบบภาพเขียนเด็ก," วิทยสาร. 27 (16): 16 - 19 พฤษภาคม 2519.
- ถ้วน สายยศ และอังคณา สายยศ. เทคนิคการวิจัยทางการศึกษา. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์ศูนย์ส่งเสริม
วิชาการ, 2536.
- วิชัย วงษ์ใหญ่. เอกสารประกอบการสอนเรื่องกิจกรรมสร้างสรรค์สำหรับเด็กก่อนวัยเรียน.
กรุงเทพฯ : ภาควิชาหลักสูตรและการเรียนการสอน คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัย
ศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2533.
- _____. กระบวนการพัฒนาหลักสูตรและการเรียนการสอนภาคปฏิบัติ. กรุงเทพฯ : สุวีริยาสาส์น,
2537.
- _____. "การสอนศิลปะให้สอดคล้องกับหลักสูตรใหม่," ใน คู่มือนิทรรศการภาพเขียนเด็กไทย
ทั่วประเทศ. 3 - 12 ธันวาคม 2520.

- วิชัย วงษ์ใหญ่. "ศิลปะเด็ก : สภาพปัจจุบันและอนาคต," ใน สรุปรายงานการสัมมนาทางวิชาการ เรื่องศิลปะเด็ก. กรุงเทพฯ : อมรินทร์การพิมพ์, 2529.
- วิชาการ, กรม. คู่มือหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้น พุทธศักราช 2521 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ.2533). กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว, 2534.
- _____. คู่มือสำหรับใช้ควบคู่กับหนังสือเรียนศิลปศึกษา ศ.203 - 204 ศิลปะกับชีวิต 3 - 4 ชั้น มัธยมศึกษาปีที่ 2. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว, 2538.
- _____. หลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้น พุทธศักราช 2521 (ฉบับปรับปรุง 2533). พิมพ์ครั้งที่ 2 กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว, 2535.
- วินัย โสมดี. ศิลปะ. เอกสารทางวิชาการภาควิชาศิลปะ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2518. อัดสำเนา.
- _____. "วิจารณ์ศิลป์," ใน สารานุกรมศึกษาศาสตร์ฉบับกาญจนาภิเษก. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2539.
- วิบูลย์ จันทร์แย้ม. สภาพการจัดการเรียนการสอนของครูศิลปศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนต้น. ปรินูญานิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2531. 120 หน้า. อัดสำเนา.
- วิสา อัสวศน์. การศึกษาสภาพการสอนวิชาสุนทรียศาสตร์วิชาเอกศิลปศึกษาในวิทยาลัยครู. ปรินูญานิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2532. 236 หน้า. อัดสำเนา.
- วิบูลย์ ลีสุวรรณ. สอนลูกเขียนรูป. กรุงเทพฯ : บริษัทประชา จำกัด, 2520.
- วิรัตน์ พิชญ์ไพบูลย์. ความเข้าใจในศิลปะ. กรุงเทพฯ : ไทยวัฒนาพานิช, 2542.
- วิรุณ ตั้งเจริญ. ศิลปศึกษา. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์วิมวอลอาร์ต, 2526.
- _____. ทัศนศิลป์. กรุงเทพฯ : โอ.เอส. พรีนติ้งเฮาส์, 2536
- _____. ทัศนศิลปศึกษาไทย. กรุงเทพฯ : แสงศิลป์การพิมพ์, 2532.
- _____. "คำประกาศพื้นฐานของครูทัศนศิลปศึกษา," ใน สัจนิพนธ์รศการศิลปะโรงเรียนสาธิต สังกัดทบวงมหาวิทยาลัย ครั้งที่ 1. 2538.
- _____. "ศิลปศึกษาในระบบโรงเรียน," ใน มติชนสุดสัปดาห์. ปีที่ 8 (393) 13 มีนาคม 2531.
- _____. ศิลปะพินิจ. กรุงเทพฯ : บริษัทเลิฟ แอนด์ ลิฟ เพรส จำกัด, 2540.
- สุกัญญา สิงห์ยะบุศย์. "ศิลปะกับชีวิตกับการศึกษาเพื่อสังคมการผลิต," ใน สัจนิพนธ์รศการทัศนศิลป์วันสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ. 19 พฤศจิกายน 2533.

สน สีมাত্রัง. "การตัดสินใจศิลปะเด็ก," ใน คู่มือปฏิบัติการการภาพเขียนเด็กไทยทั่วประเทศ

3 - 12 ธันวาคม 2520.

สมนึก ศรีโชติ. การศึกษาคุณลักษณะของสิ่งเร้าทางสุนทรียะจากภาพยนตร์โฆษณาทางโทรทัศน์.

ปริญญาณิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2532.

อัคราณา.

สุชาติ เกาทอง. หลักการทัศนศิลป์. พิมพ์ครั้งที่ 2 กรุงเทพฯ : นำอักษรการพิมพ์, 2538.

สันติ คุณประเสริฐ และสมใจ สิริชัย. ศิลป์ศึกษา - ศึกษาศิลป์. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2535.

แสงนาง ดิประชา. รวมบทความประกอบการเรียนวิชาศิลปะ. ภาควิชาศิลปะและวัฒนธรรม

มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ พิชญโลก. ม.ป.ป., 154 หน้า. อัคราณา.

ไสว แก้วกล้า. การรับรู้ผลงานจิตรกรรมเพรสชั่นนิสต์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2

โรงเรียนบุรีรัมย์พิทยาคม อ.เมือง จ.บุรีรัมย์. ปริญญาณิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ :

มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2537. 63 หน้า. อัคราณา.

อัญชลี โสมดี. กิจกรรมศิลป์ศึกษา (ทัศนศิลป์). ม.ป.ท., ม.ป.ป. 143 หน้า. อัคราณา.

อารี รังสินันท์. ความคิดสร้างสรรค์. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์แพรวพิทยา, 2532.

_____. ความคิดสร้างสรรค์. กรุงเทพฯ : ธนะการพิมพ์, 2527.

อารี สุทธิพันธุ์. ประสบการณ์สุนทรียะ. กรุงเทพฯ : แสงศิลป์การพิมพ์, 2532.

_____. ศิลป์นิยม. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์กระดาศา, 2528.

_____. มนุษย์กับจินตนาการ. กรุงเทพฯ : แสงศิลป์การพิมพ์, 2532.

_____. ศิลปะกับมนุษย์. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ : ไทยวัฒนาพานิช, 2528.

_____. วิชาชุดครูประกาศนียบัตรมัธยมศึกษาของครูสภาวิชาศิลป์ศึกษา. กรุงเทพฯ :

โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว, 2514.

อุบล คูจินดา. หลักและวิธีสอนศิลปะ. กรุงเทพฯ : โอ.เอส.พรินติ้ง เฮาส์, 2532.

อ้อยทิพย์ พลศรี. การศึกษารูปแบบการสอนแบบวิจารณ์ศิลปะ. ปริญญาณิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ :

มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2533. อัคราณา.

Fan, Chung The. Item Analysis Table. New Jerry. Education Testing Service Princeton, 1952.

Harris, D.B. Children's Drawing as Measures of Intellectual Maturity. New York : Harcourt,

Brace & World, 1963.

Hass, Glen. Curriculum Planning : A New Approach. Allyn and Bacon, Inc., Boston, 1980.

Hilldreth, Gerfude Ewell, Teaching Read : A Guid to Basic Principle and Modern Practices. New York : Holt, 1958.

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก

- แผนการสอนกิจกรรมการสอนของแคโรล ดี โฮลเด็น
- บัญชีรายชื่อภาพจิตรกรรมที่ให้เป็นสื่อประกอบการเรียนการสอน
- ภาพจิตรกรรมที่ใช้เป็นสื่อประกอบการเรียนการสอน

แผนการสอนกิจกรรมการเรียนรู้การสอนของแครอล ดี โฮลเด็น
เรื่อง การวาดภาพหุ่นนิ่งแบบตัดทอน คาบที่ 1 (เวลา 50 นาที)

จุดประสงค์การเรียนรู้

1. เพื่อให้นักเรียนมีความรู้ความเข้าใจในการเขียนภาพหุ่นนิ่งแบบตัดทอน
2. เพื่อให้นักเรียนมีความรู้ความเข้าใจในเรื่องส่วนประกอบของศิลปะ ได้แก่ เส้น รูปร่าง/รูปทรง สีและน้ำหนัก ขนาดและสัดส่วน และพื้นที่ที่ปรากฏในภาพหุ่นนิ่งแบบตัดทอน
3. เพื่อให้นักเรียนมีความเข้าใจในเรื่องหลักการทางศิลปะที่ปรากฏในภาพหุ่นนิ่งแบบตัดทอน ได้แก่ ความสมดุล จังหวะลีลา และจุดเด่น
4. เพื่อให้นักเรียนสามารถคิดค้น สรรหารูปแบบที่แปลกใหม่ และแก้ปัญหการปฏิบัติงานของตนเอง

จุดประสงค์เชิงพฤติกรรม

1. เพื่อให้นักเรียนสามารถวิเคราะห์ วิพากษ์วิจารณ์เกี่ยวกับส่วนประกอบของศิลปะ หลักการทางศิลปะ เทคนิคการสร้างผลงาน และความรู้สึที่ปรากฏในผลงานจิตรกรรมหุ่นนิ่งแบบตัดทอน
2. เพื่อให้นักเรียนสามารถอธิบายหลักการเขียนภาพหุ่นนิ่งแบบตัดทอน
3. เพื่อให้นักเรียนสามารถเขียนภาพหุ่นนิ่งแบบตัดทอนได้อย่างสวยงาม
4. เพื่อให้นักเรียนสามารถสร้างสรรค์ความสัมพันธ์ของส่วนประกอบทางศิลปะและหลักการทางศิลปะให้เป็นภาพจิตรกรรมหุ่นนิ่งแบบตัดทอนได้อย่างเหมาะสม

เนื้อหา

ในการวาดภาพในปัจจุบัน บางครั้งอาจจะระบายสีในรูปทรงเรขาคณิต รูปทรงอิสระหรือแม้แต่ว่ารูปทรงธรรมชาติ ซึ่งการระบายสีในลักษณะเรียบ ๆ แบบ ๆ เป็น 2 มิติ นั้น อาจจะให้ความรู้สึกเด่นชัดของสีได้ดี ให้ความสวยงามและลีลาของสีต่าง ๆ การวาดภาพหรือการทำงานศิลปะนั้น บางครั้งที่เราต้องการผลอย่างหนึ่งเราก็ต้องยอมสูญเสียด้านอื่นไปบ้าง เช่น เราต้องการให้ภาพ

มีสีสันสวย ก็อาจจะต้องยอมเสียน้ำหนักหรือระดับอ่อน - แก่ของสีตามที่เห็นในสามมิติตามความเป็นจริงในธรรมชาติไปบ้าง ถ้าต้องการให้ได้บรรยากาศหรือประกายแสงที่สวยงาม รูปทรงอาจจะต้องเลือนลงไปบ้าง หรือต้องการให้เห็นภาพที่แสดงความคิดใหม่ ๆ อาจจะต้องลืมนิยามและเทคนิคในการวาดภาพแบบเก่าเสียบ้าง เป็นต้น

การดำเนินกิจกรรม

1. ขั้นนำ

1.1 ครูชี้แจงจุดประสงค์การเรียนรู้ของบทเรียนให้นักเรียนทราบ ดังต่อไปนี้

(1) ให้ความรู้ความเข้าใจในการเขียนภาพหุ่นนิ่งแบบตัดทอน

(2) ให้ความรู้ความเข้าใจในเรื่องส่วนประกอบของศิลปะ ได้แก่ เส้น รูป ร่อง/รูปทรง สีและน้ำหนัก ขนาดและสัดส่วน และพื้นที่ที่ปรากฏในภาพหุ่นนิ่งแบบตัดทอน

(3) ให้ความรู้ความเข้าใจในเรื่องหลักการทางศิลปะที่ปรากฏในภาพหุ่นนิ่งแบบตัดทอน ได้แก่ ความสมดุล จังหวะลีลา และจุดเด่น

(4) ให้สามารถคิดค้น สรรหารูปแบบที่แปลกใหม่ และแก้ปัญหาคำถามปฏิบัติงานของตนเอง

1.2 ครูสนทนากับนักเรียนเกี่ยวกับลักษณะของสิ่งต่าง ๆ รอบ ๆ ตัวเรา ว่ามีโครงสร้างพื้นฐานอย่างไรบ้าง พร้อมกับชี้ให้เห็นว่าสิ่งต่าง ๆ ที่อยู่รอบตัว (คน, สัตว์, สิ่งของ) เราสามารถตัดทอนให้เป็นรูปร่างหรือเป็นโครงสร้างพื้นฐานง่าย ๆ ได้ (มีตัวอย่างประกอบ)

1.3 ครูฉายภาพหุ่นนิ่ง (ภาพดอกทานตะวัน และ Flowers) ให้นักเรียนดู และให้นักเรียนพิจารณาความแตกต่างในเรื่องส่วนประกอบของศิลปะ โครงสร้างของศิลปะ เทคนิคการสร้างงานและความรู้สึกที่ปรากฏในผลงาน แล้วครูสรุปว่าสำหรับชั่วโมงนี้ เรามาศึกษาทำความเข้าใจ “ภาพหุ่นนิ่งแบบตัดทอน”

2. ขั้นสร้างความประทับใจ

2.1 ขั้นฝึกการรับรู้ส่วนประกอบ

(1) สีและน้ำหนักสี (ฉายภาพ Still - Life ของ Picasso) สนทนากับนักเรียนว่าเห็นสีอะไรบ้าง และสีตัดกันมีหรือไม่ อะไรบ้าง สีร้อน - สีเย็นมีหรือไม่ ได้แก่สีอะไรบ้าง สีใดอ่อน สีใดเข้ม น้ำหนักสีทำให้รับรู้เรื่องระยะหรือตำแหน่งได้หรือไม่ อย่างไร

(2) รูปร่าง รูปทรง (ฉายภาพ Still - Life ของ ประสงค์ ปัทมานุช ภาพ Still - Life With Basket of Apple) แล้วถามนักเรียนว่า 2 ภาพนี้มีลักษณะของรูปร่าง รูปทรง แตกต่างกันหรือไม่ อย่างไร รูปไหนจัดเป็นรูป 2 มิติ และรูปไหนจัดเป็น 3 มิติ ศิลปิน 2 คนนี้ ถ่ายทอดมิติที่ 3 ในผลงานของเขาแตกต่างกันเช่นไร ถ้าเปรียบเทียบ 2 ภาพนี้ภาพไหนที่แสดงให้เห็นการตัดทอนมากกว่า

(3) เส้น (ฉายภาพ Nude and Still Life, Flowers) แล้วถามนักเรียนว่า นักเรียนเห็นเส้นต่าง ๆ หรือไม่ อะไรบ้าง เส้นที่ปรากฏให้เห็นในภาพหุ่นนิ่งแบบตัดทอน มีลักษณะเหมือนเส้นในของจริงหรือไม่ อย่างไร แบบไหนที่มีลักษณะตัดทอนมากกว่า การใช้เส้นในภาพนี้มีจำนวนมากหรือน้อย เส้นจะมีความสัมพันธ์กับส่วนประกอบใดมากที่สุด ระหว่างสี, พื้นผิว, รูปร่าง รูปทรง ในภาพมีเส้นอะไรบ้าง เมื่อเส้นประกอบกันปรากฏในรูปอะไรบ้าง การวาดภาพหุ่นนิ่งแบบตัดทอนควรใช้เส้นกี่เส้น และจำเป็นต้องมีลักษณะเหมือนในของจริงหรือไม่ ครูอธิบายถึงการเกิดเส้น เช่น ชิด ขูด ลาก ถู ป้าย ด้วยอุปกรณ์ต่าง ๆ เปรียบเทียบให้เห็นเส้นที่เกิดจากวิธีการเหล่านี้กับเส้นที่เกิดจากรอยขอบสี (ฉายภาพ Flowers)

(4) ขนาดและสัดส่วน (ฉายภาพ Accord, Mandolin and Guitar) แล้วสนทนาซักถามนักเรียนถึงขนาดของรูปร่าง รูปทรง ว่าที่ปรากฏให้เห็นในภาพว่ามีขนาดเท่ากันหรือไม่ อะไรที่มีขนาดใหญ่ อะไรที่มีขนาดเล็ก ภาพลักษณะอย่างนี้ (แบบตัดทอน) ศิลปินสร้างงาน โดยคิดถึงขนาดและสัดส่วนที่เหมือนจริงหรือไม่ ขนาดของภาพมีความเหมาะสมกับพื้นที่ระนาบรองรับหรือไม่ ถ้าสิ่งของต่าง ๆ ในภาพเล็กกว่านี้มาก ๆ จะเป็นอย่างไร และถ้าสิ่งของต่าง ๆ มีขนาดเท่ากันหมดผลจะเป็นอย่างไร

(5) พื้นผิว (ฉายภาพ Brooding a Pot of tea, The Black Pedestal table, Still - Life With Liz) แล้วสนทนาซักถามนักเรียนว่าพื้นผิวที่ปรากฏในภาพมีความเหมือนกันหรือแตกต่างกันอย่างไร มีพื้นผิวแบบไหนบ้าง แต่ละแบบให้ความรู้สึกเหมือนหรือแตกต่างกันอย่างไร พื้นผิวในงานจิตรกรรมเกิดขึ้นเองได้หรือไม่ การสร้างพื้นผิวในภาพหุ่นนิ่งแบบตัดทอนในภาพเดียวกันควรมีพื้นผิวแบบเดียวใช่หรือไม่ และศิลปินควรสร้างพื้นผิวให้มีลักษณะเหมือนของจริงหรือไม่

2.2 ขั้นฝึกการรับรู้ด้านโครงสร้าง

(1) ด้านความสมดุล (ฉายภาพ Golden Fish, Still - Life, Pineapple) ถามนักเรียนว่าหลักการทางศิลปะตัวใด (จังหวะลีลา, จุดสนใจ) ที่มีความสัมพันธ์กับหลักการทางด้านความสมดุลมากที่สุด ที่ทำให้เรารู้ว่าได้ภาพแต่ละภาพมีความสมดุลแบบใด ถ้าหากเรา

ขีดเส้นแนวตั้งไว้ตรงกลางของแต่ละภาพ ด้านซ้ายของภาพกับด้านขวาของภาพจะมีเนื้อหาเรื่องราวเท่ากันหรือไม่ อย่างไร (ถามทีละภาพ) แล้วครูสรุปการจัดภาพให้เกิดความสมดุล 2 แบบ คือ Symmetrical Balance, และ Assymmetrical Balance

(2) ด้านจังหวะลีลา (ฉายภาพ Still - Life With Beets) แล้วสนทนาซักถามนักเรียนว่าในภาพนี้มีส่วนประกอบทางศิลปะอะไรบ้างที่ทำให้เรารับรู้เรื่องจังหวะลีลาได้ สิ่งนั้นจัดวางอยู่อย่างไร (ซ้ำ ๆ กัน, สลับไปสลับมา, เพิ่มขึ้นเรื่อย หรือถดถอย) ถ้าสิ่งต่าง ๆ ในภาพจัดวางอยู่ด้วยกันเป็นกองเดียวจะเกิดจังหวะลีลาที่ดีหรือไม่ ถ้ามีมีน้ำหนักเท่า ๆ กันเกิดจังหวะลีลาได้หรือไม่ ในงานจิตรกรรมหุ่นนิ่ง ถ้าเราเขียนสิ่งต่าง ๆ ให้เป็นแถวเรียงแนวมีระยะที่เท่า ๆ กัน จะมีจังหวะที่สวยงามหรือไม่

(3) ด้านจุดสนใจ (ฉายภาพ Still - Life With Bottle, Still - Life With beer - Mug.) ให้นักเรียนพิจารณาว่าแต่ละภาพ มีอะไรที่เด่นชัด สะดุดตา แล้วครูสรุปให้ฟังว่าสิ่งที่ปรากฏให้เห็นเด่นชัด สะดุดตา เราเรียกว่า “จุดสนใจ” หรือ “จุดเด่น” หรือ “ประธานของภาพ” ครูให้นักเรียนช่วยกันวิเคราะห์ว่าในแต่ละภาพศิลปินใช้ส่วนประกอบของศิลปะตัวใด (เส้น, สี, รูป ร่อง รูปทรง ฯลฯ) มาสร้างให้เกิดจุดเด่น และมีลักษณะการตัดทอนอย่างไรบ้าง

2.3 ขั้นฝึกการรับรู้ด้านเทคนิควิธีการ (ฉายภาพ (Accords, Still - Life With Earthware Pot and Clogos, Still - Life II, Flower, Still - Life Montmartre, Glass, Newspapers and bottle of wine, Still - Life) แล้วถามนักเรียนว่าแต่ละภาพใช้วัสดุอุปกรณ์อะไรบ้างในการสร้างงาน มีเทคนิควิธีการอย่างไร ผลที่ปรากฏเหมือนหรือต่างกันอย่างไร

2.4 ขั้นฝึกการรับรู้ด้านความรู้สึก (ฉายภาพ Still - Life With Rose, The Blue Bottle, Aldenburgh table lamp.) แล้วถามนักเรียนว่าเส้นให้ความรู้สึกละเอียดอย่างไร สีส่วนรวมให้ความรู้สึกละเอียดอย่างไร ภาพใดเหมาะในการที่จะไปติดตกแต่งห้องสาววัยรุ่น และภาพใดเหมาะในการที่จะนำไปติดตกแต่งห้องสาวมีอายุ ทำไมจึงเป็นอย่างนั้น

3. ขั้นสร้างสรรค์

ครูให้นักเรียนวาดภาพหุ่นนิ่งแบบตัดทอนโดยครูให้นักเรียนจัดหาหุ่นมาเอง โดยเน้นการถ่ายทอดในลักษณะตัดทอนอย่างอิสระ และอาศัยความรู้ความเข้าใจที่ได้จากการวิเคราะห์วิพากษ์วิจารณ์กันมาในตอนต้น

สื่อการเรียนการสอน

1. เครื่องฉายสไลด์ จอรับภาพ
2. ภาพสไลด์ผลงานจิตรกรรม (ดังรายละเอียดในตารางบัญชีรายชื่อภาพจิตรกรรม)
3. กระดาษวาดเขียน
4. กระดาษรองเขียนขนาด 18" X 24"
5. สีน้ำ สีโปสเตอร์ สีชอล์ค สีเทียน
6. กระดาษกาว
7. กระป๋องน้ำ จานสี ดินสอ

การประเมินผล

1. สังเกต การซักถาม พูดคุย วิพากษ์วิจารณ์
2. ตรวจสอบผลงานสำเร็จ โดยอาศัยเกณฑ์จากจุดประสงค์การเรียนรู้ในคาบ

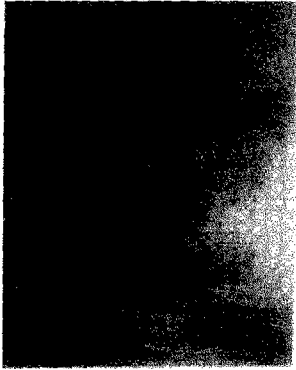
บัญชีรายชื่อภาพผลงานจิตรกรรม
ที่ใช้ประกอบการเรียนการสอนในเนื้อหาเรื่องการวาดภาพหุ่นนิ่งแบบตัดทอน

คุณสมบัติที่ปรากฏเด่นชัด	ภาพที่	ข้อมูลเกี่ยวกับภาพ
(ใช้ประกอบในชั้นนำเข้าสู่บทเรียน)	1.	Vincent Vangogh, <u>ดอกทานตะวัน</u>
	2.	Marsden Hartley, <u>Flowers</u> , 1935 - 36, Oil on Academy Board, $23\frac{3}{4}$ " x 18"
1. ด้านส่วนประกอบารมองเห็น (Visual Properties)		
1.1 สีและน้ำหนักสี	3.	Pablo Picasso, <u>Still - Life</u> , 1924 Oil on canvas $63\frac{3}{4}$ " x $51\frac{1}{4}$ "
1.2 รูปร่าง รูปทรง	4.	ประสงค์ ปัทมานุช, <u>หุ่นนิ่ง</u> , 18 x 15 ซม. สีน้ำ
	5.	Paul Cezanne, <u>Still - Life with Basket of Apples</u> . 1890 - 1895.
1.3 เส้น	6.	Pablo Picasso, <u>Nude and Still - Life</u> , Oil on canvas, 195 x 130 cm.
	7.	Henri Rousseau, <u>Flowers</u> , 1895 - 1900, Oil on canvas, 61 x 52.2 cm.
1.4 ขนาดและสัดส่วน	8.	Amedec, Ozenfant, <u>Accords</u> , 1992.
	9.	Pablo Picasso, <u>Mandolin and Guitar</u> .
1.5 พื้นผิว	10.	Michael Duncan, <u>Broadening a Pot of tea</u> . 1954, Oil on canvas, 20" x 16".
	11.	Georges Braque, <u>The Black Pedestal Table</u> . 1919.
	12.	Tom Wesselummann, <u>Still - Life with liz</u> . $59\frac{1}{2}$ " x 57"

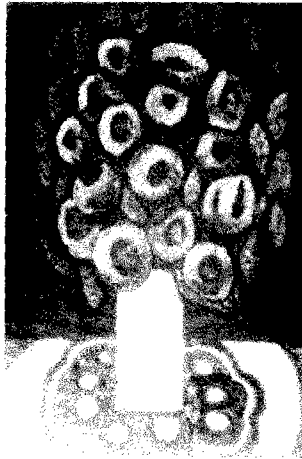
คุณสมบัติที่ปรากฏเด่นชัด	ภาพที่	ข้อมูลเกี่ยวกับภาพ
2. ด้านโครงสร้าง (Structure Properties)		
2.1 ด้านความสมดุล	13.	Henri Matisse, <u>Golden Fish</u> . 1912. $57\frac{1}{2}$ " x $38\frac{1}{8}$ "
	14.	Pablo Picasso, <u>Still - Life</u> . Oil on canvas, 130 x 97 cm.
	15.	Bill Greery, <u>Pineapple</u> . Oil on canvas, 40.6 x 20.3 cm.
2.2 ด้านจังหวะลีลา	16.	Renee Emanuel, <u>Still - Life with Beek</u> , Lana Auuarelle 140 16. Cold Press Gesso - Coated Paper.
2.3 ด้านจุดสนใจ	17.	Vicent Vangogh, <u>Still - Life with Bottle</u> . 1934.
	18.	Amedec Ozenfant, <u>Still - Life With Beer - Mug</u> . Final Version, 1921.
3. ด้านเทคนิควิธีการ (Technique Properties)	19.	Niel - Balley. <u>Still - Life ; Mexico</u> . Oil on canvas, 81 x 91 cm.
	20.	Vincent Vangogh, <u>Still - Life With Earthenware Pot and Clogos</u> . 1885, Oil on canvas, Pastel on Board.
	21.	Andres Nagel. <u>Still - Life II</u> . 1981, Oil on polyester and Fiberglass.
	22.	ประยูร อุรุชาญะ, <u>Flower</u> . 1997. Watercolor, 38.5 x 57 cm.
	23.	Alan Halliday, <u>Still - Life in Montmartre</u> , 42 x 59 cm Watercolor on paper.
	24.	Juan Gwis, <u>Glass, Newspaper and bottle of wine</u> . 1913. Gouache, Watercolor, Colored Chalk and Chacol on paper, 45 x 29.5 cm.

คุณสมบัติที่ปรากฏเด่นชัด	ภาพที่	ข้อมูลเกี่ยวกับภาพ
	25.	Krishnaji Ara, <u>Still - Life</u> . 1951. Watercolor.
4. ด้านความรู้สึก (Sensory Properties)	26. 27. 28.	Miro, <u>Still - Life With rose</u> . 1916, Oil on cardboard. Miro, <u>The Blue Bottle</u> . 1916, Oil on cardboard. Brenda Hottan. <u>Aldeburgh Table</u> . Lamp, Goache.

ภาพที่ใช้เป็นสื่อประกอบการเรียนการสอน
 ในเนื้อหาเรื่องการวาดภาพหุ่นนิ่งแบบตัดทอน

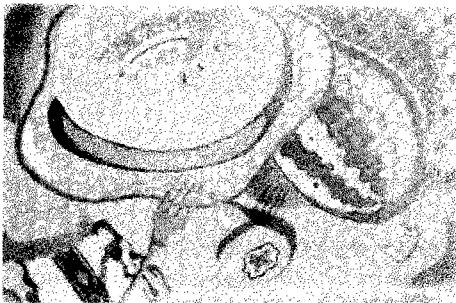
1

2

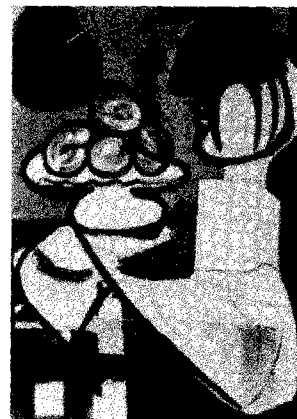
3

4

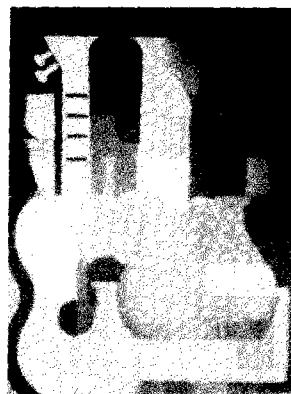
5

6

7

8

9

10

11

12

13

14

15

16

17

18

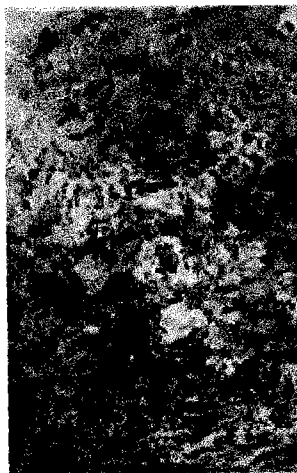
19

20

21

22

23

24

25

26

27

28

ภาคผนวก ข

- แบบทดสอบวัดความสามารถด้านความรู้การวาดภาพระบายสีก่อนการเรียนรู้
- บัญชีรายชื่อภาพจิตรกรรมที่ใช้ประกอบแบบทดสอบวัดความสามารถด้านความรู้การวาดภาพระบายสีก่อนการเรียนรู้
- แบบทดสอบวัดความสามารถทักษะปฏิบัติการวาดภาพระบายสีก่อนการเรียนรู้
- แบบทดสอบวัดความสามารถด้านความรู้การวาดภาพระบายสีหลังการเรียนรู้
- บัญชีรายชื่อภาพจิตรกรรมที่ใช้ประกอบแบบทดสอบวัดความสามารถด้านความรู้การวาดภาพระบายสีหลังการเรียนรู้
- แบบทดสอบวัดความสามารถด้านทักษะปฏิบัติการวาดภาพระบายสีหลังการเรียนรู้

(แบบทดสอบก่อนเรียน)

แบบทดสอบวัดความสามารถด้านความรู้การวาดภาพระบายสีก่อนการเรียน
ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2

คำชี้แจง

ข้อสอบฉบับนี้มีจำนวน 50 ข้อ แบ่งออกเป็น 2 ตอน คือ

ตอนที่ 1 มีข้อสอบจำนวน 11 ข้อ (ข้อ 1 - ข้อ 11) ให้นักเรียนอ่านแล้วเลือก
คำตอบที่ถูกต้องที่สุด แล้วทำเครื่องหมายกากบาท (X) ทับข้อที่เลือกนั้น
ลงในกระดาษคำตอบ (ใช้เวลา 10 นาที)

ตอนที่ 2 มีข้อสอบจำนวน 39 ข้อ (ข้อ 12 - ข้อ 50) ให้นักเรียนดูภาพสไลด์
ผลงานจิตรกรรมแล้วเลือกคำตอบที่ถูกต้องที่สุด แล้วทำเครื่องหมาย
กากบาท (X) ลงในกระดาษคำตอบ (ใช้เวลา 40 นาที)

ตอนที่ 1

คำสั่ง ให้นักเรียนอ่านแล้วเลือกคำตอบที่ถูกต้องที่สุด แล้วทำเครื่องหมายกากบาท (X) ทับข้อ
ที่เลือกนั้นลงในกระดาษคำตอบ

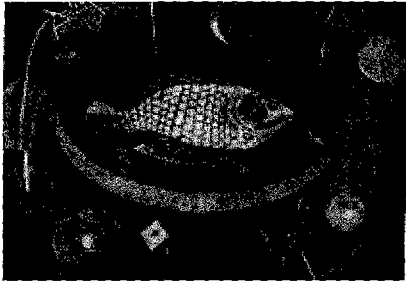
1. รูปร่างกับรูปทรงเกิดจากอะไร ก. การนำสีต่าง ๆ มาประกอบกัน ข. การนำจุดมาประกอบกัน ค. การนำเส้นมาประกอบกัน ง. การนำขนาดและสัดส่วนมาประกอบกัน	5. สีวรรณะใดให้ความรู้สึกสงบสบายตา ก. วรรณะร้อน ข. วรรณะเย็น ค. วรรณะร้อนและเย็น ง. วรรณะอุ่น
2. เส้นที่แสดงความนุ่มนวลได้แก่ข้อใด ก. เส้นโค้ง ข. เส้นราบ ค. เส้นเฉียง ง. เส้นโค้ง	6. พื้นผิวในงานจิตรกรรมเรารับรู้ได้อย่างไร ก. รับรู้ได้ด้วยสายตา ข. รับรู้ได้ด้วยความรู้สึก ค. รับรู้ได้ด้วยสัมผัส ง. ข้อ ก. และ ข. ถูก
3. ข้อใดคือสีวรรณะเย็น ก. แดง ข. ส้ม ค. เขียว ง. แสด	7. การจัดภาพที่ดีที่สุดควรมีจุดสนใจกี่จุด ก. 1 ข. 2 ค. 3 ง. กี่จุดก็ได้
4. ข้อใดกล่าวถึง ก. การวาดภาพระบายสีเราสามารถรับรู้ได้ แค่ 2 มิติ ข. มิติหนึ่งในภาพวาดระบายสีเรารับรู้ได้ ด้วยความรู้สึก ค. ลักษณะทางกายภาพของภาพวาดมี 3 มิติ ง. ผลงานศิลปะทุกสาขามี 3 มิติ	8. การสร้างจุดเด่นในผลงานจิตรกรรม ใช้วิธีการใด ก. ใช้สีสดใส่สะดุดตา ข. เขียนรูปร่างรูปทรงให้ใหญ่กว่าส่วนอื่น ค. ใช้สีตรงข้าม ง. ถูกทุกข้อ

9. รูปร่างกับรูปทรงแตกต่างกันอย่างไร ก. รูปร่างมี 3 มิติ แต่รูปทรงมี 2 มิติ ข. รูปทรงมีด้านกว้างและยาวแต่รูปร่างมีด้านกว้าง ยาว และคั่น ลึก ค. รูปร่างจะให้ความรู้สึกแบนราบแต่รูปทรงจะให้ความรู้สึกว่ามีความตื้น หนา บาง ฯลฯ ง. รูปร่างมองเห็นหลายด้าน รูปทรงมองเห็นด้านเดียว 10. การใช้สีโปสเตอร์ถ้าเราต้องการให้สีอ่อนมาก ควรใช้วิธีการใด ก. ผสมสีเทาอ่อน ข. ผสมน้ำมาก ๆ ค. ผสมสีขาว ง. ผสมน้ำมาก ๆ และผสมสีขาว	11. จุดที่เห็นได้ชัดเจนและสะดุดตาของภาพจิตรกรรมเราเรียกว่าอะไร ก. จุดสนใจ ข. จุดเด่น ค. ประธานของภาพ ง. ถูกทุกข้อ
---	--

ตอนที่ 2

คำสั่ง ให้นักเรียนดูภาพสไลด์ผลงานจิตรกรรมแล้วเลือกคำตอบที่ถูกต้องที่สุด แล้วทำเครื่องหมายกากบาท (X) ทับข้อที่เลือกนั้นลงในกระดาษคำตอบ

	12. ภาพนี้ถ้าพิจารณาส่วนประกอบต่าง ๆ จะมีลักษณะอย่างไร ก. มีลักษณะแบน ข. มีลักษณะโปร่งใส ค. มีลักษณะ 3 มิติ ง. ข้อ ก. และ ข. ถูก
---	---

13. ภาพนี้มีส่วนรวมให้ความรู้สึกต่อเราอย่างไร

- ก. สดใส
- ข. ขรึม
- ค. อ่อนหวาน
- ง. ตัดกัน

14. ภาพนี้ผู้วาดใช้วิธีการสร้างจุดเด่นอย่างไร

- ก. ใช้ความสดใสของสีนั้น
- ข. ใช้ขนาดของรูปทรงนั้น
- ค. ใช้น้ำหนักของสีนั้น
- ง. ถูกทุกข้อ

15. ภาพนี้ผู้วาดใช้เทคนิคใดในการสร้างงาน
(ภาพจากข้อ 14)

- ก. สีโปสเตอร์
- ข. สีดินสอ
- ค. สีน้ำ
- ง. สีน้ำมัน

16. ภาพนี้แสดงให้เห็นว่าศิลปินเน้นสิ่งใดมากที่สุด

- ก. ความกลมกลืนของสี
- ข. ความกลมกลืนของเส้น
- ค. ความกลมกลืนของจุด
- ง. ความกลมกลืนของรูปร่าง

17. ภาพนี้แสดงอารมณ์ความรู้สึกตรงกับข้อใด
มากที่สุด (ภาพจากข้อ 16)

- ก. หนาแน่น
- ข. ความน่ากลัว
- ค. ร้อนแรง
- ง. โหดร้าย

18. ภาพนี้ศิลปินใช้อะไรสร้างจุดเด่น

- ก. เส้นที่แตกต่างกัน
- ข. รูปร่าง รูปทรง
- ค. แสงและเงา
- ง. ความเข้มของสี

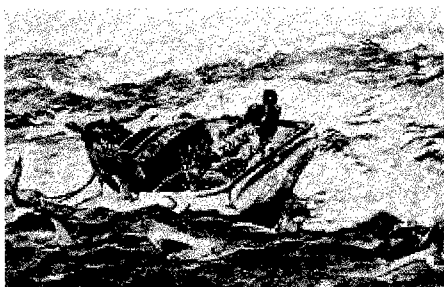
19. ภาพนี้ศิลปินใช้หลักการจัดภาพแบบใด

- ก. แบบซ้ายขวาเท่ากัน
- ข. แบบซ้ายขวาเท่ากันโดยความรู้สึก
- ค. แบบซ้ายขวาไม่เท่ากัน
- ง. แบบรัศมีหรือแบบจุดศูนย์กลาง

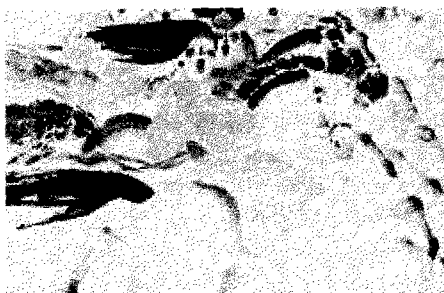
20. ภาพนี้แสดงให้เห็นสิ่งใดมากที่สุด

- ก. รูปแบบจินตนาการ
- ข. ขนาดและสัดส่วนที่เป็นจริง
- ค. การใช้สีที่สดใสดุ
- ง. แสงและเงาที่เป็นจริง

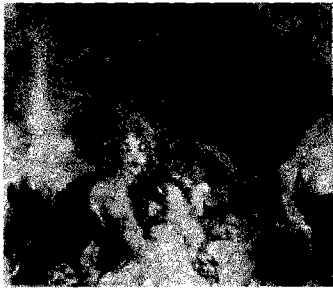
21. ภาพนี้ศิลปินใช้วิธีการอย่างไรในการสร้างจุดเด่น

- ก. ใช้สีตัดกัน
- ข. ใช้ขนาดและรูปร่างและรูปทรงที่คล้ายกัน
- ค. ใช้แสงและเงา
- ง. ใช้พื้นผิว

22. ภาพนี้ให้ความรู้สึกใดชัดเจนที่สุด

- ก. บางเบา
- ข. เคลื่อนไหว
- ค. คุร้าย
- ง. อ่อนหวาน

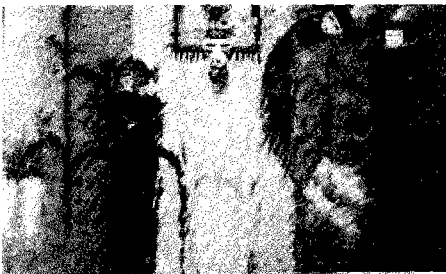

23. ภาพนี้ให้ความรู้สึกอย่างไร

- ก. คุร่าย
- ข. น่ากลัว
- ค. เราร้อน
- ง. ถูกทุกข้อ

24. ภาพนี้สอดคล้องกับข้อใด (ภาพจากข้อ 23)

- ก. โกล่สว่าง - โกล่มืด
- ข. ความสมดุลแบบเท่ากันโดยความรู้สึก
- ค. ใช้สีตัดกันอย่างแท้จริง
- ง. รูปแบบเหมือนจริง

25. ภาพนี้ให้ความรู้สึกอย่างไร

- ก. น่าตื่นเต้น
- ข. วาบวาบ
- ค. พร่ามัว
- ง. คมชัด

26. ภาพนี้มีลักษณะอย่างไร

- ก. สร้างจุดเด่นโดยใช้ความแรงของสีเน้น
- ข. มีมิติด้านลึกอย่างชัดเจน
- ค. มีลักษณะเหมือนฟิล์มเอ็กซ์เรย์
- ง. ถูกทุกข้อ

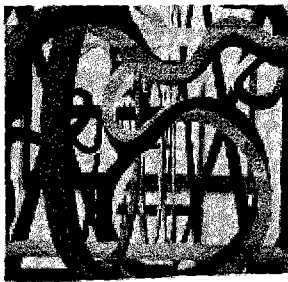
27. ภาพนี้ให้ความรู้สึกอย่างไร (ภาพจากข้อ 26)

- ก. เคลื่อนไหว
- ข. รุนแรง
- ค. พร่ามัว
- ง. นิ่งเฉย

28. ภาพนี้ใช้ส่วนประกอบศิลปะตัวใดสร้างงาน

- ก. สี รูปร่าง รูปทรง
- ข. แสงและเงา รูปร่าง
- ค. สี แสงและเงา
- ง. เส้น สี รูปร่าง

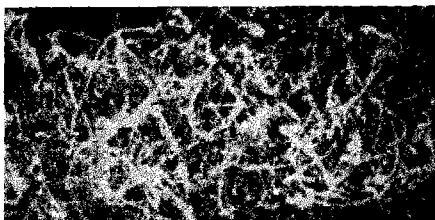
29. ภาพนี้ใช้ส่วนประกอบใดเป็นหลักในการสร้างงาน

- ก. จุด เส้น
- ข. รูปทรง พื้นผิว
- ค. ขนาด สัดส่วน
- ง. เส้น สี

30. ภาพนี้ให้ความรู้สึกร้อยอย่างไร

- ก. อ่อนหวาน นุ่มนวล
- ข. คั่นคั่น ไร้ใจ
- ค. สับสน วุ่นวาย
- ง. รุนแรง ฉับไว

31. ภาพนี้ใช้เทคนิคการสร้างงานแบบใดเป็นหลัก

- ก. ระบาย
- ข. ป้าย
- ค. สลัก
- ง. ทา

32. ภาพนี้ใช้สีแบบใด

- ก. สีเอกรงค์
- ข. สีพหุรงค์
- ค. สีโทนร้อน
- ง. สีโทนเย็น

33. ภาพนี้ให้ความรู้สึกอย่างไร

- ก. ปวดคโปร่ง
- ข. เรียบง่าย
- ค. ทนนาน
- ง. บางเบา

34. ภาพนี้มีพื้นผิวที่ให้ความรู้สึกอย่างไร

- ก. หยาบ กระด้าง
- ข. ละเอียด นุ่มนวล
- ค. เป้นมันวาว
- ง. แบนราบ

35. ภาพนี้ให้ความรู้สึกอย่างไร

- ก. หงอย ๆ
- ข. ว่างเวง
- ค. สงบ รามเรียบ
- ง. ร่มรื่น

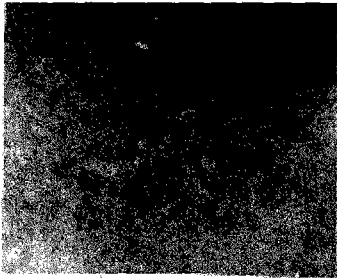
36. ภาพนี้ศิลปินได้แนวคิดทางด้านเรื่องราวมาจาก
ที่ใด

- ก. ธรรมชาติ
- ข. เหตุการณ์ในสังคม
- ค. สิ่งแวดล้อม
- ง. นิทาน

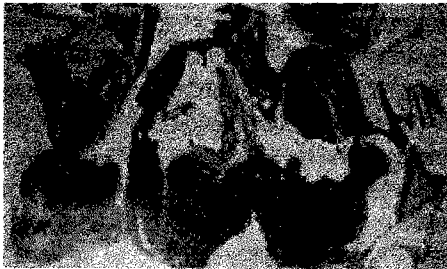
37. ภาพนี้ศิลปินใช้ส่วนประกอบใดเป็นหลัก
ในการสร้างภาพ

- ก. รูปทรง รูปทรง
- ข. เส้น สี รูปทรง
- ค. สี รูปทรง เส้น
- ง. พื้นผิว รูปทรง

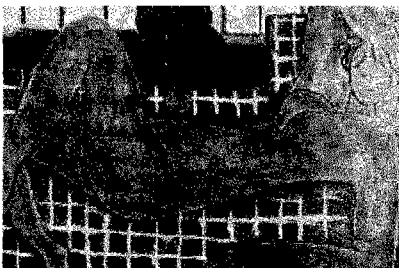
38. ภาพนี้ศิลปินใช้ส่วนประกอบใดสร้างจุดเด่น

- ก. แสงและเงา
- ข. พื้นผิว
- ค. รูปร่าง รูปทรง
- ง. สี

39. ภาพนี้แสดงให้เห็นถึงคุณสมบัติด้านใดของสีมากที่สุด

- ก. ความกลมกลืนกันของสี
- ข. ความตัดกันของสี
- ค. ความนุ่มนวลของสี
- ง. ความทึบของสี

40. ภาพนี้แสดงให้เห็นหลักการทางศิลปะข้อใดมากที่สุด

- ก. จังหวะ สีลา
- ข. จุดเด่น
- ค. เอกภาพ
- ง. ความขัดแย้ง

41. ภาพนี้เขียนด้วยสีอะไร

- ก. สีน้ำ
- ข. สีโปสเตอร์
- ค. สีน้ำมัน
- ง. สีเมจิก

42. ภาพนี้สร้างจุดเด่นของภาพโดยวิธีใด

- ก. สี
- ข. รูปร่าง รูปทรง
- ค. ขนาด
- ง. พื้นผิว

43. ภาพนี้แสดงความเด่นชัดทางด้านใด

- ก. ความตัดกันของเส้น
- ข. ความกลมกลืนของสี
- ค. ความตัดกันของขนาดและสัดส่วน
- ง. ความกลมกลืนของรูปร่าง รูปทาง

44. ภาพนี้สื่อให้เราเห็นว่าศิลปินสื่อให้คนดูเห็นว่าเป้าหมายของการสร้างงานคือข้อใด

- ก. เพื่อต้องการแสดงออก
- ข. เพื่อดักเตือนคนในสังคม
- ค. เพื่อสนับสนุนให้คนทำความดี
- ง. ถูกทุกข้อ

45. ภาพนี้ศิลปินใช้เทคนิคการสร้างภาพอย่างไร

- ก. ป้ายสีด้วยพู่กันหยาบ ๆ
- ข. เกลี่ยสีให้เรียบ นุ่มนวล
- ค. สกัดด้วยสี
- ง. ชูคให้เป็นรอย

46. ภาพนี้จัดภาพโดยใช้หลักความสมดุลแบบใด

- ก. แบบซ้ายขวาเท่ากัน
- ข. แบบปรัศมี
- ค. แบบซ้ายขวาเท่ากันด้วยความรู้สึก
- ง. แบบจุดศูนย์กลาง

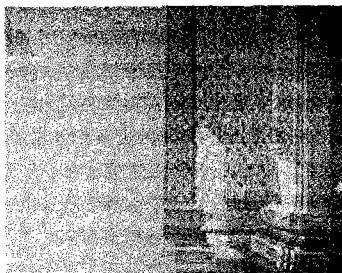
47. ภาพนี้จัดภาพโดยใช้หลักความสมดุลแบบใด

- ก. แบบซ้ายขวาเท่ากัน
- ข. แบบปรัศมีหรือแบบจุดศูนย์กลาง
- ค. แบบซ้ายขวาเท่ากันด้วยความรู้สึก
- ง. แบบซ้ายขวาไม่เท่ากัน

48. ภาพนี้เป็นการใช้สีแนวใด

- ก. สีเอกรงค์
- ข. สีพหุรงค์
- ค. สีชัด
- ง. สีตัดกัน

49. ภาพนี้ศิลปินสร้างจุดเด่นโดยใช้ส่วนประกอบ
ของศิลปะในข้อใด

- ก. แสงและเงา
- ข. พื้นผิว
- ค. รูปร่าง รูปทรง
- ง. ขนาดและสัดส่วน

50. ภาพนี้ศิลปินมีวิธีการสร้างจุดเด่นอย่างไร

- ก. ความสว่างของสี
- ข. สีตัดกัน
- ค. ความแตกต่างของรูปทรง
- ง. ใช้แสงและเงา

บัญชีรายชื่อภาพจิตรกรรม
ที่ใช้ประกอบแบบทดสอบวัดความสามารถด้านความรู้การวาดภาพระบายสีก่อนการเรียน
(แบบทดสอบก่อนเรียน)

ข้อที่	ข้อมูลเบื้องต้นเกี่ยวกับภาพ
12	Morris Louis, <u>Floral V</u> , 1959 - 60, Arylic on Cannvas, 252 x 365 cms.
13	Paul Klee, <u>Around the Fish</u> , 1962, Tempera and Oil, 46.3 x 64.1 cms.
14, 15	วรรณรัตน์ ตั้งเจริญ, <u>ดอกไม้สีน้ำตาล</u> 2538, สีน้ำมัน, 45 x 60 ซม.
16, 17	Jacques - Louis David, <u>The Sibeen Woman</u> , 1799, Oil on CanVas, $151.5 \frac{1}{2}$ " x $20.5 \frac{1}{2}$ "
18	Cheri Samba (Zaire), <u>Support March for AIDS Campaian</u> , 1989, $53 \frac{1}{2}$ " x $78 \frac{3}{4}$ "
19	Xavier Carbonell, <u>Apples and Letters</u> , 1996, Oil on Canvas, 95 x 100 cms.
20	Nigel Brown, <u>Surviving History</u> , 1993, Oil on board, 750 x 2,000 mm.
21	Wislow Homer, <u>The Gulf Stream</u> , 1899, Oil on Canvas, 1899, Oil on Canvás, 28" x 49"
22	Zeng Shanq, <u>Galloping in the Gobi Desert</u> , Ink and Color on paper, 96.7 x 147 cms.
23, 24	Macdonald Wright, <u>Fire Synchromy</u> , 1925, Oil on Canvas, 18" x 18"
25	Dan Namingha, <u>Corn Maidens and Butterfly Mana</u> , 1987, Arylic on Canvas, 78" x 120"
26, 27	Cover Art for the Door into Summer by Robert Heinlein, Acrylic gouach and ink.
28	ประสงค์ ปัทมานุช. <u>ริมธารรัก</u> . 2502, สีฝุ่น, 73 x 92 ซม.
29	al Help, <u>Vocex III</u> , 1984, Acrylic on Canvas, $34 \frac{3}{8}$ " x $34 \frac{3}{8}$ "
30	ประสงค์ ปัทมานุช. <u>เริงระบำ</u> . สีฝุ่น, 33 x 21 ซม.

ข้อที่	ข้อมูลเบื้องต้นเกี่ยวกับภาพ
31	พอลลอค, ลำดับที่ 2, 1949, สีน้ำมัน กาว และสีเทาอลูมินัมบนผ้าใบ $38\frac{1}{2}'' \times 18.9\frac{1}{2}''$
32	สุวิชาญ เกาทอง. รอรับเสด็จ.
33	อีฟส์ ดังกาย. <u>Multiplication of the Arcs</u> , 2497.
34	เฟื้อ หริพิทักษ์. <u>ปลาทะเลที่สี่ขัง</u> .
35	สุรพล แสนคำ. <u>ห้องแถวจังหวัดนครปฐม</u> .
36	เบอร์นาร์ด บุปเฟท์. <u>ภาพแสดงความรู้สึกสะท้อนใจต่อสงคราม</u> .
37	ประสงค์. ปัทมานุช. <u>เจดีย์วัดโพธิ์</u> . 2501, สีฝุ่น, 107 x 87 ซม.
38	จรรยา บุญสวน. <u>สวนดอกไม้</u> . สีน้ำมัน.
39	อารี สุทธิพันธ์. <u>Colliwospa</u> , 1995, Oil on Canvas, 60 x 90 ซม.
40	Matisse, <u>Pink nude</u> , 1935, Oil on Canvas, $26'' \times 36\frac{1}{2}''$
41	Margery Soraka, <u>Still - Life with Lantern</u> , A.W.S. Watercolor, 15'' x 22''
42	เอ็ดเวิร์ด มุนซ์, <u>การเดินร่ำแห่งซีวีต</u> , 2442.
43	สุชาติ สุทธิ. <u>ยามเช้าที่ปะทิว</u> . 1987, อะคริลิกบนผ้าใบ, 4'' x 4''
44	Aree Soothipunt, <u>Man in Prison</u> , 1968, 90 x 120 cms.
45	Alfred C. Chadboran, <u>Stonington</u> , Main, Oil on Canvas, 63 x 36 cms.
46	โคล้ด โมเนท์. <u>กองฟางขณะพระอาทิตย์ตก ใกล้เวอร์จิเนีย</u> , 1891, $29\frac{1}{2}'' \times 37''$
47	มอนเดรียน. <u>กังหันลม</u> . 2449.
48	มิเชียม ยิบอินซอย, <u>ต้นคูณ</u> .
49	ปรีชา เกาทอง. <u>วัด</u> . อะคริลิก.
50	Vangogh, <u>The Tarascon Stagecoach</u> . 1886.

(แบบทดสอบก่อนเรียน)

แบบทดสอบวัดทักษะปฏิบัติการวาดภาพระบายสี

(เวลา 3 ชั่วโมง)

ให้นักเรียนวาดภาพแสดงประสบการณ์ของนักเรียน ชื่อภาพ “ไปเที่ยวขายทะเล” ให้นักเรียนแสดงออกได้อย่างอิสระ โดยคำนึงถึงประเด็นต่อไปนี้

1. ส่วนประกอบของศิลปะ ได้แก่ สีและน้ำหนักสี รูปร่าง รูปทรง ขนาดและสัดส่วน ลักษณะพื้นผิว
2. ด้านโครงสร้างของศิลปะ ได้แก่ ความสมดุล จุดสนใจ และจังหวะลีลา
3. ด้านเทคนิควิธีการ (ไม่จำกัด)
4. ความรู้สึกที่ปรากฏให้เรารับรู้ได้ในภาพ

(แบบทดสอบหลังเรียน)

แบบทดสอบวัดความสามารถด้านความรู้การวาดภาพระบายสีหลังการเรียน
ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2

คำชี้แจง

ข้อสอบฉบับนี้มีจำนวน 50 ข้อ แบ่งออกเป็น 2 ตอน คือ

ตอนที่ 1 มีข้อสอบจำนวน 10 ข้อ (ข้อ 1 - ข้อ 10) ให้นักเรียนอ่านแล้วเลือก

คำตอบที่ถูกต้องที่สุด แล้วทำเครื่องหมายกากบาท (X) ทับข้อที่เลือกนั้น
ลงในกระดาษคำตอบ (ใช้เวลา 10 นาที)

ตอนที่ 2 มีข้อสอบจำนวน 40 ข้อ (ข้อ 11 - ข้อ 50) ให้นักเรียนดูภาพสไลด์

ผลงานจิตรกรรมแล้วเลือกคำตอบที่ถูกต้องที่สุด แล้วทำเครื่องหมาย
กากบาท (X) ลงในกระดาษคำตอบ (ใช้เวลา 40 นาที)

ตอนที่ 1

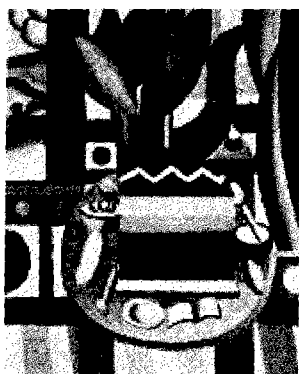
คำสั่ง ให้นักเรียนอ่านแล้วเลือกคำตอบที่ถูกที่สุด แล้วทำเครื่องหมายกากบาท (X) ทับข้อที่เลือกนั้นลงในกระดาษคำตอบ

1. ข้อใดเป็นการเขียนภาพหุ่นนิ่ง ก. แดงเขียนภาพรูปปั้นแมวที่แสดงท่าทางกระโดด ข. ดำเขียนภาพปลาที่กำลังว่ายน้ำใต้ท้องทะเล ค. ขาวเขียนภาพแมวที่กำลังนอนอยู่หนึ่ง ๆ ง. เขียวเขียนภาพรถยนต์ที่จอดนิ่งในตลาด 2. การเขียนภาพหุ่นนิ่งแบบตัดทอนควรเน้นเรื่องใด ก. ขนาดและสัดส่วนที่เหมือนต้นแบบ ข. ทักษะฝีมือ ค. การเปลี่ยนแปลงรูปทรงของวัตถุที่เขียน ง. พื้นผิวแบบเรียบ ๆ 3. การเขียนภาพหุ่นนิ่งแบบตัดทอนควรใช้เทคนิคการระบายสีแบบใดดีที่สุด ก. ป้าย ข. เกลีสเรียบ ค. แด้มเป็นจุด ง. เป็นไปได้ทั้ง ก. ข. และ ค. 4. การเขียนภาพหุ่นนิ่งแบบตัดทอนควรคำนึงถึงข้อใดมากที่สุด ก. การตัดแปลงรูปร่าง รูปทรง ข. เส้นที่ใกล้เคียงกับต้นแบบ ค. แสงและเงาที่เป็นจริง ง. สีที่เหมือนต้นแบบ	5. การเขียนภาพหุ่นนิ่งแบบตัดทอนควรใช้วิธีการอย่างไร ก. เขียนเป็นรูป 2 มิติ ข. เขียนเป็นรูป 3 มิติ ค. เขียนเป็นรูป 2 มิติ และ 3 มิติในรูปเดียวกัน ง. เป็นไปได้ทุกข้อ 6. ลักษณะเรื่องราวของเหตุการณ์ในสังคมที่เราควรนำมาสร้างเป็นผลงานจิตรกรรมควรเป็นเรื่องราวแบบใด ก. เรื่องราวที่สะท้อนให้เห็นความดีความงาม ข. เรื่องราวที่ไม่ดีเท่านั้น ค. เรื่องราวที่น่าตื่นเต้น ง. ถูกทุกข้อ 7. การเขียนภาพสะท้อนเหตุการณ์ในสังคมควรเลือกรูปแบบการถ่ายทอดในลักษณะแบบใด ก. แบบเหมือนจริง ข. แบบตัดทอน ค. แบบกึ่งเหมือนจริง ง. แบบใดก็ได้.
---	---

8. เป้าหมายหลักของการเขียนภาพสะท้อนเหตุการณ์ในสังคมคือข้อใด ก. เพื่อบันทึกเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น ข. เพื่อต้องการแสดงออกทางความงาม ค. เพื่อสนับสนุนให้คนทำ ความดี ง. ถูกทุกข้อ 9. ผู้เขียนภาพตามความเพื่อฝันควรมีสิ่งใดมากที่สุด ก. รู้จักสังเกตต้นแบบที่เขียน ข. ความคิดสร้างสรรค์ ค. เสรีภาพ ง. ข้อ ข. และ ค. ถูก	10. การใช้สีในภาพแบบเพื่อฝันควรมีหลักการอย่างไร ก. ใช้สีให้เหมือนต้นแบบ ข. ใช้สีให้เหมาะกับเนื้อหาเรื่องราวที่แสดงออก ค. ใช้สีแบบพหุรงค์เท่านั้น ง. ให้มีน้ำหนักเหมือนธรรมชาติ
--	---

ตอนที่ 2

คำสั่ง ให้นักเรียนดูภาพสไลด์ผลงานจิตรกรรมแล้วเลือกคำตอบที่ถูกที่สุด แล้วทำเครื่องหมายกากบาท (X) ทับข้อที่เลือกนั้นลงในกระดาษคำตอบ

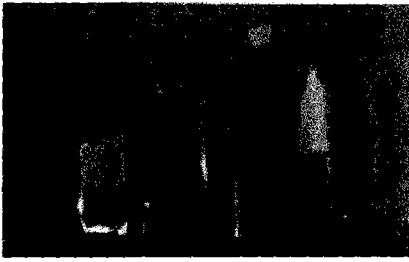
11. ภาพนี้ถ้าไม่มีสีสัมผัสอดผสานอยู่ในภาพ จะให้ความรู้สึกต่อเราอย่างไร

- ก. มีชีวิตชีวา
- ข. ปลอดภัย
- ค. เรียบ ๆ น่าเบื่อหน่าย
- ง. รุนแรง

12. ภาพนี้ถ้าพิจารณาสีของพื้นหลังส่วนล่าง (สีแดง) กับพื้นหลังส่วนบน (สีอ่อน)

ให้ความรู้สึกอย่างไร

- ก. สีแดงมีระยะที่ใกล้กว่า
- ข. สีอ่อนมีระยะที่ใกล้กว่า
- ค. สีแดงและสีอ่อนมีระยะที่เท่า ๆ กัน
- ง. สีอ่อนรุนแรงกว่าสีแดง

13. ภาพนี้ส่วนประกอบใดของศิลปะที่ปรากฏชัดเจนที่สุด

- ก. เส้น
- ข. สี
- ค. รูปร่าง รูปทรง
- ง. ข้อ ก. และ ข. ถูก

ใช้คำตอบต่อไปนี้ตอบข้อ 14-15

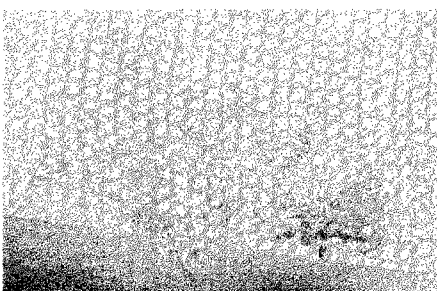
- ก. แบบซ้ายขวาเท่ากัน
- ข. แบบซ้ายขวาเท่ากันโดยความรู้สึก
- ค. แบบซ้ายขวาไม่เท่ากัน
- ง. แบบจุดศูนย์ถ่วง

14. ภาพนี้จัดภาพโดยใช้หลักความสมดุลแบบใด

15. ภาพนี้จัดภาพโดยใช้หลักความสมดุลแบบใด

16. ภาพนี้มีลักษณะตรงกับข้อใดมากที่สุด

- ก. ตัดทอนขนาดและสัดส่วนเป็นอย่างมาก
- ข. ตัดทอนสีเป็นอย่างมาก
- ค. สีตัดกันอย่างรุนแรง
- ง. ตัดทอนรูปทรงเป็นอย่างมาก

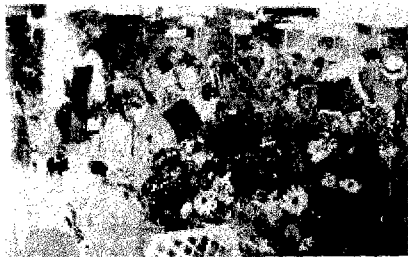

17. ภาพนี้ให้ความรู้สึกต่อคนดูอย่างไร

- ก. กลมกลืน
- ข. อ่อนนุ่ม เย็นสบาย
- ค. แสบตา
- ง. อ่อนหวาน

18. ภาพนี้ศิลปินใช้ส่วนประกอบทางศิลปะตัวใด
ในการแสดงออกให้รู้สึกอย่างนั้น (ภาพในข้อ 17)

- ก. จุด
- ข. เส้น
- ค. สี
- ง. แสงและเงา

19. ภาพนี้ให้ความรู้สึกอย่างไร

- ก. สนุกสนาน
- ข. สงบเงียบ
- ค. วุ่นวาย
- ง. น่าตื่นเต้น

20. ภาพนี้ศิลปินใช้สีแบบใด (ภาพในข้อ 19)

- ก. เอกรงค์
- ข. พหุรงค์
- ค. สีกลมกลืน
- ง. สีขัด

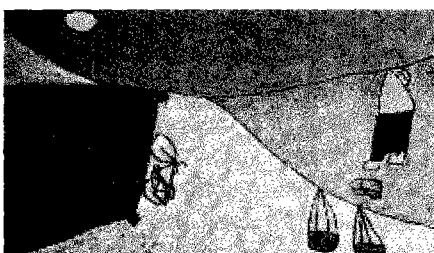

21. ภาพนี้ศิลปินใช้สีประเภทใดสร้างงาน

- ก. สีโปสเตอร์
- ข. สีน้ำ
- ค. สีน้ำมัน
- ง. สีเทียน

22. (ภาพในข้อ 21) รอยสีแดงที่ศิลปินป้ายน้ำจะใช้เทคนิคใด

- ก. แห้งบนเปียก
- ข. เปียกบนเปียก
- ค. แห้งบนแห้ง
- ง. เปียกบนแห้ง

23. ภาพนี้ศิลปินใช้ส่วนประกอบใดของศิลปะเป็นหลักในการสร้างงาน

- ก. เส้น สี พื้นผิว
- ข. เส้น สี รูปร่าง
- ค. เส้น สี แสงและเงา
- ง. สี แสงและเงา

24. ภาพนี้ให้ความรู้สึกอย่างไร (ภาพในข้อ 23)

- ก. สงบเงียบ
- ข. เนื้อชา
- ค. เศร้า
- ง. วังเวง

ใช้คำตอบต่อไปนี้ตอบข้อ 25-26

- ก. ความสมดุลแบบซ้ายขวาเท่ากัน
- ข. ความสมดุลแบบซ้ายขวาเท่ากันโดยความรู้สึก
- ค. ความสมดุลแบบไม่เท่ากัน
- ง. ความสมดุลแบบจุดศูนย์กลางหรือแบบรัศมี

25. ภาพนี้ใช้หลักความสมดุลแบบใด

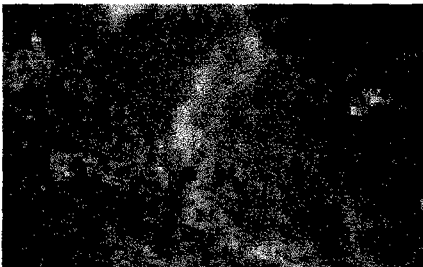

26. ภาพนี้ใช้หลักความสมดุลแบบใด

27. ภาพนี้ศิลปินใช้วิธีการถ่ายทอดรูปแบบตรงกับข้อใด

- ก. เหมือนจริง
- ข. แบบกึ่งเหมือนจริง
- ค. แบบตัดทอน
- ง. แบบนามธรรม

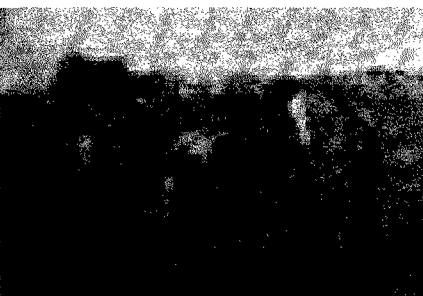
28. ภาพนี้ให้ความรู้สึกอย่างไร

- ก. หมุนวน
- ข. ตื่นเต้น
- ค. ซุกมุ่นวุ่นวาย
- ง. พร่ามัว

29. ภาพนี้จุดสนใจของภาพคือส่วนใด

- ก. รถถังที่อยู่ในระยะไกล
- ข. อนุสาวรีย์ประชาธิปไตย
- ค. ทหารที่ลากอนุสาวรีย์
- ง. ทหารที่อยู่ด้านหน้า

30. คำกล่าวต่อไปนี้ข้อใดไม่ตรงกับลักษณะของภาพ

- ก. สีและน้ำหนักสีค่อย ๆ เปลี่ยนน้ำหนักจากแก่ไปอ่อน ทำให้รับรู้มิติความลึกได้ดี
- ข. ระยะใกล้รายละเอียดน้อย ระยะไกลรายละเอียดมาก
- ค. ใช้หลักความสมดุลแบบซ้ายขวาเท่ากัน โดยความรู้สึก
- ง. ถ่ายทอดรูปแบบในลักษณะเหมือนจริง

31. ภาพนี้สื่อให้ความรู้สึกอย่างไร

- ก. เรียบง่าย สบาย ๆ
- ข. ขรึมมีพลัง
- ค. หมองหม่น
- ง. โดดเดี่ยว

32. เนื้อหาเรื่องราวในภาพให้ความรู้สึกอย่างไร

- ก. สนุกสนาน
- ข. แออัด
- ค. น่าตื่นเต้นเร้าใจ
- ง. รุนวาย

33. ภาพนี้เน้นส่วนประกอบใดเป็นสำคัญ

- ก. เส้น
- ข. รูปร่าง
- ค. รูปทรง
- ง. เส้นและรูปร่าง

34. ข้อใดกล่าวไม่ตรงกับภาพนี้

- ก. ศิลปินเขียนภาพโดยใช้รูปแบบตัดทอน
- ข. แสงและเงาไม่มีลักษณะเหมือนจริงเลย
- ค. ให้ความรู้สึกเย็นสบาย
- ง. ใช้หลักความสมดุลแบบซ้ายขวาเท่ากัน โดยความรู้สึก

35. ข้อใดกล่าวไม่ตรงกับลักษณะของภาพนี้

- ก. รูปแบบกึ่งตัดทอน
- ข. ขนาดและสัดส่วนสมจริงสมจัง
- ค. สีกลมกลืน
- ง. แสดงความตื้นลึกอย่างเห็นได้ชัด

36. ภาพนี้ด้านมุมซ้ายบนให้ความรู้สึกอย่างไร
(ภาพในข้อ 35)

- ก. ชุลมุนวุ่นวาย
- ข. เรียบ ๆ ง่าย
- ค. อึดอัด หนาแน่น
- ง. โหดร้าย

37. ภาพนี้ใช้ส่วนประกอบใดของศิลปะเป็นหลัก
ในการสร้างงาน

- ก. แสงและเงา
- ข. รูปทรง
- ค. รูปร่าง
- ง. ขนาดและสัดส่วนที่เป็นจริง

38. ภาพนี้มีความกลมกลืนทางด้านใดมากที่สุด

- ก. จุด
- ข. สี
- ค. เส้น
- ง. สี เส้น พื้นผิว

ใช้คำตอบต่อไปนี้ตอบข้อ 39-41

- ก. แบบซ้ายขวาเท่ากัน
- ข. แบบซ้ายขวาเท่ากันโดยความรู้สึก
- ค. แบบซ้ายขวาไม่เท่ากัน
- ง. แบบจุดศูนย์กลางหรือแบบรัศมี

39. ภาพนี้จัดภาพโดยใช้หลักความสมดุลแบบใด

40. ภาพนี้จัดภาพโดยใช้หลักความสมดุลแบบใด

41. ภาพนี้จัดภาพโดยใช้หลักความสมดุลแบบใด

42. (ภาพในข้อ 41) สีให้ความรู้สึกร้อย่างไร

- ก. เบาบาง
- ข. อ่อนหวาน
- ค. นุ่มนวล
- ง. ถูกทุกข้อ

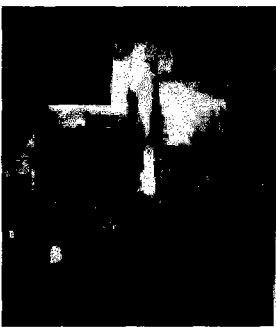
43. (ภาพในข้อ 41) มีลักษณะไม่ตรงกับข้อใด

- ก. สีมีความกลมกลืน
- ข. แสดงออกด้วยรูปทรง
- ค. เน้นจุดสนใจด้วยความเข้มของสี
- ง. รูปร่างมีความกลมกลืน

44. ภาพนี้เป็นการถ่ายทอดรูปแบบในแบบใด

- ก. แบบเหมือนจริง
- ข. แบบตัดทอน
- ค. แบบนามธรรม
- ง. แบบธรรมชาติ

45. ภาพนี้ใช้ส่วนประกอบของศิลปะใดเป็นหลัก
ในการสร้างภาพ

- ก. สี
- ข. เส้น
- ค. เส้น รูปร่าง
- ง. สี รูปร่าง รูปทรง

46. ภาพนี้มีลักษณะตรงกับข้อใด

- ก. สร้างจุดเด่น โดยใช้สีที่ตัดกันอย่างแท้จริง
- ข. ใช้เส้น สี รูปร่างเป็นหลักในการสร้างงาน
- ค. มีขนาดและสัดส่วนที่เป็นจริง
- ง. ใช้รูปทรงเป็นหลักในการสร้างงาน

47. ภาพนี้ใช้ส่วนประกอบของศิลปะในข้อใด
เพื่อช่วยในการสร้างจุดเด่น

- ก. เส้น สี
- ข. แสงและเงา
- ค. รูปร่าง
- ง. รูปทรง

48. ภาพนี้สีให้ความรู้สึกอย่างไร

- ก. รุนแรง
- ข. เรียบง่าย สบายตา
- ค. ตื่นเต้น
- ง. กระจ่าง

49. ข้อใดกล่าวตรงกับลักษณะของภาพ

- ก. ใช้สีสดใสท่ามกลางสีหม่น
- ข. ขนาดและสัดส่วนสมจริงสมจริง
- ค. สร้างความสมดุลแบบซ้ายขวาไม่เท่ากัน
- ง. ให้ความรู้สึกสงบเยือกเย็น

50. ภาพนี้ให้ความรู้สึกใดมากที่สุด

- ก. เรียบง่าย
- ข. เคลื่อนไหว
- ค. พร่ามัว
- ง. เย็นสบายตา

บัญชีรายชื่อภาพจิตรกรรม
ที่ใช้ประกอบแบบทดสอบวัดความสามารถด้านความรู้การวาดภาพระบายสีหลังการเรียน
(แบบทดสอบหลังเรียน)

ข้อที่	ข้อมูลเบื้องต้นเกี่ยวกับภาพ
11	Amedec Ozanfant, <u>Nature Morte (Still - Life)</u> , 1922.
12	Alfred C. Chalboarn, <u>Studio Bottles on Red Table</u> .
13	Nicols de Stael, <u>Red Bottles</u> , 1955, Oil on Canvas, 73 x 100 cm.
14	ประสงค์ ปัทมานุช. หุ่นนิ่ง. สีฝุ่น, 17 x 15 ซม.
15	Pablo Picasso, <u>Fruit Dish</u> , 1908 - 1909.
16	ทวี นันทขว้าง. ดอกบัว.
17, 18	พริยะ ไกรฤกษ์. <u>ลมเหนือ</u> . สีน้ำมัน, 20" x 24"
19, 20	Le Roy Neiman, <u>Bistro Garden</u> , $23\frac{3}{4}$ " x 36"
21, 22	Yoskiko Michisuji, <u>ผู้เคราะห์ร้าย</u> .
23, 24	Le Thiet Cuong, <u>The Night Market</u> , 1995, Gouache.
25	Paul Cezanne, <u>Still - Life with Plaster Cupid</u> , 1895, 57 x 71 cms.
26	Marc Chagall, <u>Birth</u> , 1910, Oil on Canvas, 65 x 84 $\frac{1}{2}$ cms.
27	Pablo Picasso. <u>การฆ่าหมู่ประชาชนที่เกาหลี</u> .
28	ฮุมเบิร์ต ฟอร์ด บอชโซนี. <u>การลุกขึ้นต่อสู้ของชาวเมือง</u> , 2543, สีน้ำมันบนผ้าใบ, $6\text{ft } 6\frac{3}{4}\text{ in} \times 9\text{ ft } 10\frac{1}{2}\text{ in}$.
29	ลาวินัย อุปอินทร์. <u>16 พฤษภาคม 2516</u> , 2521.
30	Jean - Francios Millet, <u>The Geaners</u> , 1857, Oil on Canvas, 2ft 9 ion 3ft 8 in.
31	Honore Daumier, <u>The Third - Class Carriage</u> , 1863 - 65. Oil on Canvasm $25\frac{3}{4} \times 35\frac{1}{2}$ "
32	Pierre - Auguste Renior, <u>Dancing at the Maulin dela Galette Montmartre</u> , 1876. Oil on Canvas, $51\frac{9}{16}$ " x $68\frac{7}{8}$ "
33	ประสงค์ ปัทมานุช. <u>ชาวเขา</u> . 2509, สีฝุ่น, 89 x 120 ซม.

ข้อที่	ข้อมูลเบื้องต้นเกี่ยวกับภาพ
34	Hazel Soan, <u>In Dublin's Fair City</u> , Gouache.
35, 36	Marc Chagall, <u>The Revolution</u> , 1937, Oil on Canvas, 50 x 100 cms.
37	Wu Hao, <u>Butterfly & Girl</u> , 1995, Oil on Canvas 62 x 62 cms.
38	Adami, <u>Mid Summer Night's Dream</u> , 1983, 194 x 263 cms.
39	Lee Cunningham, <u>Micky Love Venus</u> , Oil and Charcol on Canvas, 60" x 48"
40	Cover Art for the Half - Angels by Andrew Lovesey, Acrylic Gouache, Crayon, Ink and Marbling.
41, 42, 43	ชอุค นิ่มเสมอ. <u>ลูกสาว 23</u> , 2528.
44	Dali, <u>Persistence de la meniore</u> . 1931.
45	Jamin Roy, <u>Krishna and Yoshoda</u> , Nodate available.
46, 47	Hofman, <u>Song of the Nightingale</u> , 1964, Oil on Canvas, 177.8 x 154.9 cms.
48	(ไม่มีข้อมูลภาพ)
49	Leonid Purygin, <u>Self Immolation of a Lion</u> , 1985, Oil on Canvas, 93" x 63"
50	Vincent Vangogh, <u>The Starry Night</u> , Oil on Canvas, 73.6 x 92 cms.

(แบบทดสอบหลังเรียน)

แบบทดสอบวัดความสามารถด้านทักษะปฏิบัติการวาดภาพระบายสีหลังการเรียน

(เวลา 3 ชั่วโมง)

ให้นักเรียนวาดภาพแสดงเรื่องราวในสังคมที่ใกล้หรือไกลตัวของนักเรียน ชื่อภาพว่า
 “สังคมดีเพราะคนมีวินัย” ให้นักเรียนแสดงออกได้อย่างอิสระ โดยคำนึงถึงประเด็นต่อไปนี้

1. ส่วนประกอบของศิลปะ ได้แก่ สีและน้ำหนักสี รูปร่าง รูปทรง ขนาดและสัดส่วน
 ลักษณะพื้นผิว

2. ด้านโครงสร้างของศิลปะ ได้แก่ ความสมดุล จุดสนใจ และจังหวะลีลา

3. ด้านเทคนิควิธีการ (ไม่จำกัด)

4. ความรู้สึกที่ปรากฏให้เรารับรู้ได้ในภาพ

รายนามผู้เชี่ยวชาญตรวจแก้ไขเครื่องมือ

1. ศาสตราจารย์ ดร.วิรุณ ตั้งเจริญ รองอธิการบดีฝ่ายศิลปและวัฒนธรรม
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร
2. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.มะลิฉัตร เอื้ออานันท์ อาจารย์ประจำภาควิชาศิลปศึกษา
คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
3. อาจารย์สุรชาติ ทินานนท์ อาจารย์ประจำภาควิชาออกแบบทัศนศิลป์
คณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัย
ศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร

ประวัติย่อผู้วิจัย

ชื่อ	นายทวีรัตน์ กุลดำรงวิวัฒน์
วัน เดือน ปีเกิด	15 พฤษภาคม พ.ศ.2508
สถานที่อยู่ปัจจุบัน	21/15 ม.6 ตำบลรัษฎา อำเภอเมือง จังหวัดภูเก็ต 83000 โทร. (076) 240037
สถานที่ทำงานปัจจุบัน	โปรแกรมวิชาศิลปศึกษาและโปรแกรมวิชาออกแบบประยุกต์ศิลป์ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ สถาบันราชภัฏภูเก็ต อำเภอเมือง จังหวัดภูเก็ต โทร. (076) 211959 ต่อ 318
ประวัติการศึกษา	
พ.ศ.2526	มัธยมศึกษาปีที่ 6 จากโรงเรียนชะอวดวิทยาการ อำเภอชะอวด จังหวัดนครศรีธรรมราช
พ.ศ.2532	ค.บ. (ศิลปศึกษา) เกียรตินิยมอันดับ 2 จากวิทยาลัยครูภูเก็ต จังหวัดภูเก็ต
พ.ศ.2543	กศ.ม. (ศิลปศึกษา) จากมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร

การศึกษาความสามารถวาดภาพระบายสีของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2
ที่เรียนจากกิจกรรมการเรียนรู้การสอนของแคโรล ดี โฮลเดิน

บทคัดย่อ
ของ
ทวีรัตน์ กุลดำรงวิวัฒน์

เสนอต่อมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต วิชาเอกศิลปศึกษา
กุมภาพันธ์ 2543

การวิจัยครั้งนี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อเปรียบเทียบความสามารถด้านความรู้และด้านทักษะปฏิบัติการวาดภาพระบายสีของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ที่เรียนจากกิจกรรมการเรียนการสอนของแคโรล ดี โฮลเด็น

กลุ่มตัวอย่างที่ทำการวิจัยเป็นนักเรียนในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2542 จำนวนทั้งหมด 60 คน เลือกมาโดยวิธีสุ่มแบบชั้นภูมิ จากโรงเรียนมัธยมศึกษาในจังหวัดภูเก็ต ได้แก่ โรงเรียนเฉลิมพระเกียรติสมเด็จพระศรีนครินทร์ ภูเก็ต กำหนดให้เป็นกลุ่มทดลองที่ 1 โรงเรียนกะทู้วิทยา กำหนดให้เป็นกลุ่มทดลองที่ 2 โรงเรียนเมืองกลาง กำหนดให้เป็นกลุ่มทดลองที่ 3 แต่ละกลุ่มมีนักเรียนที่มีพื้นฐานความรู้ทางศิลปะสูง จำนวน 10 คน และนักเรียนที่มีพื้นฐานความรู้ทางศิลปะต่ำ จำนวน 10 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการทดลองครั้งนี้ คือ แผนการสอนกิจกรรมการเรียนการสอนของแคโรล ดี โฮลเด็น แบบทดสอบก่อนเรียน 2 ฉบับ คือ แบบทดสอบวัดพื้นฐานความรู้ทางศิลปะ มีความเชื่อมั่น .85 และแบบทดสอบวัดความสามารถด้านทักษะปฏิบัติวาดภาพระบายสี แบบทดสอบหลังเรียน 2 ฉบับ คือ แบบทดสอบวัดความสามารถด้านความรู้การวาดภาพระบายสีด้านความรู้ มีความเชื่อมั่น .86 และแบบทดสอบวัดความสามารถด้านทักษะปฏิบัติวาดภาพระบายสี และแบบประเมินผลความสามารถด้านทักษะปฏิบัติวาดภาพระบายสี

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงทดลอง ตามแผนการวิจัยแบบ 2 x 3 Factorial Design วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ ANOVA และ Scheffe's test ผลการวิจัยพบว่า

1. ความสามารถด้านความรู้การวาดภาพระบายสีของนักเรียนที่มีพื้นฐานความรู้ทางศิลปะสูงกับนักเรียนที่มีพื้นฐานความรู้ทางศิลปะต่ำของโรงเรียนเฉลิมพระเกียรติสมเด็จพระศรีนครินทร์ ภูเก็ต โรงเรียนกะทู้วิทยา และโรงเรียนเมืองกลางหลังเรียนจากกิจกรรมการเรียนการสอนของ แคโรล ดี โฮลเด็น สูงขึ้น

2. ความสามารถด้านทักษะปฏิบัติของนักเรียนที่มีพื้นฐานความรู้การวาดภาพระบายสีทางศิลปะสูงกับนักเรียนที่มีพื้นฐานความรู้ทางศิลปะต่ำของโรงเรียนเฉลิมพระเกียรติสมเด็จพระศรีนครินทร์ ภูเก็ต โรงเรียนกะทู้วิทยา และโรงเรียนเมืองกลาง หลังเรียนจากกิจกรรมการเรียนการสอนของ แคโรล ดี โฮลเด็น สูงขึ้น

3. ความสามารถด้านความรู้และด้านทักษะปฏิบัติการวาดภาพระบายสีของนักเรียนที่มีพื้นฐานความรู้ทางศิลปะสูงกับนักเรียนที่มีพื้นฐานความรู้ทางศิลปะต่ำของโรงเรียนเฉลิมพระเกียรติสมเด็จพระศรีนครินทร์ ภูเก็ต โรงเรียนกะทู้วิทยา และโรงเรียนเมืองกลาง หลังเรียนจากกิจกรรมการเรียนการสอนของแคโรล ดี โฮลเด็น แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และลักษณะของโรงเรียนกับระดับพื้นฐานความรู้ทางศิลปะไม่มีปฏิสัมพันธ์ร่วมกันต่อความสามารถด้านความรู้และด้านทักษะปฏิบัติการวาดภาพระบายสีของนักเรียน

4. ความสามารถด้านความรู้การวาดภาพพระบายสีของนักเรียนที่มีพื้นฐานความรู้ทางศิลปะสูงและนักเรียนที่มีพื้นฐานความรู้ทางศิลปะต่ำของโรงเรียนเฉลิมพระเกียรติสมเด็จพระศรีนครินทร์ ภูเก็ต โรงเรียนกะทู้วิทยา และโรงเรียนเมืองถลาง ก่อนเรียนและหลังเรียนจากกิจกรรมการเรียนการสอนของแคโรล ดี โฮลเดิน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05 และลักษณะของโรงเรียนไม่มีปฏิสัมพันธ์ต่อความสามารถด้านความรู้การวาดภาพพระบายสีของนักเรียนทั้ง ก่อนการเรียนและหลังการเรียน

5. ความสามารถด้านทักษะปฏิบัติการวาดภาพพระบายสีของนักเรียนที่มีพื้นฐานความรู้ทางศิลปะสูงและนักเรียนที่มีพื้นฐานความรู้ทางศิลปะต่ำของโรงเรียนเฉลิมพระเกียรติสมเด็จพระศรีนครินทร์ ภูเก็ต โรงเรียนกะทู้วิทยา และโรงเรียนเมืองถลาง ก่อนการเรียนและหลังการเรียนจากกิจกรรมการเรียนการสอนของ แคโรล ดี โฮลเดิน แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และลักษณะของโรงเรียนไม่มีปฏิสัมพันธ์ต่อความสามารถด้านทักษะปฏิบัติการวาดภาพพระบายสีของนักเรียนทั้งก่อนการเรียนและหลังการเรียน

**A STUDY ON PAINTING ABILITY OF MATHAYOM SUKSA 2 STUDENTS
THROUGH CAROLL D. HOLDEN'S
AESTHETICS EDUCATION CONCEPT**

**AN ABSTRACT
BY
TAVEERAT KULDAMRONGVIVAT**

**Presented in partial fulfillment of the requirements for
Master of Education degree in Educational in Art Education
at Srinakharinwirot University
February 2000**

The purpose of this study was to compare the knowledge and Performance of Painting ability of Matthayomsuka Two students through Carol D. Holden 's *Aesthetics* learning activities.

The sample for the study was sixty Matthayomsuka Two students who were studying in school in Phuket Province for the first semester of the B.E. 2542 academic year. They were selected by the stratitfied random sampling technique, and divided equally into three groups for the experiment, Chalemprakiat School students, Krathuwithaya School students and Muangthalang School students. Each group, there are ten students of high level of fundamental knowledge of arts, and ten students of low level.

The instruments of this sdtudy were a lesson plan for Carol D. Holden 's *Aesthetics* learning activities, two pre-test- -an achievement test of fundamental knowledge of arts, and a performance test of painting ability-,post-tests- -an achievement test of painting ability, and a performance test of painting ability- and a performance assessment of painting ability

This experimental research was 2 x 3 Factorial Design. The data was analyzed by ANOVA (Two - Way Analysis of Variance) and Scheffe 's test.

The results were as follows :

1. Affter experiment, The comparative of the pre-test and Post-test the three groups showed that the knowledge of painting ability of the groups of high level of fundamental knowledge of arts, and the ability of the groups of low level who experience Carol D. Holden 's *Aesthetics* learning activities , was upper.

2. Affter experiment, The comparative of the pre-test and Post-test the three groups showed that the performance of painting ability of the groups of high level of fundamental knowledge of arts, and the ability of the groups of low level who had experienced Carol D. Holden *Aesthetics* learning activities , was upper.

3. Affter experiment, The comparative of all three experimental groups showed that the knowledge of painting ability of the groups of high level of fundamental knowledge of arts, and ability of the groups of low level who had experienced Carol D. Holden 's *Aesthetics* learning activities, was not significantly different at .05 level, and the Characteristic of schools and the level of fundamental of knowledge of arts was not interaction to the knowledge and performance of painting ability of students.

4. Before and after experiment, the comparative of the pre-test and post-test three groups showed that the knowledge of painting ability of the groups of high level of fundamental knowledge of arts, and the ability of the groups level who had experience Carol D. Holden's Aesthetics learning activities, was significantly different at .05 level, and the characteristic of schools was not interaction to the knowledge painting ability of students

5. Before and after experiment, the comparative of the pre-test and post-test of the three groups showed that the performance of painting ability of the groups of high level of fundamental knowledge of arts, and the ability of the groups of low level who had experience Carol D. Holden's Aesthetics learning activities, was not significantly different at .05 level, and the characteristic of schools was not interaction to the painting ability of students.